

A keresztények nem az Egyiptomból való szabadulást ünneplik. Számukra a húsvét az egyiptominál is rosszabbtól: a bűn és halál szolgaságából való menekülés ünnepe. Ezt a szabadulást az Isten Bárányának köszönhetik. Az Ő vére ment meg bennünket a pusztulástól, mint a zsidókat az ajtófélfára kent bárányszerű álló angyaltól. A zsidók feláldozott bárányai Jézust jelezték előre. Mivel a mi húsvéti báránynk már feláldoztatott — folytatja a gondolatot szt. Pál —, tartsuk lelkileg a húsvétot: vessük ki a kovászt, azaz a romlottságot saját szívünkéből és közösségből egyaránt és törekedjünk megújulni, bűn nélküli életet élni.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 20,1—9): „A hét első napján, kora reggel, amikor még sötét volt, magdalai Mária a sírhoz ment, s látta, hogy a követ elmozdították a sírtól. Ekkor elfutott Simon Péterhez és a másik tanítványhoz, akit szeretett Jézus, s hírül adta nekik: »Elvitték az Urat a sírből és nem tudjuk, hová tették.« Erre Péter és a másik tanítvány elindult és a sírhoz ment. Mindkettő együtt futott, de a másik tanítvány gyorsabban futott, mint Péter és hamarabb ért a sírhoz. Lehajolt és látta az ott fekvő lenvásznakat, de nem ment be, azután megérkezett Péter is, s bement a sírba. Látta az ott maradt lenvásznakat és a kendőt, mellyel fejét kötötték be, s amely nem a lenvásznak mellett volt, hanem külön összehajtva más helyen. Ekkor belépett a másik tanítvány is, aki elsőnek érkezett a sírhoz, látott és hitt. Eddig ugyanis nem értették meg az Írást, hogy fel kell támadnia a halálból.»

Az evangelisták beszámolója a húsvéti eseményről: az üres sírről, az angyal jelenéséről, a feltámadt Jézussal való találkozásról bizony sok eltérést mutatnak, sőt — legalábbis látszólagos, meg nem oldott — ellentmondásokat is. De éppen ezek az összekuszált, ill. el nem fésült szálak mutatják leginkább, hogy mennyire megbízhatók. (Érdemes ilyen szempontból összevetni őket az apokrif iratokkal. A „Zsidók evangéliuma”, „Péter evangéliuma” stb. a feltámadást úgy mutatják be, mint világrengető kozmikus eseményt, ami a zsidók és a rómaiak szemeláttára játszódik le.) „Ebből tudja megállapítani a szentírástudomány, hogy ezek a történetek valamivel később nyerték el kialakult elbeszélési formájukat, mint a megelőző szenvedéstörténet. Tehát bár a húsvéti örömhír nagyon régi és központi jelentőségű, a történetek nem rögtön kapták meg lerögzített helyüket. Ez teljesen érthető. A szenvedés egyetlen esemény volt, a húsvéti eseményekből viszont több is volt. „Szenvedése után sokféleképpen bizonyí-

totta, hogy él.” (ApCsel 1,3). Sem Pál, sem az evangélisták nem törekszenek arra, hogy valamennyit közöljék. Kiválasztanak néhányat, nem többet, mint amennyi szükséges ahhoz, hogy a hűsvéti örömhírt jól hirdethessék. Ez az oka annak, hogy a feltámadásról nem olyan hamar alakult ki határozott elbeszélési forma. A hagyomány különböző szálakra szakadt és eltérő részletek alakultak ki.” (Glaubensverkündigung für Erwachsene. — A holland katekizmus. 203. o.)

Ezzel kapcsolatban hasznos röviden összefoglalni az evangéliumok hitelességével kapcsolatos egyházi állásfoglalást. (Vö.: Max Zerwick: Der Aussagewert der Evangelien.) Régen a hitvédelem ilyenformán érvelt: az evangéliumok megbízható források, hiszen szemtanúktól származó híradásokat tartalmaznak. Legalábbis szt. Máté kezdettől fogva kísérője volt Jézusnak. Nyilvánvaló, hogy nagyon jól megjegyezték mindazt, amit Jézustól hallottak, hiszen tudatában voltak fontosságának. Egyébként is irigylésre méltó a keletiek memóriája. Csalási szándékot feltételezni róluk leginkább azért nem lehet, mert életük feláldozásával is készek voltak tanúskodni közlésük igaz volta mellett. Tehát ha azt írják, hogy ez és ez megtörtént és így történt, akkor semmi kétség nem fér hozzá, hogy valóban így is történt. Ma árnyaltabban tekintjük ezt a kérdést. Az Isteni Kinyilatkoztatásról szóló zsinati dokumentum az igehirdetés három szakaszát különbözteti meg. Az első periódus Jézus és az apostolok. Jézus rabbiként kiképezte tanítványait, hogy majd képesek legyenek tanításait továbbadni és tanúskodni tetteiről, csodáiról. Legfőképpen feltámadásáról kellett tanúskodniuk. Amikor Júdás helyébe másikat akartak választani, lényeges szempont volt a jelölésnél, hogy Jézus feltámadásának is tanúja volt, arról is tanúskodni tud. A második periódust az apostolok prédikációja jelenti. Ez nem állt a hallottak-látottak egyszerű továbbadásából, hanem az örömhírnek a hallgatók igényeihez való alkalmazását is jelentette. Ez a korszak legalább 30 évig tartott. A harmadik korszakot az evangéliumok keletkezése jelenti. Igaz ugyan, hogy ragaszkodtak a hagyományokhoz, de nem szolgamódra. Mindegyik meghatározott célt tűzött ki maga elé és ennek megfelelő Krisztusképet igyekezett megrajzolni. Így pl. Máté úgy mutatja be Krisztust, mint a megígért Messiást, akiben beteljesednek a jövendölések, Márk viszont a sátánt, a démonokat legyőző Megváltót mutatja be, míg Lukács figyelme az emberi testbe öltözött isteni irgalomra irányul, János pedig mindenkinél világosabban látja Jézusban az Isten Fiát és dicsőségét. Arról tanúskodik, hogy ők látták Jézus dicsőségét, mint Atya Egyszülöttének dicsőségét. Ez a

dicsőség pedig nem a csodákban ragyogott fel leginkább, hanem Jézus feltámadásában. A feltámadás fénye ragyogja be főleg János leírásában Jézus egész életét. Evangéliumát az evangéliumok fejlődésében csúcspontnak kell tekintenünk, ti. ebben valósul meg legjobban a lényeges cél: Jézus szavait és tetteit a feltámadásnak és a Szentléleknek a fényénél értelmezi. A történész azt veti ellen, hogy így az evangéliumok nem teszik lehetővé számunkra a történelmi igazság megismerését, sőt megakadályozzák, hiszen a tényekre rakott réteget nem tudjuk leválasztani. „A hívő azt mondja: Mire mennénk egy Jézus életéről készült filmmel? Mit érnenk vele, ha magnófelvételünk volna arról, amit Jézus a Genezáret-tó partján a szegény halászoknak mondott? Vagy amit a farizeusoknak? Azt nem nekünk mondta, hanem a halászoknak, hozzájuk alkalmazva az igazságot. Mi annak, amit mondott, minden időkre érvényes kifejtését akarjuk tudni. Ezért igényeljük ezt az értelmezést, vagyis éppen ezt a festést, mert ez a feltámadás és a Szentlélek fényében történő értelmezés.” (Max Zerwick)

Már szt. Ágoston korában nagyon elterjedt a húsvéti éjszakai virrasztás. Nem lehetetlen, hogy egészen régi eredetű ez a szokás, hiszen a keresztények eleinte a zsidó húsvétot is megülték, amelynek pedig lényeges része volt a széder-vacsora. A liturgiában megtalálhatók a nyomai annak a nagy örömnak, amely ebből az alkalomból a hívek szívét eltöltötte. Az első századokban a parusia gondolatát kapcsolták össze a húsvéti szent éjszaka titkával. Nagyon sokáig tartotta magát az a hiedelem, hogy az Úr egyik ilyen éjszakán jön majd el, hogy megítélje a világot és az igazságot helyreállítsa. Az öröm nemcsak énekükben jutott kifejezésre, hanem abban is, hogy kivilágították a templomokat, sőt a városok terén is tüzet gyújtottak az ünnep örömeire. „A fény az emberekhez szól és a megváltás világosságát hirdeti, mely elűzi a pogányság éjszakájának sötétségét. Amint a fénnel kezdődött a világ teremtése, úgy az újjászületés is a fény gondolatával indul el. A fény-motívum leginkább a „felvilágosodottaknak” (phóristoi) szólt. Hiszen húsvét szent éjjel a *titkoknak éjszakája* volt: „Nox sacramentorum, nagy éjszaka, szent éjszaka, nox magna, nox Sancta.” Krisztus éjjel támadt fel: Vele együtt éjjel illet feltámadni (consurgere) a katechumeneknek. Annál is inkább, mert a hellenista római kor valamennyi misztériumvallásában az ünnepélyes avatás az éj homályában történt. A keresztény vallás avatandói is vágyakozva várták nagyszombaton az est leszállását. Mikor azután a szent éjszakán kiszálltak a szent fürdőből, tagjaikra hófehér tunikát öltöttek. „Nézzétek — mondja szent Ágos-

ton — milyen fehérek kívülről, ruhájuk hófehérsége lelküknek tündöklését jelképezi: mert megtisztultak a bocsánat fürdőjében, mert megöntözte őket a bölcsesség forrása, mert előntötte őket az igazság fénye.” Most már megmagyarázták nekik utólag a szent titkokat, hogy a „fürdő” az új élet titka, amely a jelenben a múlt összes bűneinek megbocsátásával jár, beteljesedik pedig majd a halottak föltámadásával „Mert eltemettek minket a keresztségben Krisztussal a halálba, hogy amint az Atya dicsősége feltámasztotta Krisztust halottaiból, épp úgy mi is új életet éljünk.” (Róm 6,4) (Radó Polikárp: Az egyházi év. 113—114. o.)

II. TEOLÓGIA

A feltámadás a kereszténység középponti igazsága, a nagy örömhír, s mégsem járta át kellőképpen a keresztények gondolatvilágát. Sokszor primitív elképzelések, sokszor pedig tisztázatlan bölcséleti fogalmak veszik el a feltámadás hitelét vagy vitalitását. Halaszthatatlanul fontos a feltámadás tényét a mai ember gondolkodásmódján megközelíteni.

Az élet és az új élet titka

A csillagokba készülő ember máig sem birkózott meg a kérdéssel: mi az élet? Már csak ezért sem számíthatunk pontos válaszra, ha azt tudakoljuk, hogyan támadt fel Jézus. Merev tagjaiba, álló szívébe hogyan tért vissza az élet?

Az igazság az, hogy Jézus nem erre a világra, nem ebbe az életbe támadt fel; nem úgy, mint Lázár, vagy Jairus leánya. A feltámadt Krisztus életerejét, életenergiáját nem a táplálkozás, a szervezetbe jutó kalóriák biztosították, hanem a lélek. A feltámadt Krisztus teste azonos volt ugyan a keresztről levett testtel, a szervezet működése, az emésztés, légzés stb. mégsem volt azonos a halál előttivel. Szervezete már nem működött földi organizmusok módján. A feltámadt test élete más, mint a mi testünk élete. Most a testen múlik megmaradásunk, a feltámadás után a lelken. Életünk most a test jegyében folyik, lehetőségeit és határait a test szabja meg. A feltámadás után már a lélek a döntő. Mostani életünk a test élete, noha lelkünk is van. Akkori életünk a lélek élete, noha testünk is lesz. Mai létformánk alapvetően a testé, a feltámadás utáni létformánk alapvetően a léleké.

Az elmondottak után Jézus feltámadását így fogalmazhatjuk meg: Jézus egyesítette testét a lelkével, de nem a test életére, hanem a lélek életére támadt fel. Testével mintegy a szellem létformáját öltötte magára. Teste mintegy átszellemiesedett. Nem kötötték többé a test igényei, az anyag törvényei. Krisztusnak

a feltámadás utáni étkezése az apostolok körében nem a rendes, hanem a rendkívüli tevékenységei közé tartozott. Krisztus áthatolása a zárt ajtón vagy falon igazában nem csoda, mert a feltámadt test számára éppen ez a természetes, hiszen a lélek szabja meg létformáját. Még azt is hozzá kell tenni, hogy a feltámadt Krisztus természete szerint láthatatlan, mert hiszen a láthatatlan lélek életformáját vette fel. Ezért tudott ismételten eltűnni az apostolok szeme elől. Eltűnt, azután — ha úgy látta jónak — ismét láthatóvá tette magát.

Jézus Krisztus feltámadásával kilépett a mi világunkból, és belépett egy másikba, amely mintegy ellentéte a miénknek. Nem szabad azonban úgy felfognunk, mintha ez a két világ időben és térben távol esnék egymástól. A másik világ nem térben helyezkedik el, és nem is időben. Ezért békésen megférnek együtt. Tesztí szerveinkkel természetesen nem tudjuk érzékelni ezt a másik világot.

Az új élet üdvörtörténeti jelentősége

Az apostolok igehirdetésének középpontjában a feltámadás áll. Ma megelégszünk azzal, hogy egy évben egyszer beszéljünk róla, egyébként más, „fontosabb” témák szerepelnek a prédikációkban. Feltehető a kérdés: Vajon az apostolok elügyetlenkedték a dolgot? Nem vették észre a „fontosabb” témákat? Miért beszéltek annyit a feltámadásról?

A legelső válasz féligmeddig lélektani. Nagypéntek az apostoloknak és tanítványoknak való ágos és teljes csalódást okozott. Már eddig is nehezen fért fejükbe Jézus alázata, mellyel erejét és hatalmát nem használta ki. Mindig várták a napot, amikor végre kinyilvánul Krisztus hatalma és dicsősége. Ehelyett rájuk szakadt nagypéntek megfoghatatlan tragédiája. Minden összedőlt bennük. „Mi pedig azt hittük, Ő fogja megváltani Izraelt.” (Lk 24,27) — Ebbe a kietlenségbe és lelki ürességbe robbant bele a hír: Él, feltámadt! A húsvét utáni napokat szüntelen bódulatban töltötték. Jézus ekkor nyerte el az apostolok szemében igazi és végleges dimenzióit. Ettől kezdve egészen magától értetődően vallják Jézust Istennek.

Az apostolokéhoz hasonló csalódásnak minden keresztény ki van téve. Isten közelsége, üdvözítő terve nem zárja ki a megrendülést bennük. Valósággal kiábrándulhatunk Istenből. Ha azonban megörököljük az első tanítványok megrendülését, meg kell kapnunk a húsvét békéjét is. Az Egyház évszázadokon át hor-

dozta ezt az örömet, és egy szóba sűrítette: Alleluja! Ismerős a mondás: „Dől, mint barátból az alleluja.” Ez a gunyoros mondás azt a látszatot kelti, mintha az Egyház tagjai jöltömött hassal, dúsgazdag kolostorban dalolgatták volna az Alleluját. Pedig az igazság az, hogy az Egyháznak ősi öröksége az Alleluja, amit énekeltek a katakombák homályában bujkáló keresztények éppen úgy, mint a népvándorlás rettenetében élők, a hideg éjszakákban zsolozsmázó szerzetesek csak úgy, mint a világháború szirénahangjai közt misézők. Az Alleluja diadalkiáltás a sötétség kellős közepén. Sok a világban a sötétség, bennünk is sok a sötétség, és mégis: Alleluja!

Húsvét lélektani megoldása természetesen nem csupán szubjektív érzésben, vagy meggyőződésben áll. A szorongatott ember nem csupán érzi, hogy Istentől távol sodródott, hanem ez a távolság a bűn folytán realitássá lesz. Valóban távol van gondolkodásunk, tervezgetésünk és életmódunk Istentől. Krisztus áldozata a valóságban teremti meg a kibékülést Isten és ember között. Nyilvánvaló, hogy az áldozat elfogadása és a kiengesztelődés Istennél egy és ugyanaz a dolog. Mi, emberek azonban egymás mellé és egymás után szoktuk elképzelni azokat a dolgokat is, amelyek egyszerre történnek. Az Isten respektálja emberi természetünknek ezt a sajátosságát, és úgy rendezte, hogy nagypéntek legyen az emberi nem képviselőiben bemutatott áldozat napja, húsvét pedig a megbocsátás kinyilvánulásának napja: az Isten felénk áradó kegyében és szeretetében történő újjászületés napja. A megváltás Krisztus feltámadásával „perfektuálódott”, „lépett életbe”. Nagypéntek az ember gesztusa, húsvét az Isten gesztusa.

Húsvét az Isten hiteles gesztusa az emberi történelemben. A hívó ember sokféle isteni gesztust olvas bele az eseményekbe, melyek hitelessége nagyon is kétséges. „Meglátogatta az Isten, megbüntette az Isten, megsegítette az Isten” — mondogatjuk emberi észjárással. Természeti katasztrófák, bányaszerencsétlenség, nagy karambolok esetében néha így érvelünk: „Jó az Isten, mert milyen véletlenül menekült meg a szerencsétlenségből ez, vagy az az ember!” Elfelejtjük, hogy fordítva is érvelhetnénk: „Nem jó az Isten, mert pontosan belekerült a szerencsétlenségbe a másik ember.” Az ilyen emberi melléfogások mutatják, hogy mennyire bizonytalanok vagyunk az isteni gesztusok felismerésében. De húsvét titka hiteles isteni gesztus. Húsvét kinyilvánítja, hogy Isten elfogadja az ember áldozatát. És ez az áldozat nem valami értékes kincs, fenséges teljesítmény, hanem pont az, ami az ember életében selejtnek, haszontalan szemétnek látszik: a szenved-

dés, az összetörettetés, a halál. Az, ami a bűn óta emberi örökségünk, kikerülhetetlen terhünk, — az lehet áldozatunk, ha Istennek szeretettel átnyújtjuk.

Elsőszülött a holtak között

A feltámadt Krisztus egy új országnak első polgára. Ezt az új országot Ő képviseli, Ő hozta létre. Benne nyerünk mi is új életet. A mi leendő új életünk nem független élet, hanem részesedés Krisztus életében.

A profán törekvések is tanúsítják, hogy az ember tudatában van annak: továbbélés csak másokban lehetséges. Az utódok nagy száma, vagy a nagy alkotások fénye jelentette a teljes kinyilatkoztatást nélkülöző ember számára a továbbélés egyetlen reális lehetőségét: élni mások tudatában, az élő generációk emlékezetében. A teljes isteni kinyilatkoztatás ezt a megsejtést igazolja; a továbbélés igazi megvalósulása: élni az élő Isten tudatában, emlékezetében. Jézus meghalt, „Isten azonban föloldozta a halál bilincseit és föltámasztotta őt. Lehetetlen is volt, hogy a halál fogvatartsa, hiszen Dávid így jövendöl vele kapcsolatban...” (ApCsel 2,24—25) Aki Isten gondolatában élt, akiről előre beszélt, afölött nincs hatalma a halálnak.

A megváltás és hűsvét misztériumában nem szabad megrekednünk a jogi síkon, az „elégítél, kiengesztelés” síkján. A feltámadás, mint a megváltás beteljesülése kinyilatkoztatja a szeretetet, mely a Szentírás szava szerint „erős, mint a halál.” (Én 8,6). A feltámadás hozza a teljes kinyilatkoztatást: a szeretet erősebb, mint a halál!

A feltámadás kérdésével kapcsolatban szellemesen hivatkozik a Holland Katekizmus Jézusnak a szaduceusokhoz intézett válaszára: „Nem olvastátok, amit Isten mondott nektek: Én vagyok Ábrahám Istene, Izsák Istene és Jákob Istene. Isten nem a holtak Istene, hanem az élőké” (Mt 22,32—33) — és így folytatja: „E szavakkal az Úr szemünk elé állítja azt a kapcsolatot, melyet a személyes Isten a személyes emberrel létesít. Ha Isten érdekesnek tartotta azt, hogy önmagát néven nevezett, egyedi emberekhez kösse, hogy velük történelmet csináljon, hogy velük barátságot kössön, vajon Ő, az igazán Élő hagyná ezt az egyszeri emberéletet a semmibe süllyedni?” (Glaubensverkündigung für Erwachsene. 523. o.)

A keresztség beoltásunkat jelenti a Krisztus-misztériumba. Isten minket is néven nevez ott, s az ő élő, szerető emlékezete az, mely feltámadásunknak alapja.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. Valóban feltámadott

Jézus feltámadása a keresztyény igehirdetés alaptétele a kezdet kezdetétől, tehát az első pünkösöd óta. Ha nem támadt fel Urunk, hiábavaló a hitünk, és szálanomraméltóbbak vagyunk minden teremtménynél.

Valóban feltámadt? Végeredményben a hit dolga. Aki hisz, akinek megadta a Szentlélek ezt a kegyelmet, az biztos benne. Akinek nem adatott meg ez a kegyelem, vagy visszautasította, az nem is tud megbizonyosodni. De azért az értelmi megfontolás nem felesleges, mert ad valami támasztékot, segíti a hitet, legalább úgy, hogy védi.

Jézus feltámadása után sokaknak megjelent több, mint 500 embernek. Sokszor, különböző körülmények között. Kertben, szobában, tóparton, országúton. Akik látták, egyáltalán nem voltak könnyen hívők, inkább túlságosan is hitetlenkedők. Még az apostolok sem hiszik el az asszonyok szavát, akik először jártak a sírnál, sőt nem hisznek saját szemüknek sem, csak akkor, mikor megtapogathatják az Urat, és ő eszik előttük.

Különbőn a feltámadás híreszteléséből semmi hasznuk nem volt, csak bajt hozott rájuk. Mégis kitartottak mellette évtizedekig, pedig nemcsak sokat kellett szenvedniök miatta, hanem valamennyiük vértanú lett. Egyikük sem vonta vissza tanúskodását: Mi láttuk őt.

Az akkori embereknek sem volt érdekük elhinni. Nagyon is szigorú erkölcsi törvényeket kellett elfogadniok, szegénnyé válniok, üldöztetést, vértanúhalált vállalniok, minden földi haszon nélkül.

A zsidó nép főpapjai és vezetői sohasem keresték Jézus holttestét, hogy bebizonyítsák állításukat: Az apostolok lopták el. A nép pedig tömegesen hitt, a zsidó papok közül is többen.

Nem elvont tanítás, okoskodás a mi hitünk. Az élő, most is és

örökké élő Krisztusban hiszünk, aki előrement, hogy helyet készítsen számunkra, mert azt akarta, hogy mi is ott legyünk, ahol ő van, és lássuk, sőt résztvegyünk dicsőségében az Atyánál.

2. Jézus győzött

Az utolsó vacsorán Jézus pontosan és részletesen előre ismerte sorsát. Meg is mondta apostolainak. És mégis így biztatta őket: Bízatok, én legyőztem a világot.

Nem akkor győzött, mikor predikált, csodákat tett, amikor ünnepezték, királlyá akarták tenni. Hanem amikor összetaposták, a föld alá dugták. Amikor mindenki elhagyta, megtagadta vagy elárulta. Csak pár asszony zokogott mellette, azok is minden remény nélkül, már csak bebalzsamozására gondoltak.

A kivégző osztag parancsnoka és katonái viszont rádöbrentek: Ez valóban Isten Fia volt. Azóta ezt a vallomást utánuk mondta száz és százmillió ember. Míg élt, pár ezer hazájabeli hallgatta, ma százmilliók. Első pápája megtagadta, azóta vértanúk tízezrei adták érte életüket. Három leghűségesebb barátja nem volt hajlandó egy órát virrasztani vele. Ma naponta ezrek virrasztanak imádságban.

Magyarázat? Nem a halál. Az csúf volt és visszataszító. Egyetlen magyarázat a feltámadás. Nem a halott Krisztus győzött, hanem az élő, aki dicsőségesen feltámadt, él most és él mindörökké.

3. Jézus diadala nem evilágból való

Húsvét a győzelmes Krisztus ünnepe. De győzelme nem evilágra szól. Mint ahogyan nem evilágra támadt fel. Jézus nem úgy támadt fel, mint a naimi ifjú és Lázár. Nem ezt az életet folytatta. Új, más, örök életre támadt fel. Győzelme is ezen a síkon mozog. Földi síkon ő maga és egyháza mindig vereséget szenved. Újra és újra elhagyják, megtagadják, elárulják. Újra és újra eltemetik.

Ha azt mondjuk, Christus vincit, regnat, imperat, az nem evilágra vonatkozik. Országá nem evilágból való, ha itt kezdődik és érlelődik is. Aki országának részese lesz, az győz. Földi értelemben eltiporhatják, egyedül maradhat, az örök élet síkján együtt

él és diadalmaskodik Krisztussal. „Élek, de már nem én. Krisztus él bennem.”

Hít, szeretet, bűnbánat: Ez tesz győzelmének részesévé, országának tagjává.

4. *Legyőzte a halált és a bűnt*

Az emberi nyomorúságnak két mélypontja van: Fizikailag a halál, erkölcsileg a véglegessé vált bűn. Isten szava: A kettő szorosán összefügg.

„Halál ellen nincs orvosság”, szokták mondani. Hogy mégis van, hirdeti húsvét. Jézus legyőzte a halált. Nem egyszer és nem átmenetileg, nem is csak a maga számára. Végleg, örökre, az egész emberiség számára. Ő nem egyedüli, hanem Elsőszülött volt a feltámadásban.

Hihetetlen? Hány hihetetlen dolgot csinált már meg az ember! Repülő, TV, holdraszállás. Csak Isten ne tudna hihetetlen dolgokat véghezvinni?

A halál oka a bűn. A halálon való dicsőséges győzelem feltétele a bűn legyőzése. Különben az emberek feltámadása a végső és iszonyú vereség betetőzése lenne. Bűnösen feltámadni, e z a kárhozat.

Jézus legyőzte a bűnt, mert magára vette, és halálig menő engedelmességével megszerezte a bocsánatot, kiengesztelte az Atyát.

Jézusban én is legyőzhetem a bűnt. Le is kell győznöm. Akármilyen, Jézusom, segíts!

5. *Hármas győzelem*

Jézus személyes győzelme: Megölték, eltiporták, mint a férget, de győzelmesen kikelt a sírból, feltámadott, örök dicsőségre az Atya jobbján.

Jézus győzelme egyházában: Nem földi győzelemről van szó. Az egyház nem emberi értelemben akar valakit is legyőzni, maga alá teperni. Üdvözíteni akar mindenkit, vagyis a boldogságra elvezetni. Senkit nem akarata ellenére, hiszen azt nem is lehet. De legyőzni sem lehet az egyházat. Mert nem lehet hozzáférni, akár csak a lélekhez nem lehet. Az egyház nem ebből a világból való. Itt él, mégis valami egészen más. A továbbélő Krisztus, aki halhatatlan és romolhatatlan.

Jézus győzelme bennem: Ha övé vagyok, ha az ő Lelke él bennem, akkor vele együtt győzők a bűn és a halál felett. Ha nem vagyok az övé, akkor is győz bennem, de az már nem lesz az én győzelmem is. Jézus nem akar eltiporni engem, csak a bűnt akarja eltiporni. Ha vele együtt tiprom a bűnt, ha kidobom magamból, akkor vele együtt diadalmaskodom. Ha összenövök a bűnnel, ha szeretem a bűnt, ha nem akarok megválni tőle, akkor Jézus a bűnnel együtt engem is eltipor. Nem lenne jobb vele együtt győzni?

6. Krisztussal a győzelemben

A feltámadás olyan az emberiség életében, mint a marne-i vagy a sztálingrádi csata, vagyis fordulópont egy nagy harcban. Jézus feltámadása óta biztos a győzelem. Minek a győzelme? A jóságé, a tisztaságé, a becsületességé, a szereteté, az Isten országaé. Ezek ellen harcolni még lehet, ezeket bemocskolni lehet, de legyőzni már nem. Krisztus testében keresztre feszítettett a bűn, mindenfajta bűn. Krisztus testében feltámadt örök dicsőségre Isten lelkülete. Örök véglegességgel győztek azok, akiket Isten Szentlelke vezérel. Örök kárhozatra szánt, aki a Lelket kioltotta.

Az első húsvét után a jézusiaknak még sok harcuk, szenvedésük van hátra, de ha jézusiak maradnak, már győztek. Már életükben magukban hordozzák a győzelem ízét, a belső szabadság érzését. Akkor is, midőn szenvednek, küzködnek, kínlódnak magukkal és körülményeikkel.

Ez a győzelem egykor teljes lesz. Mikor eljön majd Jézus. Az első keresztyének élete Jézus várása volt. A miénknek is annak kell lennie.

7. Örök tavasz

A húsvét nemcsak tavaszi ünnep, hanem mintegy a lényegét is kifejezi ez a legjobban várt évszak.

A természetben minden tél után, ha némelykor nehezen is, de biztosan megjön a tavasz. Vajon az emberi életben is így van? Látszólag nem. Látszólag csak egy tavaszunk van, a gyermekkor és az ifjúság. Jön rá a nyár, a felnőttkor, és jön az ősz, meg az örök dermedt tél, a halál. De húsvét hirdeti, hogy nem örök a halál tele. Nem a tél örök életünkben, hanem a tavasz. Mert Jé-

zus feltámadt, és nekünk is feltámadást szerzett. Megsemmisítette a halál ősoját, a bűnt.

Lesz tehát örök tavaszunk. Csupa fiatalság, csupa erő, csupa szépség lesz mindörökké a feltámadás utáni életünk. És egyben örök nyár: Csupa beérettség, csupa kiteljesedtség, csupa tökéletesség.

Örök fagyos tele csak annak lesz, aki belefagyott az önzésbe, annyira, hogy végleg megfagyott benne a szeretet Isten és embertársai iránt. Dante szerint a pokolban Júdás, és a legnagyobb bűnösök büntetése a jégbefagyottság.

Úgy kell élnem, hogy majd örök tavaszom legyen. Ennek csírája a kegyelem és a szeretet. Ezt kell ápolnom, ez az egyedüli, amit magammal vihetek az örökkévalóságba.

8. *A lélek vallása?*

Sok vallásos ember számára különválik a vallás és az élet. Ennek a hibának egyik oka, hogy az élet a test körül forog, a vallás pedig a lelket emlegeti.

Csaknem minden percünket a test foglalja el. A munka, az étkezés, a pihenés, az alvás, a szórakozás, a tisztálkodás, a lakás, a gyógyítás, mind a testért van. A templomban pedig folyton azt halljuk: A lélek, a lélek, a lélek! Az a benyomásunk, hogy vallásunk a lélek vallása. És mivel életünk a test élete, azért az életnek meg a vallásnak nem sok köze van egymáshoz.

Húsvét titka rásegít a helyes gondolkodásra. Vallásunk nem a lélek vallása, hanem az ember vallása, az egész ember odaadása Istennek. A szentségek vételével, a parancsok megtartásával, az imával és a böjttel nem a lelkünket akarjuk megmenteni, hanem egész önmagunkat. Testünk nem az a menthetlen valami, aminek a halál és a sír pusztulása mutatja. Isten feltámasztotta Fiát, és feltámasztja vele együtt azokat is, akik egyek Fiával a Szentlélekben. Életünk végcélja nem az, hogy a lelkünk emelkedjék fel a mennybe, hanem hogy egész emberi valónk legyen ott, ahol Urunk van, az Atya dicsóságában.

A test tehát részese lesz Isten kiterjedt országának, a mennynek. De ehhez a testnek is részt kell vennie Isten országában, mely már most közöttünk van. Nem úgy, hogy abbahagyja a munkát, az evést és a többi, és csak imádkozik. Nem is úgy, hogy a többi mellett imádkozik is. Hanem a testnek is mindent úgy kell csinálnia, hogy az ne csak a testnek legyen javára, hanem az egész embernek. Annak az embernek, akinek nemcsak lelke van, de

benne él az Isten Szentlelke. Lehet így enni, dolgozni, szórakozni stb.

Tehát nincs külön vallás és külön élet. A vallás azt jelenti, hogy Istené akarok lenni. Nem imát, misét, bűntöt kell adni Istennek, hanem egész magamat, munkámat is, családi életemet is, szórakozásomat is. Mindent, amiben résztvesz az ember.

Az új életben, amely a feltámadással kezdődik majd, az egész ember résztvesz majd. Részt kell vennie az egész embernek abban az életben, amely ennek a jövődő életnek kicsíráztatása.

9. „Mi tanúi vagyunk.” (ApCsel 10, 39)

A Feltámadott megmutatta magát „nem az egész népnek, hanem az Istentől előre kijelölt tanúknak.” Mások az ő tanúságukat fogadták el a hitben.

Lehetne arról beszélni, hogy az első keresztyények nem azért hittek ezeknek a tanúknak, mert szavahihetőnek ítélték őket. Hiszen nem is igen ismerhették őket. Annak a 3000 embernek, akik pünkösdkor megkeresztelkedtek, a legtöbbje talán először látta Pétert és a többi apostolt. Azért hitték szavukat Jézus feltámadásáról és a Szentlélek kiadásáról, mert Isten megadta nekik a hit kegyelmét. Nem embereknek hittek, hanem Istennek, aki általuk szólt. Mi sem ismerhetjük Pétert és a többi tanút. Mi is azért hiszünk, mert megkaptuk ezt a kegyelmet, el is fogadtuk.

De arról is szólni kell, hogy ma mi hívő emberek éppen olyan tanúi vagyunk Jézus feltámadásának, mint az apostolok annak idején. Mert a hívő csöppet sem kevésbé biztos Jézus feltámadásában, mint Péter vagy Tamás, akik megtapogathatták, hogy valóban ő az, és akik vele ettek és ittak feltámadása után. A mi tanúskodásunk nyomán, amely a hit belső meggyőződéséből fakad, éppen úgy kivirágzik a hit másokban, mint az apostolok tanúskodására.

Isten tanúnak akar minden keresztyént. Aki nem tanú, nem is keresztyény, mert nem hisz, nem biztos Jézus feltámadásában. Legfeljebb tiszteletbeli katolikus, de az nem elég az üdvösségre.

Nem vagy biztos Jézus feltámadásában? Ebbe senki sem törődhet bele. Hit nélkül (a hit pedig biztos) lehetetlen tetszeni Istennek. Akinek nincs biztos hite, imádkozzék, éljen a hit szerint, majd megkönyörül rajta az Irgalom.

10. Élvezzük húsvét gyümölcsét!

A mai Leckében a kovász a bűn jelképe, melyből már egy kevés is megerjeszti, romlottá teszi az embert. A kovászos kenyér könnyen romlik, a kovásztalan sokáig romlatlan marad. Ezért jelenti a kovászos kenyér a bűnös embert, hiszen a bűn megrontja testét és lelkét. Nemcsak földi, erkölcsi értelemben, de az örök élet szempontjából is.

A kovászos kenyérből nem lehet már kovásztalan, de a bűnös emberből lehet büntelen. Mert „húsvéti Bárányunkat, Krisztust feláldozták”. Jézus halála és feltámadása által mi kivethetjük magunkból a régi kovászt, hogy „új tésztává” legyünk, vagyis tiszta és igazlelkű emberekké, akiket örök romlatlanságra őriz meg Jézus.

Húsvét gyümölcse a bűntől való szabadulás lehetősége. Húsvétot nem csupán ünnepelni kell, hanem leszedni és élvezni gyümölcsét. Vagyis élnünk kell a lehetőséggel, és ki kell dobunk magunkból a „régit kovászt”, a bűnt, és új életet kell kezdenünk büntelenségben.

Aki megtette már ezt a nagyböjt folyamán a bűnbánat szentségében, az vigyázzon, hogy „kovásztalan” maradjon. Aki pedig még csak ünnepelt, ne mulassza el a legfontosabbat: „Ünnepeljünk tehát, de ne a régi kovással, sem a rosszaság és gonoszság kovászával, hanem a tisztaság és igazság kovásztalan kenyérével”! Ez az egyetlen méltó ünneplés, az egyetlen értelmes ünneplés.

HÚSVÉTHÉTFŐ

OLVASMÁNY részben azonos Húsv. 3. vas. A, ezzel a többlettel: „*Férfiak, testvérek! Hadd mondjam el nektek Dávid pátriárkáról nyíltan, hogy meghalt és eltemették, sírja mind a mai napig itt van köztünk. Mivel azonban próféta volt és tudta, hogy az Isten esküvel is megerősítve ígéretet tett: az Ő utódai közül ültet majd valakit trónjára, látnokként Krisztus feltámadására utalva mondta, hogy nem marad az alvilágban, s testét sem éri rothadás. Ezt a Jézust támasztotta fel az Isten, ennek mi mind tanúi vagyunk.*”

Vö. Húsv. 4. vas. A).

AZ EVANGÉLIUM (Mt 28,8—15): „*Az időben az asszonyok gyorsan eltávoztak a sírtól, félelemmel és örömmel futottak, hogy értesítsék a tanítványokat. Egyszerre csak Jézus szemben jött velük s megszólította őket: »Üdv nektek!« Hozzá siettek, leborultak előtte s átölelték a lábát. Jézus így szólt hozzájuk: »Ne féljetek! Siessetek, vigyétek hírül testvéreimnek, hogy menjenek Galileába s ott meglátnak engem.« Még ők úton voltak, néhány ór a városba ment és hírt adott a főpapoknak mindarról, ami történt. Ezek összehívták a véneket, tanácsot tartottak, majd sok pénzt adtak a katonáknak, s kioktatták őket: »Mondjátok, hogy éjszaka, amíg mi aludtunk, tanítványai eljöttek és ellopták. S ha a helytartó megtudja, mi majd meggyőzzük őt, s elveszük a felelősséget rólatok. A pénzt elfogadták s úgy tették, ahogy meghagyták nekik. Ez a beszéd a zsidóknál a mai napig el van terjedve.*”

Valószínűleg akkor történt ez a jelenés, amikor az asszonyok visszatérőben voltak a sírtól. Jézus talán ezzel akarta megjutalmazni gondoskodásukat. „Vigyétek hírül testvéreimnek...” — tehát gyáva magatartásuk ellenére sem haragszik apostolaira az Úr. — A zsidó vezetők számára nem maradt más hátra, mint a tehetetlen hazudozás. Az igazság egyre nyilvánvalóbb lett és nekik egyre nagyobb árat kellett fizetniük eltakarásáért. Végül talán az örök kárhozattal.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Húsvét felel*

Húsvét titka felel az emberiség legnagyobb kérdéseire. Így először is arra, érdemes-e jónak lenni. A magunk értelmétől nehezen telik ki a válasz, ha a gonoszok szerencséjére, az önzően erőszakosak felülkerekedésére gondolunk a családban is, máshol is. Húsvét azonban biztosít, hogy mégis érdemes jónak lenni, mert Jézus győzött. Vele győzött a becsületesség, a tisztaság, a szeretet, a jóság. Nagypénteken úgy látszott, hogy a gonoszság győzött, Jézussal eltemették az emberiség reményét. De Isten feltámasztotta, és halálig való engedelmessége miatt felmagasztalta Krisztusát, és vele és benne mindent, ami jó és nemes. Átadott neki mindent, hogy ítéljen. A rossz győzelme tehát rövid lélegzetű, csak az ítéletig tart. Egyénileg a különíteleig, rögtön a halál után, az összemberiség számára a végítéletig. Akkor győz, végérvényesen és örökre a jóság. Bár ne ellenemre, hanem bennem is győzne!

Arra is felel húsvét, hogy mi életünk értelme. Az, hogy előkészüljünk a dicsőséges feltámadásra, a részvételre Isten örök országának életében. Hihetetlen, de annak tartották a kortársak Jézus feltámadását is. Az apostolok szívébe egyszerűen nem hatolt fel, mikor Jézus előre megmondta, az asszonyok pedig, akik hűségesekek maradtak mindvégig, bebalzsamozására indultak. Még a Szűzanya sem tartotta őket vissza. Mária Magdolna a maga égisz szeretetében sem gondol arra, hogy még egyszer láthatja élve Urát. Az apostolok még saját szemüknek sem hisznek, a tanítványok szétszélednek, csalódottan, reményvesztetten. Így hitetlenkedünk mi is a világvégi feltámadással kapcsolatban. Csakhogy nekünk már nincs mentségünk, mert azóta eljött a Szentlélek. Ha valamit érdemes eget ostromolva kiimádkozni, a feltámadás hite ilyen valami. Tehát: Megértem életem értelmét, készülök a dicsőséges feltámadásra.

Arra is felel húsvét, ami az emberiség legjobbjainak problémá-

ja: Lehet-e olyan ember belőlem, aki kedves Istennek? Érzem bűneimet, érzem gyengeségeimet, milliószor visszaesem. De a feltámadott kiérdemelte számomra is a keresztséget, a bűnbánat szentségét, ahol tiszta lehetek újra és újra. Testével táplál, hogy egyre közelebb juthassak a tökéletességhez. A mennyben szüntelenül közbenjár értem, hogy a helyet, amelyet nekem készített, elfoglalhassam.

2. Miben bízott Péter?

Péter apostol az első pünkösdkor nagy beszédet mondott az összesereglett tömegnek, tehát nem egészen két hónappal Jézus kereszthalála után. Tulajdonképpen értelmetlennek tarthatta volna, hogy beszéljen. Maga mondta: „Jézust az Isten igazolta előtetek a hatalmas csodákkal és jelekkel, amelyeket általa tett köztetek.” Hogyan remélhette tehát Péter, hogy ugyanazok az emberek, akik saját szemükkel látták a csodák sorozatát, és mégis „eltették az útból” Jézust, most hinni fognak a feltámadás csodájában, amelyet nem láttak, csak egy halász bizonygat nekik? Egy halász, akivel szemben főpapok és a Szentírás, a vallás tudósai hirdetik, hogy csaló volt Jézus, és csalók, holttestrablók az apostolok.

Miben bízott Péter? Talán semmiben, talán nem is gondolt ilyesmire, csak teljesítette, amit Isten kívánt tőle, csak rábízta magát a Szentlélekre. A Lélek indítására tanúskodott arról, amit látott és hallott, ami meggyőződése volt. De bízhatott is. Nem magában, hanem a Szentlélekben, aki kiáradt.

Jézus nem a szemre és nem az észre alapította vallását, hanem a Szentlélekre, akit kiárasztott ránk, hogy eltöltsön a hit kegyelmével.

Nekem is, minden kereszténynek, nemcsak a papoknak, hivatásom, hogy tanúskodjam hitemről, a feltámadt Jézusról. Én is bízhatok a Szentlélekben. Ő minden jóakarátú embernek megadja a hit kegyelmét. Akkor is, ma is, a világ végezetéig.

3. Lelki vakság és sükettség

Vannak rossz hallású emberek, nem tudnak énekelni, a zenét igazán élvezni. Vannak, akik nem értik a művészetet, vagy nem érzik az ízeket, és vannak vakok. Így vannak lelkileg vakok és süketnémák, akik nem tudják felfogni Isten szavát. Ilyen elké-

pesztően, tudatosan vakok, süketek voltak a mai evangéliumban szereplő főpapok.

Vajon mi volt az oka vakságuknak? A hit Isten ajándéka. Nem adta meg nekik? Valószínűbb, hogy nem fogadták el. Mert Isten nem erőszakos, a hitet sem erőszakolja rá senkire, csak annak adja, aki elfogadja. (Bár felkínálja mindenkinek.)

Hogy mikor és hogyan történik az egyes emberek életében a hit visszautasítás, ki tudja? És hogy mi az oka? Talán egy alapvető önzés, mely csak önmagára képes figyelni, semmi és senki másra nem. Talán az érzékiség bódulata nem engedi a szellemi, természetfeletti világ felfogását. Talán a „hivők” képmutató élete okozott nehezen feloldható lelki sérülést. Vagy a szenvedések oltották ki a reményt és bizalmat. Ki ismeri a lelkek titkát?

Számomra ez fontos: Magam is válhatok ilyen süketté, ha bűnösen eljátszom a hit kegyelmét. Mert addig van hitem, ameddig a kegyelem fenntartja bennem. A szenvedélyek, az önzés elzárja a kegyelem útját, beáll a természetfeletti érelzáródás, kialszik a hit fénye. Vigyáznom kell tehát, hogy ha állok, el ne essem.

A magam és mások lelki vaksága meggyógyulhat egyik pillanatról a másikra. A kegyelem csodái nem szűntek meg, és a Lélek ott fúj, ahol akar. Tehát: Ima, magamért, másokért.

4. *Először asszonyok látták a Feltámadottat*

Jézus feltámadása után először asszonyoknak jelent meg, általuk üzent apostolainak. Miért? Talán mert több volt bennük a hit és a szeretet. Ők rögtön felismerték Jézust, és rögtön hittek. Nem úgy, mint az apostolok vagy az emmauszi tanítványok. Szeretet is több volt bennük. Ők álltak a kereszt alatt, ők ragaszkodtak a sírban is Jézushoz. Az apostolok magukkal voltak elfoglalva. Részint félték, másrészt keseregtek az „elveszett ügyön”. Az asszonyok voltak azok a „kicsinyek”, akiknek szívében könnyebben rezonál a kinyilatkoztatás és az Istenből felénk áradó szeretet.

A női lélek finomabb, alkalmasabb mély érzésekre, így a hitre, vallásosságra, jóságra. Aki nőies, vonzó nő akar lenni, már csak ezért is fejlessze ezeket az istenadta képességeit. A férj, ha maga nem is vallásos, ösztönösen ezt keresi asszonyában: Finomságot, hitet, jóságot, kegyeletes lelkületet. A férfi is szeretne felnézni a nőre, akit szeret, akár a nő a férfire. Csakhogy a férfi a nőben nem az erőt, az értelem és a férfiasság megtestesítőjét keresi, hanem a jóságot, a hitet, a tisztaság angyalát.

Érdemes az asszonynak vallásosnak lennie? Igen, az általános

okok mellett azért is, mert így könnyebben éri el a családi boldogságot, melyet a férfinél erősebben kíván. Sokkal inkább lesznek az övéi férje és gyermekei, ha Istennek nyeri meg őket, mintha magának hódítaná meg.

A külső szépség, vonzóerő előbb-utóbb elmúlik. De még előbb megszokottá, egyhangúvá, unalmassá válik. Tartósan hódítani csak belső szépséggel lehet. Ennek alapja pedig az istenfélelem, a szívből fakadó, őszinte vallásosság, az egyszerű hit és szeretet.

Sok asszony akarja „megnevelni” férjét. Többre mennének, ha maguk egész lélekkel szeretnék Istent, a tisztaságot, a jóságot. Így észrevétlenül jobbak lennének azok is, akik résztvesznek életükben.

5. *Ami értelmet ad az életnek*

Az apostolok húsvét reggelén biztosan értelmetlennek találták az életet. Mindenüket otthagyták Jézusért. A munkájukat, otthonukat, családjukat, minden földi javukat. Jézus halálával minden reményük sirbaszállt, céljaik, elképzeléseik semmivé foszlottak.

A Jézust kísérő asszonyok nem érezték értelmetlennek az életet, mert szerettek. Ha nem szerethették az élő Jézust, szerették a holtat. Ha nem szolgálhattak az élőnek, szolgálni akartak a sírban fekvőnek. Nem problémáztak, hanem szerettek. Nem az „ügyön” keseregtek, hanem szerettek. Nem magukat szerették, hanem Jézust, nem magukon járt az eszük, hanem Jézuson, az ő bebalzsamozásán.

A mi életünkben is előfordulhat, hogy értelmetlennek érzünk mindent, esetleg végleg értelmetlennek. Betegség, sorscsapások, elszegényedés, csalódás emberekben, magámaradottság, a fölöslegesség érzése stb. De rögtön értelmet kap minden, ha szeret az ember. Szereti Istent és szereti az embereket. Nem szerelemre kell gondolni, nem is ösztönös, érzéki szeretetre, hanem a természetfelettire, amely bárkivel szemben emberszeretet, Isten szívével. Nem várni kell a szeretetet, hanem adni. Nem azt nézni, elfogadják-e, értékelik-e. Ez már önzés. És amíg eszméleténél van az ember, addig tud szeretni. Még magatehetetlenül, még haldokolva is. Ha másképp nem, azzal, hogy igyekszem szenvedéseimmel minél kevésbé terhére lenni másoknak. Vagy hogy imádkozom, felajánlom szenvedéseimet másokért. Szenvetésemmel Istennek is nagyon meg tudom mutatni, hogy mennyire szeretem őt.

Nincs kit szeretni? Hiszen milliók éheznek a szeretetért! Persze

nem a rokonszenvet kell nézni, nem az érzelmi kielégülést keresni. Az igazi szeretet ad értelmet az életnek, amely megfelelkezik önmagáról, ezért eszébe sem jut válogatni. Szereti Istent, és szereti Istent az emberekben is. Valamennyiben, kivétel nélkül.

Ha végleg értelmetlennnek érzi valaki az életet, az nagy bajnak a jele. Azt jelenti, hogy nincs benne olyan szeretet, amely pedig egyetlen belépőjegy a mennybe.

Aki szeret, annak életében megjelenik Jézus, még sokkal inkább, mint a húsvéti asszonyoknak. És az az élet, amelyben jelen van Jézus, semmiképp sem értelmetlen.

6. Könnyek és feltámadás

Húsvétal megváltozott a világ. Így megváltoztak a könnyek. Megmaradtak, de megváltoztak.

Jézus feltámadása óta a szenvedés, a fájdalom könnyei nem hiábavalóak. Megérlelhetnek Isten boldogságára. Eszközei lehetnek mások üdvösségének.

A részvét könnyei Isten jutalmát vonzzák le. Mert Isten irgalmas az irgalmasok iránt.

A bűnbánat könnyei nem meddőek, nem kétségbeesésbe kergetőek, nem a késő bánatái, mert felszárítja őket a bocsánat.

Akik botránkozás, pletyka helyett siratják mások bűneit, egyek lesznek a Jeruzsálemet sirató Jézussal, a sírásban is, a feltámadásban is.

Boldogok, akik ismerik a szeretet könnyeit, akiket megkönnyeztet a szívükből előtörő isten- és emberszeretet. Mert húsvét óta elfogadja, isteni színvonalra emeli szeretetüket az Isten.

HÚSVÉT 2. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 2,42—47): *„A testvérek állhatatosan kitartottak az apostolok tanításában és közösségében, a kenyértörésben és az imádságban. Félelem fogott el mindenkit, mert az apostolok révén sok csoda történt és sok jel adott. A hívek mind összetartottak és közös volt mindenük. Birtokaikat és javaikat eladták s az árát szétosztották mindazok közt, akik szükségét szenvedtek. Egy szívvel — egy lélekkel mindennap összegyűltek a templomban. A kenyeret házaknál törték meg, örömmel és tiszta szívvel vették magukhoz az ételt. Dicsőítették az Istent és az egész nép szerette őket. Az Úr pedig naponként vezetett hozzájuk olyanokat, akik hagyták magukat megmenteni.”*

Az első keresztény közösség életéről tudunk meg jellemző vonásokat. Az apostolok és a hívek szoros egységet alkottak. Ennek egyik alkotóeleme volt az apostolok által hirdetett tanítás elfogadása és hűséges megtartása. A közösségi lét és érzés másik fontos táplálója volt a kenyértörés közössége. Mivel a zsidók a kenyeret tekintették legfőbb tápláléknak, a lakomát is kenyértörésnek nevezték, így az eucharisztikus lakomát is. (Eleinte még együtt volt a szeretetlakoma és az eucharisztikus). Azonfelül közösen imádkoztak és „mindenük” közös volt. Ez utóbbi azt jelenti, hogy az esszéusokhoz, a qumrani közösséghez és pithagoreusokhoz hasonlóan nagylelkűen siettek segítségére annak, aki valamiben szükségét szenvedett. A zsidók vallási közösségétől még csak félig váltak el: feljártak a templomba is, de a kenyeret házaknál törték meg.

II. OLVASMÁNY (1 Pét 1,3—9): *„Legyen áldott az Isten és a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, aki minket nagy irgalmában új életre hívott Jézusnak a halálából az élő reménységre*

való feltámadása által, hogy a mennyekben elpusztíthatatlan, tiszta és soha el nem hervadó örökség várjon rátok. Az Isten hatalma megőrizött titeket a hitben az örök üdvösségre, amely készen áll, hogy az utolsó időben majd megnyilvánuljon. Ezért örülni fogtok, noha most egy kicsit szomorkodnotok kell is, mert különféle kísértések érnek benneteket, hogy a próbát kiállva hitetek, amely értékesebb a tűz próbálta vesszendő aranynál, Jézus Krisztus megjelenésekor méltó legyen a dicséretre, a dicsőségre és a tiszteletre. Noha nem láttátok, mégis szeretitek; bár most sem látjátok, mégis hisztek benne. De mivel hisztek, ujjonghattok a megdicsőültek kimondhatatlan örömével, mert elértek hitetek célját: lelketek üdvösségét.”

Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, ... akik sírnak ... Jézusnak a nyolc boldogságról mondott szavai jutnak eszünkbe, amikor Péter levelét olvassuk. A keresztény élet nem nélkülözheti az érlelő próbát. A szenvedésre szükségünk van, mert egyikünk hite és szeretete sem hibátlan. Isten tisztító kohója a szenvedés. A próbára nem azért van szükség, hogy Isten lássa, mit érünk, hanem azért, hogy mi lássuk, nem érünk annyit, mint amennyit képeltünk magunkról és többérvé váljunk. A próbák annak válnak igazán javára, akinek szívében él a Jézus iránti szeretet.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 20,19—31): „Mikor beesteledett, még a hét első napján, bár a zsidóktól való félelem miatt az ajtók zárva voltak, ahol összegyűltek a tanítványok, eljött Jézus, megállt középen és üdvözölte őket: »Békesség nektek!« E szavakkal megmutatta nekik kezét és oldalát. A tanítványok pedig örvendeztek, mikor látták az Urat. »Békeség nektek« — ismételte Jézus. »Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.« E szavak után rájuk lehelet és így szólt hozzájuk: »Vegyétek a Szentlelket. Akinek megbocsátjátok bűneit, azé bocsánatot nyernek, akinek pedig megtartjátok, azé megmaradnak.«

Egy a tizenkettő közül, Tamás, melléknevén »Iker«, nem volt velük, mikor megjelent Jézus. A tanítványok tehát megmondották neki: »Láttuk az Urat!« Ő azonban azt válaszolta: »Ha nem látom kezén a szögek nyomát, ujjamat a szögek helyébe nem teszem és kezemet oldalába nem helyezem, nem hiszem.« Nyolc nap múlva ismét együtt voltak tanítványai és Tamás is velük volt. Bejött Jézus a zárt ajtó-

kon keresztül, megállt középen és így szólt: »Békesség nektek!« Majd Tamáshoz fordult: »Nyújtsd ide ujjadat és nézd kezemet; nyújtsd ki kezedet és tedd oldalamba, s ne légy hitetlen, hanem hívő!« Tamás fölkiáltott: »Én Uram, és én Istenem!« Jézus pedig így szólt: »Mivel láttál engem, hittél, boldogok, akik nem látnak, de mégis hisznek.«

Sok más csodajelt is művelt Jézus tanítványai előtt, melyek nincsenek bent ebben a könyvben. Ezeket pedig megírtam, hogy higgyétek, hogy Jézus a Messiás, az Istennek Fia s a hit által éltetek legyenek benne.»

A bűnön és következményén, a halálon győztes Krisztus apostolainak hatalmat ad a bűnök megbocsátására. Rájuk lehelve az életető Lelket adja nekik, hogy annak erejében életre tudják kelteni a bűnben meghalt szíveket. Mivel a bűnök megtartására is hatalmat ad, e hatalom gyakorlóinak ítélkezniök kell, ki melyiket érdemli. Ennek előfeltétele a bűnök megvallása.

Tamás hitetlenkedése megkönnyíti számunkra a hitet. Ha az apostolok könnyen hittek volna, méltán gyaníthatnánk, hogy csalásnak vagy csalódásnak lettek áldozatai. Mindezek ellenére Tamás eljárását nem tekinthetjük mintaszerűnek. Elég érv lehetett volna számára a csodák sorozata, melyeket Jézus művelt, vagy apostoltársainak tanúskodása. Mi a tanúságtételre vagyunk utalva. Nem foghatjuk meg Jézus oldalát, sebeit. Jézus boldognak mond bennünket, mivel hiszünk benne, bár nem látjuk. Péter apostol is ezért dicsérte híveit: noha nem látták, mégis szeretik, bár most sem látják, mégis hisznek benne. A hitet Isten nem kényszeríti ki, még a logika erejével sem. Ha egy „gondolkodó” gépbe betáplálunk minden adatot, „nem jön ki” a hittétel. Emberi aktus, szabad és szeretettől vezetett tett marad a hit, bármennyi érv szól is mellette.

Közösségben élünk mi is, mint keresztények is. Engedjük, hogy egymás hite által megvigasztalódjunk, megerősödjünk. Fogadjuk erős lélekkel a különféle, hitbeli megpróbáltatásokat is. Tisztulás, erősödés lesz az eredménye, ha helyes lelkülettel fogadjuk. Törekedjünk életünkkel is tanúskodni a feltámadt Krisztus mellett. Vizsgáljam meg magam: valóban más az életem, egész lelkületem azért, mert Krisztus feltámadt és én ezt alapvető valóságként elfogadom? Vagy akkor is pont ilyen lennék, ha azt gondolnám, hogy Urunk nem támadt fel? Ennek az óriási különbségnek valahogyan meg kell mutatkoznia az életemben!

B)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 4,32—35): „A sok hívő mind egy szív, egy lélek volt. Egyikük sem mondta vagyonát sajátjának, mindenük közös volt. Az apostolok nagy erővel tanúsították Urunk Jézus feltámadását és mindnyájan bőségesen részesültek a kegyelemben. Nem akadt köztük szűkölködő, mert akinek földje vagy háza volt, eladta, és az érte kapott pénzt elhozta és az apostolok elé tette. Mindenkinek adtak belőle, a szükséghez mérten.”

Amint a következő esetből, Ananiás és Szafira tragikus végű történetéből is kiderül, a vagyonról való részleges vagy teljes lemondás mindenkinek szabad elhatározásától függött. Senki sem tekintette vagyonát kizárólagosan sajátjának: úgy érezte, meg van terhelve vagyona a rászorulóknak jogával. Bizonyára sokan voltak, akik semmit sem tartottak meg sajátjuknak. Így pl. a fejezet végén említett Barnabás, aki földjét pénzzé tette és árát az apostolok lábához helyezte. De éppen tettének külön történő említése mutatja, hogy ez az eljárás nem volt általános.

II. OLVASMÁNY (Jn 5,1—6): „Mindenki, aki hiszi, hogy Jézus Krisztus az Isten szülötte, és aki a szülőt szereti, szereti szülöttét is. Abból tudjuk meg, hogy szeretjük az Isten gyermekeit, hogy szeretjük az Istent, és eleget teszünk parancsainak. Mert az az Isten iránti szeretet, hogy megtartjuk parancsait. Az ő parancsai nem nehezek. Mert mindenki, aki az Istentől való, legyőzi a világot. És ez a győzelem, amely győzelem a világ fölött, a mi hitünk.

Ki győzi le a világot, ha nem az, aki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia? Ő az, aki víz és vér és a Lélek által jött, Jézus Krisztus. Nem csupán víz által, hanem víz és vér által. És a Lélek tesz tanúságot mellette, mert a Lélek az igazság.”

Addig nem kereszteltek meg senkit, amíg meg nem vallotta, hogy hisz Jézus Krisztusban, a Megváltóban. A keresztség révén a hívő újjászületett Istenből. A Szentlélek lelkébe öntötte az Isten iránti szeretetet. Ez a szeretet azonban természetsszerűleg kiterjed mindazokra, akik éppúgy gyermekei Istennek, mint én. A szeretet gyakorlásán mutatkozik meg a hit komolysága, ereje. Isten lehetetlent nem kíván: ami felülmúlja az emberi természet képességeit, ahhoz kegyelmét adja. Tehát gyermekei mindig képesek arra, hogy a világot legyőzzék. A keresztény embereszmény

tökéletesebb, mint amelyet a világ meg tud rajzolni. Az Istentől kapott szeretet a biztosíték arra, hogy ez az eszmény meg is valósítható.

Az apostol három tanút sorakoztat fel a hit erősítésére: Jézus eljött a víz által, amennyiben a Jordánban történt keresztemelkedésekor az Atya tanúskodott amellett, hogy Jézus az Ő Fia. (Mt 3,17.) De nemcsak víz által jött. Az Ige akkor sem hagyta el a felvett emberi természetet, amikor szenvedett és meghalt. Halálában is Isten Fia volt, amint a római százados tanúsította is: „Ez valóban Isten Fia volt.” (Mt. 27,54.) A harmadik tanú a Szentlélek, akinek erejében az apostolok szerte a világon elterjesztették a kereszténységet. A zsidó törvény két tanút kívánt az igazság felderítésére; itt három is van.

AZ EVANGÉLIUM ua., mint az A) évben

Jézus azt várja tőlem, hogy egészen átadjam magam neki. Hi-tem nem ésszerűtlen, nem vakhit, hiszen háromszoros tanúbizonyságon alapul: A Lélektől felkent Jézus csodákat is tett, csodás események kísérték halálát is, csodás események sorozata kíséri az Egyház egész életét. Jézushoz akarok tehát tartozni az Egyházon keresztül. Hovatartozásomat elsősorban életem mutatja, melynek a szeretet a lelke. Ennek a szeretetnek erejében akarok győzni a világ felett. A szentmise Jézus felülmúlhatatlan szeretetét hirdeti és erőt is ad a követésére. Ésszerűen és szabadon akarok egész szívemmel Jézushoz csatlakozni. Jézus általam is meggyőző csodát akar végbevinni. Mert kell-e annál nagyobb csoda, hogy én győzni tudok rendetlen önszeretetemen? Bárcsak megmutatkoznék Isten hatalmas ereje az én életemben is! Minél lenyűgözőbben érzem, tapasztalom a világ erejét magamban és embertársaimban, annál nagyobb bizalommal akarom átadni magamat Istennek, hogy csodát tegyen velem. Istenem, te mindenható vagy! Tégy szentté! Te még ezt is meg tudod tenni!

C)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 5,12—16): „Az apostolok keze sok jelet mutatott és sok csodát tett a nép között. Mindnyájan egy emberként voltak a Salamon csarnokban. Mások közül senki sem mert közéjük elegyedni, de a nép sokra tartotta őket. A hívők, a férfiak és nők, egyre nagyobb számmal csatlakoztak az Úrhoz. Még a betegeket is kivitték az utcára, hord-

ágyakra fektették őket, hogy ha Péter arra megy, legalább az árnyéka érje egyiket-másikat. Sőt még a Jeruzsálemhez közel eső városok népe is odátódult, hozták a betegeket, a tisztátalan szellemektől gyötörteket s ezek mind meggyógyultak.”

Isten az egyház gyorsabb terjedése érdekében sok csodával kísérte az apostolok munkáját. Amint Jézus a kenyérszaporítással hívta fel az emberek figyelmét a mennyei kenyérre, úgy az apostolok a betegek gyógyításával az egész ember egészségesse válására, a bűntől való szabadulásra.

II. OLVASMÁNY (Jel 1,1—11a+12—13+17—19): „Jézus Krisztus kinyilatkoztatása, amelyet azért adott neki az Isten, hogy szolgáinak megmutasson mindent, aminek csakhamar be kell következnie. Elküldte angyalát, így adta tudtul szolgájának, Jánosnak, aki tanúskodik arról, amit az Isten mondott s amiről Jézus Krisztus tanúságot tett: mindenről, amit látott. Boldog, aki olvassa és aki hallgatja ezeket a prófétai szavakat, ami bennük meg van írva, mert az idő közel van! János a hét ázsiai egyháznak. Kegyelem és békesség nektek attól, aki van, aki volt és aki eljön, meg a hét lélektől, aki trónja előtt áll és Jézus Krisztustól, a hűséges tanútól, a halottak elsőszülöttétől és a földi királyok fejedelmétől. Ő szeret minket, vérével megváltott bűneinktől s Atyjának, az Istennek országává és papjaivá tett bennünket: övé a dicsőség és a hatalom örökkön örökké. Amen. Nézzétek, a felhőkben jön, látni fogja minden szem, még azoké is, akik átszúrták. A föld minden népe veri majd a mellét. Igen. Amen.

Én vagyok az alfa és ómega, (a kezdet és a vég.), mondja az Isten, az Úr, aki van, aki volt és aki eljön, a Mindenható.

Én, János, a királyságban és Jézus türelmes várásában testvéretek és társatok az üldöztetésben, a Patmosz nevű szigeten voltam, az Isten tanítása miatt és hogy Jézus mellett tanúságot tegyek. Az Úr napján elragadtatásba estem. Háтам mögül, mint valami harsona megszólalt egy hang: »Amit látsz, írd le könyvbe és küldd el a hét egyháznak.« Amint megfordultam, hét arany gyertyatartót láttam, a gyertyatartók közt pedig valakit, aki az Emberfiához hasonlított. Bokáig érő ruhát viselt, aranyöv övezte mellét. Amikor megpillantottam, mint valami halott a lába elé rogytam, de ő rám tette jobbát és megszólított: »Ne félj! Én vagyok az el-

ső és az utolsó, és az élő: meghaltam, s nézd, mégis élek, örökké. Nálam van a halálnak és az alvilágnak a kulcsa. Írd le tehát, amit láttál, a jelent, és ami ezután történik.»

Az evangéliumokból megismertük, mit tett értünk Jézus a földön. Ebből az olvasmányból egyrészt azt tudjuk meg, mit tesz értünk az égben, másrészt azt, mivé tett bennünket. A bokáig érő ruha, melyet a látomásban Jézus visel, az aranyöv a mellén: főpapi öltözék. Folytatja tehát közvetítő, papi tevékenységét az égben is. Sőt bennünket is Istennek papjaivá tett, igazabb és teljesebb értelemben, mint ahogyan a zsidóság az volt. (Vö. 2 Móz 19,6) Közvetítők vagyunk Isten és a világ között: előmozdítjuk uralmának megvalósulását és imádkozunk, áldozatot vállalunk a világért. Az Örök Főpap az égben — mi itt a földön, amíg ismét el nem jön. A hét arany gyertyatartó az 1,20 szerint a hét egyházat jelenti, de éppen a hetes szám szimbolikus jelentése miatt nyilván valamennyi egyházat érti a látnok, sőt a látomások többértékűsége folytán a jeruzsálemi templomban található hétkarú gyertyatartót is jelenti ez a látomásbeli kép és ezáltal válik még teljesebbé az Emberfiának főpapi megjelenése. Jézusnál van a halálnak és az alvilágnak kulcsa, tehát győzött a halál felett, mindenkit kiszabadíthat a halál hatalmából. Ő az alfa és omega és az élő: mindkettő isteni jelző; az elsőt 1,8-ban az Atya önmagáról mondja, a második gyakran szerepel — szembeállítva az élettelen pogány istenekkel — az ószövetségben. Jézus most már emberi természete szerint is halhatatlan.

AZ EVANGÉLIUM ugyanaz, mint az A) évben.

II. TEOLÓGIA

A hit elsősorban találkozást, ráismerést jelent. Találkozom Istennel, aki egészen más, aki nem azonos semmiféle látható, fogható valósággal, még a logikai sor konklúziójával sem azonos. Ő mindezek mögött van. Rejtőző Istenség marad mindig.

Hogyha a felszín mögött mégis ráismertem, már nem járok egyedül többé; egzisztenciális magányom feloldódott. A találkozás irányt ad életemnek, ha tetszik, egy új irányt; hogyha az Isten-nélküli céltalan bolyongásban létezik egyáltalán valamilyen irányulás.

Annak ellenére, hogy a hit ilyen jelentős az ember életében, mégis tapasztaljuk a széles körben elterjedt hitetlenséget. Mik a mai kor hitetlenségének gyökerei?

A természettudományos gondolkodásmód

Úgy látszik, a legnagyobb problémát ez okozza a hit útjában. A természettudományos gondolkodásmód következményei három formában jelentkeznek. Először: az emberek érdeklődése mindjobban erre a területre tolódik. A mai ember hősei nem az erkölcsi, vagy személyi nagyságok, hanem a tudományos haladás útörői. Másodszor: az elvont gondolkodás helyébe a szemléltetés lépett, az igazság kritériuma a kísérlet és a dokumentálás lett. Végül a természettudomány szemlélet száműzte a világból a titokzatosságot (helyesebben: az emberek gondolkodásából a csodálkozást, a titokzatosság iránti érzéket). Míg a régi ember a természet megfoghatatlan eseményei mögött hajlamos volt közvetlenül Istent sejteni, ma egyszerűen nem hisznek abban az emberek, hogy létezik titok. Ami titok, az legfeljebb csak egy ideig titok, de nem lényegénél fogva.

Mivel Isten kívül áll a tapasztalás körén, az ő lénye feloldha-

tatlan problémának látszik természettudományos szempontból. Mégis éppen a természettudomány modern fejlődése derítette ki, hogy Isten „tulajdonságai” részben az Anyaghoz is sorolhatók. „Matéria” alatt azt a direktte meg nem ismerhető dolgot kell érteni, amely minden jelenségnek, tehát a tapasztalás minden tárgyának alapját képezi, amely azonban minduntalan egy lépéssel tovább visszahúzódik a megismerhetetlen felé, valahányszor az ember eredményesen hatol bele húsába. A molekulák, az atomok, az elektronok, a mezonok olyan anyagi szerkezetű fogalmak, amelyek csak indirekte ismerhetők meg, és amelyek mögött a dolgok „természete”, vagyis egy tovább nem analizálható princípium rejtőzik, úgy mint az elektromos és gravitációs mezők, melyekről mi semmit sem tudunk. Az anyag és az energia két felcsillandó oldala egy közös harmadiknak, melynek nevét nem tudjuk, melynek struktúráját (csábít a gondolat, hogy lényegnek nevezsem) nem tudjuk kideríteni és amely ugyan a természet dolgainak végtelen sokaságában élénk lép, anélkül azonban, hogy velük azonos lenne; hordozó alapja minden létnek, amely kinyilvánul a dolgokban, de mégis úgy, hogy az emberi értelem számára alapjában véve a dolgok mögött hozzáférhetetlen titokzatosságban rejtőzik.” (Hans Schaefer: Gesichtspunkte der Naturforschung, 35—36.)

A heidelbergi physiológia-professzor idézett szavai rámutatnak arra, hogy a természettudomány nemcsak hogy nem bizonyít Istent ellen, hanem analógiákat nyújt a vallási igazságok ábrázolására. Ha a mai emberek számára meg akarjuk könnyíteni a hit elfogadását, akkor mind bátrabban kell felhasználnunk a természettudományos analógiákat. A teleológiát bámulatosan közel hozhatja a mai emberhez az evolúció, a Szentháromság misztériumánál hasznosan lehet utalni a Niels Bohr által bevezetett atomelméleti komplementaritás elvére, a kegyelem, szentségek megvilágítását elősegítheti a modern információs megoldásokkal (modulált elektromágneses hullám, amely tartalmazza a kép teljes információanyagát) való összehasonlítás.

A személyi jelleg háttérbe szorulása

A mai kor szellemiségének egyik tünete a személyiség jelentőségének csökkenése. A mai ember a gazdasági élet, a társadalom egy láncszeme. Az egyéni felelősség, egyéni elgondolás háttérbe szorul a közösségi gondolat mögött. A mérhetetlen sok ismeretanyag, a hírközlő szervek fokozott működése nem teszi lehetővé, hogy az ember maga alakítsa ki véleményét a dolgokról.

Vallási vonatkozásban ez odahatott, hogy „Isten valamikor egy név volt. Fogalomná változott át. Isten valaha egy címzett volt. Most tárggyá változott. A Te-ből Az lett. Ez olyan folyamat, melyet egyszerű formulával nem is tudunk kifejezni. Előfeltételei és mindenek előtt következményei rendkívül súlyosak. Vajon visszafordítható-e?” (Hans Jürgen Schultz: Wer ist das eigentlich — Gott? 9. o.) Istennek ez a tárgyiasítása döntően megváltoztatja az ember viszonyát vele szemben. Egy tárgyat az ember vizsgálhat közönyösen, hűvösen: tárgyilagosan. Egy személyt ezzel szemben csak személyes úton lehet megismerni. Minden személy lezárt világ, s csak sajátmaga ismertetheti meg másokkal önmagát. Egy személyt lehet kívülről is szemlélni, lehet fenyegetéssel, vagy kínzással szóra bírni, de megismerni csak akkor lehet, ha ő is akarja.

A modern ember hitbeli problémájának egyik forrása éppen ez: Istent tárgyként tekinti. Szeretné tudni, mi az igazság Isten körül, de arra nem gondol, hogy ezt magától Istentől tudja meg. Ha rádöbben a mai ember, hogy Isten személy, akivel személyes kapcsolat létesíthető, akkor ez megváltást jelent a számára, hiszen a modern kortól fenyegetett személyiségünk ebben a kapcsolatban magára találhat és kibontakozhat. Az embereket meg kell tanítani imádkozni, mert azok az „imádságok”, amelyek a meglevő imakönyvekben találhatók, inkább hódoló ünnepségek légkörét idézik; egy emberformára torzított Fenség előtti tisztelgésből és alázatoskodásból állnak a helyett, hogy elősegítenék az intim találkozást Isten és az ember között.

Az aktivitás problémája

Az előbbi két nehézségnél is nagyobb akadály a hitnek az, hogy a hit megfelelő megélése, gyakorlatba való átültetése a legtöbb ember előtt megoldatlan, sőt megoldhatatlan feladat. „Hiszek, de mi következik ebből?” — gondolják. Elfogadják Isten létét, de úgy érzik, hogy Istennek nincs jelentősége. Akár hisznek Istenben, akár nem, életvitelük, életmódjuk nem változik. Isten az életük számára nem jelent semmit. És úgy látszik, Istent magát sem érdekli ez a helyzet, mert eltűri, hogy a mai emberiség kezébe vegye sorsának irányítását. Nyilvánvaló, hogy olyan Istenre, aki gyakorlatilag nem jelent semmit számunkra, nincs szükségünk.

A II. Vatikáni Zsinatnak is fő problémája volt ez a téma, amikor az Egyház titkát és szerepét kutatta: mit nyújt az emberiség-

nek a keresztény vallás? Mi a küldetése, programja a keresztény embernek?

A kérdés nem is olyan egyszerű. Az egyik válasz e kérdésre az, hogy a felebaráti szeretet a hivatásunk; mai szóval élve: a szolgálat. A mai vallási életben és teológiai irodalomban ez a válasz domborodik ki jobban, de becsületesen be kell vallanunk, hogy ez nemcsak keresztény gondolat és törekvés, hanem más jóakarátú embernek is programja. Kétségtelen, hogy a keresztényekben jobban kell tudatosítanunk a szolgálat, a szeretet, a testvéries együttérzés gondolatát, s rá kell mutatnunk, hogy ez olyan terület, melyen hitük gyakorlativá, élővé válik.

A másik válasz az istenhit gyakorlati jelentőségére vonatkozóan az, hogy általa az ember életének biztos alapot és irányulást szerez. A vallás célt, erkölcsiséget, reményt nyújt nekünk. Az ima, a liturgia ébren tartják bennünk a magasabb eszmények utáni fogékonyságot és vágyat. E szerint a hit gyakorlati megélése azt jelenti, hogy az ember céltudatos erő kifejtéssel nyitottá teszi önmagát a magasabb értékek felé: aszkézissel igyekszik a tökéletesség felé. Gyengéje azonban ennek a programnak az, hogy hajlamossá tesz az önzésre, s arra, hogy a vallást olyan szempontból tekintsük: mit nyerünk vele?

Összegezve elmondhatjuk, hogy a szolgálat is, az aszkézis is elősegíti a hit élővé válását, de önmagában egyik sem teljes értékű megoldása hit problémájának.

A kinyilatkoztatás fényében

Jézus apostolainak és tanítványainak esete rámutat a hit fellobbanásának döntő mozzanatára: hisznek — a nagypénteki csalódás, a farizeusoktól való félelem ellenére, — mert Jézus felkéri és megszólítja őket. Nem azért hisznek, mert értelmi megfontolások vagy érzelmi indítások javasolják ezt. Nem belőlük indul meg a folyamat, nem is a külső eseményekből, hanem Istentől, aki megszólítja őket. De ez nemcsak az apostolok esetében volt így, hanem az egész üdvtörténet folyamán: Isten az, aki kezdi. Hogy miért van vallás, miért kell hinni, arra ez az egyetlen kielégítő felelet: mert Isten megszólította az embert.

Amikor az embereknek a hitet akarjuk közvetíteni, ezt kell megértenünk. A hitet teljesen emberi szempontok latbavetésével elfogadtatni: felesleges fáradozás. A hitről egyszerűen kijelenteni, hogy az Isten kegyelmi ajándéka: ez túlságosan elvont. E helyett érzékeny szívvel kell vizsgálnunk az idők jeleit, az élet eseményeit, hogy felismerjük benne a ma is szóló Isten hangját.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Miért kell misére járni?*

A szentmisén való részvételünkben valósul meg a már az őskeresztények által élt jézusi élet: „Kitartottak az apostolok tanításában és közösségében, a kenyértörésben és az imádságban.”

Miért járunk tehát misére? Nem egyszerűen azért, hogy imádkozzunk, hogy találkozzunk Istennel. Ezt otthon is el lehetne intézni. Vagy a templomban bármikor, ha nincs is mise. Misére azért jövünk, hogy először is közösen imádkozzunk. Jézus azt akarta, hogy egyek legyünk. Egy test, melynek ő a feje. Ennek az egységnek ki kell fejeződnie az imában is. Nem helyes tehát, ha valaki ki akarja vonni magát a közös imából. Hogyan lesz egy másikkal az, aki még az imádságban, még hittestvéreivel sem akar „közösködni”? Jézus kifejezetten megmondta, hogy a közös ima ereje nagyobb. Különösen, ha meggondoljuk, hogy a mise imái nem annak a pár száz embernek közös imája, aki éppen jelen van, hanem az egész egyház közös imája. És ezzel Jézus imája, aki az egyház feje. A közösség imájában jelen van Jézus, vele együtt, sőt őbenne imádkozunk.

Aztán azért járunk misére, hogy meghallgassuk Isten szavát, vagyis „kitartsunk az apostolok közösségében és tanításában”. Kiállhatatlan az olyan ember, aki csak beszél és beszél, de nem hajlandó odafigyelni mások beszédére. Nem szabad ilyennek lennünk Istennel szemben sem. Az imádságnál is fontosabb, hogy meghallgassuk Istent.

A legfontosabb pedig, amiért el kell jönnünk a misére, hogy ott legyünk a kenyértörésen, vagyis hogy résztvegyünk Jézus áldozatán, és Jézussal együtt magunkat is átadjuk Istennek.

Egy vértanú mondta bírójának: „Nem tudok szentmise nélkül élni.” Aki ezt a hármat: a közös imát, az apostoli tanítás meghallgatását, az áldozatbemutatást komolyan veszi, az szintén így fogja érezni.

2. Szembemiséző oltár

Az őskeresztények életéről olvasva, azt magunk elé képzelve, jobban megértjük, miért célszerűbb a szembemiséző oltár. Jobban kiemeli a szentmise lényegét. A misében Jézusnak kell lennie a központnak, mert a szentmise az ő áldozata. Ha a pap eltakarja őt a hívek elől, akkor nehéz észrevenni, hogy Jézus a főszereplő. Pedig minél inkább belevésődik lelkünkbe, hogy a miseáldozatot Jézus mutatja be, annál inkább megértjük, hogy mi a mi dolgunk: Bele kell kapcsolódnunk ebbe az áldozatba. Ha egész idő alatt láthatjuk a szent Színeket, könnyebben eszünkbe jut, hogy Jézussal, Jézus által és Jézusban át kell adnunk magunkat Atyánknak.

A szembemiséző oltár jobban kifejezi, hogy a mise nem a pap ügye, amelyen a hívek csak éppen jelen vannak. A körülvelt asztal jelenti, hogy mindannyiunk áldozata a mise, az egész egyházé. Az egyház pedig nemcsak a papok, hanem Isten egész hívő népe. Egy családnak kell lennünk, amelyben az elsőszülött Jézus, és most összegyűlünk az ünnepi asztal körül a közös Atya tiszteletére. Az atyák csak akkor elégedettek gyermekeikkel, ha azok nemcsak őt, hanem egymást is szeretik. Meg kell tehát mutatnunk egymás iránti szeretetünket közös imával, énekkel, az áldozat közös bemutatásával.

A szembemiséző oltár célja tehát, hogy Jézus legyen a központ, és hogy mi könnyebben egyek legyünk.

3. Modern oltár

A barokk és egyéb régi stílusú templomokban modern a szembemiséző oltár. Sokak szemét bántja ez. Miért nem a régi oltárok „szép” és díszes stílusában készítik tehát az új oltárokat?

A templomokat minden korban modern stílusban építették és rendezték be. A barokkban a barokk volt modern. (Sokak szemében akkor botrányosan, megütköztetőként modern. Bizony, ha nem szoktuk volna meg gyerekkorunktól, nekünk is visszatetszenének pl. „a kicsavart tagú szentek”).

Modern azt jelenti, hogy a mai ember lelkületét fejezi ki, mai eszközökkel. Az új oltárt mai emberek rendelték, készítették, használják. Tehát a mi világunkat kell kifejeznie, azt is fejezi ki.

Mert például a mi világunkban a lényeg a lényeg. Nem szeretjük a felesleges sallangokat. Ezért egyszerű vonalú a mai oltár. A lényegét akarja hangsúlyozni: Jézust. Szép lehet a sok ciráda, faragás, aranyozás, a stílus mozgalmassága, de éppen ezért ma-

gára vonja a figyelmet, és így könnyen elterelheti Jézusról. A modern oltár a maga nemes egyszerűségében azt szeretné, hogy észre se vegyük, hanem rögtön Jézusra és az áldozatra figyeljünk.

A modern oltár hétköznapi. És ezzel figyelmeztetni akar arra, hogy nem azért jövünk misére, hogy elfeledjük a csúnya hétköznapiakat, hogy elmeneküljünk a rideg valóságból egy mennyei világba; hanem hogy Istennek ajánljuk hétköznapiainkat a maguk valóságában. Nem menekülni akarunk a hétköznapiok elől, hanem a szentmisével meg akarjuk szentelni azokat.

Mondhatnám, hogy minden szokás dolga. Gyermekeink majd ezt a stílust szokják meg, és ehhez fognak ragaszkodni egyszer, akkor már majd megint valami újnak ellenében. Sőt, mi magunk is idővel ezt szokjuk meg, és valami más lesz furcsa. De az lenne a jó, ha nemcsak megszoknánk a modern stílust, nemcsak megbékélnénk vele, hanem ez a stílus helyesebb vallásosságra nevelne bennünket. Lényegét látó, lényegre törő, a hétköznapiakat elevenen átható vallásosságra. Hiszen erre van szükségünk, ez az, ami egyedül kielégíthet minket. Ez az, ami a mi korunkat nagyon kedvessé tehetné Isten előtt.

4. Kitapogatható

A Tamás-lelkek kitapogathatják az egyház igazságát — értelmükkel. Lépései, az öt seb analógiájára:

Van Isten. Ez a legkönnyebb.

Valószínű, hogy Isten valamiképpen szól hozzánk. Mert a Teremtő a legtöbb dologban pontosan „tájékoztatta” teremtményeit a természeti törvények által. Óriási fontosságú dolgokban viszont tízezer évek után is teljesen bizonytalan az emberiség: Végső cél, erkölcsi elvek, a szenvedés értelme stb. Valószínű, hogy ezekről szól hozzánk az Úr.

Az egyedüli, akiről el lehet hinni, hogy Isten szavának teljhatalmú követe: Jézus. Jelleme, élete, tanítása és annak hatása tanúskodik róla.

Jézus tanításának valahol meg kellett maradnia változatlanul. Csak így tudja megtalálni minden idők embere. Megint nem lehet elképzelni mást, mint az egyházat, mely rendületlenül őrzi hitét tizenkilenc század óta.

Az ötödik pedig Jézus hitének gyakorlása, ennek révén megéri az ember, hogy ez az „igazi”.

Tamás nem azért hitt, mert látott, és mert kitapogatta a sebeket. Hanem mert megkapta és elfogadta a hit kegyelmét. Nálam is ez dönt.

B)

1. *Emberszeretet*

Jézus elmondta Isten titkait. Egyik legnagyobb: Isten a Szeretet. A menny részvétel Isten életében, világos tehát, hogy részt kell vennem szeretetében. Ezt pedig el kell kezdenem már ebben az életemben, mert ha itt nem kell Isten élete, „odaát” sem boldogíthat. Jézus „új parancsa” ezt ki is mondja: Úgy kell szeretnünk egymást, hogy az felülmúlja a természetes önszeretetet, tehát úgy, ahogyan Jézus szeretett bennünket. Az első keresztyének a hitet és ezt a szeretetet tartották a legfontosabbnak vallásunkban, nekünk is így kell gondolkoznunk.

Mindenkiben az embert kell szeretnem. Nem egyes külső vagy belső tulajdonságát. Az egész embert. A házastársban vagy gyermekemben éppen úgy, mint az idegenben. Aki egyes rokonszenves tulajdonságok miatt szeret, az nem is szeret tulajdonképpen, mert ez végeredményben önzés, neki magának esik jól a szeretés. Tehát meg kell próbálnom mindenkit azért szeretnem, mert ember.

Szeretetemet függetlenítenem kell az illető tulajdonságaitól, tetteitől, velem szembeni viselkedésétől. Akármilyen önmagában vagy velem szemben, mégiscsak ember, és nekem az embert szeretnem kell. Miért? Mert csak így lesz szeretetem isteni, Isten ugyanis mindenkit szeret. Mindenkiben tulajdonképpen önmagát szereti Isten, mert mindenki Isten képmása. „Aki azt mondja, szereti Istent, de gyűlöli embertársát, az hazudik.” Sugalmazott szavak! Hazudik, mert aki embert gyűlöli, Isten képmását gyűlöli, tehát Istent. És másképp akar viselkedni, mint Isten, mintegy ki akarja javítani Istent, sőt helyteleníti Isten magatartását, hiszen gyűlöli, nem szereti azt, akit Isten kimondhatatlanul szeret.

Egyedüli lehetőségem a boldogságra, hogy Isten életét fogom élni. De akkor Isten szemével kell néznem, és Isten szívével kell szeretnem. Vagyis minden egyes emberben Isten képmását kell látnom, tisztelnem, szeretnem.

2. *Érdemes szeretni?*

Az első keresztyének az emberszeretet hősei voltak. De éppen ezzel kapcsolatban merül fel a kétség: Érdemes-e szeretni az embereket? Az első keresztyének közül sokan eladták mindenüket, és a pénzt odaadták a szegények javára. De éppen azok, akik él-

vezték ezt a szeretetet, azok zúgolódtak irigységükben, hogy az apostolok nem igazságosak a szétosztásban. Könnyen eszükbe juthatott az apostoloknak, hogy nem érdemes vesződni velük. Hát még ha szorosan vett apostoli munkájukra gondolunk! Mit kaptak azért, hogy az emberek üdvösségéért áldozták életüket? Üldöztetést, vértanúhalált.

Ilyen élményekben mindenki részesülhet, aki megpróbál jó lenni az emberekhez, vagy akár feláldozni életét, magát értük. Előfordulhat, hogy minél többet teszek az emberekért, annál követelőzőbbek, elégedetlenebbek, hálátlanabbak; ha pedig, saját érdekükben, az életük alakításába is bele merek szólni, akár a legtisztább jóindulattal és legnagyobb tapintattal, könnyen megköveznek, mint István diakónust.

Mégis érdemes szeretni az embereket. Mert a boldogság nem kívülről jön, hanem belülről, a szívből, amelyben Isten Szentlelke lakik és működik. Öröm, ha elfogadják, értékelik, viszonyozzák szeretetemet, de nem lényeges a boldogsághoz. A boldogsághoz csak az kell, hogy éljek úgy, mint Isten, mint Jézus. Vagyis szeressek, amint Isten is szeret mindenkit, az őt állandóan káromlót is. (Dehát pokolra taszítja! Helyesebb azt mondani, az illető teszi magát képtelenné Isten életének élvezetére, és ez a kárhozat.) Itt belül csak a hit és szeretet szüli és táplálja a boldogságot. Az önzés, a csak magamnak élés, párosuljon akár a legnagyobb szerencsével minden vonalon, mindig csak boldogtalan ürességet szül. István vértanú például boldog volt a kövek gyilkos záporában, és nyitva látta az eget, mert szeretett.

3. *Békesség vagy győzelem?*

Jézus feltámadásának estéjén „békességgel” köszönti apostolait. János apostol viszont győzelemről beszél, pedig a győzelem a harc eredménye szokott lenni. Maga Jézus is mondta, hogy harcot hozott. Összeegyeztethető a harc és a béke? Igen. Jézus harcot hozott, melynek eredménye a béke.

Kivel és mivel kell harcolnom? Elsősorban Istennel. De úgy, mint Jákob pátriárka: Nem engedlek el, Uram, míg meg nem áldasz. Istennel a kegyelemért harcolok, azért a kegyelemért, hogy bennem véglegesen és tökéletesen győzzön Isten. Azért a kegyelemért, amely egybeforraszt Istennel. Ez a békesség Istennel, mely Isten győzelme bennem, a forrása minden egyéb békességnek.

Harcolnom kell önmagammal, mert rosszabbik énem adáz el-

lenségem. Eredmény: Békesség önmagammal, mert legyőztem, engedelmessé tettem vágyaimat.

Harcolnom kell a világgal. (Nem az emberekkel!) A világ minden kísértésével. Eredmény: Béke a világgal, Szent Ferenc módjára.

Harcolnom kell a megértésért, az egységért az emberek között. A családban, minden közösségben, az ember egész világában. A békesség a harc eredménye. Nem a másokat letipró harcé, hanem az igazságért, a szeretetért, a megértésért, megbocsátásért folytatott harcé.

Jézus békéje olyan, „amelyet a világ nem adhat.” Isten békéje egyedül elég az emberi szívnek.

4. Tamás és Pilátus

Tamás hitetlen volt, de hívővé vált. Mert érdekelte az igazság. Nem mondta előre, hogy ez vagy az lehetetlen. Engedte magát meggyőzni. Nyílt volt a lelke.

Pilátus a menthetetlen ember típusa. Nem mert élvhajász volt, az volt Magdolna is. Nem mert kegyetlen volt. Az volt Pál is. Nem mert gyáva volt. Az volt Péter és Nikodémus is. Nem mert karrierista volt. Azok voltak a Zebedeus-fiúk is. Nem mert kapzsi volt, az volt a Jobblator is. Pilátus azért volt menthetetlen, mert azt tartotta, hogy hiába minden, az igazságot megismerni úgysem lehet. Nem engedte meggyőzni magát, csak fáradtan legyintett. Csak az érdekelte, amit kézzel meg lehet fogni: Pozíció, pénz, élvezetek. Amikor ezek elhagyták, öngyilkos lett.

Pilátus nem volt vallástalan. Megijedt, mikor azt hallotta, hogy Jézus valami istenféle. Meg is akarta menteni. Nemcsak mert ártatlannak látta, hanem babonás félelemből is. Lehet, hogy Jézus valami túlvilági küldött, de ki tudna ennek a végére járni. Jobb ezzel nem foglalkozni, az igazat úgysem lehet megtudni.

Mi van emögött? Góg? Kiégettség? Kiábrándultság? Akármi, végtelen.

C)

1. „Meghaltam, s nézd, mégis élek, örökké.”
Jel 1,18)

Jézus ért el sikereket, amíg élt. De ezek nagyon kicsi és nagyon ingatag sikerek voltak. Nagypéntekre semmi sem maradt belőle. De előre megmondta: Ha felmagasztalják a kereszten, mindene-

ket magához vonz. Valóban, azóta „világsikere” van. Ez csak akkor érthető, ha feltámadt.

Mert ki vitte győzelemre ügyét? Elvont tanítása nem, mert az igazán nem nevezhető tömegeket mozgatónak és népszerűnek. De a bőrüket féltő és mentő apostolok vagy az orruklógatva hazabaktató tanítványok sem. A keresztt alatt is hűséges asszonyok sem. Nemcsak olyan nem akadt, aki Jézus eszméit hirdesse, de olyan sem, aki egyáltalán értse.

Ki csinált értőket az értetlenekből? Ki csinált oroszlánokat, hős vértanúkat a remegő apostolokból? Ki hozta vissza az elpártolt tömegeket? Annak Lelke, aki meghalt, de mégis él. Nemcsak jelképesen, hanem valóságosan, mert feltámadt.

És ma? Mai „világsikere” sem érthető Jézus feltámadása nélkül. Az egyház története alaposan megmutatja, és bizonyítja a jelen is: Nem a papok tartják meg hitében, hűségében Isten népét, sőt... A Feltámadott vonzza őket.

Kishitűség? Legtöbb ok az első húsvét idején volt rá. „Bízottok, én meggyőztem a világot.”

2. Vallási tapasztalások

2000 év alatt sokan kiábrándultak már a keresztény vallásból. És ez mindenkit megkísért. A gyengülő hit orvossága Pascal szerint: „Azon iparkodjatok, hogy ne bizonyítékok halmozásával próbáljátok meggyőzni magatokat, hanem szenvedélyeitek mérséklésével.” A hit megőrzésének, erősítésének, fejlesztésének legcélravezetőbb módja az imán kívül a hit élése. Így élménnyé válik a hit, és ezzel élővé, erőssé. Az erős hithez nem szükségesek sem csodák, sem látomások. Ezek nélkül is lehet elég természetfeletti élménye annak, akiben megvan a jóakarát.

Így pl. a jó gyónás meggyőz annak isteni eredetéről. A jó áldozás meggyőz, hogy Istennel találkoztam. Gyengeségeimben a buzgó ima meggyőz, hogy közel Isten ereje. A keresztény módon viselt szenvedés meggyőz, hogy van szívbeli béke, amelyet csak Jézus adhat. A főparancs, a szeretet gyakorlásában megérzem, hogy valóban Jézust szeretem. Még a bűn, az Istennel való szakítás is meggyőzhet Jézus igazáról. Mert kinek hozott már megnyugvást, lelki békét a bosszú, a bűnös kéj, a bosszú stb.? Aki a bűnnel jegyzi el magát, sokáig kell túlkiabáltatnia lelkiismeretét veszekedésekkel, bömbölő rádióval, lázas tevékenységgel, mértéktelenséggel, mások gyanúsítgatásával...

Sokan kiábrándultak már a kereszténységből, de soha olyan, aki becsületesen élte azt.

3. Jézus jelleme kezeskedik

Tamás Jézus sebeit tapogatta ki, és hitt. Én kitapogathatom Jézus jellemét.

Régi hőskölteményekben, mai giccses regényekben szerepelnek makulátlan hősök, legendás alakok. De bármennyire igyekezzenek leíróik tökéletes lénynek feltüntetni hőseiket, ez sohasem sikerült még nekik. Ezek a hősök mindig korhoz kötöttek, egyoldalúak, vagy éppen viszolygást keltenek.

Jézusról négy könyvet írtak kortársai, és még 23-ban van szó róla (az Újszövetség 27 könyve). Olyan tökéletes jelleműnek írják le Jézust ezek az egyszerű, egyáltalán nem művész szerzők, hogy ilyet sem a nép, sem a legnagyobb művészek megálmódni nem tudnak. Olyanok írták le Jézus történetét, akik maguk sem egészen értették. Leírásuk nyomán mégis egy végtelenül tökéletes, mégis tökéletesen élő lény áll előttünk. Nem jut eszünkbe, hogy „ilyen már nincs is”. Hős, és ugyanakkor egészen egyszerű ember. Erős és gyengéd. Fanatikus és megértő. Öntudatos és aláztos. Szeplőtelenül tiszta, mégsem borzad a legbűnösebb embertől sem. Szent harag és kimondhatatlan szelídség, fenség és természetesség.

Amilyennek Jézust írják le, olyan embert kitalálni nem lehet. Olyat csak látni lehet, ismerni lehet. Nem azt érezzük az evangéliumok olvasása közben, hogy ilyen ember nincs, nem is létezhet. Inkább azt érezzük, hogy nagyon is élő valakiről olvasunk, aki több, mint ember. Kicsoda? Ezt csak ő maga tudja megmondani. Fülöpnek azt mondta: Aki engem látott, látta az Atyát.

4. Húsvét misztériuma egy másik világba vezet

Nemcsak Tamás hitetlenkedett, hanem a többi apostol is. És a feltámadással, különösen az általános, világvégi feltámadással kapcsolatban ma is sok a hitetlenkedés. Ezer dolgot hittel elfogad sok keresztény, csak ezt nem tudja sehogyan sem elfogadni: Valamennyien feltámadunk. Érdekes megfigyelni, milyen kevés műalkotás és vallásos ének választja tárgyául akár Jézus, akár a minden ember feltámadását.

Mi ennek az oka? Talán egyik az, hogy a feltámadás egészen más világba vezet, mint ez a mostani világunk. Az már nem a föld, nem is a csillagok világa, ahová úrhajóval vágyunk. Az már egészen Isten világa, egészen más a miénknél. Éppen úgy nincs elképzelésünk róla, mint a magasabb matematikáról vagy az atom-

fizikáról a kétéves gyermeknek. Az élet legszilárdabb törvényének látszik a halandóság, a pusztulás. Aki a feltámadást, ezt az egészen más életet realitásnak akarja elfogadni, ahhoz valóban hit kell, természetfeletti kegyelem. Sok más hittitok elfogadásához elég a vallásos érzés is. Persze az nem igazi hit, nem is elégséges az üdvöz, de ezt gyakorlatilag nehéz megkülönböztetni. Ezért ha hitemet vizsgálom, ez legyen a főkérdés: Hiszem-e a holtak feltámadását, az örök életet?

Majd meglátom, lesz-e feltámadás? Így nem lehet. Ez nem hit. Ez hitetlenség. Márpedig hit nélkül nincs üdvösség. Most kell eldöntenem, hiszem-e.

HÚSVÉT 3. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 2,14+22—28): „(Pünkösd napján) Péter a többi tizenegy kíséretében előlépett és zengő hangon beszédet intézett hozzájuk: »Zsidó férfiak és Jeruzsálem lakói mind! A názáreti Jézust az Isten igazolta előttetek a hatalmas csodákkal és jelekkel, amelyeket — amint tudjátok — általa tett köztetek. Ezt az embert az Isten elhatározott terve szerint kiszolgáltatátok és gonosz kezek által keresztre feszítve eltették az útból. Az Isten azonban feloldotta a halál bilincseit és feltámasztotta. Lehetetlen is volt, hogy a halál fogva tartsa, hisz Dávid így jövendölt: Szemem előtt az Úr minden időben. Ő áll jobbomon, nem inoghatok meg. Örül hát szívem és nyelvem énekel, Sőt testem is reményben nyugszik el. Mert nem hagyod a lelkem a holtak honában, Nem engeded, hogy rothadás érje Szentedet. Az élet útját mutatod nekem, És örömmel töltesz el színed előtt.«”

A következő versekben rámutat Péter, hogy Dávid ezt nem mondhatta saját magáról, hiszen meghalt, sírja mindenki előtt ismeretes. Nem saját sorsát jövendölte meg tehát, hanem a Mesiásét, aki nem más, mint a názáreti Jézus, akit keresztre feszítettek.

II. OLVASMÁNY (1 Pét 1,17—21): „Szeretteim, ha Atyának hívjátok azt, aki személyválogatás nélkül ítél meg mindenkire a tettei alapján, éljeteik istenfélelemben zárándoklásuk idején. Hisz tudjátok, hogy nem veszendő ezüstön vagy aranyon vagytok megváltva az atyáitoktól rátok hagyományozott értéktelen életmódból, hanem Krisztusnak, a hibát-

lan és egészen tiszta báránynak a drága vérén. Ő előre, már a világ teremtése előtt kiválasztott, de csak az utolsó időkben jelent meg, miattatok. Általa hisztek Istenben, aki feltámasztotta őt a halottak közül és megdicsőítette, hogy higgyetek és reméljete az Istenben.”

Istengyermeki életünket, megváltásunkat nagyra kell becsülnünk. Nem aranyba-ezüstbe került ez a szabadulás, hanem a hibátlan és egészen tiszta báránynak, Jézus Krisztusnak életébe. Ha Isten ilyen áron is megszerzett magának, — amint ezt már örök időktől, a világ teremtése előtt elhatározta — nyilván nem mond le könnyen rólunk. A megváltás alapján még több joggal várja el, hogy engedelmeskedjünk neki. Engedelmességet jelent ugyanis az istenfélelemben való élet, amit az apostol olvasóinak lelkére köt. Az ószövetségnek nem volt külön szava az engedelmességre, ezért különféleképpen írja körül, leggyakrabban az „istenfélelem” szóval.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 24,13—35): „Ketten Jézus tanítványai közül még aznap, a hét első napján elindultak egy Emmausz nevű helységbe, amely Jeruzsálemtől (száz) hatvan stádiumnyi távolságra feküdt. Az eseményekről beszélgettek. Ahogy beszélgettek, tanakodtak, egyszer csak maga Jézus közeledett és csatlakozott hozzájuk. De szemük képtelen volt felismerni őt. Megszólította őket: »Miről beszélgettek itt az úton?« Elszomorodtak. Aztán az egyik, akit Kleopásznak hívtak, hozzá fordult: »Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, hogy mi történt ott ezekben a napokban?« Ő visszakérdezett: »Micsoda?« »A názáreti Jézus esete — felelték — aki próféta, hatalmas tettben és szóban az Isten s az egész nép előtt. Főpapjaink és vezetőink kereszthalálra ítélték és keresztre is feszítették. Azt reméltük pedig, hogy meg fogja váltani Izraelt. S már harmadnapja annak, hogy ezek történtek. Igaz, még néhány közülünk való asszony is megrémített minket. Hajnalban kinn jártak a sírnál s hogy nem találták ott a testét, azzal a hírrel jöttek hozzánk, hogy angyalok jelentek meg nekik és azt mondták, hogy él. Társaink közül egy-ketten szintén kimentek a sírhoz, és úgy találtak mindent, ahogy az asszonyok jelentették, de őt magát nem látták.« Erre ő így szólt: »Ő ti balgák, milyen nehezen tudjátok elhinni, amit a próféták jövendöltek. Vajon nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen

dicsőségébe?» Aztán Mózesen elkezdve az összes prófétánál megmagyarázta nekik, amit az Írásokban róla írtak.

Közben odaértek a faluhoz, ahova tartottak. Úgy tett, mint-ha tovább akarna menni. De azok marasztalták: »Maradj velünk, mert esteledik és a nap már lemenőben van.« Betért hát, hogy velük maradjon. Mikor az asztalhoz ültek, kezébe vette a kenyeret, megáldotta, megtörte s odanyújtotta nekik. Ekkor megnyílt a szemük s felismerték. De ő eltűnt szemük elől. »Hát nem lángett a szívünk — mondták —, amikor be-szellt az úton és kifejtette az Írásokat?»

Még abban az órában útra keltek s visszafordultak Jeruzsálembe. Ott együtt találták a tizenegyet s társaikat. Azzal fogadták őket, hogy valóban feltámadt az Úr és megjelent Simonnak. Erre ők is beszámoltak az úton történekről, meg arról, hogy hogyan ismerték fel a kenyértöréskor.”

Emmausz azonosítása bizonytalan.

A tanítványok nem azért nem ismerték fel Jézust, mintha más alakban mutatkozott volna, mint feltámadása előtt, hanem azért, mert Jézus nem akarta, hogy felismerjék. Szavaikból kitűnik, hogy Jézust prófétának tartották, akit Isten nagy hatalommal ruházott fel. Abban bíztak, hogy Izrael számára ő hozza meg a szabadulást. Mielőtt azonban erre sor kerülhetett volna, ellenfelei végeztek vele. Isten — várakozásuk ellenére — nem lépett közbe, és mindennek már harmadik napja. Ebből a megjegyzésükből kitűnik, hogy hitüket nem veszítették el, legalábbis nem teljesen. Jézus feltámadására azonban nem gondoltak, hiszen akkor bizakodást öntött volna beléjük az üres sírról szóló hír. Számukra az volt a döntő, hogy a feltámadt Jézust senki sem látta. Jézus megmagyarázza nekik, hogy meglehetősen önkényesen magyarázták a Messiásra vonatkozó jóvendöléseket. Csak azt vették figyelembe, ami elgondolásukkal megegyezett; a szenvedésről szóló szavakat figyelmen kívül hagyták. Most ő tart nekik szentírás-magyarázatot, de olyat, hogy felgyullad a szívük. Most már egészen más megvilágításban látják a történeteket. Jézust meghívják, „mert esteledik”. Ezt a kifejezést a zsidók tágabban értelmezték, mint mi: számukra a déli óra elmúltával már esteledett. Jézusnak engedték át a házigazda szerepét és a kenyértörésnél — Jézus akaratából — megismerték őt.

Amilyen örömmel tértek vissza az emmauszi tanítványok Jeruzsálembe, hogy az apostolokkal közöljék: láttuk az Urat — nekünk is örömmel kell a kenyértöréstől visszatérnünk a világba és egész magatartásunkkal hirdetni: feltámadt Jézus, győzött a bűn

és halál felett. Ezt a győzelem-tudatot az sem ingathatja meg, hogy szenvednünk kell testileg-lelkileg. Jézus sorstársaivá kell válnunk a szenvedésben, hogy sorstársaivá válhassunk dicsőségében is.

B)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 3,13—15+17—19): *„Ama napokban így beszélt Péter a néphez: Ábrahám, Izsák és Jákob Istene megdicsőítette a Fiát, Jézust, akit ti kiszolgáltattatok és megtagadtatok Pilátus előtt, noha ő úgy határozott, hogy szabadon bocsátja. Megtagadtátok a szentet és igazat, arra kértétek, hogy a gyilkosnak kegyelmezzen, az élet szerzőjét pedig megöltétek. Isten azonban feltámasztotta a halálból, ennek mi tanúi vagyunk.*

Tudom, testvérek, hogy csak tudatlanságból tettétek, amit tettetek, ahogy vezetőitek is. Am az Isten így váltotta be, amit minden prófétája által hirdetett, tudniillik, hogy Krisztusa szenvedni fog. Tartsatok hát bűnbánatot és térjetelek meg, hogy bűneitek bocsánatot nyerjenek.”

Az élet szerzőjét megölték a zsidók, de Ő éppen ezáltal lett az élet szerzője mindenki számára. Megtagadták a szentet és igazat, de Isten mérhetetlen irgalma folytán éppen ezáltal jött létre az az áldozat, melynek erejében szentté és igazzá lettünk előtte. Mi megtagadtuk — Ő annál erősebben vall magáénak bennünket. Az ember minden tettét beleszámította Isten üdvözítő tervébe. A bűnbánattal és megtéréssel elérjük, hogy valóban javunkra is váljon minden.

II. OLVASMÁNY (1 Jn 2,1—5a): *„Fiacskáim, azért írok, hogy ne kövessetek el bűnt. De ha valaki bűnbe esik, van szószólónk az Atyánál: Jézus Krisztus, az Igaz. Ő az engesztelő áldozat bűneinkért, nemcsak a mieinkért, hanem az egész világ bűneiért is.*

Abból tudjuk meg, hogy megismertük, hogy megtartjuk a parancsait. Aki azt mondja: »Ismerem«, de parancsait nem tartja meg, az hazudik és nincs meg benne az igazság. Aki viszont tanítását megtartja, abban az Isten szeretete valóban tökéletes.”

Istent megismerni szeretettel párosult, élő hitet jelent. A parancsok megtartása nem jelent okvetlenül szeretetet, de a szeretet feltétlenül jelenti a parancsok minél tökéletesebb megtartását.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 24,35—48): „Az időben az emmauszi tanítványok beszámoltak az úton történekekről, meg arról, hogy hogyan ismerték fel a kenyértöréskor.

Miközben ezekről beszélgettek, egyszer csak megjelent közöttük és köszöntötte őket: „Békesség nektek!” Ijedtükben és félelmükben azt vélték, hogy szellemet látnak. De ő így szólt hozzájuk: »Miért ijedtetek meg s miért támad kétely szívetekben? Nézzétek kezem és lábam! Én vagyok. Tapogassatok meg és lássátok! A szellemnek nincs húsa és csontja, de mint látjátok, nekem van.« Ezután megmutatta nekik kezét és lábát. De örömlükben még mindig nem mertek hinni és csodálkoztak, ezért így szólt hozzájuk: »Van itt valami enni-valótok?« Adtak neki egy darab sült halat. Fogta és szemük láttára evett belőle.

Aztán így szólt hozzájuk: »Ezeket mondtam nektek, mikor még veletek voltam. Be kell teljesednie mindannak, amit rólam Mózes törvényében, a prófétákban és a zsoltárokbán írtak.« Ekkor megnyitotta értelmüket, hogy megértsék az Írásokat s így folytatta: »Megírták, hogy a Messiásnak szenvednie kell és harmadnap fel kell támadnia a halálból. Nevében a bűnbánatot és a bűnbocsánatot kell hirdetni minden népnek, Jeruzsálemtől kezdve. Ti tanúi vagytok ezeknek.«

Jézus feltámadásában valósult meg először a test és lélek tökéletes egysége: szellemi test támadt fel. A lélek ennél jobban nem tud megtestesülni és a test sem tud jobban szellemiesülni. A test valóban kinyilvánulása lesz a léleknek. Nincs már ellentét közöttük, hanem tökéletes harmónia. A feltámadt Jézus üzenete: bűnbánat és bűnbocsánat. Hiszen győzelmének lényege a bűn feletti diadal.

Érdemes figyelni arra, hogy az emmauszi tanítványok esetében Lukács azt írja, hogy Jézus megmagyarázta nekik az Írásokat, míg itt az áll: megnyitotta értelmüket, hogy megértsék az írásokat. Utóbbi a nagyobb, értékesebb ajándék. Ez ér többet az üdvösségre. Ezt kéri hívei számára szt. Pál apostol is: „... a dicsőség Atyja adja meg nektek a bölcsesség és a kinyilatkoztatás lelkét, hogy megismerjétek. Gyűjtson lelketekben világosságot,

hogyan megértsetek, milyen reményre hívott meg benneteket . . .” (Ef 1,18)

Nem kell sajnálnunk, hogy a feltámadt Üdvözítőt testi formájában nem láthatjuk. A mi szemünket is meg tudja úgy nyitni, hogy küldetésének, életének lényegét megértjük és élni tudjunk e fenséges titokból. Kérjük kegyelmét, hogy a szentmise ünnepélése révén egyre jobban nyíljon meg szemünk.

C)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 5,27b—32+40b—41): „*Ama napokban: a főpap kérdőre vonta az apostolokat: »Szigorúan megparancsoltuk nektek, hogy ne tanítsatok abban a névben, és lám, egész Jeruzsálem tele van tanítástokkal. Ránk akarjátok háritani annak az embernek a véréét.« Péter és az apostolok így válaszoltak: »Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek. Atyáink Istene feltámasztotta Jézust, akit keresztfára feszítve megöltetek. Isten jobbja fejedelemmé és Megváltóvá emelte, hogy megtérítse Izraelt és megbocsássa bűneit. Mi ezeknek a dolgoknak tanúi vagyunk a Szentlélekkel egyetemben, akit az Isten megadott azoknak, akik engedelmeskednek neki.« Ráparancsoltak az apostolokra, hogy Jézus nevében ne beszéljenek és szabadon engedték őket. Boldogan távoztak a főtanácsból, mert méltók lettek rá, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek.»*

A Szentlélek valóban átalakította az apostolokat: bátorság van a szívükben és öröm amiatt, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedhettek. Ez a fajta bátorság és ez a fajta öröm kell a mi szívünkbe is.

II. OLVASMÁNY (Jel 5,11—14): „*Én, János néztem a trónt és sok-sok angyal hangját hallottam. Számuk tízezerszer tízezerre és ezerszer ezerre rúgott. Harsányan zengték: »Méltó a Bárány, akit megölték, hogy övé legyen a hatalom, a gazdagság, a bölcsesség, az erő, a tisztelet, a dicsőség és az áldás.«*

Majd hallottam, hogy minden teremtmény, a mennyben, a földön, a föld alatt és a tengerben, az egész világmindenséggel egyetemben kiáltotta: »A trónon ülőnek és a Báránynak áldás, tisztelet, dicsőség és hatalom örökkön örökké.« A négy élőlény így felelt: »Amen«, a vének pedig leborultak és imádták.»

Mennyei istentiszteletet ír le itt a szerző; az istentisztelet központjában a Bárány áll. Az egész világmindenség zengi Istennek és a Báránynak dicséretét. Egészen természetes, hogy a kezdetben csak a Bárány felé irányuló magasztalás végül a trónon ülőre, az Atyára is kiterjed, hiszen műve, melyért dicsérik, az Atya örök tervének megvalósulása volt.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 21,1—19, ill. 1—14): „Az időben Jézus ismét megjelent tanítványainak Tibériás tavánál. Megjelenése így történt: együtt volt Simon Péter, Tamás — a melléknevén »Iker« —, a galileai Kánából és Natáneél, Zebedeus fiai és még két tanítvány. Simon Péter megszólalt: »Megyek halászni«, a többiek pedig azt válaszolták: »Mi is megyünk veled!« Erre elindultak és beszálltak a bárkába, de egész éjszaka nem fogtak semmit sem. Mikor megvirradt, Jézus ott állt a parton, de a tanítványok nem ismerték föl, hogy Jézus az. Jézus megszólította őket. »Fiaim, nincs valami ennivalótok?« »Nincsen« — felelték azok. Erre így szólt hozzájuk: »Vessétek ki a hálót a bárka jobb oldalán, ott majd találtok.« Miután kivetették a hálót, nem bírták már kiemelni a tömérdek hal miatt. Ekkor az a tanítvány, akit szeretett Jézus, azt mondta Péternek: »Az Űr az.« Amint Simon Péter meghallotta, hogy az Űr az, magára kapta köntösét — neki volt ugyanis vetkőzve —, és beugrott a vízbe. A többi tanítvány pedig követte őt a bárkával, mert nem voltak messze a parttól, csak mintegy kétszáz könyöknyire és magukkal húzták a hálót is a halakkal. Amikor partra szálltak, paraszat láttak ott, s azon kenyeret és halat. Jézus azt kérte: »Hozzatok a most fogott halakból.« Péter elment, partra húzta a hálót, mely tele volt nagy halakkal, számszerint százötvenhárommal, s bár ennyi volt benne, nem szakadt el a háló. Jézus meghívta őket: »Jöjjetek, egyetek!« A tanítványok közül senki sem merte megkérdezni: »Ki vagy?« — mert tudták, hogy az Űr az. Jézus ekkor hozzájuk ment, fogta a kenyeret és adott nekik, majd ugyanígy halat is. Ekkor már harmadszor jelent meg Jézus tanítványainak a halálból való föltámadása óta.

Miután ettek, Jézus megkérdezte Pétert: »Simon, János fia, jobban szeretsz-e, mint ezek?« »Igen, Uram, válaszolta, — te tudod, hogy szeretlek téged.« Erre azt mondta neki: »Legeltessd bárányaimat.« Azután újra megkérdezte: »Simon, János fia, szeretsz-e engem?« Ő azt felelte: »Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek téged.« »Legeltessd juhaimat« — mon-

dotta neki, majd harmadszor is megkérdezte: »Simon, János fia, szeretsz-e engem?« Péter elsomorodott, hogy harmadszor is azt kérdezte: Szeretsz-e engem, s azt válaszolta: »Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged.« Jézus pedig megismételte: »Legeltesd juhaimat!«

»Bizony, bizony mondom neked: Mikor ifjabb voltál, fölövezted magadat és oda mentél, ahová akartál. Amikor majd megöregszel, kitárod kezedet, más övez föl téged és odavisz, ahová nem akarod.« E szavakkal jelezte, hogy milyen halállal dicsőíti meg majd az Istent, s hozzáfűzte: »Kövess engem!«»

Natáneél valószínűleg azonos Bertalan apostollal.

A csodálatos halfogás után is a szeretett tanítvány ismeri csak fel Jézust. Péter türelmetlen: a vízben gázolva teszi meg az utat, mely kb. 100 m hosszú. Sok helyen még messzebbre is be lehet menni a parttól a tóba.

A 153 nagy hal biztosan jelképes jelentésű, különben az evangelista nem írná le az önmagában érdektelen pontos számot. A régi természettudósok 153 fajta halat különböztettek meg, jelképezné tehát az összes emberfajtát a 153 hal. Mindenképpen az egyház szimbóluma a háló és nem lehetetlen, hogy a gematria révén kapjuk a helyes megfejtést. „A szeretet egyháza” kifejezésnek számértéke éppen 153.

Pétert egyháza fejévé teszi Jézus, miután háromszoros tagadását háromszoros szeretet-vallomással teszi jóvá. A juhok és bárányok az egész nyáját jelentik. A főpásztornak a kereszthalállal is követnie kell majd Mesterét.

„A mi Urunk Jézus Krisztus által” dicsőítjük a mennyei Atyát, adunk hálát neki . . . Kereszthalálát ünnepelni, szeretetét magasztalni gyűltünk össze a szentmisére, de a Bárány előtti hódolatunk és iránta való szeretetünk elválaszthatatlan az Atya iránti hódolattól és szeretettől. Jézussal egyesülünk, erejében részesedünk, hogy folytathassuk és a magunk részéről is megvalósíthassuk életprogramját: az Atya dicsőítését.

II. TEOLÓGIA

Jól ismert kijelentés az, hogy a papi élet nem foglalkozás, hanem hivatás. De nem is olyan egyszerű megtalálni a miért-et erre az állításra. Miben különbözik lényegesen a papi életforma a laikusok életétől? Miért nevezhető hivatásnak?

Hivatás, vagy foglalkozás?

A kérdésre általában két választ szoktak adni, de igazában egyik sem kielégítő, egyik sem tökéletes. Hivatásnak nevezik a papi életet, mert Isten hívja meg rá az embert. Ez a válasz azt a látszatot kelti, mintha Isten csak a papoknak adna meghívást, holott a Szentírás több helyen is tanítja, hogy az ún. civil életpályákra is ad Isten meghívást. „A nekünk adott kegyelemnek megfelelően azonban különböző adományaink vannak” — mondja szent Pál (Róm 12,6—8), s részletesen felsorolja a közösség szolgálatára Istentől kapott feladatainkat. Nem szabad tehát azt hinnünk, hogy csak a papi életre hív meg az Isten, s hogy a papi élet „hivatás-jellegét” egyszerűen az a tény megindokolja, hogy Istentől kapjuk a meghívást.

A másik kézenfekvő válasz, az t.i., hogy a pap nem a megélhetés kedvéért végzi munkáját, hanem belső meggyőződésből, szívvél lélekkel, — szintén nem kielégítő. A civil emberek élete elegendő példát szolgáltat arra, hogy sok világi hívő is szívügyének tekinti munkáját.

Bizonyos fokig nevezhetjük a papi életet is foglalkozásnak. Nem szükséges a hivatás és a foglalkozás fogalmát élesen szembeállítani egymással. A foglalkozáshoz hozzátartoznak meghatározott, ismétlődő teendők, és ezeket a papi életben is megtaláljuk. A liturgia végzése, szentségkiszolgáltatás, oktatás, egyházközségi élet vezetése: — mindezek a papok feladatát képezik,

mindezeknek megvan a menete, mely a működő papok életét kitölti, és amelyre a papnevelő intézetekben felkészítik a kispapokat. A papi életre való vállalkozás nem fejesugrás a sötétbe, hanem egy meghatározott életforma vállalása, egy szent foglalkozás kiválasztása. A leendő pap tudja (ha nem is részletesen), hogy mire vállalkozik.

A csalódások tanulsága

Bár a tapasztalat azt mutatja, hogy a papi élet meghatározott, előre látott életformát jelent, a tapasztalat ugyanakkor ennek az ellenkezőjét is igazolja. Az aposztáziák és az elkeseredett, rezignált papi életek csalódásról vallanak, arról, hogy a papok mégsem látják előre: mi vár rájuk. És ez a csalódás nem is valami felszínes jelenség, ritka kivétel, hanem mai szóval „foglalkozási ártalomnak” nevezhetjük. Nem így gondoltuk papi életünket a szemináriumban. Mi is felkiálthatunk Jeremiás prófétával: „Rászedtél, Uram! Rá vagyok szedve!” (Jer 20,7). Még Vianney szent János is kiejtette e szavakat: „Ha tudtam volna, hogy mi is az, papnak lenni, csakhamar trappistának mentem volna.” (Trochu: Az arsi plébános, 300. l.) Még a szentek is mást vártak, mint amit kaptak.

Ez a kellemetlen meglepetés azonban nem véletlen, hanem a papság lényegéhez tartozik. A papi életre szóló isteni meghívás olyan, mint a bibliai példák mindegyikében: Isten nem részletez. Ábrahám nem tudja, meddig és hová kell mennie, a próféták nem tudják, mi vár rájuk. A híres holland katekizmus világosan fogalmazza meg a tényállást: „Senki sem tudja előre, hogy mi-ben fog papi élete állni. Valaki, aki pl. 1970-ben lesz pappá, a 2000. évben még pap lesz. Hogy akkor milyen körülmények között fogja szolgálatát teljesíteni, nem lehet tudni. És nem egy pap fog nehéz pillanatokban Jeremiás próféta szavaival kifakadni.” (Glaubensverkündigung für Erwachsene 141. o.)

A papi hivatáshoz hozzátartozik a bizonytalanság, és ez nemcsak szubjektív jellegű, vagyis nemcsak abban áll, hogy az egyes pap tájékozatlan sorsát illetően, hanem objektíve is fennáll a bizonytalanság: a papi élet nem mutat határozott vonásokat. Hogy ma a papi élet krízisééről beszélnek, hogy a papok soraiban olyan feltűnő a nyugtalanság, annak éppen az az oka, hogy túlságosan egybenőttünk egy meghatározott kornak a papi típusával. És amíg ragaszkodunk egy régi típushoz, addig tulajdonképpen eláruljuk hivatásunkat, mert hiszen Isten maga akarja megszabni speciális

meghívással elkülönített szolgái feladatát. Önmagában ellentmondó az a megoldás, hogy elfogadjuk Isten hívását, de utána a magunk feje szerint elképzelt papi ideálhoz ragaszkodunk (legyen az önmagában bármennyire szép ideál is).

A papi hivatás üdvtörténeti szerepe

A papi életre is állnak Karl Rahner szavai, amit a szentek hivatásáról írt le: „Az Egyháznak és szentjeinek szentségét nem foghatjuk úgy fel, mint maradéktalan teljesítését egy mindig azonos természetfeletti-erkölcsi kötelességnek, amely változatlan ideálként lebeg az Egyház feje fölött, s amelyet az Egyház új generációi az egyházi vezetés alatt minduntalan megvalósítanak. Az Egyháznak valódi történelme van, az üdvnek és benne az élet-szentségnek aktuális megtörténeése . . . A szentek közti különbségek, nem csupán koronkénti mellékes járulékok, amelyek közömbösek magához a megvalósított életszentséghez. Nem, pontosan a történelemnek ez az egyszeri esetlegessége, a szenteknek egyéni, fiziognómiás vonása vonul be velük az öröklétbe, az a vonás, amely nem valami tiszta, absztrakt lényeg, hanem a történelemnek valódi és maradandó értékű egyedi terméke. Másképp az Egyházban csupán „cultus sanctitatis” és nem „cultus sanctorum” lenne, másképp az embereknek egyszerűen a morálist kellene olvasásra ajánlani, nem pedig a szentek életét. Úgy amint létezik igazi dogmafejlődés, vagyis az igazságok elsajátításának történelme, úgy létezik életszentség-történelem is, vagyis az isteni kegyelemben, az Isten szentségében való részesedésnek egyszeri, megismételhetetlen története . . . Hogy mi a keresztény életszentség, az Jézus és szentjeinek életében mutatkozik meg; és ami itt megmutatkozik, az nem foglalható be tökéletesen egy általános elméletbe. Ők az iniciálói és teremő példaképei az éppen esedékes életszentségnek, amely egy meghatározott kor feladatát képezi. Új stílust teremtenek; bebizonyítják, hogy az életnek és tevékenységnek egy bizonyos formája reális lehetőség; tapasztalatilag mutatják meg, hogy „így” is lehet valaki keresztény; hitellessé tesznek egy típust, mint keresztény típust. Haláluk inkább pecsét arra a feladatra, melyet ők életük folyamán az Egyházban példászerűen teljesítettek, s szentként való továbbélésük azt jelenti, hogy ez az újonnan megteremtett példa mostantól fogva elpusztíthatatlan, beépül az Egyház kincsei közé.” (Vom Glauben inmitten der Welt. 57—58. o.)

A mi korunk papja

A szentekhez hasonlóan a papoknak is az a feladatuk, hogy az ő koruk számára teremtsék meg és mutassák be azt a típust, amely a kor emberének Istent közvetítheti. Az útmutatást ennek a típusnak megtalálásához két forrásból merítheti a pap: egyrészt korának emberéből, mert az ő számára kell közvetítenie Istent; — másrészt az ima csendjében megszólaló Istenből, Aki szólni akar a kor emberéhez.

A *Gaudium et spes* zsinati konstitúció részletesen leírja a mai ember jellemzőit. Beszél az óriási változásokról az élet minden területén, melyek lehetetlenné teszik, hogy az ember belső világa megállapodott, nyugodt legyen. Beszél az ideológiai összeütközésekről, a tisztázatlan fogalmak halmazáról, a természettudományos szemlélet egyeduralmáról, a fokozódó társadalmasodásról, az ismeretek áttekinthetetlen tömegéről, a férfiak és nők közötti új társadalmi kapcsolatokról, a kritikai érzék nagy fokáról stb. „Mindezek alapján a modern világ egyszerre mutatkozik hatalmasnak és erőtlennek, képesnek arra, hogy megtegye a legjobbat, de arra is, hogy elkövesse a legrosszabbat. Módjában áll választani a szabadság és a rabszolgaság, a haladás és a visszaesés, a testvériség és a gyűlölködés között. Ráébred továbbá az ember, hogy az ő kötelessége helyes irányba terelni azokat az erőket, amelyeket ő maga szabadított fel, mert eltiporhatják, de szolgálhatják is. Mindez elgondolkozásra készíteti.” (15. o.)

Röviden így foglalhatnánk össze a konstitúció megállapításait: az élet maga kérdésessé vált. Az emberiség óriási erőfeszítése a fejlődés irányában kétes eredményeket hozott. A mai ember sok mindent nyert a fejlődéssel, de — úgy látszik — két fontos tényezőt elveszített: a reményt és a belső, szívbeli örömet. Nem véletlenül kezdődik a zsinati konstitúció ezzel a két szóval. A mai kor papjának reményt és örömet kell nyújtania. Úgy, amint XXIII. János pápa bemutatta, és még inkább úgy, amint a Jó Pásztor elénk állítja.

A mai pap egyéniségét ez a két tényező formálja: a csüggedt és panaszkodó emberek és Jézus, Aki felcsillantja számukra a reményt. „Aki rajtam keresztül megy be, üdvözülni, ki-bejár és legelőre talál.” (Jn 10,9).

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. Egyenlőség

Kedves jelszava az embereknek az egyenlőség. Nem szeretjük a kivételezést semmiféle alapon, és nem szeretjük a kirívó különbségeket ember és ember között. Minden igazságos társadalmi rend a kiegyenlítődés felé halad.

Van azonban az éremnek egy másik oldala is. Sajnos, csak addig szoktuk szeretni az egyenlőséget, amíg magunk felett látunk valakit. De rendszerint megfélemlünk róla, ha arról van szó, hogy velünk kivételezzenek, magunkat tarthassuk többre, mi legyünk jobb anyagi és társadalmi helyzetben másoknál. Érdemes lenne ezen a téren rendet teremtenünk gondolatainkban, vágyainkban, viselkedésünkben.

Az pedig már egészen súlyos dolog, ha azt nem állhatjuk, hogy valaki erkölcsi, szellemi vagy lelki vonalon áll felettünk. Ha az ilyet leszóljuk, rágalmazzuk, becsméreljük, a magunk színvonálára akarjuk lehúzni.

És Isten? Ő „személyválogatás nélkül ítél mindenkit.” Előtte nem számítanak a vagyoni, társadalmi különbségek, a bőr színe, a nemzetiségi hovatartozás, de még a tudomány, művészi vagy bármilyen tehetség sem. Isten előtt teljes az egyenlőség. Teljesebb, mint inkább lenne.

És mégsem vagyunk egyenlőek Isten előtt. Mert személyválogatás ugyan nincs nála, de ítélet van. Tetteink szerint ítél, erkölcsi magatartásunk alapján értékel minket. Ilyen tekintetben tehát nem vagyunk egyenlőek előtte. A mennyben sem lesz egyenlő fokban boldog mindenki. Mindenki annyit meríthet majd a Szentháromság boldogságából, amennyit tud. És mindenkinél más lesz ez az „amennyit tud”. A kegyelem, az érdemek, a szeretet nagyságától függ majd, vagyis hogy ki mennyire volt Isten földi életében.

Vajon rólam mit tart Isten, engem mennyire értékelt? Fontos kérdés, de ez Isten titka. Igyekszem tetszésére lenni, de magam-

ról ítélni sem nem tudok, sem nem feladatom. Különösen öntelt nem lehetek.

Másokkal kapcsolatban pedig csak szeressem az egyenlőséget. Nézzek mindenkit testvéremnek. Még erkölcsi magatartásuk szerint se osztályozzam az embereket. Az ítéletre sem hivatott, sem képes nem vagyok. Ha valóban szeretem és akarom az egyenlőséget, ne kívánjak a magam részére semmi kivételezést, és ne helyezzem magam senki elé vagy fölé. Emberek vagyunk, az ítélet Istené, és ő az alázatosaknak ígért felmagasztalást.

2. *„Az atyáitoktól rátok hagyományozott értéktelen életmódból...”* (1 Pt 1,18)

Krisztus vére megváltott bennünket egy olyan életmódtól, amelyet Péter apostol levele olvasóinak atyái folytattak. De ha az Úr ilyen drága béren váltott meg minket, nem szabad ebbe az életmódba visszaesnünk.

Mi is volt az az életmód? A címzettek voltak igaz Istent imádó zsidók és bálványimádó pogányok. Mindkét vallás életmódjáról el lehet mondani, hogy értéktelen.

A pogányokkal kapcsolatban nem kell feltétlenül erkölcstelenségre gondolni, bár lehet arra is. A pogányok életmódjának lényege nem az erkölcstelenség volt, hanem a kilátástalanság, hogy ki tudnának törni a reménytelen földiességből. Jézus megváltott ettől, megnyitva számunkra Isten országát. De azért nem lehet állítani, hogy mi keresztények valamennyien megszabadultunk már ettől a földies reménytelenségtől, a mindent a földi élettől váró, csak evilági örömekre alapozó életfelfogástól. Még imádságunkban is szinte kizárólag a földiek körül keringünk.

A választott nép életmódja is értéktelen volt, hiszen a Törvény előírásai, szertartásai csak külső szentséget adhattak, míg el nem jött a Messiás. Sajnos, ez a merőben külsőséges, legfeljebb némi érzellemmel átítatott rituális vallásosság vagy paragrafusvallásosság ma is kísért. A kegyelem, a belső megszentelődés, a szeretet helyett ma is sok keresztény tartja a legfontosabbnak a mereven változatlan rítust és néhány vallási parancs megtartását. Pedig a lényeges a kegyelem, a szeretet. A rítusok és parancsok csak arra vannak, hogy kialakítsák a kegyelmi szeretetkapcsolatot Isten és az ő népe között.

Nagy értékeket vásárolt meg nekünk Jézus vére árán. Becsüljük, keressük, szeressük, élvezzük ezeket az igaz értékeket!

3. Az emmauszi tanítványok

Sok hívő prototípusai. Hit és hitetlenség keveredik bennük. Vonzódnak Jézushoz, de nem tudnak azonosulni gondolataival. Éppen ezért ítélnék és döntenek elhamarkodottan, ha valami nem stimmel, nem egyezik ködös elgondolásaikkal. Fájó reminiszenciákkal, de elmennek, eltávolodnak. Nemcsak Jeruzsálemtől, de Jézustól is. Nem vizsgálják meg, nem gondolják át, ami visszatarthatná őket, pl. az asszonyok híradását az üres sírról, vagy a szentírási jövendöléseket, magának Jézusnak a kijelentéseit.

Az Eg Királyának tanítványai, mégis csak földhöztapadtan tudnak gondolkozni: Azt gondoltuk, megváltja Izraelt. Földi rendcsinálónak, világcsendőrnek nézik Istent. Éppen ezért nem tudják megérteni a szenvedést, a földi kudarcot. Ez szemükben a gyengeség jele, az elvesztett harcé. Ők csak diadalmas Istent tudnak elképzelni, azt is kizárólag földi diadal képében.

Mi mentette meg őket? Mi menthet meg bennünket is? Érdekli őket Jézus ügye. Hajlandók odafigyelni az írásmagyarázatra. Annnyira azért nincsenek hozzáragadva földiekhez, hogy végleg ne tudnának magasba lendülni, Isten gondolataihoz. Mikor Jézus utánuk ment, elfogadták a kegyelmet.

Ha hibáinkban úgyis hasonlítunk rájuk, hasonlítsunk abban is, ami megmentette lelküket.

4. „Mert máshol nem lehetek...”

A mai evangéliumban visszatér az Alleluja motívumába a kereszt emléke. Az emmausziak lehangoigtságának oka, hogy nem értették és elhagyták a kereszt misztériumát. De beteljesedett rajtuk, hogy máshol pedig nem lelhetünk nyugalmat lelkünknek.

Isten országában csak a kereszt által lehet dicsőséges polgárrá válni. Jézusnak is, nekem is. Csak a kereszt által lelek nyugalmat, lelki békét, bűnöktől való szabadulást.

Lehet itt gondolni a szenvedések vállalására, önmagam keresztrefeszítésére is. De ma a kereszthez-menés más formáira fordítsuk figyelmünket! A keresztfához megyek a hitben, mikor résztveszek a szentmisén, és Jézus által, Jézusban magamat is odaadom Atyámnak. A keresztfához megyek, ha letérdelek gyónni, ha szentáldozáshoz járulok. Akkor is, ha hittel rajzolom magamra a kereszt jelét. Ha Jézus nevében kérem az Atyát. Ha megtartom a pénteki vezeklőnapot.

A Kereszt a hívőnek a minden.

B)

1. „Tudatlanságból tettétek.” (ApCsel 3,17)

Péter apostol nagy bünt vet hallgatói szemére, istengyilkosságot. De rögtön mentséget is hoz fel: Tudatlanságból tették.

A tudatlanság valóban felment a bűn alól. Aki tudatlanságból cselekszik, nem vétkezik. Jó ezt tudnunk, és rögtön kevesebb lesz a gyönnivalónk. Pl. nem kell meggyónni, hogy elfelejtettük a pénteket.

De nemcsak a tudatlanság mentesít a büntől, hanem minden, ami kizárja vagy erősen csökkenti a szándékosságot. Általában: A halálos bűn túlságosan nagy horderejű ahhoz, hogy azt tételezhetnénk fel, hogy könnyű elkövetni.

Hogy valami halálos bűn legyen, ahhoz először is valóban nagyon súlyos dolognak kell lennie. Istenünk jól ismeri gyengeségünket, tudja, hogy az igaz is hétszer botlik naponta. Minden kisebb sértésre nem vonja meg tőlünk az Életet. Hogy melyek ezek a súlyos dolgok, azt az erkölcsstan felsorolja. De hogy valami az én számomra halálos bűn volt-e, azt a lelkitükröz merev és kizárólagos alkalmazásával nem lehet eldönteni. Saját lelkiismeretemnek kell eldöntenie. Olyannak tudtam-e még az elkövetés előtt tettemet, amely teljesen összeegyeztethetetlen Isten szeretetével? És ennek teljes tudatával cselekedtem-e? Nem lehet halálos bünt elkövetni sem véletlenül, sem hirtelenségből, sem tudatlanul. Nem lesz halálos bűn egyetlen tettem sem attól, hogy utólag rájövök, amit cselekedtem, az tárgyilag halálos bűn. Mindegy az számít, hogyan láttam akkor, amikor tettem.

A halálos bűn nem úgy pottyan bele váratlanul az életembe, mint a madárpiszok. Inkább túlérlett gyümölcshez hasonlítható. Egy bizonyos utat kell megtennie a „lejtőn” annak, aki odáig eljut, hogy világos tudattal, szándékosan tesz olyat, ami elűzi a Szentlelket. Természetesen másképp áll a helyzet azoknál, akik beleszórtak abba, hogy száraz vesszők az isteni Szőlőtőn. Náluk sokkal könnyebben feltételezhető újabb és újabb súlyos bűn.

A halálos bünt nem szabad könnyen venni. De nem szabad könnyen halálos bűnnek gondolni valamit. Tehát bátrabbaknak kell lennünk a gyónás nélküli áldozásban. Mert gyönnia csak annak kell áldozás előtt, akinek biztosan van halálos bűne. Különbözően elég, ha mise elején őszinte szívvel vesz részt a bűnbánatban.

2. „Tudatlanságból tettétek, ahogy vezetőitek is.” (ApCsel 3,17)

Péter apostol elképzelhetetlenül nagy váddal illeti a választott népet, istengyilkossággal. De rögtön mentegeti is őket. Nemcsak a félrevezetett népet, hanem igazán megátalkodott vezetőiket is.

Érdekes mechanizmusai vannak a léleknek. A bűnös és bűneikbe belerögződött emberek a legnagyobb erkölcscsőszők. Mint-ha magukról akarnák elhárítani a gyanút. A legviharosabb fiatalságú idős asszonyokra kell csak gondolni. Aki viszont, ha vétkezett is, de őszintén szakított a bűnnel, az úgy tesz, mint Péter, mentegeti a legnagyobb bűnöst is.

Ez a megfigyelés segíthet az önismeretben. Ha nagyon tudok botrányozni, sőt gyanúsítani, másokról eleve rosszat feltételezni, ha nagyon szeretek mások bűneiről beszélni, ez biztos jele annak, hogy igen bűnös vagyok még az Úr előtt. Gyónásaim ellenére is benne vagyok még nyakig a bűnben.

Sokan talán nem is vennék jó néven Pétertől, hogy olyan nagyon mentegeti Mesterének gyilkosait. Talán nem is szerette olyan nagyon Mesterét? Éppen mert nagyon szerette, azért mentegette gyilkosait. Az istenszeretet ugyanis egy az emberszeretettel. Csak aki nagyon szereti Istent, az tudja nagyon szeretni az embereket is. Én magam nem járok jó úton, ha gyűlölettel gondolok a „bűnösökre”, „hitetlenekre”. A bűnösöket még Isten nevében sem szabad gyűlölni, szidalmazni, lepocskondiázni. Isten nevében csak szeretni szabad, csak irgalmas szívűnek lenni. Ha bántják az Urat, nem engesztelhetek jobban, mint ha nagyon szeretem azt, aki bántja őt. Nem azért, mert bántja, hanem azért, mert ő is ember, és az embereket nagyon szereti Jézus is.

3. „Ő az engesztelő áldozat bűneinkért.” (1 Jn 2,2)

Az igazi szeretet nem szűnik meg a sírral. Akit szerettem, szeretem halála után is. Követeli ezt hitem, hogy a halottak is élnek.

Amint az élőkkel szemben is kevés a pusztán érzelmi szeretet, éppen úgy a halottakkal kapcsolatban is tettekre van szükség. A cselekedeteknek csupán legkisebbje a sír gondozása. Összehasonlíthatatlanul lényegesebb ennél az imádság és engesztelő cselekedetek felajánlása.

A legnagyobb azonban, amit halottaimért tehetek, az a szentmiseáldozat bemutatása lelkük üdvéért. Jézus „az engesztelő áldozat bűneinkért”, az elhunytak bűneiért is. Az egyedül elégséges engesztelő áldozat. Minden bűnbocsánatot Jézus keresztyé-

nek köszönünk. A szentmise a keresztáldozat gyümölcseinek alkalmazása, szétosztása. Igen nagy mértékben részesülnek e gyümölcsökből azok, akikért a miséző pap a szentmisét felajánlja. Ezért a legtöbb, amit halottjaimért tehetek, hogy misét szolgáltatok értük. Legalább egyet évente összes elhunytjaimért.

A mise lényege Jézus áldozata, a keresztáldozat megújítása. Nem lényeges tehát a miseruha színe. A „szinben” mondott mise éppen úgy használ az elhunytoknak.

Nem sok értelme van az amúgy is halottért végzett mise után különböző imákat mondani, vagy Liberát végezni. Valami olyan színezte lenne a dolognak, hogy nem nagyon bízunk Jézus áldozatában, azért teszünk még hozzá pár Miatyánkot vagy valamilyen szertartást is. Lehet, kell sokat imádkozni az elhunytakért, de ne rögtön mise után, mintha Jézus áldozata kiegészítésre szorulna.

Isten semmit sem jutalmaz jobban, mint a szeretetet. A szeretet pedig csak akkor igazi, ha egészen önzetlen. És van-e biztosabban önzetlen szeretet, mint ha olyanokért imádkozom vagy mondatok misét, akik földi értelemben nekem már hasznomra nem lehetnek?

4. „Örömben nem mertek hinni.” (Lk 24,41)

Különös az emberi lélek. A nem várt, nem is álmodott, hirtelen nagy szerencsét nem is akarja elhinni. Így vagyunk a hitünkkel is. Túl nagy, az emberi vágyakat messze meghaladó az a „szerencse”, amely Jézus keresztje és feltámadása által ért bennünket. Hogy olyan örömben lesz részünk mindörökre, amilyeneket Isten élvez, és hogy ráadásul testünk is feltámad, és részesül ebben, ez túl sok, túl nagy nekünk. Éppen ezért mintha nem is vennénk komolyan. Megelégszünk azzal, hogy a jó Isten itt a földön szépen elirányítgassa sorsunkat, odaát meg ne kelljen szenvednünk.

Baj, ha így van. Nemcsak azért, mert gyenge hitre vall, hanem azért is, mert az ilyen gyenge, pesszimista hit kevés ahhoz, hogy áldozatokat is hozzunk a mennyek országáért. Kevés, mikor csak szenvedések árán maradhatok hűséges az Úrhoz. Kevés, mikor nagy és heves a kísértés. Aki nem nagyon bízik a roppant boldogságban, az igyekszik az apró örömeiből minél többet felszipkedni, még bűnös módon is.

Sok csalódás ért már bennünket életünkben, akárcsak az apostolokat. Vágyaink csak ritkán, és többnyire szegényesen telje-

sülnek. Ezért nem merünk hinni a vágyainkat is meghaladó boldogságban, amely ráadásul örök és színboldogság lesz. A mennybe szeretne jutni mindegyikünk. De ahová szeretnénk jutni, az tulajdonképpen nem a valódi mennyország, hanem annak csak valami silány utánzata, árnyéka. Az igazi mennyország meghaladja nemcsak képzelőtehetségünket, de természetes vágyaink csúcsait is. A Szentlélek tud természetfeletti vágyat kelteni szívünkben. Kérjük tőle ezt a szent vágyat! És kérjük azt is, hogy ennek a vágnak teljesüléséért tudjunk vállalni minden lemondást, áldozatot, szenvedést.

C)

1. „*Ránk akarjátok hárítani . . .*” (ApCsel 5,28)

A Főtanács nemcsak életében üldözte Jézust, hanem halála után is. Pedig saját katonáik jelentették nekik a feltámadást. Magatartásuk olyan gyökerekből táplálkozik, amelyek „örök embe-
riek”. Jó lenne tehát okulnunk belőle.

Egyik gyökere bűnünknek, hogy náluk legfőbb az önérdek. Ez fölébe kerül a nép, sőt Isten érdekének is. Ebben az esetben csak azt látják, hogy nem érdekük elfogadni Jézus feltámadását. Mert ha Jézus feltámadt, akkor ők istengyilkosok, a népnek és Istennek ellenségei. Így inkább csalásnak, lopásnak minősítik az egészet, csakhogy felülmaradjanak a nép szemében. Természetesen ez az önérdek nem valódi önérdek, inkább rövidlátó önbecsapás.

Bármilyen ügyről van szó, Isten érdekét és a közérdeket a magamé fölé kell helyeznem. Mert ez az egyedül „kifizetődő”, ha esetleg rövid távra nem is, de végeredményében feltétlenül. Így pl. a házasságban több boldogságot talál, aki szeretetből lemond önérdekéről.

A másik hibás gyökere a Főtanács viselkedésének szintén örök emberi magatartás. (Bukott emberi!) Ez pedig a hibás út végighajszolása. Nincs nehezebben kimondható szó, mint a „tévedtem”. Kis és nagy ügyekben hányszor kellene már régen látnunk, hogy rossz irányban indultunk, hogy hibáztunk, de nem akarjuk látni. Inkább végigmegyünk a téves úton, törve-zúzva, falnakmenve, másoknak és magunknak óriási károkat okozva. Mert szégyelljük bevallani, hogy hibáztunk, szándékosan, vagy csak véletlenül. Pedig még a „presztízs” vonalán is jobban jár, aki beismeri és kijavítja hibáit. Minél hamarabb, annál inkább. Mert az emberek általában meg tudják becsülni a nemes, önkritikus maga-

tartást. A következetesség csak akkor tiszteletre méltó, ha a helyes úton következetes valaki. Különböztetnem véleményt változtatni, alakítani emberi dolog. Nem vagyunk Isten, aki mindig mindent az első pillanatban átlát, és mindig helyesen cselekszik. De ha nem vagyunk Isten, legalább ember alatti színvonalra ne helyezzük magunkat, mert a mondás szerint „csak az ökör nem változtatja sohasem a véleményét”.

2. „Tanúi vagyunk a Szentlélekkel egyetemben.” (ApCsel 5,32)

Nehéz dolguk volt az apostoloknak. Olyanról kellett tanúskodniok, ami hihetetlennek tűnik az emberek szemében. Hogy egy ember, akit „tökéletesen” megöltek, feltámadt, és szemük láttára élve mennybe ment. És ez a Feltámadott nem is valami heros, félisten volt, hanem egy szegény zsidó ácsnak a fia. És még nehezebb dolga van a mai papoknak, akiknek ugyanezt kell hirdetniök, pedig szemtanúk sem voltak. Az apostolokat még segítette a szemtanúk eleven meggyőző ereje. De a mai hithirdetőket?

Emberi tanúskodás ebben az ügyben nem is elég. Nem lehet elég. Nincs módunkban tökéletesen meggyőződni arról, hogy nem csalásról vagy csalódásról van szó. Hogy akkor és most milliók fogadják el mégis Jézus feltámadását, ez világosan mutatja, hogy itt magasabb erő működik, mint az emberi szó, emberi tanúskodás. Ő adta és adja ma is a feltámadást hirdető szavának a meggyőzés erejét. Ő kelti a szívekben a hitet, amely erősebb a tudományos igazolásnál vagy akár a szemtanúk meggyőződésénél. Mert a szemtanú kételkedhet, jól látott-e, nem játszottak-e vele idegei, a képzelet. A hívő nem kételkedik, tökéletesen biztos a dolgában. A felmerülő kételyek felületesek csak, a lélek mélyén él a meggyőződés.

Jézus feltámadása nem olyan, mint egy újsághír, amellyel nincs nagyobb jelentősége annak, hogy elhiszem-e vagy sem. Jézus feltámadását hinni vagy nem hinni, ezen több fordul meg, mint akár maga az élet vagy halál. Ezen a hiten örökkévalóságunk dől el. Tehát ebben a dologban „tudni az igazat”, ez több, mint létező. Egy valaki segíthet ebben, a Szentlélek. Őt kell kérnem, sokszor és nagyon buzgón.

3. „Senki sem merte kérdezni: Ki vagy?” (Jn 21,12)

Titokzatos mondat ez a mai evangéliumban. A Feltámadott több megjelenésénél fordult elő, hogy nem ismerték fel. Első alkalommal még csak meg lehet ezt magyarázni a hirtelen és váratlanul jött öröm hitetlenkedésével. De, mint olvastuk, „ekkor már harmadszor jelent meg Jézus tanítványainak a halálból való feltámadása óta.”

Jézus, a Feltámadott, szándékosan jelent meg úgy, hogy ne lehessen egyszerűen felismerni. Nagy dolgot akart ezzel jelezni. Azt, hogy őt ezentúl már nem mint a Názáreti Jézust, József fiát, az ácsot vagy a Mestert kell felismerni, tehát nem szemmel, és nem külső alakjáról, arcvonásairól. Jézusban ezentúl a megváltó Isten Fiát kell meglátni, a hit szemével, a Szentlélek kegyelmében, függetlenül külső megjelenési formájától. Így fel kell ismereni a predikáló vagy feloldozó papban, az egyházban, az Ostyában, a hívek közösségében, az embertársakban.

Jellemző, hogy először János ismerte fel az Urat, vagyis „az a tanítvány, akit szeretett Jézus”. Miért szerette volna őt Jézus jobban a többiekénél? Mert Jánosban is több volt a szeretet. (Összefügg szüzességével!) Aki jobban szeret, az inkább a Szentléleké, tehát hite is elevenebb és értőbb. Ezért ismerte fel a legjobban szerető tanítvány először Jézust.

Élő, szeretetből éltetett hitet adj nekünk, Urunk!

4. „Jobban szeretsz-e, mint ezek?” (Jn 21,15)

Miért éppen Pétert választotta Jézus? A mai evangéliumban ő maga mondja meg: Mert Péter jobban szerette őt a többi apostolnál. Tehát nem a tehetségét, a különböző adottságokat és képességeket nézte, hanem hogy mennyire szereti őt.

Magamra vonatkoztatva: Saját érdekem is ettől függ Isten szemében, tehát ettől függ örök sorsom, boldogságom is. Minden tehetségem annyiban valódi érték, amennyiben Isten szeretete magasabb síkra emeli és irányítja.

Ha másról van szó, főleg ha a házastárs kiválasztásáról, azt nézem, mennyire szereti Istent. Döntőbb ez, mint hogy mennyire szeret engem. Az irántam való szeretet ösztönös dolog, bármikor végetérhet, meginoghat. Az istenszeretet a biztosíték csak a szeretet hűségére.

Gyermekeimet értékes emberekké kell nevelnem. Ennek alfája és omegája az istenszeretet.

Érdekes elgondolkozni azon, hogy Jánost emlegeti úgy az Írás, mint akit legjobban szeretett Jézus, „aki a vacsorán az ő keblén pihent”. Azért szerette őt legjobban az Úr, mert benne volt a legtöbb a szeretet. Hát akkor mégsem Péter szerette legjobban? Péter csodálkozott is, hogy Jézus nem Jánost választotta. (Jn 21, 20—21)

A dolog magyarázata az lehet, amit Jézus Magdolnával kapcsolatban mondott, hogy akinek többet engednek el, az jobban szeret. Péter nagy bűnbe esett az elfogatás éjjelén. A saját bűnei nyomán kialakult alázata és a bocsánat miatti hálája talán János szeretete fölé emelte az övét. Tehát, aki többet és nagyobbat bukkott mint én, az lehet értékesebb nálam, mert lehet, hogy jobban szeret.

HÚSVÉT 4. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 2,14a+36—41): „Pünkösd napján Péter a többi tizenegy kíséretében előlépett és zengő hangon beszédet intézett hozzájuk: »Tudja meg Izrael egész háza teljes bizonyossággal, hogy az Isten azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek, úrrá és messiássá tette.« E szavak szíven találták őket. Megkérdezték Pétert és a többi apostolt: »Mit tegyünk hát, emberek, testvérek?« »Tartsatok bűnbánatot — felelte Péter — és keressetek meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára. Így megkapjátok a Szentlélek ajándékát. Mert az ígért nektek és fiaitoknak szól, meg azoknak, akiket, bár távol vannak, meghívott a mi Urunk, Istenünk.« Még más szavakkal is biztatta és buzdította őket: »Engedjétek, hogy kimentsünk benneteket ebből a romlott nemzedékből.« Akik megfogadták a szavát, megkeresztelkedtek. Aznap mintegy háromezer lélek tért hozzájuk.»

Péter rámutat, hogy a pünkösd csoda Jézus messiási küldetését bizonyítja. De úrrá is lett Jézus — ez viszont isteni cím. Lukács Jézust feltámadása előtt is úrnak, azaz Istennek tekintti. A Péter-beszédben viszont ismételtén azt halljuk, hogy az Atyától kapta Jézus mindezt a felmagasztaltatást. Péter a szigorú zsidó mono-teizmus miatt Jézust elsősorban mint Istentől megbízott Messiást mutatja be.

A hallgatók is megkaphatják a Szentlélek ajándékát, ha elfordulnak a bűntől és a hit révén Jézus felé irányulnak. Ez a keresztség révén válik teljessé, mely Isten műve az emberben.

II. OLVASMÁNY (1 Pét 2,20b—25): „Szeretteim, ha jót tesztek és mégis türelmesen szenvedtek, az kedves az Isten előtt. Mert erre vagytok hivatva, hiszen Krisztus is értünk

szenvedett, példát hagyva nektek, hogy kövessétek nyomdokait. „Bűnt nem követett el, hamisság nem volt szájában.” Mikor szidalmazták, nem viszonozta a szidalmat; mikor szenvedett, nem fenyegetődzött, hanem átadta magát az igazságos bírónak. Vétkeinket a saját testében felvitte a (kereszt) fára, hogy a bűnöknek meghaljunk, s az igazságosságnak éljünk. Sebei szereztek számotokra gyógyulást. Olyanok voltak, mint a tévelygő juhok, de most megtértetek lelketek pásztorához és oltalmazójához.”

Krisztus nyomdokait kövessétek — a nyomdokainak megfelelő szó tulajdonképpen az iskolásgyermek részére előre nyomtatott betűmintákat jelent, amiknek vezetésével könnyebben sajátíthatják el a sokszor kacskaringós betűket. Krisztus előttünk járta a szenvedés útját, példát adott arra, hogyan, milyen lelkülettel kell szenvedni: Isten kezéből kell fogadni a csapásokat. Rá kell bízunk magunkat az igazságos bíróra. Jézus ezen az úton vezetett ki bennünket a tévelygés sűrűjéből: ezen az úton haladva járunk csak nyomában. Krisztus hasonló lett hozzánk abban, hogy szenvedett; mi legyünk hasonlóvá hozzá abban, ahogyan szenvedett. Ha Krisztus sorstársunk lett a szenvedésben, akkor a szenvedés nem lehet értelmetlen, hiábavaló. Legalábbis a Krisztussal viselt, lelkülete szerint elfogadott szenvedés nem.

Jézus példáján láthatjuk, hogy Isten sebezve gyógyít. Nemcsak Jézus sebei gyógyítanak bennünket, hanem a magunkéi is.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 10,1—10): *„Az időben így szólt Jézus: »Bizony, bizony mondom nektek, aki nem az ajtón megy be a juhok aklába, hanem máshonnan mászik be oda, az tolvaj és rabló. Aki azonban az ajtón megy be, az a juhok pásztora. Annak a kapus kinyit, a juhok pedig megismerik a hangját. Ő juhait nevükön szólítja és kivezeti azokat, s miután mind-egyiket kivezette, előttük megy, a juhok meg követik őt, mert ismerik az ő hangját. Idegen után azonban nem mennek, hanem elfutnak tőle, mert nem ismerik az idegen hangját.« Jézus ezt a példabeszédet mondotta nekik, de ők nem értették azt, amit mondott.*

Azután így folytatta Jézus: »Bizony, bizony mondom nektek: én vagyok a juhok ajtaja. Mindazok, akik előttem jöttek, tolvajok és rablók, azért nem is hallgattak rájuk a juhok. Én vagyok az ajtó: aki rajtam keresztül megy be, üdvösséget nyer, ki-be jár és legelőt talál. A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson. Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen.«”

Az Úr Jézus itt felhasználta hasonlatát a palesztinai pásztoroknál ma is meglévő szokásból veszi. A nyáját ameddig lehet, a pásztorok állandóan a hegyi legelőkön tartják. Éjszakára több nyáját is egy akolba terelik. Az akolban nyugvó állatokra őr vigyáz. Amikor a pásztorok kora reggel visszatérnek éjszakai szállásukról, bemennek az akolba és különleges torokhang segítségével — mely persze mindegyiknél más és más — maguk köré gyűjtik juhaikat. A juhok ugyanis ismerik saját pásztoruk hívó hangját. Jézus sajátjának tekint bennünket. Akik szívükbe fogadták kegyelmét, készségesen hallgatnak hívó szavára. Aki Istentől van, hallgat az Isten szavára.

Az Úr ajtó is: csak rajta keresztül lehet az üdvösséget elérni és csak rajta keresztül lehet az embereket az üdvösségre segíteni.

Minden vasárnap összegyűlekezik szentmisére a jó pásztor köré a nyáj. Hallgatunk szavára, mely a szentírási szakaszok felolvasásán keresztül, meg a prédikáló pap szavaiban is szívünk felé irányul. Magunkhoz vesszük az oltáriszentséget, mely az istengyermekek életét táplálja bennünk; mellyel a jó pásztor gondoskodik nyája számára bőséges legelőről. Minél őszintébb, tüzeesebb vágygal közeledem felé, annál bőségesebben részesülök áldásában.

B)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 4,8—12): „*Ama napokban Péter Szentlélektől eltelve így válaszolt: »Népünk elöljárói és ti vének, ha minket ma azért vallattok egy nyomorékon gyakorolt jótett vádjával, hogy vajh hogyan is gyógyult meg, hát tudjátok meg ti mindannyian és Izrael egész népe, hogy annak a názareti Jézus Krisztusnak a nevében, akit ti keresztre feszítettetek és akit az Isten feltámasztott a halálból. Az ő segítségével áll ez itt előttetek egészségesen. Ő az a kő, amelyen ti, az építők elvetettetek, mégis szegletkövé lett. Nincs üdvösség senki másban. Mert nem adatott más név az ég alatt az embereknek, amelyben üdvözülhetnénk.«*”

Jézus feltámadása által azt mutatta meg az Isten, hogy Jézuson fordul meg az emberiség üdvözülése. Ez a beteggyógyítás is Jézus erejében történt. Tragikomikus helyzet: azok, akik végzetes vak-ságukban még a feltámadás tényét is le akarják tagadni és vétességüket így teljessé teszik, felelősségre vonnak valakiket jótett miatt. Jobban tennék, ha saját felelősségük kérdését tisztáznák. Hiszen az általuk elvetett követ Isten szegletkövé tette.

II. OLVASMÁNY (1 Jn 3,1—2): „*Kedveseim, nézzétek megkora szeretettel van irántunk az Atya: az Isten gyermekeinek hívnak minket és azok is vagyunk. Azért nem ismer minket a világ, mert őt sem ismeri. Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, de még nem nyilvánvaló, hogy mik leszünk. Azt tudjuk, hogy ha megjelenik, hozzá leszünk hasonlók, mert látni fogjuk, amint van.*”

Isten szeretetének nagysága abban mutatkozik meg, hogy valószínűleg gyermekeivé fogad bennünket a keresztségben; közli velünk az isteni életet, amennyiben az közölhető teremtménnyel, véges léttel. Nem csupán fogadott fiak vagyunk tehát. A világ Istent nem ismeri, ezért bennünk sem tudja becsülni az istengyermeki életet. Kényszerítő erővel most még nem mutatkozik meg ez az élet; előlünk is rejtve van; magunk sem tudjuk, milyen nagy méltóságra emelt bennünket az Atya, milyen gazdaggá tett. Majd ha megjelenik a világ végén Krisztus, akkor válunk mi is külsőleg is, észrevehetően is hasonlóvá hozzá. Akkor őt is olyannak látjuk, amilyen és magunkat is.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 10,11—18): „*Az időben így szólt Jézus: »Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja juhaiért. A béres azonban, aki nem pásztor, akinek a juhok nem sajátjai, otthagyja a juhokat és elfut, amikor a farkast látja közeledni, a farkas pedig elragadja és szétkergeti azokat. A béres elfut, mert csak béres s nem törődik a juhokkal.« »Én vagyok a jó pásztor, én ismerem enyéimet és enyéim ismernek engem, mint ahogy az Atya ismer engem és én ismerem az Atyát. Én életemet adom juhaimért. Más juhaim is vannak, melyek nem ebből az akorból valók, azokat is vezetnem kell, hallgatni is fognak szavamra, egy nyáj és egy pásztor lesz.«*

Ezért szeret engem az Atya, mert odaadom életemet, hogy újra visszavegyem azt. Senki sem veheti el tőlem, én magam adom oda, mert hatalmam van odaadni és hatalmam van visszavenni azt. Ezt a parancsot kaptam az én Atyámtól.”

Jézus az Ezekiel által megjövendölt (34. f.) jó pászornak mondja magát: életét adja juhaiért. Halála árán szerezte meg számunkra az örök életet. Ennyire az övé vagyunk: jobban már nem is lehetnénk. Juhai nem maradnak árván, hiszen életét vissza is veszi. A más akorból valókat, a pogányokat is egyházába fogja vezetni. Megszünteti a választfalat zsidók és pogányok között. Jézus

példája szerint nekünk sem azt kell keresnünk, mit kötelességünk megtenni, hanem azt, mit tudunk adott körülmények között tenni Isten dicsőségére. Az Atya iránti szeretet irányítsa életünket.

A jó pásztor életáldozatának megújítása a szentmise. Senki sem szeret annyira, mint Jézus és senki másban nem is találhatom meg üdvösségemet. Szeretetének egyik nagy ajándéka az, hogy viszontszeretetre tesz képessé. Felszítom szívemben a szeretetet, mert üdvözülni csak a szeretet útján lehet.

C)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 13,14+43—52): „*Ama napokban Pál és Barnabás Pergén keresztül eljutottak a pizidiai Antiochiába. Itt egy szombaton bementek a zsinagógába és leültek. A zsidók és az istenfélő jövevények közül sokan nyomába szegődtek Pálnak és Barnabásnak. Ezeket ők arra biztatták, hogy tartsanak ki az Isten kegyelmében. A következő szombaton majd az egész város összegyűlt, hogy hallja az Isten szavát. Amikor a zsidók meglátták a nagy tömeget, irigység fogta el őket s rágalmakat szórva próbálták Pál szavait meghazudtolni. De Pál és Barnabás bátran szemükbe vágták: »Először nektek kellett hirdetnünk az Isten tanítását. De mert visszautasítottátok és méltatlannak ítéltétek magatokat az örök életre, most a pogányokhoz fordulunk. Ezt a parancsot adta nekünk az Úr: A pogányok világosságává tettelek, hogy üdvösségük légy a föld végső határáig.«*

Amikor a pogányok ezt meghallották, megörültek és dicsőítették az Isten tanítását s hittek is mind, akik az örök életre voltak rendelve. Elterjedt az Úr tanítása az egész környéken. A zsidók azonban felbujtatták az előkelő vallásos asszonyokat meg a város tekintélyesebb férfiai és üldözést szítva Pál és Barnabás ellen elűzték őket a városból. Ők lerázták — ellenük bizonyosságul — lábukról a port és Ikoniumba mentek. A tanítványok örömmel és Szentlélekkel teltek el.»

A pogányokra vonatkozó megjegyzést: „hittek is mind, akik az örök életre voltak rendelve” nem abszolút predestinációként kell érteni. Kitűnik ez abból is, amit a zsidóknak mond az apostol: először nektek hirdettük az evangéliumot, de ti visszautasítottátok.

II. OLVASMÁNY (Jel 7,9+14b—17): „*Én, János akkora se-reget láttam, hogy meg sem lehet számolni. Minden nemzetből, törzsből, népből és nyelvből álltak a trón és a Bárány*

előtt, fehér ruhába öltözve, kezükben pálmaág. És a vének közül az egyik így szólt hozzám: Ezek a nagy szorongatásból jöttek, ruhájukat fehérre mosták a Bárány vérében. Ezért állnak Isten trónja előtt, éjjel-nappal szolgálnak neki a templomban. A trónon ülő oltalmat nyújt nekik. Nem éheznek és nem szomjaznak többé, a nap nem égeti őket, sem másfajta hőség, mert a Bárány, aki a trón közepén áll, legelteti és az élő vizek forrásához tereli őket, az Isten pedig letöröl szemükről minden könnyet.”

A minden nemzetből, törzsből stb., tehát a pogányok közül kiválasztottak száma igen nagy. A győzelmet jelentő fehér ruhában állnak a trón és a Bárány előtt. A nagy szorongatás általában az üldözéseket, különösen pedig a világ végén bekövetkezőt jelenti. Hűségük jutalmául Isten veszi oltalmába őket és gondoskodik róluk. Ahhoz a vízhez vezeti őket a Jó Pásztor, melyről a szamariai asszonyoknak is beszélt. A győztesek éjjel-nappal teljesítik papi szolgálatukat Isten trónja előtt.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 10,27—30): „Az időben így szólt Jézus: Az én juhaim ismerik hangomat, én ismerem azokat, s azok követnek engem. Én örök életet adok nekik, nem is vesznek el soha és senki sem ragadja el őket kezemből. Az én Atyám, aki őket nekem adta, mindennél nagyobb, ezért senki sem ragadhatja ki Atyám kezéből. Én és az Atya egy vagyunk.”

Amint az Atya és a Fiú bensőségesen ismeri és szereti egymást, úgy alakul ki bensőséges ismeret és szeretet Jézus és nyája között. Ő ismer bennünket, ahogyan csak a legtisztább szeretettel ismerni lehet. Ez a szeretet nem homályosítja el a tisztalátást, viszont megadja az ismeretnek azt a mélységét, amit csak a szeretet adhat meg. A pásztor és a nyáj között életközösség alakul ki, ami jelképe Jézus és bárányai életközösségének. Egyszer már életét áldozta értük és ezáltal visszavonhatatlanul az övéi lettünk. Senki nem ragadhat ki bennünket a vele való közösségből. Csak saját magunk válhatunk hűtlenné.

„Én és az Atya egy vagyunk” — mondja Jézus. Vagyis olyan értelemben is valóra vált az Ezekielnél olvasható jóvendülés, hogy Jézusban valóban maga Isten jött el, hogy nyájának pásztorra legyen.

A jó pásztor kegyelmének üdítő forrásához vezet bennünket a szentmisében. A szentáldozás révén erősíti nyájával való egysé-

gét. Ő mibennünk lesz és mi őbenne. Igazi életközösség formálódik egyre jobban: aki eszi az én testemet és issza az én véretem, az énbennem marad és én őbenne. A II. Olvasmány felgyújtja bennünk a boldog reménységet: tűrésünk, szenvedésünk jutalma az a boldogság lesz, mellyel Isten tudja boldogítani azokat, akiket nagyon szeret. Ott lesznek a szó legteljesebb értelmében boldogok, akik most sírnak, mert Isten letöröl szemükről minden könnyet; ott elégülnek ki, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert Isten forrásához vezeti őket pásztoruk. Az eucharisztikus lakoma legyen előképe és előkészítője számomra a végső, teljes életközösségnek Istennel.

II. TEOLÓGIA

A keresztény ember a túlvilág és evilág feszültségében él. Lelkünk vágyai egy szebb világban vetettek horgonyt, testünk és természetünk e világ foglya.

A keresztény ember a világban

A zsinati szellem térhódítása óta már nem nézzük gyanakvással, megbotránkozással, megvetéssel a világot. Persze, a világ túl általános fogalom; amit itt értünk alatta, az az ember világa: az embert körülvevő valóság. Valamikor ez a világ az ember számára kész adottság volt. A társadalmi formák, szokások évszázadokat kibírtak, az anyagi világ pedig teljesen változatlanul és változhatatlannak tűnt az ember számára. Ma ott tartunk, hogy a világ már nemcsak foglalata, helyszíne az ember életének, hanem az ember műve is. „A világ történeti realitás: nem annyira kész dolog, ami van, hanem esemény, ami történik . . . Az ember minden tette rányomja bélyegét a világra. Ádám bűne és Krisztus megváltása is a világ történetében testesül meg, belevésődik a világba, átítatja bűnnel és kegyelemmel, alakítja és megváltoztatja a világot . . .” (Nyíri Tamás: A keresztény ember küldetése a világban. 15. o.) A technika révén maga a természet is alakíthatóvá vált, s ez újból visszahat az emberre. Íme, ez az az ok, ami a keresztényeknek kötelességévé teszi, hogy a világban ne idegen testet képezzenek, hanem valóban kovászává váljanak a világnak. Krisztushoz hasonlóan a keresztény ember sem azért van, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözítse a világot.

A világgal való „jó viszonyunk” azonban nem lehet csupán egy munka-program, egy parancs-teljesítés. A fent kifejtett elveknél többet mond nekünk az a tény, hogy Isten egészen testvérünkkel vált, tagja lett a világnak. Voltak vallásos emberek, akik kietlen

pusztaságokba, magányos helyekre húzódtak vissza lelki életük érdekében. Olyan vigasztaló, hogy Jézus a Galileai tó környékét választotta tartózkodási helyül: egész Palesztínának legszebb helyét. Itt érezte jól magát, a természeti szépségek és a „pogányok Galileájában.”

„Mikor lefelé mentem Galileába, éreztem, hogy tanultam valamit a bibliából, amit másképpen sohasem tudhattam volna meg. Názaret a határpont dél és észak között. Ha az ember Galileába megy, azt jelenti, hogy hátat fordít az Ószövetség arénájának, és van valami különös vonás a táj egész mivoltában, ami véglegessé, teljessé teszi ezt az elkülönülést... Az Ószövetség központja a merev, zárkózott Jeruzsálem, — az Újszövetség központja a szabad Galilea, ahová bárki elmehet.” (Morton: Az Üdvözítő nyomában. I. 233. o.)

A bűnös világ

Nem felejtethetjük azonban el Jézus szavát sem, melyben figyelmeztet, hogy nem vagyunk ebből a világból valók. Figyelmeztetést kaptunk, és érezzük is, hogy a világ gyűlöl minket. A mi beilleszkedésünk a világba nem lehet gondtalan elmerülés a környezetben, hanem áldozatos szeretet gyümölcse. Mindig éreznünk kell idegenségünket, mert különben megszűnnénk Istenéi lenni, de mindig keresnünk kell a bűnös világot, mert Isten is ezt tette.

A világ bűnét és krisztusi küldetésünket nem szabad statikusan felfognunk. Nem csak arról van szó, hogy van rossz is, jó is a világban, hanem arról, hogy a rossz is, a jó is résztvesz a világ életében, alakítja a világ képét, jövőjét. A rossz odafonódhat a legsebb törekvésekhez, és megmérgezi azokat. Az emberiség lázas erőfeszítése egy boldogabb jövő megteremtésére teljesen meghiúsulhat. Érdemes kissé szemügyre venni a jövőt alakító két nagyhatalmat, s a hozzájuk kapcsolódó rosszat.

Az emberiség jövőjének első számú építője a technika. A technika kényelmesebbé teszi életünket, a munkafolyamatokat lerövidítve több szabad időt biztosít, életünk számára mesterséges feltételeket teremt, összeköttetést teremt minden ember között, hatalmas energiákat biztosít, az életet a kiszámíthatatlan mozzanatok gyűrűjéből kiszabadítva az ember ellenőrzése és tervezése alá vonja. Úgy néz ki, hogy a jövő valóban a természettudomány kezében van. A jövő vezető emberei természettudósok lesznek, mérnökök és technikusok, akik szakmai tudásukkal megbízhatóan intézik az emberiség sorsát.

A tudomány valóban a földi paradicsom képét varázsolja elénk, ami a külső feltételeket illeti. De mi lesz az emberből a jövőben? Míg a természettudósok megfejtik a természet titkait, az ember maga válik titokká. Mi lesz, ha a jövő tudósai falansztert alkotnak, melyben az ember egyénisége meghal, ha a Föld szupermodern istálló lesz, melyben embereket tenyésztene? Mi lesz, ha a jövő tudósai nem tudnak a célokban megegyezni? A legtökéletesebb számítógépek sem érnek semmit, ha a megvalósítandó feladatban nézeteltérés van az emberek között. Nem kell-e félnünk valóban egy örült ember hatalmi vágyától? Nem fogja-e a számítás, a tervezés kiirtani a kedélyt? Mindezek — sajnos, elképzelhető veszélyek, amelyek a mai kor számára érzékelhetővé teszik a világban tevékenykedő rosszat.

Éppen e felrémlő veszélyek mutatják, hogy a technika egymaga nem képes megoldani az emberiség jövőjét. A másik tényező a politika, amelynek feladata az ember és a társadalom alakítása. A politika is rózsásnak rajzolja az emberiség jövőjét, a megkülönböztetések megszűnését, egyenlőséget, szabadságot ígér. Nemcsak a technika és civilizáció, hanem az ember és a kultúra kibontakozását is tervezi. A jövő szépségének összefoglalása: a béke.

A politika és szociológia nemes törekvéseit is könnyen felsebezheti a világban működő rossz. Mert itt a döntő kérdés: milyen eszközökkel éri el a politika célkitűzését? Rábeszéléssel? Erőszakkal? Ravaszsággal? Várhatunk-e addig, míg mindenki szép szóval meggyőzhető lesz? Az erőszak viszont nem szül-e újabb ellenséget és szenvedést? Ezek a kérdések megválaszolatlanok, de nem is elméletileg kell megválaszolni őket, hanem a gyakorlat útján, s íme, ebben van

A keresztény ember küldetése a világban

Madách műve, Az Ember tragédiája azt a gondolatot sugallja, hogy nincs az emberiségnek jövője. Az, ami felé az emberiség tart, nem nevezhető jövőnek. Madách művét nem tarthatjuk túlhaladottnak, mert a mai egzisztencialisták hasonlóképpen vélekednek. Nem beszélhetünk ostoba és indokolatlan pesszimizmusról sem, hiszen Madách az emberi történelemmel bizonyít. Mi azóta megtapasztaltuk két világháború sötéttségét is, ami szintén nem alkalmas túl nagy optimizmus ébresztésére. Bármennyire jók is az emberi törekvések, ha egyszer a rossz is tevékenykedik, mindig fennáll a kudarc lehetősége. És könnyen lehetséges, hogy

amikor az emberiség már majdnem a kezében tartja a boldog jövőt, egy bűn újból a beláthatatlan távolba taszítja a célt. Van-e az emberiségnek valóban jövője, és van-e értelme küzdelmeinknek?

Madách megoldása: Isten. Bármennyire váratlannak tűnik is a Tragédia befejezése, az egyetlen logikus megoldás. Ha az emberi törekvésekbe mindig belejátszhat a rossz, akkor az emberiség jövője csak egy esetben lehet reális: ha Isten biztosítja. A kinyilatkoztatásból tudjuk, hogy Isten valóban garantálta az emberiség jövőjét.

A kereszténység alapvetően eszkatologikus beállítottságú, a jövőbe néz. A legszomorúbb tapasztalatok ellenére is hordozza a jövő reményét. A keresztény ember jövővárása és reménykedése nem egyszerű emberi ábránd, nem is valamiféle előszobai várakozás, amíg kinyílik a jövő ajtaja, hanem Istentől kapott feladat. A jövőt elő kell készíteni. Az emberiség közös nagy feladatába Istentől kapott küldetéssel kell belépni. Mind hatékonyabbá kell tenni a jót, és mindjobban háttérbe kell szorítani a rosszat.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. „*E szavak szívébe találták őket.*” (ApCsel 2,37)

Van jól sikerült, és van gyenge predikáció. De ez végeredményben nem is lényeges. A döntő, hogy jól vagy nem jól hallgatjuk a predikációt.

Ezekiel próféta egy alkalommal kinyilatkoztatást kapott, el is mondta predikációjában. Szépen beszélt, sokan hallgatták, tetszett nekik, nagyon dicsérték. Isten mégis haraggal telt el. Mert meghallgatták ugyan, tetszett is nekik, de nem tették meg, amit az Úr kért tőlük.

A predikáció nem film. Tehát nem lényeges, hogy érdekes legyen. Nem ének, nem zene, nem fontos, hogy szép legyen. A predikáció Isten üzenete. Egy a lényeges, az, hogy figyelmesen hallgassam és megtegyem.

A legjobb mag, a legügyesebb vetési mód sem ér semmit, ha alkalmatlan a talaj. A jól sikerült predikáció legfeljebb arra segít, hogy könnyebb legyen odafigyelni. A lényegeset azonban nem a pap adja, hanem a hittel hallgató: A jóakaratot, az imát világosságért és erőért, a végrehajtást.

Szeretném, hogy mikor imádkozva kérek valamit Istenemtől, hát figyeljen rám és tegye az Úr. De akkor nekem is így kell tennem. Meg kell hallgatnom, és meg kell tennem, amit a szentbeszédben kér tőlem Atyám.

2. „*Ha jót teszték, és mégis szenvedtek*” (1 Pét 2,20)

Nagy próbatétel az olyan szenvedés, amelyről úgy érezzük, hogy nem érdemeltük meg. Hagyjuk most azt a kérdést, hogy valóban olyan biztos-e, hogy ártatlanul szenvedek. Vegyük úgy, hogy valóban semmiképp nem szolgáltam rá a sors csapásaira. Ilyenkor még olyan gondolata is támadhat az embernek, hogy nem is érdemes vallásosnak lenni.

Csakhogya mi keresztények éppen arra vagyunk hivatva, hogy ártatlanul és türelmesen szenvedjünk. Gondolnom sem szabad olyasmit, hogy azért vagyok vallásos, mert el akarom kerülni a szenvedéseket. Ha keresztény vagyok, akkor jézusi vagyok, egybenöttem Krisztussal a kegyelemben, tehát egy vagyok vele, közösséget kell vállalom vele. „Krisztus szenvedett, példát hagyva nektek, hogy kövessétek nyomdokait.” Jézus szenvedése mentett meg bennünket: „Sebei szereztek számatokra gyógyulást.” Jézus szenvedése, kínhalála nélkül ma is tévelygő juhok lennénk, olyan emberek, akiknek fogalmuk sincs arról, miért élnek. Szeretnünk kell tehát Jézus szenvedését, és — vállalni. Mert Jézus bennem tovább akar szenvedni, teljessé tenni bennem szenvedését. Titokzatos módon egyek vagyunk Jézussal, ő bennünk, mi őbenne, ezért szenved ő bennünk, ha mi szenvedünk.

Nem is más az én szenvedésem, ez is Jézus szenvedése a Golgotán. Hogy az régen volt, vége van már? Istennél nincs idő, minden összefügg. Jézus él bennünk, és tovább szenved, a végső megdicsőülésig, melyben Jézus bennünk is végérvényesen megdicsőül Atyja jobbján.

Ha vállalom a szenvedést, én vagyok Jézus, aki szenved. És ha egy vagyok vele a szenvedésben és halálában, egy leszek vele dicsőségében is. Nagy titok tehát a szenvedés. Hit nélkül nem is lehet mit kezdeni vele. Világosítson meg a Szentlélek kegyelme, hogy értek, és vállaljam Jézust. A szenvedésben is.

3. Szükségünk van Pásztorra

Nem szeretünk pásztort magunk felett, jobban esik a magunk feje után mennünk . . . Mégis szükségünk van Pásztorra.

Mindenek előtt, hogy vezessen. Az embert tévutakra vezetik, végveszedelembé sodorják ösztönös vágyai, elhomályosult értelmé, rosszra hajló akarata. Nem képes világosan látni sem nagy céljai, sem az erkölcs konkrét normái ügyében. A szép és harmonikus emberi élet, a végső emberi boldogság felé az utat egészen pontosan csak Jézus tudja. Ő viszont ismeri a Teremtő minden gondolatát.

Szükségünk van Pásztorra, hogy védjen bennünket. Gyenge és kiszolgáltatott az ember. Még ha tudja is az utat, gyengeségének áldozatává válik, ha magára marad. Megmarják és elgyengítik az embert bűnös vágyai és az élet csábításai.

Azért is szükségünk van Pásztorra, hogy valaki ismerjen és szeressen. Ki törődik tulajdonképpen velem? Ki törődik gondolata-

immal, vágyaimmal? Ideig-óráig talán akad valaki. De az emberek általában csak magukkal vannak elfoglalva, saját gondolataik, vágyaik körül forognak. Megérteni pedig, sajnos, egészen sohasem tudjuk egymást. Végeredményben mindenki egyedül van. — Jézus ismer és szeret. Tökéletesen. És örökké.

Csak a nagyon tapasztalatlan vagy nagyon oktalan gondolja, hogy ő mindent tud és mindent bír, nincs szüksége senkire. A bölcs ember örül, ha rátalál valakire, akire teljes biztonsággal és egészen rábízhatja magát.

4. „Követik őt, mert ismerik az ő hangját” (Jn 10,4)

A juhok követik saját pásztoruk hangját, mert bíznak benne. Idegenben nem bíznak, elfutnak tőle. Jézus báránykái vagyunk, bízunk kell benne.

Sokan úgy képzelik a Jézusban való bizalmat, hogy abban kell bízniok, hogy Jézus megadja nekik, amit kérnek, amire vágnak. Nem ilyen bizalmat vár és követel a Jó Pásztor. Mert mi nem tudjuk megítélni, mi jó nekünk. A bizalomnak tehát azt kell jelentenie, hogy rábízom magam Jézusra, mint a juhok pásztorukra. A keleti pásztor elől megy, utána a nyája. Jézus is elől ment. A bizalom azt jelenti, hogy habozás nélkül utánamegyek.

Életem nagy elhatározásaiban és apró pillanataiban egyaránt ennek kell döntőnek lennie: Jézus útját járom. Tehát nem aszerint döntök és cselekszem, hogy mit mondanak vágyaim, emberi okosságom, mit mond a „világ” stb. A kérdés mindig ez kell legyen: Jézus merre ment, megyek utána.

Jézus útja Istenhez visz, nekem is Isten felé kell mennem, nem valami Istentől független boldogulás felé.

Jézus útja egyenes, én sem járhatom a hamisság görbe útjait. Jézus ment előre, határozottan a maga útján, mely az Atyától kijelölt út volt. Én sem ülhetek le csak élvezni, tunyán elnyújtózni. Jézus útja sokszor meredek és nehéz, keskeny út. Arra kell utánamennem. Bármennyire kényelmesebbnek látszik sok másik út, és bármilyen sokan mennek más utakon. Azokon az utakon mindenki menthetetlenül eltéved.

Jézus, bízom benned. Lelkem Pásztora, vezess! Utánad akarok menni, mert én is ott akarok lenni, ahol te vagy.

B)

1. „Ő az a kő...” (ApCsel 4,11)

A választott nép előjárói elvetették Jézust, helyette a Törvényt tették életük szegletkövévé. Pedig a Törvény nem üdvözít, az csak eszköz, amely elvezet Jézushoz. Jézus az egyetlen szegletkő, és „nincs üdvösség senki másban”.

Hogyan állunk ma? A mai élet szegletköve a tudomány és technika. Rögtön meg kell mondani, hogy nem rossz, nem bűnös egyik sem. Az egyház nem lehet ellensége a tudománynak, még csak gyanús szemmel sem nézheti. Mint ahogyan a régi Törvény sem volt önmagában rossz vagy bűnös. Csak sem a Törvény, sem a tudomány nem szegletköve az életnek. A tudomány is eszköz lehet, amelynek Istenhez kell vezetnie. Isten parancsát valósítja, hogy hajtsuk uralmunk alá a földet. Nem magunknak, hanem hogy adjuk magunkkal együtt Istennek. Csak így lehet a föld a miénk.

Ha a tudományban, a technikában nem eszközt látunk, hanem ezeket az élet szegletkövévé tesszük, elvetvén Jézust, akit Isten tett szegletkövé mindörökre, akkor a tudomány és technika fellázad ellenünk, Isten ellen lázadó emberek ellen. Vagyis nem szép-pé, hanem csúnyává, gonosszá, tragikussá teszik az életet. Példa, bizonyíték van rá légió. Gondoljunk csak az atomerőre, amely rombol, pusztít és gyilkol. Vagy a gyarmati népek kizsákmányolására a tudomány segítségével és nevében. Vagy a kapitalizmus bűneire. Vagy csupán arra, hogy a technika Isten nélkül milyen elpuhulttá, egészségtelen életmódúvá, önzővé, magabazárkózóvá tette az embereket.

A tudomány fontos, nélkülözhetetlen köve az emberi életnek. Isten országának, az emberiség boldogságának építője. De csak addig, míg megmarad egyszerű kőnek, mely a szegletkőhöz, Jézushoz igazodik. Jézus akarata szerint kell élni a tudománnyal, technikával, és általuk Isten országát kell valósítani. Ez az Isten országa természetesen nem politikai, gazdasági vagy társadalmi rend. Csupán az erkölcs, az emberiség, az önfegyelem, a jóság, a szeretet uralmát jelenti a hitben.

„Nem adatott más név.” Ne is keressünk mást. Sok kőből áll össze az életünk. Valamennyi szükséges, de szegletkő egy van, Jézus. Ő határozza meg az élet építőköveinek helyzetét.

2. „Nem adatott más név . . .” (ApCsel 4,12)

Csak Jézus nevében van üdvösségünk. Nem szabad tehát káromolnunk.

A káromkodás esztelenség, akárhogy nézi az ember. A káromkodó a Biráját gyalázza, szemtől szembe. Azt bántja, aki őt a legjobban szereti. Azt gyalázza, aki legkevésbé érdemli.

Mi van a káromkodás mögött? Vagy hitetlenség, hiszen akinek rendes hite van, nem lehet ilyen esztelen. Vagy a szeretet hiánya. Lehet így beszélni arról, akit szeretek? Vagy féktelenség, amely még a legszükségesebb ügyben sem tud parancsolni magának. Akármelyik húzódik meg a káromkodás mögött, mindegyik kizár Isten országából.

Kifogásokat keresni, ennek nincs értelme. Nem gondolod komolyan? Nem vagy képes leszokni? Már észre sem veszed? Csak kijössz a sodrodból? Egyik sem kellő kifogás. Olyan súlyos dologról van szó, hogy minden erődöt össze kell szedned, hogy leszokj.

Hogy nem lehet leszokni, az egyszerűen nem igaz. Legfeljebb nem túl könnyű. De nem is olyan nagyon nehéz. Aki akart, még mindenki leszokott róla. Csak imádkozni kell, többszörösen átgondolni a dolgot, el nem csüggedve újra és újra kezdeni a harcot. Ha kicsúszott a szájon, azonnal bocsánatot kell kérni. Esetleg meg is büntetheti magát az ember minden visszaesésért. Lehet mindennap új életet kezdeni? Akár minden órában.

Valamit meg kell érteni: Ilyen gyalázatos száját nem fogadhat el Isten, nem ölelheti magához.

3. Jézust szeretni kell

Jézus azzal, hogy hangsúlyozza, ő nem béres, hanem pásztor, azt mondja ki, hogy közte és övéi között szeretetviszonynak kell kialakulnia. Ő szeret bennünket, tehát nekünk is szeretettel kell ragaszkodnunk hozzá.

Hogyan kell szeretnem Jézust. Ahogyan megérdemli. Tehát mindennél és mindenkinél jobban. Még saját magamnál is jobban. Kisebb szeretet nem méltó hozzá, nem is fogadja el. Aki jobban szereti apját, anyját, bárkit, az nem méltó hozzá, ő mondta.

Tevékenyen, tetteiben megmutatkozóan kell szeretni. Nem az érzelem a döntő, akár megvan, akár hiányzik. Nem az megy be a mennybe, aki érzelmesen sóhajtozta, hogy „Uram, Uram!”, ha-

nem aki cselekszi akaratát. Gondolj az igent és nemet mondó két fiú példabeszédére!

Jézust mindvégig kell szeretni, a sírig, hogy a halálban ez a szeretet teljesen kibontakozzék. Aki az eke szarvára tette a kezét, az még hátra se forduljon. Csak aki mindvégig kitart, az üdvözl.

Jézus tehát olyat követel, aminél nagyobbat nem lehet. Hogy tegyem őt mindenki elé, önmagam elé is. Jogosan követeli, mert Isten. Rá is szolgált, mert előbb szeretett, és az életénél jobban szeretett minket.

Erdemes ezt a mindennél többet megadni Jézusnak, mert a Jézussal való szeretetkapcsolat a legtöbb, amit a föld adhat.

4. Szülők példaképe

A jó Pásztor nemcsak a papok, de mindenki példaképe, akire emberek vannak bízva, így a szülőké is.

A jó pásztor megvédi övéit, ha jön a farkas, a rabló. Nem fut el, helytáll. A szülőnek is harcolnia kell gyermekéért. Hogy ember legyen belőle, semmi meg ne rontsa, üdvözljön.

A jó pásztor nem béres, tehát nem bérért teszi, amit tesz. A szülő se tegye bérért, amit gyermekeiért sem tesz. Még a szeretet, a hála bérére se spekuláljon. Akinek az a legfontosabb, hogy őt szeresse gyermeke, és mindent ezért tesz, az elkényezteti, elrontja a gyereket. És meg is utáltatja magát vele, mert a gyerekek nem szeretik, ha valaki koldulja vagy megvenni akarja szeretetüket. A szülő nem magának neveli gyermekeit, hanem az életnek, a hivatásnak, jövőendő élettársának, jövőendő családjának.

A jó pásztor ismeri övéit. Irányítani csak az tud, aki tudja, mit várhat neveltjétől, mi lakik benne, mik a hajlamai, képességei. Nehéz ügy ez. Sok imádság és figyelő gondoskodás eredménye lehet csak a megismerés. Nem szabad egyetlen szülőnek sem könnyen feltételeznie, hogy ő „belelát” gyermekei szívébe.

A jó pásztor ismeri övéi. A szülő se legyen kiismerhetetlen, zordon magasságokban trónoló, vagy képmutató, magát „megját-szó”. Kár a fáradságért. A gyerek szeme nagyon mélyen lát, és nem ítél el semmit jobban, mint a farizeus-magatartást.

Jól nevelni, ez emberfeletti feladat. Kérünk kell a jó Pásztor kegyelmi segítségét, a Szentlélek sugallatait.

C)

1. „Irigység fogta el őket” (ApCsel 13,45)

Irigységgel kezdődött a földi bűn, az ördög irigységével. Az irigység döntötte istengyilkosságba a választott nép vezetőit.

Az irigység egyik legelőször jelentkező vétkes hajlama az embereknek. Már az egészen kicsi gyerek is tud irigy lenni. Különbözőben ez a bűn a „kis szívben” könnyebben elfér, mint a „nagy lélekben”. Sokaknak egész életre szűk marad a szíve. Nem bírják el, hogy valakinek is többje legyen vagy előnyben részesüljön. „Sanda mézszárosok”, nem oda néznek, ahová kellene, a maguké-
ra, hanem mindig a másét fürkészik, az ilyen irigy embernél ki-
zárt dolog a megelégedettség, következésképpen a lelki béke. Haj-
landó képzelődni is, mások helyzetét jobbnak gondolja a magáé-
nál, a valóságosnál, a „megérdemelténél”. Mindig fél, hogy a má-
sik jobban járt. Nem hajlandó megérteni, hogy az a fontos, nekem
meglegyen a szükséges, és nem fontos, többje van-e másoknak.
Életünk végén különben sem viszünk magunkkal semmit.

Az irigység enni kér. A saját szívemet rágja, megeszi az élet
örömeit, felfal barátságot, testvéri és rokoni érzést, jóakaratot,
szeretetet, képes elherdálni az örök boldogságot is.

Nagy szívet adj nekem, Uram!

2. „Felbujtatták az előkelő vallásos asszonyokat” (ApCsel 14,50)

Nem Szent Pál volt az első, de nem is az utolsó Isten-követe,
aki ellenségesen viselkedő vallásos asszonyokkal találta magát
szemben. Sajnos, ma sem túlságosan ritka eset, hogy a lelkipász-
toroknak ilyen problémáik is vannak. Van egy mondás: Ments
meg, Uram, a barátaimtól, az ellenségeimmel majd magam is el-
bánok. Valami hasonlót kell éreznie némelykor egyik-másik pap-
nak is.

Több oka lehet annak, hogy vallásos asszonyok támadják a lel-
kipásztort. Most csak egy okról beszéljünk, amely manapság elég
gyakori. Az ti., hogy az egyház megújulásával, ahogyan mond-
ják, „a vallásunk megváltoztatásával” szállnak szembe hagyo-
mánytisztelő, a régihez mindenáron ragaszkodó hívek. Magát
Szent Pált is azért támadták, mert olyasmiket hirdetett, ami ak-
kor új volt, nagyon új. Már akkor sem akarták némelyek elhinni,
hogy ha valami új, azért még jöhet Istentől. Persze nemcsak Pál
apostol sorsa volt ez, hanem magáé az Úr Jézusé is. Őt is „újítá-

sai” miatt támadták, sőt vitték keresztre. Gondoljunk csak a szombatról folytatott végtelen vitákra!

Ma különösen sok az új vallásunkban. Sok minden megváltozott az utóbbi években, amit esetleg változtathatatatlannak, öröknek gondoltunk. Dehát a változatlanúság, a megmerevedés maga a halál. Az élet megy, változik. Ami egyhelyben akar megállni, azt elhagyja az idő. Az ósdi múzeumi tárgy lesz, nem élő valóság. Ami élni akar, annak fejlődnie kell. Ami nem fejlődik, abban már elkezdődött a halál.

Jézus nem kész vallást adott nekünk, pedig sokan gondolják így. Igaz, hogy Mesterünk mindent elmondott, amit az Atya üzent, de nem tudunk mi emberek mindent egyszerre megérteni. Már az apostolok is lassan értettek meg olyan dolgokat, ami számunkra már magától értetődő. Még a Szentlélek eljövetele után is nehezen fogták fel, mennyit vitatkoztak, sőt veszekedtek azon, hogy Jézus mindenkié, tehát a pogányokat is meg kell keresztelni, nemcsak a zsidókat.

Jézus megértése ma sem teljes, ma is egyre fejlődünk benne, egészen addig, míg el nem jön. Ezért mindig lesz változás, fejlődés egyházunk életében. A régen megértett igazságokat is újra és újra alkalmazni kell az egyre változó korokhoz.

Mik azok a dolgok, amelyeket éppen ma értettünk meg jobban Jézus tanításából? Pl. a mise közösségi jellegét, aztán hogy az Oltáriszentség, bár imádás illeti, elsősorban nem imádságunk tárgya, hanem áldozatunk és táplálékunk. A püspökök szerepét, a hívek szerepét az egyházban, a keresztény egység helyesebb elveit stb.

Aki minden régít el akar vetni, akinek nem szent semmiféle hagyomány, az téved. Az élő szervezet sohasem tagadja meg a régít, de állandóan új hajtásokat hoz. Az egyház él, fejlődik, míg eléri teljességét a végkifejletben. Az egyház fejlődését támadni nem okos dolog, inkább próbálni kell megérteni. Nem szembe szállni kell az egyházzal, hanem együtt menni vele. A Szentlélekkel megyünk így együtt.

3. „Ruhájukat fehérre mosták a Bárány vérében.” (Jel 7,14)

Keresztelésnél, a fehér ing átadásánál: Vidd tisztán Isten ítélőszéke elé! Jelmépe ez a fehér ing a lélek menyegzős köntösének, a szentté tevő kegyelemnek. A léleknek ezt a ragyogó kegyelemruháját drágán vásárolta nekünk Jézus. Vérével fizetett érte. Hogy „ruhájukat fehérre mosták a Bárány vérében”, az azt jelen-

ti, hogy az üdvözültek elfogadták és megőrizték a Jézus élete árán vásárolt kegyelmet, amely ragyogó tisztává, istenivé teszi a lelket.

A jelen üdvrendben a megszentelő kegyelem, ez a természetfeletti ajándék, a lélek természetes állapota, mint a testé az egészség.

Sokat lehetne beszélni a lélek „fehér ruhájáról”, most csak arról, hogy miért fontos őrizni. Mert nélküle elkárhozunk. Ha halálunk pillanata úgy ér, hogy nincs rajtunk a kegyelem ruhája, elkárhozunk.

A kegyelmet vissza lehet szerezni a bűnbánat szentségében. De aki ennek tudatában eldobja magától súlyos bűnnel, az nemcsak üdvét kockáztatja egy esetleges váratlan halállal, de különben is óriási veszteség éri. Ameddig hiányzik a kegyelem, képtelenek vagyunk érdemeket szerezni a mennyre, képtelenek vagyunk növekedni a kegyelemben. Pedig a menny boldogsága nem lesz egyenlő, hanem a kegyelem nagyságától függ.

A tisztítótűzben fizetni kell mindazért, amit ezzel a ruhával tettünk életünk folyamán, akkor is, ha végeredményben ennek birtokában jelenünk is meg Bíránk előtt.

Jézus drágán vásárolt ajándékát megbecsülöm mindenkor.

4. „Az élővizek forrásához tereli őket” (Jel 7,17)

A mennyországról van szó. Milyen is az? Elképzelni, sőt elgondolni is lehetetlen. Ugyanúgy tudjuk csak értelmünkkel megközelíteni, mint Istent. A tagadás, az állítás és a legfelsőfok útján.

A tagadás útja: Nem lesz a mennyben semmi, ami rontja az életet. „Letöröl a szemükről minden könnyet. Nem éheznek és nem szomjaznak többé, a nap nem égeti őket, sem másfajta hőség.” Mondani sem kell, hogy nem lesz ott bűn, ami minden rossznak a gyökere és táplálója.

Az állítás útja: Meglesz minden, ami az embert boldoggá teheti. Nem lesz hiányérzet. Minden emberi képesség és vágy megkapja beteljesülését. Az értelem, az akarat, az érzelem, a test.

Nem is földi boldogságról van szó, a menny természetfeletti boldogságot ad. (A legfelső fok útja.) A mennyei lét alapvető ténye: „A Bárány legelteti és az élő vizek forrásához tereli őket”. Az élővizek forrása maga a Szentháromság, ebből az élettengerből meríthet mindenki természetfeletti befogadóképessége szerint. Ez igazán a legfelső fok.

Hogyan is tudnánk erről valami fogalmat alkotni? De azért próbálkozzunk meg valamivel. Gondoljuk meg, hogy minden, ami a földi életben jó, szép, örömet adó, az mind Isten találmánya és alkotása. És mindennek modellje Isten végtelen tökéletessége volt. A természet, a zene, a művészetek szépsége, mind csak egy egészen halvány visszfénye Isten szépségének. Minden öröm egyetlen cseppnyi utánzata Isten végtelen boldogságának. Minden földi szeretet, jóság, boldog egyesülés csak árnyéka a Szent-háromság belső életének. A menny lényege tehát minden szépségnek, jóságnak, örömnak a Forrásból való közvetlen élvezése. Nem mintha a Forrást ki tudnánk meríteni. Nem, mintha Isten végtelen boldogsága a maga egészében a miénk lehetne. De anynyit fogunk belőle meríthetni, amennyire természetfeletti képességgel ellátott vágyaink érnek.

Igaza volt annak a vértanú kisfiúnak, aki szenvedéseiben azt mondta édesanyjának: „Anyám, a mennyország mindent megér.”

HÚSVÉT 5. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 6,1—7): *„Ez idő tájt, hogy a tanítványok száma egyre nőtt, zúgolódás támadt a görögök közt a zsidók ellen, hogy a mindennapi alamizsnaosztáskor az ő özvegyeiket háttérbe szorítják. Ezért a tizenkettő összehívta a tanítványokat: »Nem volna rendjén, hogy elhanyagoljuk az Isten tanítását s asztalnál szolgáljunk. Testvérek, ezért szemeljete ki magatok közül hét jó hírben álló, Lélekkel eltelt bölcs férfit, s ezeket aztán megbízzuk a munkának az irányításával. Mi pedig majd az imádságok és az isteni tanítás szolgálatának szenteljük magunkat.« Tetszett a javaslat az egész gyülekezetnek, és kiválasztották Istvánt, ezt a hittel és Szentlélekkel eltelt férfit, aztán Fülöpöt és Prohórust, Nikánort és Timont, Permenászt és Miklóst, az antiochiai jövevényt. Az apostolok elé állították őket, azok imádkoztak és rájuk tették kezüket. Az Úr tanítása terjedt, a tanítványok száma Jeruzsálemben igen megnőtt, még a papok közül is tömegesen engedtek a hitnek.»*

A görögül beszélő zsidók zúgolódtak, közülük is választottak hát férfiakat, akik a szeretetszolgálatot végezzék. A jelek szerint az arámul beszélő zsidóknál hasonló megbízatású férfiak már voltak. Feladatuk nem csupán karitatív tevékenység volt, hanem prédikálás és keresztelezés is. A személyek kiválasztását a közösségre bízták, de a hatalmat az apostolok adták át nekik. Nem lehet biztosan eldönteni, hogy az itt olvasható hivatal azonos-e a szerpapság egyházi rendjével.

II. OLVASMÁNY (1 Pét 2,4—9): *„Szeretteim, menjete az Úrhoz, az élő kőhöz, amelyet — bár az emberek eldobták — az Isten kiválasztott és megbecsült, és mint élő kövek épüljete fölé lelki házzá, szent papsággá, hogy Istennek tetsző*

lelki áldozatokat hozzatok Jézus Krisztus által. Ezért van bent az Írásban:

»Ime kiválasztott, becses szegletkövet rakok le Sionban, Aki benne hisz, nem vall szégyent.«

Nektek tehát, mivel hisztek benne, dicsőségtekre válik, a hitetlenekre ellenben ez vonatkozik: épp a kő, melyet az építők eldobtak, lett szegletkő és a botlás köve, a botrány sziklája, mert megbotlanak rajta, mert nem fogadták el hittelt tanítást, amelyre pedig meghívást kaptak. Ti azonban választott nemzetség, királyság, papság, szent nemzet, tulajdonul kiválasztott nép vagytok, hogy annak dicsőségét hirdessétek, aki a sötétségből meghívott benneteket csodálatos világosságára.»

Az I. Olv. egyes kiválasztottakról beszél, itt pedig azt olvassuk, hogy Krisztus papságában bizonyos fokig minden megkeresztelt ember részesedik. Az újszövetség csak Krisztust nevezi papnak, az egyházi előjárókat soha. Itt viszont minden hívőt papnak nevez az apostol. Amint a zsidókról olvassuk II. Móz. 9,27-ben, hogy az egész emberiség közvetítői voltak Isten felé, úgy állítja ezt minden keresztényről is az apostol. Egyébként az egész olvasmány az Egyiptomból való szabadulás és a pusztai vándorlás gondolatkörében mozog: Krisztus a kő, melyre épülünk, de eredetileg a szikla, melyből víz fakadt a zsidóknak, mely később is követte őket; talán a „botlás köve” is párhuzamba állítható a Kísértéssel és Pereléssel. (II. Móz. 17,7.) A sötétségből való meghívás kétségtelenül az Egyiptomból való menekülésre utal.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 14,1—12): „Az időben azt mondta Jézus tanítványainak: »Ne nyugtalankodjék szívetek! Higgyetek az Istenben és bennem is higgyetek! Az én Atyám házában sok lakás van, ha nem így volna, megmondtam volna nektek, hiszen azért megyek, hogy helyet készítsek nektek. Ha aztán elmentem és helyet készítettem számotokra, újra eljövök, magamhoz veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek. Ahová én megyek, oda ti is ismeritek az utat.« Tamás erre azt mondotta: »Uram, nem tudjuk, hová megy, hogyan ismerhetnők az utat?« »Én vagyok az út, az igazság és az élet — válaszolta Jézus —, senki sem juthat az Atyához, csak én általam. Ha ismernétek engem, Atyámat is ismernétek, de mostantól fogva ismeritek és láttátok őt.« Fülöp közbeszólt: »Mutasd meg nekünk az Atyát, ez elég nekünk.« Jézus azt felelte: »Oly régóta vagyok veletek és

nem ismertek engem? Fülöp, aki engem látott, látta az Atyát is. Hogyan mondhatod tehát: Mutasd meg nekünk az Atyát? Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok és az Atya énben-nem? A beszédeket, amelyeket én mondok nektek, nem magamtól veszem; az Atya, aki bennem lakik, az működik általam. Higgyétek el, hogy én az Atyában vagyok és az Atya énbennem. Ha egyébként nem, a tetteimért higgyetek! Bizony, bizony mondom nektek, aki hisz bennem, ugyanazokat a tetteket viszi végbe, mint amelyeket én cselekszem, sőt még nagyobbakat is tesz azoknál, mert én az Atyához megyek.»

Ez az evangéliumi szakasz a búcsúbeszéd első része. Jézus meg akarja nyugtatni apostolait. Nyugtalanságuk érthető, hiszen megmondta, hogy tovább nem lehetnek vele, hogy mindnyájan megbotránkoznak benne, Péter háromszor is meg fogja tagadni. E lehangoló közeli jövő helyett tekintsenek a távolabbi jövőbe: visszajön majd, miután helyet készített számukra és magához veszi őket.

Jézus az Atyához megy, az odavezető utat apostolai is ismerhetik, hiszen eleget tanította őket. Ismerik élete példáját; tudhatják csodáiból, hogy benne az isteni erő van jelen, hiszen másként e csodákat nem tehette volna. Jézus az út és cél: általa lehet találkozni az Atyával és benne. Ha Fülöp olyasmit kívánna, amiben Mózesnek része volt a pusztában — meg kell értenie, hogy a Jézussal való mindennapi érintkezésben sokkal közelebb került Istenhez. Hiszen szavai az Atya szavai, tettei az Atya tettei.

Jézus megígéri, hogy nagyobb, eredményesebb tetteket hajthatunk végre, mint Ő. Ez felszólítás is az apostolkodásra. Ha a szentmisében találkoztam Jézussal, eggyé váltam vele, nem szabad arról sem elfeledkezmem, hogy küldetésem van az emberekhez. Apostolai nagyobb térítési sikereket értek el, mint a Mester. Nekem is eggyé kell lennem az Atyával: rólam kell megismerniük az embereknek az Ő jóságát, türelmét, emberszeretetét. Őt kell adnom az embereknek. Ő képesít olyan tettekre, amilyenekre magamtól képtelen lennék. Nekem is elsősorban tetteimért fognak hinni. Ha én úgy élek, ahogy mennyei Atyám várja tőlem, az nagyobb és hatásosabb csoda lesz minden másnál.

I. OLVASMÁNY (ApCsel 9,26,31): „Ama napokban, amikor Saul Jeruzsálemben élt, a tanítványokhoz akart csatlakozni, de mind félték tőle, nem hitték el, hogy ő is tanítvánnyá lett. Végül Barnabás mégis maga mellé vette és elvitte az apostolokhoz. Elmondta nekik, hogy látta az úton az Urat, mit mondott neki, milyen bátran kiállt Damaszkuszban Jézus ügye mellett. Ezentúl velük járt-kelt Jeruzsálemben, s nyíltan beszélt az Úr nevében. A görög nyelvű zsidókhoz is beszélt, sőt vitába is szállt velük. De azok az életére törtek. Amikor ezt a testvérek megtudták, Cezáreába kísérték, majd onnét Tarzusba küldték.

Az egyház egész Judeában, Galileában és Szamariában békét élvezett. Megerősödött, az Úr félelmében élt és a Szentlélek segítségével egyre terjedt.”

Pál Tarzusban ismerkedhetett meg Barnabással, aki talán a közeli Ciprus szigetéről ment oda, hogy tanulmányait végezze. Az is lehetséges, hogy Gamálielnél találkoztak először. Az egyház békét élvezett, mert a zsidók mással voltak elfoglalva: felháborította őket Caligula császár terve, aki szobrát akarta felállítani a jeruzsálemi templomban.

II. OLVASMÁNY (1 Jn 3,18—24): „Gyermekeim, ne szeressünk se szóval, se nyelvvel, hanem tettel és igazsággal. Erről ismerjük fel, hogy az igazságból valók vagyunk-e és így nyugtatjuk meg előtte szívünket. Hogyha szívünk vádol minket valamivel (legyünk nyugodtak), az Isten fölötté áll szívünknek, ő mindent tud. Szeretteim, ha szívünk nem vádol, bizalommal legyünk az Isten iránt. Bármit kérünk, megkapjuk tőle, hisz megtartjuk parancsait és ami tetszik neki, azt tesszük. Az az ő parancsa, hogy higgyünk az ő Fiának, Jézus Krisztusnak nevében és szeressük egymást parancsa szerint. Aki teljesíti parancsait, benne marad az Istenben és az Isten is őbenne. Annak, hogy ő bennünk marad-e, a Lélek a próbaköve, amelyet adott nekünk.”

Isten jobban ismer bennünket, mint mi saját magunkat. Hibáink ellenére sem szabad elvesztenünk kedvünket. Soha nem lehetünk ugyan biztosak afelől, hogy kegyelemben vagyunk-e, de a szeretet gyakorlása mégis megnyugtathat bennünket.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 15,1—8): „Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: *Én vagyok az igazi szőlőtő és Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt lemetesz, mely nem hoz bennem gyümölcsöt, a gyümölcsstermőt pedig megtisztítja, hogy több fürtöt teremjen. Ti már tiszták vagytok a tanítás által, melyet hirdettem nektek. Maradjatok bennem, akkor én is bennetek maradok. Amint a szőlővessző nem tud fürtöt teremni önmagától, csak, ha a szőlőtőn marad, úgy ti sem, ha nem maradtok bennem. Én vagyok a szőlőtő, ti meg a szőlővesszők; aki énbennem marad és én őbenne, sok fürtöt terem, de nálam nélkül semmit sem tehettek. Aki nem marad bennem, azt kivetik, mint a szőlővesszőt, amely elszárad, azután összegyűjtik, tűzbedobják és elég. Ha bennem maradtok, akkor az én tanításom bennetek marad s amit akartok, kérjétek és megkapjátok. Avval dicsőül meg az Atya, ha sok gyümölcsöt hoztok és az én tanítványaimnak bizonyultok.*”

A keresztény élet lényege a Krisztussal való élet-egység. Szt. Pál ennek az evangéliumnak tanítását így foglalta össze: élek, de már nem én, hanem Krisztus él bennem. Krisztus testének vagyunk tagjai. A test tagjai viszont csak addig élnek, amíg a testtel összeköttetésben vannak. Élet van a gyökérben, a levélben, a szárbán... de ez egy élet. Jézus tanításának hittel történő elfogadása alkotja alapvetően az életközösséget Vele.

A termékeny, gyümölcsöt hozó szeretet a keresztény élet lényege. Az isteni élet gazdagsága életemen keresztül is meg akar mutatkozni. A szentmisében megerősödik kapcsolatom a szőlőtővel: mutakozzék ez meg a következő napok tetteiben is.

C)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 14,20b—26): „Azokban a napokban Pál és Barnabás visszatért Lisztrába. Másnap Barnabással együtt útra kelt Derbébe. Ebben a városban is hirdették az evangéliumot, sok tanítványt szereztek, majd visszaindultak Lisztrába, Ikoniumba és Antiochiába. Erőt öntöttek a tanítványok lelkébe, bátorították őket, hogy tartsanak ki a hitben, mert »sok szorongatás közepette kell bejutnunk az Isten országába.« Az egyházak élére (kézrátétellel) előjárókat rendeltek és imádkozva, böjtölve oltalmába ajánlották őket az Úrnak, akikben hittek. Áthaladva Pizidián Pamfiliába jutottak, majd azután, hogy Pergében hirdették az Isten sza-

vát, lementek Attáliába. Innét Antiochiába hajóztak. Itt Isten kegyelmével feladatot kaptak s azt el is látták.”

Nem azt látják elsősorban, hogy ők mit tettek, hanem azt, mit tett általa az Úr.

II. OLVASMÁNY (Jel 21,1—5a): *„Én, János új eget és új földet láttam. Az első ég és az első föld ugyanis elmúltak és a tenger sem volt többé. Akkor láttam, hogy a szent város, az új Jeruzsálem leszállt az égből az Istentől. Olyan volt, mint a vőlegényének felékesített menyasszony. Akkor hallottam, hogy a trón felől megszólal egy harsány hang: »Nézd, ez az Isten hajléka az emberek között! Velük fog lakni és ők az ő népe lesznek, és maga az Isten lesz velük. Letöröl szemükről minden könnyet. Nem lesz többé halál, sem gyász, sem jajgatás, sem vesződség, mert a régi világ elmúlt.« Akkor a trónon ülő megszólalt: »Lásd, újra teremtek mindent!«”*

Új ég és új föld keletkezik, hiszen a bűn a mindenséget is bezennyezte. Külön is kiemeli a tenger eltűnését, mely az ősi káosz emléke volt. Az új világban a föld ég és az ég föld, Isten lakása az emberek világával esik egybe. Az új Jeruzsálem leszáll az égből: a régiben ott lakott az Isten a templomban, ebben az újban a sátorban, Isten lakásában laknak az emberek is. A trónon ülő erősíti meg János látomását: valóság lesz az, nem üres vágyálom.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 13,31—33a + 34—35): *„Miután Júdás kiment az utolsó vacsora terméből, Jézus ezeket mondotta: »Most dicsőült meg az Emberfia és az Isten is megdicsőült őbenne. Ha az Isten megdicsőült benne, az Isten is meg fogja őt dicsőíteni önmagában, sőt hamarosan megdicsőíti. Gyermekeim, már csak rövid ideig vagyok veletek. Új parancsot adok nektek, hogy szeressétek egymást; amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek egymást ti is. Arról ismeri meg majd mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt.«*

Jézus önfeláldozása megdicsőíti az Atyát: irgalmas szeretetét, valóban atyai jóságát. De az Atya is megdicsőíti a Fiút, amikor feltámasztja a halálból és életét sokakban gyümölcsözővé teszi. Atya és Fiú dicsősége elválaszthatatlan. Nekünk folytatnunk kell

az istendicsőítés művét azzal, hogy a Jézustól kapott és Jézus példáját követő szeretettel szeretjük egymást.

Isten új világa a közösség világa: Isten együtt az emberekkel, az emberek is fajra való tekintet nélkül Istennel. Erre az új világra előkészülni csak a szeretet révén lehet. A szentmise és a szentáldozás egyesít Jézussal és szorosabbra fűzi kapcsolatomat felebarátaimmal is. A Jézustól kapott és tanult szeretettel akarom szeretni felebarátaimat, hogy így az életem révén megdicsőüljön a mennyei Atya.

II. TEOLÓGIA

A mennybemenetel előtti vasárnap szövegeinek középpontjában a szó áll. A kulcskifejezés a szó. Kérőszavunk, amit Krisztus által terjesztünk Isten elé. Ezért kérőszavunk egyúttal hitvallás is és csatlakozás Krisztushoz. Azután a szó, mint Isten igéje. Végül a mi szavunk, mint a társas érintkezés eszköze.

Az emberi érintkezés

Az embernek emberhez intézett szava áll hozzánk a legközelebb, éppen ezért itt mutatkozik meg legjobban a szó gyengesége. Beszélünk, érintkezünk egymással, de szavaink nagyon ritkán képesek arra, hogy lelki közösséget teremtsenek. Sokszor úgy hatnak csupán, mint monológok. A párbeszéd, az igazi dialógus, amelyről olyan sokat beszélünk, szinte elérhetetlen eszmény. Megrázóan panaszolja fel ezt a szomorú tényt Tóth Árpád:

Állok az ablak mellett éjszaka, s a mérhetetlen messzeségen át
Szemembe gyűjtöm össze egy szelíd távol csillag remegő sugarát

...
Egy égi üzenet, mely végre most hozzám talált, s szememben
célhoz ért,
S boldogan hal meg, amíg rácsukom fáradt pillám koporsófedelét.

...
Tán fáj a csillagoknak a magány, a térbe szétszórt milljom
árvaság?
S hogy össze nem találunk már soha a jégen, éjen, messziségen át?

Ó, csillag mit sírsz! Messzebb te se vagy, mint egymástól itt
a földi szívek!
A Szíriusz van tőlem távolabb, vagy egy-egy társam, jaj, ki
mondja meg?

Nemcsak üres szavakat használ a velünk való társalgásban, hanem Igéjében Önmagát mondja ki, s ez az Ige a megtestesülés által a mienk lesz. Amint a szentostya darabkaiban a teljes Krisztus van, ugyanúgy az isteni kinyilatkoztatás darabjaiban is a teljes isteni Ige található. Amikor Isten hozzánk szól, nem alakoskodik, nem titkolózik, nem használja az emberi ravaszkodás eszközeit, diplomatikus fogásokat, hanem mindig teljes Önmagát adja. Nyilvánvaló, hogy a közlés módja, fogalmi tartalma más és más lehet, de mégis az egész Igét kapjuk. Istennek csak egy Igéje van, nincs több. Isten nem meghasonlott, mint mi emberek: amikor kapcsolatot keres velünk, egész valójával keresi az érintkezést.

Az ember szava Istenhez

Míg Isten igéjének elfogadásánál az a veszély fenyeget minket, hogy Isten szavára nem vagyunk „kíváncsiak”, legalábbis abban a formában, ahogyan Isten szól hozzánk; — imáinknál viszont az a veszély fordul elő, hogy egyszerűen nincs mondánivalónk Isten számára. Elimádkozgatunk ugyan, talán figyelünk is rá, de igazában nem akarunk mi semmit sem mondani Istennek. Imádkozunk megszokásból, tisztességből, buzgóságból, de nem azért, mert valamit feltétlenül közölni akarunk Istennel. Mint láttuk, az emberi érintkezésben is megvan ez a hiba; ha egy társalgás, összeövetel végén regisztrálni akarjuk, miről is beszéltünk, kiderül, hogy csupa közhelyes forma, csupa személytelen téma képezte beszélgetésünket. Istennel szemben ugyanez a helyzet fordulhat elő: nem akarjuk feltárni önmagunkat előtte, szavakat imádkozunk, de nem önmagunkat.

Nyilvánvaló az, hogy sok minden mondánivalónk lehet Isten számára, de az igazi imádságban nekünk is önmagunkat kell közölnünk Istennel. De hogyan lehetek erre képes, ha nem mutatod meg magadat, ha olyan távol maradsz tőlem? Miért hallgatsz tehát? Miért kívánod, hogy szóljak hozzád, ha az a benyomásom, hogy nem hallgatsz rám? Hallgatásod nem annak a jele, hogy nem figyelsz rám?

Vagy mégis? Figyelmesen hallgatod a szavamat, hallgatod, amíg csak élek, amíg fel nem tártam magam teljesen, amíg egész életemet el nem mondtam előtted? Vajon éppen azért hallgatsz, mert csendben hallgatózva figyelsz, amíg csak valóban kész nem vagyok, hogy aztán a te Igédet közöld velem: örökkévalóságod szavát. És végre-valahára egy szegény embernek az evilág nyo-

masztó sötétjében egy életen át elmondott monológját az örök élet fénylő Igéjével berekesszed, amelyben magadat akarod szívemmel közölni? Életem alapjában véve csak rövid fohász — s minden imádságom csak ennek emberi szavakba foglalása — és ugye örök birtoklásod örök válaszdod reá?

A tőlem kívánt imádság végső fokon nem más, mint várakozás rád: hallgatag készenlét mindaddig, míg te, létem központja, belülről kinyitod nekem a kaput, hogy beléphessek önmagamba, életem titkos szentélyébe, hogy ott legalább egyszer kiönthessem előtted szívem vérének kelyhét... Készen kell lennem és várakoznom kell, nehogy elmulasszam a magamba szállást és a hozzád térést, elmerülve az evilági dolgokban, amikor talán halkan és észrevétlenül kinyitod az életsorsomat eldöntő kaput. Akkor ott tartom remegő kezemben önmagamat: azt a névtelent, amelyben erőim és tulajdonságaim mint a forrásban még eggyek, és a szeretet áldozatában visszaadom neked ezt az ismeretlent. Nem tudom, kezdődött-e már ez az óra életemben; csupán azt tudom, hogy véglegesen csak halálomban ér véget. Szeretetemnek még ebben a boldog és rettenetes órájában is hallgatni fogsz és ki-mondatod velem önmagamat... S az én szeretetem órája után, amely hallgatásodba burkolódzik, eljön majd a te szereteted napja. (K. Rahner: Imádság és élet. 19—20. o.)

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Nemcsak a papok ügye*

Nagy lépés volt az egyház életében a hét diakonus kijelölése. Addig az apostolok csináltak mindent. A szükség vitte rá őket, hogy munkájuk egy részét, a nem szorosan vett papi munkát, átadják másoknak. Ez volt az első lépés, amelyet az évszázadok folyamán más hasonlóak követtek.

Mégis, 1900 év után is kísért még a papok és hívők elméjében az a gondolat, hogy az egyház minden ügye a papok dolga. Természetesen vannak olyan feladatok, amelyeket kizárólag papok oldhatnak meg, mint a misézés, gyóntatás, a szentkenet kiszolgáltatása stb. De jócskán vannak olyan feladatok is, amelyet nemcsak papok láthatnak el, sőt némelykor jobb is, ha másokra bízák.

Egy eleven plebániának, egyházközségnek annyi ügye van, hogy mindezt egy-két pap már fizikailag sem tudja ellátni, legalábbis jól nem. Aztán a pap nem is érthet mindenhez. Épületek tatarozása, pénzgazdálkodás, egyházi alkalmazottak ügyeinek intézése, a plebánia betegeinek szemmel tartása stb. inkább vág a hívek „profiljába”. Aztán több szem többet lát. A közösség jobban ki tud alakítani valamit, mint ha mindent egy ember akarna kitalálni és végrehajtani. Nagyon fontos szempont az is, hogy a hívek is sokkal inkább magukénak érzik az egyházat, ha aktívan részt vesznek életében.

Vannak lelkipásztori feladatok, amelyeket a plebános nem tud tökéletesen megoldani, ezekben segíteniök kell e híveknek. Ilyen pl. a házasságok védelme, a beteglátogatás, a szegények segélyezése, a haldoklók számontartása, a betegek elsőpéntekje.

Sokat segíthetnek a hívek az egyház ügyén, ha morgolódás helyett nyíltan és jóakarattal közlik lelkipásztoraikkal észrevételeiket, nehézségeiket, problémáikat, kívánságaikat pl. a liturgiára, az egyházközség életére, a prédikációkra, hitoktatásra vonat-

kozóan. A hívek és lelkipásztorok párbeszédéből alakulhat ki valami olyan, ami valóban hasznos az egyháznak, tehát nekünk, mert az egyház mi vagyunk, valamennyien.

Az egyház nem a pápa és a papok egyháza, hanem Jézus egyháza, sőt maga a továbblévő Jézus. Valamennyien tagjai vagyunk ennek a titokzatos Testnek, amelynek feje a mi Urunk. Mint az emberi testben, Krisztus titokzatos testében is minden egyes tagnak megvan a maga szerepe, mindegyik munkájára szükség van. Bármelyik nem működik rendesen, megérzi az egész Test. Egyetlen sejt sem teheti meg, hogy csak kiszolgáltassa magát.

Építsük együtt az egyházat, hogy szép legyen, mint a vőlegény fogadására készülő menyasszony.

2. „*Ti azonban papság vagytok*” (1 Pét 2,9)

A pap közvetítő Isten és az emberek között, megszentelője a világnak. Tulajdonképpen pap csak egy van, Jézus. Egyedül ő tud közvetítő lenni, egyedül ő szentelheti meg a világot. Jézus gyakorolja papságát választottjai, a felszentelt papok által. De Isten népének minden tagját részesíti papi méltóságban, ha másképp is, mint a felszentelt papokat. Mindenkinek részt kell vennie a világ, benne elsősorban az emberek szentelésében, és valamiképpen mindenkinek közvetítőnek kell lennie Isten és az emberek között.

Így például az imánk sem lehet csak egyéni ima. Imánkban kapocsnak kell lennünk Isten és minden ember között. Mások helyett is dicsérjük, engeszteljük az Urat, a hálátlanok helyett is hálát adunk, és mindenkinek kérjük a segítséget, a kegyelmet.

A keresztségben a keresztelő pap működése révén lesz a gyermek szent, Isten gyermeke. De szülők és keresztszülők kötelessége ezt a szenti mívoltot, istengyermekséget tudatossá tenni gyermekükben. A szülők és keresztszülők e papi tevékenységére alapozza az egyház a gyermekkeresztelés gyakorlatát. Ezért nem is szabad, halálvesztély esetén kívül, a szülők akarata vagy tudta nélkül megkeresztelni a gyermeket.

Papi működés másokat rávezetni vagy előkészíteni a szentségek vételére, különösen haldoklók esetében. A házasság szentségét maguk a házaspárok szolgáltatják ki egymásnak, a pap csak hivatalos tanú. A házastársak papi működése a házasságnak gyakorlatilag isteni szintre való emelése, megszentelése.

Szép szokás az áldás, így a gyermekek vagy mások homlokának kereszttel való jelölése, a kenyérszegés előtti áldás, de ki le-

het ezt terjeszteni mindenre, pl. szenteltvízhintéssel, a keresztlével, kézrátétellel.

Közvetítő lehet bárki Isten és a tisztítótűzben szenvedők között. Imával, áldozatok felajánlásával.

Jézus folytatni akarja papi működését a világ végezetéig. Mi is egyek vagyunk Jézussal, benne élünk és ő mibennünk a kegyelem által. Részt kell vennünk tehát papi működésében, hogy Istené legyen mindenki és minden.

3. Az ima többesének jelentősége

Az Ūr imáját vagy az Ūdvözlégyet, ha egyedül imádkozzuk is, többes számot használunk. Nem tévedés ez. Ha nehéz is az individualista, egocentrikus embernek felfognia, mégis meg kell értenünk valamit. Azt, hogy tulajdonképpen nem engem akar és szeret Isten, hanem Jézust, engem csak Jézusban, együtt testvéreimmel. Imádkozásom segítsen átélnem ezt!

Tehát: A mi kenyérünket add meg, nem csak a magaméért könyörgök. A világ hárommilliárd emberének kérem a szükségeset, akiknek olyan elképesztően nagy százaléka éhezik és nyomorog. És valamennyiünk bűneinek bocsánatáért kérem az Urat. A családom, az ismerőseim, az ellenségeim bűneire kérek bocsánatot mindannyiunk közös Atyjától. Mindenkit a Szent Szűz oltalmába ajánlok.

A szívből jönnek a gondolatok, a szavak és tettek. Ez utóbbiak csak gyümölcsei a szív, a lélek fájának. A tudatosan többesben mondott ima a fát nemesíti, gyógyítja, alakítja, mert ez a tudatos többes együttműködést jelent a kegyelemmel. Kifejezése annak, hogy egy akarok lenni Jézussal, és Jézusban testvéreimmel, mert hiszem, hogy csak így lehetek tetszésére Atyámnak, aki a mi Atyánk. Így fokozatosan gyógyul majd önimádó begubózásom, csak a magam érdekét ismerő önzésem, szeretetlen közönyöm.

A többes gyakorlása legkézenfekvőbb a közös imában. Aki magányában gyakorolja ugyan a többest, de a templomi közös imába nem kapcsolódik bele, az nem a kegyelemmel működik együtt, csak színházat játszik, önmaga és Isten előtt. Bármilyen nagy az „átélés”, az ilyen csak színészkedés, szerepjátszás. Nem elvont, elképzelt valakikkel kell egynek lennem, hanem a valóságos emberekkel.

4. „A beszédeket nem magamtól veszem.” (Jn 14,10)

Istenről sokmindent ki tudunk következtetni a teremtetett világ révén, mint a műalkotás révén a művészlől. De nem mindent, és nem eleget. Mint ahogyan a művészt sem lehet elégségesen megismerni a műveiből. Istennel kapcsolatban is, a teremtetett világból rájöhethünk, hogy létezik, hogy végtelenül bölcs és hatalmas, és még néhány tulajdonságára. De ez nem elég ahhoz, hogy csak kicsit is ismerjük őt, és nem elég ahhoz, hogy megtudjunk nagyon fontos dolgokat, így azt, hogy mi a célja velünk, mit kíván tőlünk, hogyan juthatunk kapcsolatba vele. Mivel mindez nagyon is lényeges, másrészt a természetből ki nem okoskodható, valószínűnek kell tartanunk, hogy Isten szól hozzánk, és közli velünk legalább azokat a titkait, amelyek bennünket közelről érintenek.

Annak elfogadása, hogy ez az Isten „megszólalása” valóban megtörtént, már a hit kérdése. Mi hisszük, hogy Isten érintkezésbe lépett választott emberekkel, általuk üzent az egész emberiségnek. Istennek ez a megszólalása a kinyilatkoztatás.

Ábrahámnak férfialakban jelent meg Isten, Mózesnek égő csipkebokor jelképében, Izaiásnak hatalmas látomásban. A Sinai hegynél ezek hallották hangját, Józsefhez jelképes álmokban beszélt, Máriához, a pásztorokhoz, sok máshoz angyalt küldött, sok prófétának jelképes látomása volt. Gyakran kísérő csodákkal igazolta, vagy beteljesülő jövődölésekkel, hogy valóban szólott választottaihoz. Legbősegebben emberré lett Fia, Jézus által tanított minket.

Valóban Isten szólott? A csodák, beteljesedett jövődölések csak ésszerűvé, elfogadhatóvá teszik ezt, de nem teljesen biztosá. Teljes bizonyossággal csak a hit által győződhetünk meg róla. Ez a hit készen áll minden jóakarató ember számára. Adj nekem nagy és erős hitet, Istenem!

B)

1. „De mind félték tőle” (ApCsel 9,26)

Ismerjük Szent Pál megtérésének történetét. Ma ennek a folytatásáról olvastunk. A megtértet a hívek és az apostolok nem ölelték boldogan a keblükre, hanem kerülték. Nem bíztak megtérésének valóságában, őszinteségében.

Sokféle megtérés volt, van ma is az egyház életében. Vannak ilyen Saul-Pál fordulások. Előfordul, hogy valaki évtizedek után

szánja el magát a gyónásra, vagy szakít valamilyen bűnös szenvedéllyel. Vannak kisebb megtérések is. Észreveszi az ember, hogy eddig nem jól csinált valamit, most változtatni akar rajta. Mondjuk házastársával nem volt elég figyelmes, kedves, vagy a gyermekével nem foglalkozott eleget, nem törődött komolyabban a pénteki vezekléssel, nem áldozott elég gyakran, stb.

A mai hívek, emberek reagálása ugyanaz, mint 1900 esztendővel ezelőtt volt. Nem úgy fogadjuk ezeket a kis vagy nagy megtéréseket, ahogyan kellene. Mert mi a cél? Hogy könnyebbé tegyük, és állandósághoz segítsük ezeket a „pálfordulásokat”. Ehelyett mit teszünk? Vannak, akik gúnyos megjegyzéseket engednek meg maguknak, vagy triumfálnak, hogy ez is „beadta a derekát, esetleg kijelentik, hogy „kutyából úgysem lesz szalonna”, és lehűtik az illetőt valami ilyen megjegyzéssel: Na, megszállt a Szentlélek? Nem csoda, ha sokan félnek „megtérni”. Vagy azért hagyják abba az újfajta életet, mert nem bírják el az emberek reagálását. Hány férj és feleség fellobbanó jószándéka bukott meg és vált semmivé házastársának ostoba, értetlen, szeretetlen magatartásán!

Felelősek vagyunk egymásért. Minden miattunk elvetélt jószándékról számot kell adnunk, és bűnhődnünk kell. Jó lenne azért nagyon alaposan átgondolni ezt a dolgot, és a jövőben okosabban, sokkal több szeretettel és tapintattal viselkedni. Úgy gondolom, mindenféle megtéréssel kapcsolatban a helyes reakciót így lehetne megfogalmazni: Tárgyilagos, csendes öröm, néma biztatás.

Akiket pedig tényleg „megszállt a Szentlélek”, és valamiben kis vagy nagy megtérésre készülnek, számoljanak mások éretlen magatartásával. Vállalják előre, fogadják el, ne tartsa őket vissza a jótól vagy a jobbtól. Keresztnek kell ezt tekinteni, amelyet vállalunk Jézussal. Ha megteesszük, annál édesebb lesz az Úr önként magunkra vett igája.

2. Jószívűség

Korunk vallási hullámvölgyének egyik fő oka, hogy az emberek csalódtak a Szeretet Istenében. A vallásos, a nagyon vallásos embereken keresztül csalódtak a jóságos Úrban. Mert azt várták, joggal, hogy Isten szeretete tükröződik azokon, akik állítólag nagyon szeretik Istent. Vagyis több jószívűséget vártak volna a válásaktól, beleértve a papságot is, mint amennyit tapasztaltak. Jószívűeknek kell lennünk, különben hajítófát sem ér vallásosságunk.

A jószívűséghez először szem kell, hogy észrevegyem, hol van tere jószívűségemnek. A moziban, a TV előtt észreveszem, kit kell sajnálni, kivel kell együttérezni, kivel kellene másképp bánni, többet törődni. A való életben még legszűkebb környezetünkben sem vesszük észre. Mert persze a színésznek rokonszenves arca van. Kérnem kell, adjon a jó Isten olyan szemet, hogy a környezetemben élők megszokott, talán ellenszenves, megúnt arca vagy magatartása mögött is meglássam a segítségre szoruló, szeretetre, megértésre áhító embert. Egyetlen jó szóval talán sokkal szebbé tudnám tenni házastársam vagy szüleim életét. Csak én egyszerűen nem veszem észre, mit kellene tennem.

Ennek a lelki vakságnak oka az önző, csak magát kereső szív. Rettenetes dolog, ha valaki bajában, keservében nem talál jószívű embert. De még rettenetesebb azokban, akikben nincs meg ez a jó szív. Az ilyenek képtelenek a boldogságra, itt a földön is, a másvilágon is. A köszívűség, az érzéketlenség másokkal szemben, a közönyösség már megkezdett kárhozat.

Észrevenni, hogy segítségre szorul valaki, részvétellel lenni iránta, ez már nagy dolog. De még hátravan a tett, ami nélkül semmit sem ér az egész. Valaki kifejezte beszélgető partnere előtt, mennyire sajnál bizonyos anyagi katasztrófába jutottakat. Az megkérdezte tőle: „És pénzben mennyit ér az együttérzésed?”

Istent jószívűsége hozta a földre. Az embert jószívűsége viszi a mennybe. Boldogok a jószívűek, mert meg fogják tapasztalni, hogy jószívűségben nem lehet legyőzni Istent.

3. „Ő mindent tud.” (1 Jn 3,20)

Ha Istenre gondolunk, valahogyan úgy képzeljük, hogy a mennyben van, tehát messze. Pedig Isten nagyon is közel van. Közelebb már nem is lehet semmi. Közelebb van, mint a levegő vagy a fény, amelyben járunk. Isten nemcsak körülvesz bennünket, nemcsak „benne élünk, mozgunk és vagyunk”, hanem bennünk is van. Nagyon más lenne az életünk, ha ezt igazán át tudnánk élni, élményszerűen megértenénk.

Nincs gondolatom, vágyam, érzésem, érzelmem, szavam, tettem, mulasztásom, amit ne ismerne egészen pontosan Isten. Sokkal pontosabban, mint én magam. Borzalmas fenyegetés ez, de kimondhatatlan vigasz is. Attól függ, szeretem-e Istent és az embereket.

IX. Piusz pápa írta egy poros templom padjára az ujjával: láttam, Piusz pápa. Minden piszkos gondolatom, bosszúvágyam,

nemtelen érzelmem, bűnös tettem után odairhatná az Úr: Láttam, Ūristen.

Isten elöl elbujni, elmenekülni nem lehet. Isten előtt alakoskodni, színházat játszani nem lehet. Istent becsapni, félrevezetni nem lehet.

Meg merném mutatni Istennek, mi van a gondolataimban, a szívemben? Nem kérdés, hiszen nyitott könyv vagyok előtte. Ebből a könyvből fog ítélni. Ezt a könyvet én írom, Isten olvassa és bírálja: Díjazásra érdemes, vagy tűzrevaló? A vigasztaló az, hogy Isten nemcsak Bírálóm, de segít is írni életem könyvét, ha elfogadom és kérem segítségét.

4. „Tűzredobják és elég.” (Jn 15,6)

A szőlővessző, ha nem marad a tőkén, vagy valami miatt elakad a nedvkeringés, elszárad, csak tűzre jó. Vadszőlőlétünket a keresztség beojtotta Krisztusba, az egyetlen nemes szőlőtőbe. Áramlani kezdett bennünk a kegyelem, mely szentté, nemessé, istenivé tett. De van valami, ami elzárja ennek az isteni nedvkeringésnek az útját, ez a súlyos bűn. A bocsánatos bűnök csak lelki érzelmeszedést okoznak, de a halálos bűn embóliát. Míg ezt a bűnt el nem távolítják, nincs meg Isten kegyelmi jelenléte, életünk szőlővesszeje el van zárva az isteni élettől. Isten vár, hogy eltávolítsuk az embólia okozóját. De nem vár örökké. Ha halálunk pillanatáig sem áll helyre a kegyelmi nedvkeringés, az Úr végleg levág a nemes szőlőtöről, és tűzre vet. Ez a tűz a kárhozat.

De van-e tényleg örök pokol? Erről elég ennyi: Az evangéliumokban 25 olyan eset van leírva, hogy Jézus beszélt róla. Ebből biztos, hogy van.

Ki jut oda? Aki végleg nemet mond Istennek. Nem a szájával, hanem az életével. Mit is csinálhat az ilyenrel Isten? Akitől már nem is remélheti az igent, azt csak eldobhatja. Kikényszeríteni az ilyen igent nem lehet, mert az már nem lenne szeretet. Isten a szeretet igenjét várja tőlünk.

Pokolra kerül a véglegesen önző. Ágoston szerint kétféle ember van. Az egyik fajta szereti Istent, egyre jobban szereti, és közben megfélelkezik saját magáról. A másik fajta csak magát szereti, önzésében egyre jobban belefeledkezik önmagába, egészen addig, míg megvet mindenkit, magát az Urat is. Ez a végső természetlenség és a végső értelmetlenség. Az első típus jut a mennybe, a másik a kárhozatba.

Hogy irgalmas az Úr? Természetesen, végtelenül irgalmas. De

irgalmat csak a megtérővel lehet gyakorolni. A megátalkodott egyszerűen képtelen az irgalmat elfogadni. Képtelen a boldogságra, mert boldog csak az lehet, aki szereti a Jóságot és Szeretetet.

Valamikor szokás volt a szószékről a pokolra mennydörögni. Ma már nem divatozik az ilyenfajta szentbeszéd. De a pokol azért megvan, és megmarad örökre. És nagyon vigyáznom kell, mert amerre dől életem fája, úgy marad örökre.

C)

1. „Az egyházak élére elöljárókat rendeltek” (ApCsel 14,23)

Mi Isten egyháza vagyunk azon a területen, amelyet X. plébániának nevezünk. Az egyház elöljárója itt a plébános. Mindenki tudja, de azért jó egyszer átgondolnunk, hogy a plébános nem a maga elhatározásából állt az itteni keresztény nép élére, nem is a nép választotta meg. A plébánost a püspök küldi.

Ma is úgy van tehát, mint az apostoli időkben. Mint ma olvastuk, Pál és Barnabás apostolok újra és újra bejárták azt a vidéket, amelyre küldetésük volt. Ott elöljárókat rendeltek a keresztény nép fölé, pappá szentelvén őket. Később is tartották velük a kapcsolatot, részben személyesen, részben küldöttek vagy levelek által. Ma is van egy-egy területnek apostola, a püspök. Ő állítja egyes kisebb területek, a plébániák élére a plébánost. Pappá szenteli őket, hatalmának egy részét rájuk ruházza, hogy a szentségeket kiszolgáltassák, hirdessék az ígét, legyenek pásztorai a kisded nyájnak. Tartja velük a kapcsolatot személyesen is, levélben is, küldöttek által is (esperes).

Nem véletlen, hogy így van ez tizenkilenc évszázada. Jézus akarata, hogy legalább lényegében, így legyen. Az egyháznak maga Jézus a feje, ő maga rendelkezett úgy, hogy egyetlen teljhatalmú képviselője legyen, akit pápának hívunk. A pápával együtt az apostoli testületre bízta egyházát. Az apostoli testület ma a püspökök kollégiuma. Ők az egyház főpásztorai, rájuk bízott bennünket Urunk. Az egyes kis egyházak élén tehát csak az állhat, akit ők küldtek.

Ha a plébánost a nép választaná, vagy maga állna önhatalmából a nép élére, nem lenne semmi hatalma. Mi Isten népe vagyunk, csak Istennek lehet hatalma rajtunk. De mivel a plébános az Isten által megbízott apostolutód akaratából pásztora a rájuk bízottaknak, végeredményben isteni a küldetése. (Jézus — 12

apostol — a püspökök sora — plébános). Úgy kell tehát tekinteni a püspök által küldött lelkipásztort, úgy kell őt tisztelni, követni, vezetését elfogadni, mint akit Jézus küldött.

A plébános nem abszolút úr. Teljesen függ a püspöktől. Ez azonban nem elvesz a méltóságából, inkább hozzáad. Mert a maga méltósága helyett a Jézustól kapott, a Jézustól származó méltóság ragyogja be hivatalát. Imádkozzunk érte, mint Szent Pál imádkozott, hogy méltó legyen rá!

2. „Velük fog lakni, maga az Isten lesz velük” (Jel 21,3)

A menny állandó együttlét Istennel. Ez az, amit nehéz elképzelni. Félelmünk: Unalmas lesz együtt azzal a sok tökéletes emberrel, ráadásul még mindig Isten szeme előtt. Félelmes és unalmas öregúr az Isten? Nem félelmes és nem unalmas. Nem is öreg. Isten mindig fiatal.

Így képzeljük el a dolgot: A világban ezernyi szépség van. Mindez megvan Istenben. Ha azt mondom, Isten szép, az nem olyan, mint ha egy ember szép. Mert az emberben csak emberi szépség van. Nincs benne egy virág, egy táj, egy napfelkelte szépsége. Istenben minden szépség megvan, végtelen fokban. Még a muzsika szépsége is megvan Istenben, a művészeteké is. Ugyanígy van a szeretettel. Isten úgy szeret, és őt úgy lehet szeretni, hogy ebben minden szeretet megvan, szerelem, hitvesi szeretet, szülő-gyermek szeretet, barátság, munkatársak iránti szeretet, testvéri szeretet, minden. És mindez teljes harmóniában, végtelen mértékben és édességben. Az ízek, színek, minden, ami testnek, szellemnek, léleknek kellemes, a lágy szellőtől a tudományos felfedezés öröméig, mindez megvan Istenben, csak végtelenül tökéletes formában.

Az Istennel való örök együttlét két perce sem lesz egyforma. Isten egyszerűen kimeríthetetlen, millió örökkévalóság alatt sem lehet élvezésének a végére érni. Mindig más, mindig új lesz számunkra, tehát mindig fiatal.

Próbálj imádságaidban gondolni minderre, talán jobban fogsz vágyakozni az Úr után, és így talán könnyebb lesz jónak lenned!

3. „Újra teremtek mindent” (Jel 21,5)

Sok bajunk van ezzel a világgal, sok kifogásunk van, és lehet is ellene. Hiszen sokszor dolgozik ellenünk, sőt katasztrófákba sodor bennünket a természet. Pontosan nem tudjuk hogyan, de va-

lamiképpen az ember bűnével függ össze a természet ellenségesége, ez a mi Istentől kapott hitünk. És Isten hagyja? Igen, de csak egy ideig. Hogy érezzük a bűn következményeit, és ezen keresztül tudatában legyünk annak, hogy a bűn nem semmi. De Isten nem engedi, hogy mindvégig a bűn uralkodjék a világon. „Új eget és új földet láttam. Az első ég és az első föld ugyanis elmúltak, és a tenger sem volt többé. Akkor a trónon ülő megszólalt: Lásd, újra teremtek mindent!”

Tehát egyszer Isten „újra kezdi az egészet”. De nem nélkülünk. Hanem közülünk azokkal, akikkel érdemes. Akik hasonlóvá váltak Fiához.

Az új ég és új föld csak úgy ér valamit, ha újak az emberek is. Mert a mostani „elrontott” világban is többet szenvedünk egymástól, mint a természettől. Az új ég és új föld lakója polgára lesz a mennyből leszálló szent városnak, az új Jeruzsálemnek, tagja Isten népének, aki együtt lakik majd Istennel. Természetes, hogy ebben a dicsőséges boldogságban csak az részesülhet, aki hajlandó volt a földi életben már új ember lenni. Most kell bizonyítani, hogy akarok, akkor már nem lehet majd ígérgetni.

Az új embert Jézus „új parancsa” alakítja ki. „Új parancsot adok nektek, hogy amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek egymást ti is.” Jézus tanítványát nem erről vagy arról lehet megismerni, hanem pontosan az ilyen szeretetről.

Miért „új parancs” ez? Mert nem azt mondja, hogy „mint önmagadat”, hanem, „amint én”. Vagyis nem elég a természetes önszeretetnek kiterjesztése az embertársakra, hanem természetünket meghaladó szeretettel kell szeretnünk egymást. Istenben kell szeretnünk az embert, nemcsak mint embertársat, hanem mint Isten gyermekét, mint Istent, hiszen Isten Szentlelke lakik benne, vagy legalábbis arra hivatott. Nem is a magunk gyenge szeretetével, hanem a Szeretet Szentlelkének kell átadnunk magunkat, hogy ő szeressen bennünk és általunk.

Mindez talán kicsit homályosnak, nem egészen érthetőnek tűnik. Emberi okossággal megmagyarázni vagy megérteni nem is lehet. Csak a Szentlélek adhatja megértését. De aki átadja magát a Léleknek, az mind megérti. Addig kell imádkozva magunkat neki ajánlanunk, míg meg nem értjük, és nem éljük: Isten rajtunk keresztül is akarja szeretni az embereket, és bennük tulajdonképpen önmagát. Vagyis bele akar kapcsolni bennünket abba az áramkörbe, amelyben az Atya és a Fiú szeretik egymást a Szentlélekben.

4. „Isten megdicsőült benne” (Jn 13,32)

Jézus legnagyobb gondja, még a biztos kínhalál árnyékában is, Isten dicsősége. Születésénél már erről énekeltek az angyalok, ez végső, örök gondolata is.

Tőlünk is ezt a lelkületet kívánja. Mikor imádkozni tanította tanítványait, és rajtuk keresztül minden embert, imájának első három kérése Isten dicsőségére vonatkozott. Szenteltessék meg az Úr neve, valósuljon meg köztünk az ő országa, és mennyben is, földön is az ő akarata legyen az élet mozgatója.

Imáink és egész gondolatvilágunk első helyén tehát ennek kell állnia: Dicsőség az Istennek! Csak az hasonlít Jézusra, akiben elsőrendű Isten dicsőítése. Vigyázzunk tehát, nehogy imádságaink önző kérésekben merüljenek ki!

Jézus természetesen nemcsak imáiban, hanem egész életével dicsőítette az Atyát. „Az Isten megdicsőült benne.” Judás távozásakor mondta ezt. Azzal, hogy Júdás elment, és Jézus elengedte, Jézus véglegesen vállalta Atyja akaratát, a véres keresztáldozatot. Tőlünk is követeli, hogy dicsőítsük meg életünkben Istent. Azzal, hogy mindenképpen vállaljuk akaratát, hogy áldozatul ajánljuk magunkat.

A misében nemcsak a „Dicsőség” imával dicsőítjük Istent, hanem még inkább azzal, hogy bekapcsolódunk a Fiú áldozatába, tehát odaadjuk magunkat az Úrnak.

Aki Jézussal, Jézusban megdicsőíti magában Istent, azt „Isten is meg fogja dicsőíteni önmagában”, vagyis felveszi a Szentháromság kebelébe, saját életébe. Ez nemcsak szép gondolat, hanem életem egyetlen értelme.

HÚSVÉT 6. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 8,5—8+14—17): „*Ama napokban Fülöp Szamaria városába került s ott hirdette Krisztust. A nép hallva és látva a csodákat, melyeket tett, egyöntetűen figyelemmel hallgatta. Mert sok megszállottból kiment — hangosan kiáltva — a tisztátalan lélek, és sok béna meg szánta meggyógyult. Így nagy volt az öröm ebben a városban.*

Mikor a Jeruzsálemben maradt apostolok meghallották, hogy Szamaria elfogadta az Isten tanítását, elküldték hozzájuk Pétert és Jánost. Amikor megérkeztek, imádkoztak értük, hogy szálljon le rájuk a Szentlélek. Mert még egyikükre sem szállott le, csak meg voltak keresztelve Urunk Jézus nevére. Rájuk tették tehát kezüket és megkapták a Szentlelket.”

Világosan kitűnik a szövegből, hogy az apostolok figyelemmel kísérték és ellenőrizték a Jeruzsálemben kívül alakuló „egyház-községeket”, bérálni is ők mentek, tehát a helyi egyházak integrálódtak az egy egyház egészébe. — Az, hogy a samariaiak Jézus nevére voltak megkeresztelve a szöveg szerint, nem azt jelenti, mintha mellőzték volna a Szentháromságot említő formát, hanem azt, hogy a keresztség révén Jézussal kerültek közösségbe.

II. OLVASMÁNY (1 Pét 3,15—18): „*Szeretteim, Urunkat, Krisztus szentül tiszteljétek szívetekben, legyetek mindig készen rá, hogy mindenkinek megfeleljetek, aki csak kérdezi, mi az alapja reménységeteknek. De ezt szelíden, tiszteletet tanúsítva és jó lelkiismerettel tegyétek, hogy akik Krisztusban való szép életetekért elhíresztelnek benneteket, épp a rágalmaikkal maradjanak szegényben. Jobb ugyanis, hogy ha az Isten úgy akarja, inkább a jótetteitekért szenvedjétek, mintsem gonoszságaitokért. Mert Krisztus is egyszer meg-*

halt a bűnökért, az Igaz a bűnösökért, hogy az Istenhez vezessen minket. Test szerint ugyan megölték, de a lélek szerint életre kelt.”

Reménységünk alapja tény: a feltámadt Krisztus. Erről hitelt érdemlő tanúskodást hallottunk, semmi okunk tehát kételkedni benne. Kétszeresen is tény-vallás a kereszténység, annak kell lennie: nem elméleten alapul a reménységünk, hanem tényen és az erről szóló tanúskodásunk is a szelídség szellemében történik, vagyis életünk, magatartásunk ténye hitelesíti hitvalló szavainkat és készíti a kívülállót Krisztus tanításának elfogadására.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 14,15—21): „Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: »Ha szerettek engem, tartsátok meg parancsaimat. Én pedig kérni fogom az Atyát, hogy más Vigasztalót küldjön nektek, aki veletek marad mindörökre: az igazság Lelkét. A világ nem kaphatja meg őt, mert nem látja és nem ismeri, de ti ismeritek, mert nálatok lesz és bennetek marad. Nem hagylak árván titeket, visszajövök hozzátok. Rövid idő múlva a világ nem lát engem, ti azonban látotok engem, mert én élek és ti is élni fogtok. Azon a napon majd megtudjátok, hogy én az Atyámban vagyok, ti pedig bennem és én tibennetek. — Aki megismeri és megtartja az én parancsaimat, az szeret engem, aki pedig engem szeret, azt szereti az én Atyám. De én is szeretem őt, s kinyilatkoztatom magam neki.«”

A más Vigasztaló, a Szentlélek: az eredeti szöveg szerint inkább segítő, védő, szószóló, aki az ember érdekében szót emel és cselekszik is. A Szentlélek az egyházzal marad és az egyes hívekkel: imára ösztönöz, bátorságot és bizalmat önt belénk, segít megőrizni és egyre mélyebben megérteni a Krisztustól kapott tanítást.

A következő részben a híveknek Krisztussal való életközösségről van szó, ehhez l. Húsv. 5. vas. B).

A hitünk alapját képező tényt ünnepeljük minden szentmisében, de meg is jelenítjük. Jézus feláldozott és megdicsőült teste van itt a kenyér és a bor színe alatt. Kapcsolatba is kerülhetek vele: táplálhatom istengyermeki életemet a szentáldozással. Parancsai megtartásával is igazolni akarom szeretetemet és méltóbbá akarom tenni magamat szeretetére. Óhajtom, hogy minél nagyobb mértékben nyilatkoztassa ki magát nekem. Így mindig alkalmasabb leszek arra, hogy másokkal is megismertessem és

megszerettessem. Kérem az igazság Lelkét, vezessen egyre mélyebbre Krisztus titkába. Értesse meg velem, hogy vágyaim netovábbja teljesül Krisztussal való szeretetkapcsolatomban.

B)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 10,25—26+34—35+44—48): „Történt, hogy amikor Péter megérkezett Cezáreába, Kornélius házába, Kornélius eléje sietett és lábához borult, hogy hódoljon neki. De Péter felemelte. Aztán Péter így kezdett beszélni: »Valóban el kell ismernem, hogy az Isten nem tesz a személyekben különbséget, mindenki kedves előtte, aki féli és az igazság szerint jár el, bármely nép fia is.« Péter még be sem fejezte a beszédet s a Szentlélek már leszállt mindenkire, aki hallgatta a tanítást. A zsidókból lett keresztények, akik jöttek, ámulatba estek, hogy a Szentlélek ajándéka a pogányokra is kiárad. Mert hallották, hogy megkapták a nyelvek adományát és magasztalják az Istent. Péter megszólalt: »Meg lehetne tagadni a keresztvizet azoktól, akik a Szentlelket éppenúgy megkapták, mint mi?« Ezzel elrendelte, hogy Jézus Krisztus nevében kereszteljék meg őket. Őt viszont arra kérték, hogy maradjon még náluk néhány napig.”

Péter görögül mondhatta beszédét Kornélius előtt, hiszen mint galileai tudhatott görögül. Mivel Isten a mindenség Ura, természetes, hogy a pogányok is tőle kapják az üdvösséget. Mielőtt Péter befejezte volna a beszédét, megkapták hallgatói a Szentlelket. Ez a valószínűleg a nyelveken való beszélés képességében mutatkozott meg. Így aztán nem is volt kétséges, hogy meg kell őket is keresztelni. Nincs szükség arra, hogy először zsidóvá legyenek.

II. OLVASMÁNY (1 Jn 4,7—10): „Szeretteim, szeressük egymást, mert a szeretet az Istentől van és mindenki, aki szeret, az Istentől való és ismeri az Istent. Aki nem szereti, nem ismeri az Istent, mert az Isten szeretet. Az Isten szeretete abban nyilvánult meg, hogy az Isten elküldte a világba egy-szülött Fiát, hogy általa éljünk. Nem az a szeretet lényege, hogy mi szeretjük az Istent, hanem hogy ő szeret minket és elküldte a Fiát bűneinkért engesztelésül.”

A szeretetben mutatkozik meg, hogy újjászülettünk Istenből. Isten maga a szeretet: amikor meg akarta ismertetni magát velünk, azt mutatta meg elsősorban, hogy ő a szeretet. Ő volt a kez-

deményező. Mi képtelenek is voltunk arra, hogy őt szeressük. Szeretete áthidalta azt a szakadékot, mely a bűnös világot Istentől elválasztotta.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 15,9—17): „Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: *Amint engem szeret az Atya, úgy szeretlek én is titeket. Maradjatok meg az én szeretetemben. Ha parancsaimat megtartjátok, megmaradtok az én szeretetemben, mint ahogy én is megtartom Atyám parancsát és megmaradok az ő szeretetében. Ezeket azért mondtam nektek, hogy örömöm legyen bennetek és a ti örömötök teljes legyen. Ez az én parancsom, hogy szeressétek egymást, ahogy én szerettelek titeket. Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint aki életét adja barátaiért. Ti az én barátaim vagytok, ha megteszitek azt, amit parancsolok nektek. Nem mondalak már titeket szolgálknak, mert a szolga nem tudja, mit tesz az ura. Titeket barátaimnak mondtalak, mert mindent tudtul adtam nektek, amit Atyámtól hallottam. Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket és arra rendeltetek, hogy elmenjeteek, gyümölcsöt hozzatok és az maradandó legyen, s amit kértetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek. Azt parancsolom nektek, hogy szeressétek egymást.*”

Jézus az Atya szeretetét adja tovább tanítványainak: ezzel a szeretettel kell szeretniük egymást. A szeretetben a kezdeményezés Jézustól indul ki: ő választotta barátait. Viszont nekik úgy kell élniük, hogy erejükhöz mértén méltók maradjanak szeretetére. A Főből árad az isteni szeretet a tagokba, a tagokból meg egymás felé kell, hogy áradjon. Tehát nem érzéki vágy, pillanatnyi rokonszenv vagy pláne érdek köti össze Krisztus barátait. A szeretetnek keresztformája van. Áldozatos szeretet, Jézuséhoz hasonló!

Ehhez a szeretethez ad erőt a szentáldozás. Ezt a szeretetet szítja fel a szentmise. Itt, a keresztáldozat megújításánál látjuk, milyen az igazi szeretet. Senkinek sincs nagyobb szeretete annál, mint aki még életét is kész odaadni a barátaiért, azokért, akiket szeret.

C)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 15,1—2+22—29): „*Ama napokban, néhányan, akik Judeából jöttek, így tanították a testvéreket: »Ha nem metélkedtek körül Mózes törvénye szerint, nem*

üdvözülhettek.« Mivel emiatt zűrzavar és nagy vita támadt Pál, Barnabás és közöttük, elhatározták, Pál és Barnabás néhányukkal menjen fel Jeruzsálembe s ebben a vitás ügyben forduljon az apostolokhoz és a presbiterekhez. Erre az apostolok, a presbiterek és az egész egyház jónak látták, hogy kiválasszanak maguk közül néhány férfit és Pállal és Barnabással elküldjék őket Antiochiába, mégpedig Judást, másik nevén Barnabást, meg Szilást, akik a testvérek közt vezető szerepet vittek. Ezt az írást küldték velük:

»Az apostolok és a presbiterek testvéri üdvözlétüket küldik Antiochia, a Szíria és Cilicia pogányságából megtért testvéreiknek! Hallottuk, hogy közüliünk néhányan megbízásunk nélkül tanítva megzavartak titeket, feldúlták lelketeket. Ezért közmegegyezéssel elhatároztuk, hogy kiválasztunk néhány férfit és elküldjük őket hozzátok a mi szeretett Barnabásunkkal és Pálunkkal, ezekkel az emberekkel, akik egész életüket Urunk Jézus Krisztus nevének szolgálatára szentelték. Elküldtük hát Judást és Szilást, ők majd előszóval is elmondják nektek ezeket. A Szentlélek is, mi is úgy láttuk jónak, hogy ne rakjunk rátok több terhet a szükségesnél, annál, hogy tartózkodnotok kell a bálványoknak áldozott eledeleltől, a vértől, a fojtott állattól és az erkölcstelenkedéstől. Ha ezektől tartózkodtok, helyesen jártok el. Jó egészséget!«

Létkérdés volt a kereszténység számára, hogy függetleníteni tudja-e magát a zsidóságtól, vagy pedig úgy szerepel, mint annak egy változata. Az apostoli zsinat döntötte el a kérdést. A zsinat tudatában volt annak, hogy munkájában, döntésében a Szentlélek irányítja.

II. OLVASMÁNY (Jel 21,10—14+22—23): „Akkor odajött hozzám az egyik a hét angyal közül, akinél az utolsó hét csapással teli hét csésze volt és megszólított: »Gyere, megmutatom neked a menyasszonyt, a Bárány hitvesét.« És lélekben elviitt egy nagy magas hegyre, ahol megmutatta nekem a mennyből, Isten alászállt szent várost, Jeruzsálemet, Isten dicsőségét sugározta. Ragyogott, mint a drágakő, mint kristálytisztá jáspis. Széles, magas fala volt, tizenkét kapuval. A kapuk fölött tizenkét angyal. Nevek voltak rájuk vésve, mégpedig Izrael fiai tizenkét törzsének a neve. Keleten három kapu, északon három kapu, délen három kapu és nyugaton három kapu. A város falának tizenkét alapköve volt, rajtuk a Bárány tizenkét apostolának tizenkét neve.

De templomot nem láttam benne, mert a mindenható Úristen és a Bárány a temploma. A városnak nincs szüksége sem napra, sem holdra, hogy világítsanak, mert az Isten dicsősége ragyogja be, világossága pedig a Bárány.”

Vö. Húsv. 5. vas. C) II. Olv.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 14,23—29): „Az időben Jézus így szólt tanítványaihoz: »Aki szeret engem, megtartja tanításomat. Szeretni fogja őt Atyám is, hozzá megyünk és benne fogunk lakni. Aki viszont nem szeret engem, nem tartja meg tanításomat. A tanítás pedig, melyet hallotok, nem az enyém, hanem az Atyáé, aki küldött engem. Ezeket mondtam nektek, amíg veletek vagyok. A Vigasztaló, a Szentlélek pedig, akit az Atya küld az én nevemben, majd megtanít titeket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek. Békét hagyok rátok, az én békémet adom nektek; nem úgy adom én, mint a világ. Ne nyugtalankodjék szívetek és ne remegjen, hiszen hallottátok, hogy mondtam nektek: elmegyek, de visszajövök hozzátok. Ha szeretnétek engem, örüljétek annak, hogy az Atyához megyek, mert az Atya nagyobb nálam. Már most megmondtam ezt nektek, mielőtt megtörténnék, hogy amikor bekövetkezik, higgyétek.«”

Vö. A) év.

Az égre tekinteni, a ránk váró mennyei boldogságot szemlélni is szükséges. Nagy kár volna, ha szinte kizárólagos hatóerő a pokoltól, Isten büntetésétől való félelem volna életünkben. Már földi életünk során is sok vigasztalásban részesít bennünket a Szentlélek. Ezeket nem kell keresni, erőltetni, de ha kapjuk, hálás szívvel kell fogadni.

II. TEOLÓGIA

Krisztus feltámadása az örök élet garanciáját nyújtotta az apostoloknak. Reményt ad arra, hogy a földi élet szenvedése után Istennél megtalálhatjuk a békét. Eppen ez az igazság képezi azonban az alapot arra, hogy a vallást ópiumnak bélyegezzék. Szemünkre vetik, hogy az Egyház a szegényeknek türelmet prédikált, földi javak helyett égi ígéretekkel fizetve ki őket.

Van-e valóban a szegénységnek üdvösségi vonatkozása?

A Magnificat szelleme

Az egész üdvtörténet tanúskodik arról, hogy Isten az alázatosakat, a kicsinyeket szereti kiválasztani nagy feladatokra. Maga Izrael népe semmi másban nem tűnik ki, mint jelentéktelenségében, de ez a nép lesz a választott nép. És a választott nép fiai meg leányai közül azok kapják a legszebb hivatásokat, akik legkevésbé látszanak arra emberileg felkészültnek. Meddő nőkből lesznek a legáldottabb anyák, húzódozó emberekből a nép vezetői, csaták hősei vagy rettenthetetlen próféták.

Isten különös előszeretettel viseltetik a kicsinyek iránt. Jézus életében ez még határozottabban megmutatkozik. A szenvedők nyomora megindítja, a szegények között él, velük barátkozik. Küldetése igazolásául arra hivatkozik, hogy gyógyítja a betegeket és a szegényeknek hirdeti az evangéliumot. Boldognak jelenti ki azokat, akik most különféle bajokban szenvednek, mert a mennyben majd megvigasztalják őket, ugyanakkor a gazdagokra jajt mond (Lk 6,20 sköv.). A Magnificat-ban éppen ezért nem egyéni vélemény, egy alázatos lélek örömmujongása fejeződik ki, hanem az a különös tapasztalat, amit az előbb vázoltunk.

Valóban különös Istennek ez a viselkedése, és nem egészen egyértelmű. Vajon egyszerűen „szeszélyből” bánik így velünk Isten,

megmagyarázhatatlan döntéséből kifolyólag? Vagy a szegénységgel, kicsinységgel együttjáró lelkület vonzza Őt? Vajon nem is maga a szegénység, hanem inkább az alázat az, ami meghatja Istent? Lehet-e viszont akkor arról beszélni, hogy Isten részvétellel van a szenvedők iránt? És egyáltalán: lát-e Isten akkora különbséget szegény és gazdag között, mint mi, emberek?

Ezekre a kérdésekre a kinyilatkoztatás szétszórt adataiból nem könnyű egységes választ találni.

Az istállóban született Isten

A fenti kérdésekre a választ maga a megtestesülés adja meg. Lukács evangélista a karácsonyi angyalok üzenetét a pásztoroknak a következőképpen írja le: „evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David. Et hoc vobis signum: invenietis infantem pannis involutum et positum in praesepe” (Lk 2,10—12). Feltűnő ebben a rövid szövegben a „vobis” háromszori ismétlése: az örömhír nekik szól, a Megváltó nekik születik és a megadott jel is számukra jel. Ez a hangsúlyozás kifejezésre juttatja, hogy Isten nem valami elvont „emberiséggel” akar találkozni a megtestesüléskor, hanem az élő, konkrét emberekkel. S ha már az embereket keresi, akkor nem áll az emberek egy csoportjánál, a földi szempontok szerinti előkelőknél, vagy akár a szenteknél, hanem elmegy a legvégsőig.

Et hoc vobis signum: ezek a szavak nem térbeli útbaigazítást jelentenek. Ha ezzel az angyal csupán a helyet akarta volna megjelölni, ahol megtalálhatják a Megváltót, egész Betlehemet végig járhatták volna. Ez a jel a Megváltóhoz fűződő kapcsolatnak a megértését szolgálja. A pásztorok számára lesz jel.

A pásztorok számára nem azt jelentette ez a jel, mint a 20. századi emberek számára. Mi a jászolban fekvő Gyermekek láttán a legvégső nyomorra gondolunk, arra, hogy Isten ebben is stílust teremt, hogy ő nemcsak a fenségben, hanem a szegénységben is egyedülálló. A pásztorok számára azonban egészen mást jelentett ez a nekik adott jel. A pásztorok maguk is szegény emberek voltak, ők is éjszakáztak istállóban, az ő gyermekeiket is letehették a jászolra pihenni. Az ő számukra a megrendítő a sorsközösség megpillantása volt: ez a Megváltó valóban nekik született, az ő Megváltójuk.

Ugyanez a helyzet Jézus életének másik megrendítő eseményével, a kereszthalállal is. Aszkétikus könyvek és keresztúti

ájtatosságok nyomán hozzászoktunk ahhoz, hogy Jézus halálában valami egészen sajátosat, felülmúlhatatlant lássunk. Pedig az igazán megindító itt is az, hogy Jézus elmegy a legvégsőkéig, de nem addig a határig, ameddig az Isten el tud menni, hanem addig, ameddig az ember le tud sülyedni a szenvedésbe. Nemcsak Jézus, hanem sok ezer ember szenvedte el a kereszthalált, a meggyaláztatást, az ártatlanul kapott elítéltetést.

Jézusnak ez a testvérisége azonban nemcsak abban áll, hogy találkozik velünk, leszáll a legszegényebb emberig. Fontos ennek a találkozásnak a „helyszíne” is, a lelki atmoszférája. Nem valami közömbös helyen megy végbe a találkozás, hanem az emberek territóriumán. Jézus ellenségeinek semmi kétségük sincs aziránt, hogy cselekedhetnek tetszésük szerint saját városukban, saját alattvalóikkal szemben. Ugyanez mutatkozott meg már Jézus születésekor. „Nem tekinthetjük a pásztorokat a jászolnál csupán díszítő figuráknak; ők inkább ott voltak otthon.” (M. Baily: *Das Zeichen: „ein Kind in der Krippe.” Theol. der Gegenwart.* 1966. 4.)

Isten és a szegények

A megtestesülés külsőségeiből nyilvánvaló, hogy Isten előtt nincs különbség szegény és gazdag között. Amikor mi a kinyilatkoztatás adataiból megállapítjuk, hogy Isten különös előszere-ttel van a szegények és kicsinyek iránt, akkor ez részben a mi látásmódunk következménye. A mi számunkra természetes az, ha egy „kiváló” embert Isten kitüntet, de rögtön feltűnik nekünk, ha egy szegény, elnyomott érvényesül Isten előtt. A breviárium életrajzi olvasmányaiban többször szerepelt ilyesféle fogalmazás: „ex parentibus pauperbus, sed piis.” Kifejezi a mi elképzelésünket, ami nem egyezik Istenével.

Isten tehát igazságos, vagyis szeretetével egyaránt felölel minden embert. De éppen ez a szeretet követeli meg, hogy más nyújtson az egyik embernek, mint a másiknak. A dúsgazdagról és Lázárról szóló példabeszédben nagyon érdekes Ábrahám indokolása: „Jusson eszedbe, hogy neked jó dolgod volt az életben, Lázárnak pedig rossz. Ő tehát most itt vigasztalódik, te meg gyöt-rődöl.” (Lk 16,25) A dúsgazdag emberről előzőleg megemlíti a Szentírás, hogy szívtelen volt, s így méltán került a pokolba, Lázárról azonban nem mondja, hogy szent volt. E helyett egy másik gondolat csillan fel: a szegények nyomora kihívja, kiváltja Isten irgalmát. A szegénység jogcím Isten irgalmára. Isten kötelessé-

gének érzi, hogy megvigasztalja őket. Ugyanezt a gondolatot tükrözi a világítélet Máténál (25,31—46), ahol a nyomorgók iránti részvét szerint ítéltetnek meg az emberek, s ahol Krisztus azonosítja magát a szenvedőkkel.

Mi és a szegények

Yves Congar írja: „Isten kinyilvánítja magát, mint láttuk, a szegénységben, azonban — és ez egy további szempont — a szegények is Isten hírnökei lehetnek. Eszköz vagy út lehetnek, hogy Krisztust megtaláljuk. Krisztushoz vezető utunkon feltartóztat minket ragaszkodásunk egy kényelmes állapothoz, jóleső és szilárd szokásaink, a kockázattól való félelem. Azonban a szegények előtt, a velük való érintkezésben megolvad hamis biztonságunk és illúzióink, úgy mint a hó a napfényben. A mi büszke és gyakran hiú lényünk, melyet mutogatni szoktunk, ilyenkor üresnek és hamisnak bizonyul. Észrevesszük, hogy nem tudtuk, milyen tartalmatlanok voltunk, és hogy alig tartunk ott, ahol egy kezdő van. Ha azután egy kis nemes érzés és kezdődő lelki nyugalanság kél a szívünkben, lemaradottnak érezzük magunkat és önmagunkat vádoljuk. Megnyílunk az igazság meghallására.” (Kirche heute, 45.)

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Bérmálás*

Az apostoloknál az első áldozás (utolsó vacsorán) után jött a bérmálás (pünkösöd). Minden kerszténynél így kell lennie. Már az apostolok bérmáltak.

Mi a bérmálás értelme? A gyermek a keresztségben Isten gyermekévé lett. Megkapta a hit kegyelmét, hogy hittel fogadja, ha majd hallja Jézus tanítását. Megkapta a szeretet kegyelmét, hogy szeretete ne csak emberi, hanem isteni szeretet legyen. Ezeknek az isteni adományoknak a kiteljesítése a bérmálás.

Jézus maga tanította az apostolokat, maga támasztott bennük hitet és szeretetet. Méltókká is váltak, hogy Jézus barátainak nevezze őket. De végső alkalmasságukat a keresztyén életre és az apostolságra pünkösdkor kapták. Akkor gyűlt bennük teljes világosság, akkor kapták meg a kellő bátorságot és erőt, akkor váltak alkalmassá a hitről való tanúskodásra.

A mostani bérmálkozókkal ugyanez történik. A gyermek hittel, sokszor megható hittel fogadja, amit Istenről, Jézusról hall. De amint nő, kezd gondolkodni, sokmindent nem ért. Ellenkező behatások is érik, veszélybe kerül a hite. A bérmálásban segítségére jön a Szentlélek, hogy értsen, hogy a hite életet formáló értelmes erő legyen. És minél nagyobb az emberke, annál nehezebb tartania a hitet. A kicsin szeretettel mosolyognak, ha hisz Jézus-kában. A nagyobbbat már csúfolják vallása miatt, sokszor érzi úgy, hogy szégyelnie kell. Emberfeletti erő kell ahhoz, hogy mégis kitartson Jézus mellett. Ezt az erőt adja meg a bérmálás. És az apostoli lelket is. Mert az igehirdetés a papok dolga ugyan, de Urunk minden keresztyéntől elvárja, hogy tanúskodják róla: „Legyetek mindig készen rá, hogy mindenkinek megfeleljetek, aki csak kérdezi, mi az alapja reménységteknek.”

A bérmálás tehát nem csak valami ceremónia vagy családi ünnepség. Létfontosságú az ember élete és örök élete szempontjá-

ból. A szülőknek is kötelessége, hogy ezt megértessék gyermekeikkel, a maguk részéről is felkészítsék őket a Szentlélek fogadására.

2. „Legyetek mindig készen rá...” (1 Pét 3,15)

Jézus nemcsak papjaitól kíván igehirdetést. Minden kereszténytől követeli, hogy tegyen tanúságot saját hitéről. Hogy hogyan, arról alapos oktatást ad Szent Péter néhány sorban.

„Mindenkinek megfeleljetek, aki csak kérdezi...” Tehát nem kell a hit vigéceinek, vallásunk házalóinak lennünk. Csak ha kérdezi valaki. Aki ugyanis a hite szerint él, annak az élete kérdőjel úgyszólván mások előtt. Ha hitem életem kovásza, nemcsak porcukra, külső édesítője, akkor szükségképpen csodálkozást kelt. Mert például kihagyóik sok „ziccert”, amelyet mások mohón használnak ki. (Alkalom kétes haszonszerzésre, fúrásos előmenetelre, bosszúálló visszafizetésre, könnyű kalandra.) A csodálkozásra meg kell felelnem. Hogy mit? Azon sem előre gondolkodni nem érdemes, sem erről tanácsot adni. Ha Jézus Krisztust valóban „szentül tisztелем szívemben”, akkor majd megadatik nekem, hogy mit mondjak. A Lélek fog szólni belőlem, az ő szava erő és kegyelem.

De a dolgoknak meg kell adni a módját, különben magam rombolom le az eredmény reményét is. Péter: „De ezt szelíden tegyétek!” Vagyis semmi kioktatás, semmi fölényeskedés, semmi hencegés, semmi követelőző rábeszélés, semmi sürgetés! Szelíden és egyszerűen tanúskodom, nem akarok erőszakosan meggyőzni, mindenáron a „mi pártunkra” vonni valakit is.

„Tiszteletet tanúsítva.” Tisztelem a mások meggyőződését, nem pocskondiázom, nem támadom, nem gúnyolom. Tisztelem a mások személyiségét, tehát a világért sem személyeskedem. Tisztelem mások érzékenységét. Semmi olyant nem mondok, még „erkölcsi predikáció” formájában sem, ami sebezhetné önértétét. — És mindezeket a szabályokat meg kell tartanom a családon belül is!

„Jó lelkiismerettel.” A farizeusi lelkiület, tehát a pusztán külső vallásosság nem vonz, inkább nagyon is taszít. Ugyanígy a pusztán paragrafusvallásosság. Jézusról kell tanúskodnom, nem a vasárnapi misehallgatásról vagy a pénteki böjtről, de még a saját prüd és maradi erkölcsi felfogásomról sem. Jézusról, akit szeretek, akinek az életét igyekszem élni, akitől várom természetfeletti reménységeim beteljesedését. Csak akkor nevezhető jónak a lelki-

ismeretem, ha minden erőmmel igyekszem a Szentlélek vezetése alá adni magam. A képmutató vallásosság többet árt Jézus ügyének, mint a legharcosabb atheizmus. Óriási tehát a vallásosak felelőssége. Úgyis nagyon sokaknak az az alapállásuk, hogy minden vallásosság képmutatás. Ezt megcáfolni kizárólag étellel lehet.

3. „Inkább a jótetteitekért szenvedjete!” (1 Pét 3,17)

Aki őszintén keresztény, nemcsak anyakönyvi katolikus, azt óhatatlanul „gyűlölni” fogja a világ. Vagyis konfliktusba keveredik a „világgal”. Most ne az egyházüldözésekre gondoljunk. Arra a bizonyos gyűlöletre a hivatalosan katolikus államokban is mindig számíthattak és számíthatnak az igazi keresztények.

Kétes értékű dicsekvés az, ha valaki azt mondhatja magáról: Engem mindenki szeret. Ha ez igaz, akkor ott valami baj van. Mert biztos, hogy nem a tökéletes embereket „szereti mindenki”. Gondoljunk arra, milyen sokan gyűlölték Jézust, és milyen rettenetesen gyűlölték! A Szűzanyát pedig saját rokonsága sem kedvelte.

Ha engem valóban mindenki szeret, az csak azt jelenti, hogy nekem az a fő vágyam, hogy tessek az embereknek, és azért „együtt futok” mindenkivel. Ez nem tökéletesség, hanem elvtelenség, bűn.

Példák: A tsz-ben csak akkor szeret mindenki, ha a vezetőség előtt elítélem a lopást, a lustaságot, a lelkiismeretlenséget, de ugyanakkor együtt lopok a tolvajokkal, együtt lazsalok a hanyagokkal. Ha nem így tesztek, valamelyik „fél” nem fog szeretni. Pedig hát így tenni bűn. A társaságban is akkor szeret mindenki, ha együtt pletykálok, gyanúsítok, rágalmazok, malackodom a többiekkel. A valláson gúnyolódók csak úgy szeretnek, ha én is együtt nevetek velük. Átmenetileg, „rövid távon” a gyermekeim is csak akkor „szeretnek”, ha mindent megadok, megengedek nekik, vagyis ha rosszul, bűnösen nevelek.

Ugye, könnyű megérteni, hogy a komolyan vallásos, az igazán becsületes, kötelességtudó embert nem szeretheti mindenki. Dicsekvésünk tehát ne az legyen, hogy minket mindenki szeret, hanem legfeljebb az, hogy mi szeretünk mindenkit. Nem megalkuvó, bűnpártoló, hibákat pátyulgató szeretettel, hanem ahogyan Jézus szeret. Elvhűen, annak tudatában, hogy másoknak sem az az igazi java, ha nemtelen vágyaikat legyezgetem, hanem ha magatartással őket is felemelem, jobba teszem.

Némelykor, egy-egy esetben sikerülhet úgy viselkednem, hogy

mindenki becsül és szeret. De hosszútávon ez lehetetlen. Ha tehát „gyűlöl a világ”, az csak akkor fájjon és okozzon problémát, ha bűneim vagy szeretetlenségem miatt gyűlöl. Ha egyébként, az inkább megnyugtathat, hogy Jézus útját járom.

4. Közelebb került hozzánk

Jézus mennybemenetelével csak látszólag távolodott el tőlünk, valójában közelebb került hozzánk, úgy amint hallottuk a mai evangéliumban.

Mennybemenetele előtt egy apró országban élt, ma jelen van az egész földön. Néhány ezer embernek predikált, — az egész világra elhatott szava. Néhányat vigasztalt, — mindenki vigaszt találhat nála. Egy kis teremben mutatta be a szentmiseáldozatot, — a világ minden táján. Csak József halálos ágyánál állt, — mindenkit felkeres, aki hívja, vagy akihez hívják. Csak Jánost bízta a Szűzanya szeretetére, — minden hívét. A világ egy kis darabja volt csak Szentföld, — ma minden templom, minden keresztény család otthona, minden hely, ahol Isten országát építik, akik szeretik őt.

B)

1. A Lélek vezeti az egyházat

U

Sokan megbotránkoznak azon, hogy változásokat látnak az egyház életében. Mert úgy emlékeznek, hogy az egyházban minden örök és változatlan. Abban a tévhitben élnek, hogy Jézus készen adta vallásunkat. Abban a néhány évtizedben, amelyre mi visszaemlékezünk, valóban minden változatlan volt az egyházban, legalábbis nagyjából. A legutóbbi zsinat óta kezdődött a reformok sorozata.

Nem szabad úgy gondolni, hogy 1900 év változatlansága után ezek az első változások. A mai szentolvasmány mutatja, hogy már a legelején, az apostolok korában Isten maga erőszakkal változtatt az apostolok, az egyház addigi felfogásán.

Miről is volt szó? Az első keresztények úgy gondolták, hogy Jézus csak a választott nép Megváltója, tehát csak a zsidókat kell megkeresztelni. Mondta ugyan Jézus, hogy el kell menniök az egész világra, de ők talán a szétszórtan élő zsidókra gondoltak. Isten Péter apostolnak látomásban adta tudtára, hogy a pogányok

is hivatalosak Isten országába. És mivel Péter Kornéliusz pogány katonatiszt házában csak beszélt, beszélt, de nem cselekedett, a Szentlélek szinte erőszakos lépéshez folyamodott: „Péter még be sem fejezte a beszédet, s a Szentlélek már leszállt mindenkire, aki hallgatta a tanítást”, vagyis a pogányokra, akik készek voltak hinni. Erre mondta Péter, még mindig egy kicsit félve az újtól, és mintegy öngazolásul a zsidókeresztények felé: „Meg lehetne a keresztség tagadni azoktól, akik a Szentlelket éppenúgy megkapták, mint mi?”

Ez sokkal nagyobb „újítás” volt akkor, mint bármelyik mai reform. Nem lehetett volna csodálkozni, ha az akkori egyház tagjai botránkoztak volna első értetlenségükben. De nem háborogtak, bár „ámulatba estek”. Csodálkozni nekünk is szabad, ha az egyház élete változik. De a második lépés a csodálkozás után mindig a megértés vágya legyen. Mert hinnünk kell, hogy az egyházat nemcsak akkor, hanem mindig, ma is és örökké a Szentlélek vezeti. Néha most is erőszakosan. Néha a főpásztorok magánvéleménye ellenére is, akárcsak Szent Péter esetében.

Vallásunk abban különbözik minden más vallástól, hogy nem emberi mű, hanem Isten adta nekünk. De ezt nem úgy kell érteni, hogy Jézus kész vallást „diktált le” az apostoloknak, és azt betű szerint tartani kell a világ végezetéig. Hanem úgy kell érteni, hogy a lényegét egyszer s mindenkorra adta Jézus, azon változtatni nem lehet, de ennek mind mélyebb megértésére, benne új és új szempontok felfedezésére, a változó világhoz való alkalmazásában Jézus Lelke vezeti Isten népét, az egyházat, hogy egyre tökéletesebb legyen a végkifejletig. Azért bármennyire ámulatba esünk is némelykor, menjünk együtt bizalommal az egyházzal, biztos tudatával annak, hogy a Szentlélek vezet bennünket.

2. „Valóban el kell ismernem . . .” (ApCsel 10,34)

Péter apostol abban a tudatban nőtt fel, hogy Istennek csak egy maroknyi nép kedves az emberek egész világából, az ő népe, a választott nép. Ezért, akárcsak a többi apostol, kisajátította Jézust a saját népének. Eszébe sem jutott, hogy Urunk minden népet megváltott. Hallhatta ugyan Jézustól, de ami ellenkezik kialakult gondolatainkkal, azt el szoktuk engedni a fülünk mellett. Így volt Péter is. A pogányok megkereszteléséről tehát nem is álmodott.

Péter nem tehetett minderről, ezt nevelték belé kiskora óta. Abban viszont nagy volt, hogy mikor a Szentlélek rávezette, hogy téves a gondolkozása, hajlandó volt megváltoztatni véleményét,

amelyet addig tökéletesen biztosnak tartott, sőt Isten gondolatának. Hajlandó volt erre még népének és legjobb barátainak közvéleményével szemben is.

Mi magunk is tele vagyunk előítéletekkel, belénkrogyódott téves gondolatokkal, érzelmekkel. Erről nem tehetünk. Így neveltek, ez volt benne a levegőben, ez volt csaknem mindenkinek a véleménye.

Hogy mennyi ilyen előítélet, helytelen elképzelés él bennünk, azt csak felsorolni is képtelen próbálkozás lenne. A legutóbbi zsinat, és mindaz, ami azóta történt az egyház életében, sok ilyesmit felszínrehozott. De nem mindent, inkább nagyon is keveset. Mert az előítéleteknek, téves meggyőződéseknek az a tulajdonsága, hogy roppant nehéz őket egyáltalán felismerni. Úgy belénk ivódtak, hogy nemcsak az egyén, de maga az egyház közössége is csak lassan, lassan, évezredek alatt ismeri fel őket.

Mi a mi kötelességünk? Hogy ne akarjunk soha megmerevedni úgy, hogy még Isten Lelke se tudjon megmozdítani bennünket. Inkább kérjük a Szentlelket, ismertesse meg velünk és egyházával tévesen rögződött előítéleteinket, és ha felismertük, adjon bátorságot és erőt gondolataink helyesbitésére. Ha pedig az egyház rájött valamivel kapcsolatban az igazságra, vagy a teljesebb igazságra, akkor ne legyünk visszahúzó erők. Bízunk rá magunkat a Szentlélekre, aki az egyházon keresztül akar vezetni bennünket egyre nagyobb megértésre és tökéletességre.

3. *A szeretet lényege*

Rettenetes dolog, hogy bármit tesz az ember, annak megvan a salakja. Az alázatosság mélyén túl sokszor ott van az önelégült gőg, hogy milyen alázatos és szerény vagyok. Az egyszerű becsületességnek is gyakran van salakja, hogy ti. valami nagyra tartjuk magunkat, mert becsületesek maradtunk, és ezzel önkéntelenül eláruljuk, hogy lelkünk mélyén nem is vagyunk olyan nagyon becsületesek. Ha azok lennénk, nagyon természetes dolognak tartnánk. És így van minden erényünkkel.

Még a legtisztább emberi érzésnek, a szeretetnek is megvan a salakja, és ez az önzés. Mert a szeretet mögött nagyon gyakran ott van a „nekem jó”, akár anyagilag, akár érzelmileg, akár érzékileg. Sajnos, leginkább csak magunkat szeretjük másokhoz való ragaszkodásunkban is. Ezért érezzük tehernek nem egyszer mások hozzánk való ragaszkodását, és menekülni igyekszünk. A gyerekek szereti szüleit, míg neki jó; mihelyt neki nem jó, menekül szü-

lei szeretete elől. De ugyanígy vannak egymással a házastársak, jóbarátok, munkatársak.

És Istennel szemben? Ott is tele van önzéssel szeretetünk. Az érdek fűz még Istenhez is: Segítsen földi ügyeimben, ne vessen kárhozatra, ne legyen lelkiismeretfurdalásom.

A szeretet csak akkor igazi, ha meg tud feledkezni önmagáról, a „nekem jó”-ról. Ez az én a szeretetben nagy salaktermelő. Nagyszerű orvosságot ajánl ellene a mai Leckében Szent János apostol, a szeretet szakértője: Nem az a szeretet lényege, hogy én szeretem Istent, hanem hogy ő szeret engem. Ezt kell tehát megpróbálnom: Hittel átélni, egyre inkább tudatosítani, „közérzetemmé” tenni, hogy szeret az Isten. Ennek számtalan jele van, könnyű gondolnom rájuk. Nagyon jó sütkérezni az isteni szeretet fényében és melegében. Ha ezt a gondolatot, érzést gyakran felszítom magamban, egyre inkább önfeledten fogom szeretni Istent. És embertársaimat is, hiszen m i n k e t szeret Isten.

Nem lenne haszon nélküli ugyanezt megpróbálni az emberekkel szemben is. Ne annyira szeress, mint örülj, ha mások szeretnek, élvezd ezt, ne menekülj, ne érezd tehernek. Több és salakmentesebb lesz így szereteted. Hagyd magad szeretni, Istentől is, emberektől is!

4. „Ti az én barátaim vagytok” (Jn 15,14)

Isten és ember viszony alapvetően az úr—rabszolga viszonyhoz hasonlítana, amelyben Isten parancsol, büntet, és azt teszi velünk, amit akar. Annyira tőle függünk, hogy semmi jogot nem hozhatnánk fel vele szemben.

Isten azonban végtelen jóságában rabszolgából nemcsak szolgálóvá léptetett elő bennünket, hanem barátainak nevez bennünket. Nem úgy, mint mikor a nagyúr „barátomnak” titulál olyanokat, akikkel esze ágában sem lenne barátkozni. Isten komolyan gondolja a barátságot, nem akar szolgát látni bennünk.

„Titeket barátaimnak mondtattalak, mert mindent tudtul adtam nektek.” A barátok többet közölnek egymással, mint akár házastársukkal vagy gyermekeikkel. Ezért többet, ha házastársak, szülők—gyermekek barátnak is tekintik egymást. Istengyermekségünkhöz is hozzáad, hogy barátai lehetünk az Úrnak. Nekem is barátként kell tehát viselkednem. Isten parancsait nem utasításoknak kell tekintenem, mint amilyeneket a szolga kap. Inkább baráti tanácsoknak. Isteni Barátomnak tervei vannak velem, eze-

ket így és így lehet megvalósítani. Barátom akarata tehát szívügyem, érdeke az én érdekem, mert valóban az.

Az Atya is elfogadja, hogy Fia barátai vagyunk, ezért van az, hogy amit kérünk Fia nevében, azt megadja nekünk, mint a földi apák fiúk legjobb barátjának.

Jézus olyan barát, aki „életét adja barátaiért”. Az én alapállásom is csak ez lehet: Tied az életem!

Kellemetlen olyan valakivel barátkozni, aki komoly barátságban van olyan valakivel, akit én ki nem állhatok. Az ilyen barátság nem is lehet mély és tartós. Így van Istennel szemben is. Ezért figyelmeztet Jézus: Szeressétek egymást! Ez a feltétele Jézussal való barátságomnak, jóban kell lennem Jézus minden barátjával. Ő nem az én barátom, hanem a mi barátunk.

C)

1. Az első zsinat

Az egyháznak mindig megvannak a maga problémái. Nem is lehetne azt várni, hogy Jézus minden jövődő problémára előre választ adott legyen. Hiszen az eddigi nem egészen két évezred alatt is már számos olyan probléma vetődött fel, amelyet nemcsak előre látni nem lehetett az apostoli korban, de akkor még meg sem értették volna. A rabszolgatársadalom idején hiába oldozgatta volna Jézus a kapitalizmusban vagy a szocializmusban felvetődő problémákat, nem értették volna sehogyan sem. Gondoljunk például a boncolás, kamat, születésszabályozás, szívatültetés vagy a lombikbébi problémájára.

Probléma már Jézus mennybemenetele után jelentkezett, nem is egy. Ezek közül az egyik legfontosabb az volt, hogy ha pogány keresztelkedik meg, arra is kötelezőek-e a zsidó vallási törvények. Nem volt könnyű kérdés, sok és szenvedélyes vitát váltott ki. „Emiatt zűrzavar és nagy vita támadt.” Mint számtalanszor később is az új és új felvetődő problémák kapcsán.

Jézus gondolt erre, ezért úgy alapította egyházát, hogy annak pásztoraik legyenek, Péter és az apostoli kollégium. Most a viták fellángolásával kitűnt, mennyire fontos intézkedés volt ez. Valakinek vagy valakiknek döntenie kellett. A vitában, amelyben egyik oldalon Pál és Barnabás apostol állt, a másikon némely zsidókeresztények, az „apostolok és presbiterek” döntöttek. Döntésüket az egyház el is fogadta. A döntést már akkor írásba foglal-

ták, és megküldték az érdekelteknek. Ez volt az első zsinati dokumentum.

Ma is így van, és marad a világ végéig. Tanító pásztorunk a pápa. Péter utódja és a püspöki kollégium. Fontos ügyekben vagy a pápa dönt, vagy összehívja a zsinatot, a püspökök gyülekezetét a pápa fősége alatt. Legutóbbi zsinat a második vatikáni zsinat volt. Sok felmerült problémát tárgyalta meg, és akár az első, az apostoli zsinat, új irányba terelte az egyház hajóját. Olyan irányba, amely pontosabban visz Isten felé.

Bízunk kell a papában és a zsinatokban. Nem azért, mert okos emberek a pápák és püspökök, hanem mert értük maga a Szentlélek vállalt felelősséget. A pápai és zsinati döntésekben nem emberi bölcsesség nyilvánul meg, hanem Isten akarata. Már az első zsinati atyák is tudatában voltak ennek, azért fogalmaztak így: „A Szentlélek is, mi is úgy láttuk jónak...”

2. „A város falának tizenkét alapköve” (Jel 21, 14)

János apostol látomásainak leírásában úgy beszél a mennyországról, mint a felülről közénk szállt új Jeruzsálemről. „A városnak nincs szüksége sem napra, sem holdra, hogy világítsanak, mert az Isten dicsősége ragyogja be.” És ahogyan a nap és hold elavult, szükségtelen lesz a mennyben, ugyanígy járnak a földi színek, hangok, illatok, ízek. Minden, ami itt hasznos, szép és gyönyörködtető, a mennyben feleslegessé válik, hiszen mindmind csak valami halvány utánzatai voltak Isten végtelenül gazdag tökéletességének, amelyet ott közvetlenül fogunk élvezni. Még a templom is szükségtelen lesz, hiszen mindannyian benne leszünk Istenben. „Templomot nem láttam benne, mert a mindenható Úristen a temploma.”

Tehát minden egészen más lesz, mint a földi életben, az árnyékok helyett jelen lesz az igazi valóság. És itt észre kell vennünk egy érdekes dolgot. Valami változatlanul megmarad: „A város falának tizenkét alapköve volt, rajtuk a Bárány tizenkét apostolának tizenkét neve.” Vagyis a mennyeknek is, akár az egyháznak alapja az apostolok kollégiuma Péterrel az élén. Amit ők megkötöttek a földön, meg lesz kötve a mennyekben is. Ezek szerint a menny lakója csak az lehet, aki az apostolok alapján áll. Aki tartja az apostolok hitét, és követi az apostolok pásztori vezetését. A mi apostolaink a püspökök, a mi Péterünk VI. Pál. Aki őket elveti, a menny alapjait rúgja ki saját maga alól.

Így is ki lehet fejezni: A mennybe csak az juthat, aki beletar-

tozik Isten szent népébe, az egyházba, amelynek alapja és pásztor a pápa a püspökökkel. Ezt jelzi Szent János látomásának másik képe: A mennyei Jeruzsálemnek „széles, magas fala volt, tizenkét kapuval, rájuk vésve Izrael tizenkét törzsének neve.” A menny kapuin tehát csak Isten választott népe mehet be. Nem a régi, hanem az új választott nép, melynek a régi csak előképe volt. Hogy a Jelenések könyvében a világ minden nemzetségből álló új Isten-népéről van szó, azt jelzi a kapuk elosztása: A négy égtáj felől három-három kapu.

„Majd én elintézem a dolgomat Istennel”, — hányszor és hány vonatkozásban lehet ezt hallani! Csakhogy semmit nem intézhetek el az Úral, szóba sem áll másképp velem, csak mint az ő népének, az egyháznak tagjával, és ha életem az apostoli alapon nyugszik: Ha hiszem az apostoli tanítást, és elfogadom pásztoraimul az apostolok utódait.

3. „Hozzá megyünk, és benne fogunk lakni” (Jn 14,23)

Aki szereti Istent, és megtartja parancsait, annak azt ígérte Jézus, hogy Atyjával együtt benne fog lakni. Isten mindenütt jelen van, így nemcsak mellettem van, hanem bennem is. Függetlenül attól, hogy szeretem vagy gyűlölöm őt. Ha tehát Jézus azt mondja, hogy hozzám jön, ez nem azt jelenti, hogy Isten eddig nem volt bennem de ezentúl bennem lesz, mert szeretem őt. Jézus nem is azt mondja, hogy „benne fogunk tartózkodni”, hanem hogy „lakni” fog bennem az Atya és a Fiú és természetesen a Szentlélek is. Vagyis aki szereti Istent, abban különleges módon lesz jelen Isten. Ezt fejezi ki a lakni szó. Meghittebb, otthonosabb módon van jelen Isten az őt szeretők lelkében.

És jobb nem is Istent mondani, hanem Szentháromságot. Mert aki szereti az Urat, annak az isteni jelenlétén túl azt adja meg, hogy „otthon” lesz nála, vagyis bekapcsolja saját életébe, ez pedig szentháromsági élet.

Hogy ez tulajdonképpen mit jelent, arról keveset tudunk, azt is homályosan, és csak dadogva lehet beszélni róla. A legtöbb, amit megsejtünk, hogy Isten a saját gondolatait plántálja belénk, és saját szeretetét. A hit által nem mint kívülállók ismerjük meg Istent, hanem mint akik egyek Istennel. Nem Isten szavát halljuk, hanem Isten gondolatait gondoljuk, mert Isten a saját Igéjét mondja ki bennünk. Ember emberhez soha ilyen közel nem kerülhet. És a szeretetben is nem mint kívülállók szeretjük Istent, hanem azzal a szeretettel, amellyel az Atya és Fiú szereti egy-

mást a Szentlélekben. „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!” Ez csak a két szeretet hasonlóságát fejezi ki. De a kegyelemben valóban azzal a szeretettel szeretem Istent, amellyel Isten szereti önmagát, természetesen azért teremtmény módjára.

Nagy titkok ezek. De mélyükre hatolni, ehhez nem nagy ész vagy tanultság kell, hanem nagy szeretet.

4. „Eszetekbe juttat mindent” (Jn 14,26)

Úgy mondjuk, hogy a pap tanítja a híveket a predikációban. Ez igaz, de csak részben. A pap ugyanis el tudja mondani, meg tudja magyarázni Isten üzenetét, de megtanítani nem tudja rá az embereket. Nem azért mert nem jól tud predikálni, vagy mert a hívek nem elég értelmesek. A dolog lényegéhez tartozik, hogy nem tudja.

Jobban megértjük ezt, ha arra gondolunk, hogy maga Jézus sem tudta megtanítani apostolait Isten titkaira. Ő maga mondta: „A Szentlélek majd megtanít titeket mindenre.” Ezt három évi tanítás után mondta. Ha Jézus sem, akkor a pap meg különösen nem tud megtanítani senkit sem hitünk titkaira.

Miért? Mert a pap szava csak emberi szó, ha isteni dolgokról beszél is. A pap magyarázata csak emberi magyarázat. Hitünk igazságai pedig isteni igazságok. Emberi ésszel nemcsak átérteni, de még felfogni sem lehet őket. Ha valaki pontosan el tudja mondani, mit is mondott a predikáló pap, abból még nem következik, hogy tudja is, miről van szó igazában. Még akkor sem biztos, ha történetesen úgy érzi, hogy pontosan érti, világos előtte a gondolatmenet.

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a predikációt nem lehet megérteni. Hanem azt, hogy ha valaki igazán megérti, mit akart neki mondani Isten, az nem a pap okos magyarázatának, nem is a saját értelmének köszönhető, hanem a Szentléleknek. Ő működött az illetőben, mert ő az, aki „megtanít mindenre”. Könnyen lehet, hogy a hívők közül a leggyengébb észtehetségű többet értett a predikációból, mint maga a predikáló pap. Tehát: Úgy kell predikációt hallgatni, hogy a Szentlélek világosságára kell alapozni, és azt kell kérni.

Es még valami: A számár az úszás hét módját ismeri, de ha vizet lát, valamennyit elfelejti. Így vagyunk mi is a hitünkkel. Jól tudjuk, de eszünkbe sem jut, ha kellene. Ezen is segít a Szentlélek. „Eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek.” Erre kell sokszor és buzgón kérnünk Jézus Lelkét.

ÁLDOZÓCSÜTÖRTÖK

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (ApCsel 1,—11): „Első könyvemben, kedves Teofil, elbeszéltem, mi mindent tett és tanított Jézus egészen addig a napig, amelyen azután, hogy utasítást adott a Szentlélek által kiválasztott apostoloknak, fölvetetett a mennybe. Szenvedése után sokféleképpen bebizonyította, hogy él: negyven napon át ismételten megjelent előttük és beszélt nekik az Isten országáról.

Egyszer, amikor együtt evett velük, megparancsolta nekik, hogy ne hagyják el Jeruzsálemet, hanem várjanak az Atya ígéretére, amelyről — úgymond — »tőlem hallottatok: János csak vízzel keresztelt, de ti néhány nap múlva a Szentlélekben nyeritek el a keresztséget.« Az egybegyűltek erre megkérdezték: »Uram, mostanában állítod helyre Izrael országát?« »Nem tartozik rátok — felelte —, hogy ismerjétek az időpontokat és körülményeket. Ezeket az Atya szabta meg saját tetszése szerint. De mikor leszáll rátok a Szentlélek, erőt nyertek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, meg egész Judeában, és Szamariában, sőt egészen a föld végső határáig.« Azután, hogy ezeket mondta, szemük láttára fölemelkedett és egy felhő elfedte tekintetük elől. Amint merőn nézték, hogyan emelkedik az égbe, egyszerre két férfi termett mellettük fehér ruhába öltözve és megszólította őket: »Galileai férfiak! Mit álltok itt égre emelt szemmel? Ez a Jézus, aki közületek az égbe emelkedett, úgy jön el ismét, amint szemetek láttára az égbe ment.«»

Az olvasmányt követő 12. v.-ből kiderül, hogy a mennybemenetel színhelye az Olajfák hegye volt. Itt a hegyen, és előzőleg már, ismételt találkozásaik alkalmával lelkükre kötötte Jézus az apostoloknak, hogy addig el ne menjenek Jeruzsálemből, amíg újjá nem születnek a Szentlélekből. A Szentlélek többféle szerepe

jut kifejezésre ebben a szakaszban. Valószínűleg úgy kell értenünk a szöveget, hogy nemcsak a megbízást adta Jézus apostolainak a Szentlélek általa, hanem kiválasztásuk is általa történt. Ez természetes is, ha meggondoljuk, hogy magát Jézust is a Szentlélek kente fel messiási hivatalára a Jordánnál. A Szentlélek erejében az apostolok valósággal új emberekké lesznek, ami szükséges is, hiszen Isten országát akarják építeni. A Szentlélek kiadásának szükségességét nagyon jól érzékelteti szt. Lukács azzal, hogy leírja az apostolok kérdését: most állítod-e vissza Izrael országát? János keresztsége nem volt képes arra, hogy valóban új embert formáljon belőlük.

A továbbiakban a szöveg csak annyit mond, hogy Jézus felemelkedett, aztán felhő takarta el szemük elől. Ezzel a látvánnyal akarta apostolainak tudtára adni az Úr, hogy érzékelhető jelenléte megszűnik. Tulajdonképpen nem jelent ez lényeges változást Jézus feltámadás utáni létmódjában.

II. OLVASMÁNY (Ef 1,17—23): *„Testvéreim, Urunk Jézus Krisztusnak Istene, a dicsőség Atyja adja meg nektek a bölcsesség és a kinyilatkoztatás lelkét, hogy megismerjétek. Gyűjtson lelketekben világosságot, hogy megértsétek, milyen reményre hívott meg benneteket, milyen gazdag az a fönséges örökség, amelyet ő a szenteknek szán, és milyen mérhetetlenül nagy a hatalma rajtunk, hívőkön. Nagyszerű erejét Krisztusban mutatta meg, amikor a halálból feltámasztotta s a mennyben jobbjára ültette, minden fejedelemségnek, hatalomnak, erőnek és uralomnak s minden néven nevezhető méltóságnak fölé emelte, nemcsak ezen a világon, hanem az eljövendőben is. Mindent lába alá vetett, őt magát pedig az egész Egyház fejévé tette: ez az ő teste és a teljessége annak, aki mindenben mindent teljessé tesz.”*

Krisztus sorsában megmutatkozik az, amit Isten nekünk is szán. Szentlelke erejében tudjuk hívő szemmel nézni Krisztus sorsában jövődő sorsunkat. Mivel Krisztus testének tagjai vagyunk, természetes, hogy megdicsőülésének is részesei leszünk. Emberi gyengeségünk, elesettségünk nem szabad, hogy lehangoljon bennünket. Üdvözülésünkben Isten irgalma és hatalma fog megdicsőülni.

AZ EVANGÉLIUM A) (Mt 28,16—20): *„A szent evangélium befejezése szt. Máté szerint. A tizenegy tanítvány pedig Galileába ment arra a heggyre, ahová Jézus rendelte őket. Ami-*

kor meglátták, leborultak előtte. De voltak, akik kételkedtek. Jézus hozzájuk lépett s így szólt: „*Én kaptam meg minden hatalmat az égen és a földön. Menjetek el tehát, tegyétek tanítványaimmá az összes népeket, kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére. Tanítsátok őket, hogy megtartsák mindazt, amit parancsoltam nektek. És én veletek vagyok mindennap a világ végéig.*”

B) (Mk 16,15—20): „*A szent evangélium befejezése szt. Márk szerint. Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: „Menjetek el az egész világra és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözl, aki nem hisz, az elkárhozik. Akik hisznek, azokat ezek a jelek fogják kísérni: Nevemben ördögöt űznek, új nyelveken beszélnek, kígyókat vehetnek kezükbe és ha valami mérget isznak, nem árt nekik, kezüket betegekre teszik és azok meggyógyulnak.*”

Urunk Jézus, miután szólott hozzájuk, fölment a mennybe, elfoglalta helyét az Isten jobbján. Azok pedig elmentek, mindenütt hirdették az evangéliumot. Az Úr velük volt munkájukban és tanításukat csodákkal kísérte és igazolta.”

C) (Lk 24,46—53): „*A szent evangélium befejezése szt. Lukács szerint. Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: Megírták, hogy a Messiásnak szenvednie kell és harmadnap fel kell támadnia a halálból. Nevében a bűnbánatot és a bűnbocsánatot kell hirdetni minden népnek Jeruzsálemtől kezdve. Ti tanúi vagytok ezeknek. Én pedig rátok árasztom Atyám ígérését. Maradjatok a városban, míg erő nem tölt el benneteket a magasságból.*”

Ezután kivezette őket Betánia közelébe és kezét felemelve megáldotta őket. Áldás közben megvált tőlük és fölemelkedett az égbe. Ők leborulva imádták, aztán nagy örömmel visszatértek Jeruzsálembe. Nem hagyták el a templomot, szüntelenül dicsőítették és áldották az Istent.”

Mielőtt Jézus mennybemenetelével megmutatná, hogy az egész világ ura, akinek minden alá van vetve, parancsot ad apostolainak, hogy az egész világon minden teremtménynek hirdessék az evangéliumot. Hiszen az egész világ az övé, életáldozata árán új jogcímen is sajátjának mondhatja. Elküldi apostolait, hogy ismertessék meg személyét és művét, tanítását az egész világgal. Hiszen aki az új világnak tagja akar lenni, annak hinnie kell Krisztusban. A hit által az ember részesévé válik annak, ami Krisztussal történt és ami a világgal történik Krisztus erejében.

Krisztus világot átformáló ereje benne is hatékonyra válik. A hívők életében csodajelek fognak mutatkozni, hogy minél könnyebben meggyőződhesse a még nem hívők is arról, hogy valóban új erő birtokába jutottak azok, akik a hit által Krisztushoz csatlakoztak.

A mennybement Jézus emberi természete szerint is elnyerte a legnagyobb méltóságot. Megengedi, hogy küzdjünk itt a földön országa terjedéséért, jóllehet nincs ránk szorulva. Nem mi mentjük meg egyházát, hanem ő ment meg bennünket egyháza által.

II. TEOLÓGIA

Jézus mennybemenetelének bibliai leírását olvasva, nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy túlnyomórészt jelképes kifejezésekkel van dolgunk. Amint a feltámadásnál, úgy itt is tisztáznunk kell a fogalmakat.

A mennybemenetel tartalma

Említettük már, hogy Jézus nem erre a világra támadt fel, hanem egy másik világra. Feltámadása óta az Atyánál volt. Amilyen természetességgel érintkezünk egymással mi, emberek, ugyanolyan természetességgel volt a feltámadott Krisztus állandó és közvetlen kapcsolatban az Atyával. Jobban, teljesebben nem is lehetett már vele. Időnként azután megmutatta magát a tanítványoknak, hogy feltámadását ismételten bizonyítsa, és azért is, hogy az Isten országáról szóló tanítását kiegészítse.

Ez az ország ekkor már valóságban létezett, s nem csupán ígért volt. Eddig csak az istenország csíráit tárta az apostolok elé, most bevezette őket az ország titkaiba. Amikor az istenország titkait tárta fel apostolainak, akkor a saját új létformáját ismertette. Ő maga volt az oktatás tárgya. De ez az újonnan megvalósult ország kapcsolatban áll a földi istenországgal: a földön élő tanítványokat Krisztus tartja egybe és táplálja a kegyelem láthatatlan csatornáin.

Ebből a szempontból tekintve, a mennybemenetel nem hozott újat. A feltámadt Krisztus helyzetében nem jelentett lényeges változást. Az apostolok sorsát és feladatát illetően azonban új mozzanat. Jézus maga is új vonásokkal ruházta fel ezt az eseményt. Ő eddig mindig hirtelenül jelent meg és tűnt el feltámadása óta. Utolsó eltávozása eltért az eddigiektől. Nem hirtelenül hagyja ott őket, hanem lassan emelkedik egyre feljebb, míg egy felhő eltakarja őt a figyelő szemek elől.

A mennybemenetel lefolyása több szimbólumot is hordoz. Ezért nem szabad a szavaknál megrekednünk, vagy pláne mindent szó szerinti értelemben magyaráznunk, hanem be kell hatolnunk a ki nyilatkoztatás igazi mondanivalójába.

A felhő a zsidó felfogásban Isten jelenlétére utal. A zsidó népet a pusztai vándorlás idején felhő alakjában vezeti Isten. A szentek szentjében a frigyláda felett egy felhőcske lebegett, jelezve Isten jelenlétét. A táborhegyi színeváltozáskor is fényes felhőben mutatkozott meg az Atya közelsége. Ez a közelség, ez az isteni jelenlét nem egyszerű jelenlét, hanem a személyes, oltalmazó, szerető jelenlét. A mennybemenetelnél a felhő azt mutatja, hogy az Atya várja, fogadja Fiát, — vagyis a megváltás műve valóban létrejött, beteljesült.

Számtalanszor használjuk a kifejezést: megnyitotta a mennyország kapuit. Ez a kijelentés félreértésekre adhat alkalmat. Azt sejteti, mintha kezdettől fogva léteznék egy olyan hely, amely a megdicsőült lelkek számára készült, de amit Isten eddig elzárva tartott az emberek előtt. A mennyország valójában most jött létre, Jézus feltámadása után. Jézus Krisztus teremtette meg a mennyországot, mert ő tette lehetővé az Isten és a tér, idő határain túl lépő ember közötti találkozást. Eljutni a mennyországba tehát azt jelenti, mint egyesülni a feltámadt Jézussal, részesülni életéből és rajta keresztül találkozni Istennel. Ez az értelme a szent Márk evangéliumából (16,19) és a Hiszekegyből ismert szimbolikus kifejezésnek: Jézus az Isten jobbán ül. Az ő uralma az üdvösség, az ő hatalma nem parancsolgatás, földi értelemben vett uralkodás, hanem üdvözítő hatalom. Krisztus országa a mennyország.

Jézus felemelkedett a tanítványok köréből, míg a felhő el nem takarta őt. A szentírás nem mondja, hogy Jézus még tovább emelkedett, át az atmoszférán, egészen az égbe. Erre nem volt szükség. Értelmét veszti a kérdés: hol volt valójában? A válasz egyszerűen: kívül a téren, helyhez nem kötve. A felfelé való távozás mégsem értelmetlen, hanem szimbolikus tartalma van. A mennyországba vezető út „felfelé” tart, erő kifejtéssel, a visszahúzó tendenciák leküzdésével jár.

A fejlődés törvénye

Az ember felfelé lendülése nem pusztán pedagógiai követelmény. Az ember lényébe írt törvény kívánja meg. A modern biológia ismert tétele, hogy az ember felfelé nyitott, vagyis dinamikus, fejlődő lény, aki egyre feljebb tör.

Az evolúció alaptörvényei közé tartozik, hogy időnként új minőségek lépnek színre, és addig alakulnak, amíg ismét egy más, egy újabb minőség születik meg belőlük. Ettől kezdve már az új minőség képviseli a fejlődés vezérágát, és hozza létre hosszú idők múltán a még újabbat. A matéria az évmilliók során egyre összetettebb szerveződést produkált, míg végül létrehozta az életet. Az élők gazdag változatai az összetettebb idegtevékenységre is képesek idegrendszer irányába fejlődtek, míg végül fellobbant a szellem szikrája, s megjelent az ember. Az emberben már nem az idegrendszer, még kevésbé a szervezet tökéletesedik, hanem az új szerzemény: a szellem. A szervezet csak annyiban, amennyiben hozzájárul a szellem kibontakozásához. A szellem élesedik, világosodik, tökéletesedik. Egyre jobban irányítja az embert, visszaszorítva az állati síkból megmaradt ferdeségeket. Azokat, amelyek a tudattal rendelkező ember szintjén a bűn formájában jelentkeznek, vagy pusztán gyarlóság néven tartjuk őket számon. A bűn kezdettől fogva a fejlődő ember mellé szegődött, és csaknem végzetes veszedelembé sodorta. Fennállt ugyanis a szellemi, lelki fejlődés inverziójának lehetősége. A bűn megtorpanította, sok tekintetben visszafordította a szellem tökéletesedését. Újabb teremtető aktusra volt szükség.

Jézus Krisztus elvileg kiküszöbölte a visszafelé mutató törekvéseket, és ismét lehetőséget nyitott a lelki erők további kibontakozására. Az evolúció eddigi energiái elégtelennek bizonyultak. Egy újabb szellemi energia, a kegyelem vette át az irányítást. A biológiai rend mellett már egy kegyelmi rend, egy természetfeletti irányulás is érvényesül. Az az eszmény, amely felé az evolúció hajtja az embert, Jézus személyében és tanításában van rögzítve. A legmagasabb emberi ideál Jézus Krisztus, és pedig nem a kortársak által ismert „názáreti Jézus”, hanem a megdicsőült Krisztus.

A biológia megfigyelései arra mutatnak, hogy az evolúció a tudatosság vonalán mérhető; a fejlődés fokai a mind tökéletesebb tudat megjelenését hozzák magukkal. A fejlődés tehát végső soron a test átlelkésítését célozza. A szellem olyan formán járja majd át szervezetünket, mint ahogy az élet járta át az anyagot. A biológia azonban csak a múltat és a jelent tudja regisztrálni, s

azokból fogalmazhatja meg következtetéseit a jövőre vonatkozóan. Hogy azonban a jövő hogyan realizálódik, azt a kinyilatkoztatás, s benne a megdicsőült Emberfia alakja adja meg.

Az elmondottakat ki kell egészíteni azzal, hogy Jézus nem csupán célja a fejlődésnek, nemcsak egy eszmény, hanem a fejlődésnek mozgatója is. Kegyelmi energiáival egyre eredményesebben járja át az egyeseket és a közösséget. Akik ennek nyomán feléje törnek, belenőnek Krisztusba, és rajta keresztül egyesülnek Istennel. Az emberiség, mint a teremtetett világ képviselője Krisztuson keresztül jut el Istenhez. Az Egyház az a kristályosodási pont, ahol Krisztus kegyelmi rendje a legerőteljesebben érvényesül, és ahonnan az egész emberiségre árad. Így az Egyház, a megdicsőült Krisztus titokzatos teste már most lehetőséget jelent az Istennel való — egyelőre csak rejtett és tökéletlen — egyesülésre.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. „Aki a mennybe fölment”

A Szűzanya háromszor búcsúzott Fiától. Először, mikor Názáretből ment el. Másodszor, mikor az életből távozott, a Golgotán. Végül, mikor a mennybe ment. Az első két búcsú fájdalmas volt, a harmadik öröm. Igaz, hogy válni kellett, de egy anyának az a fontos, hogy gyermekének jó legyen. Ez a tudat, hogy Fia „jó helyre megy”, enyhítette e szomorúságot, és még hozzáadott az örömhöz, hogy Jézusa helyet ment készíteni.

Mária nemcsak vágyott oda, ahol Fia van, hanem készült is a találkozásra. Tudta, hogy az egy más világ. Ezért még buzgóbban, mint eddig, a menny légkörét építgette maga körül. A tisztaság, a jóság, a szeretet, a megbocsátás, a türelem, a békesség, a belső öröm légkörét.

Nemcsak Mária Szűzanyának készít helyet az Űr. Neki mindenki anyja, testvére, rokona, amint mondotta, aki az Atya akaratát cselekszi. Tehát valamennyiünknek készíti a helyet. Vágyat adj nekem, Uram, hogy akarjak ott lenni, ahol te vagy. És segíts, hogy bennem és körülöttem lassankint kialakuljon a menny légköre. Tragédia lenne, ha egészen és élvezhetetlenül idegen lenne számomra a menny.

2. Mekkora a világ?

Bénává lett udvari bolondjától kérdezte a király: No, komám, mekkora a világ? Megfelelt: Nem tudom, felségednek mekkora, de nekem csak akkora, mint ez az ágy.

Nekem mekkora a világ? Egy lakás és munkahely csupán? Vagy egy falu, város? Vagy tág látókörű vagyok, akit érdekel az egész világ sora, vagy talán még a világűr is?

A világ a valóságban még a világűr végtelenségénél is nagyobb. Van Isten világa is, amelyet tudomány fel nem fedezhet, le nem

írhat, meg nem mérhet. Technika szárnyán el nem érhető. Az ember azonban elérheti, ha nem is a tudományával. Mert Jézus hivat nyitott oda, és elsőnek ő tette meg az utat, azon a csütörtöki napon, amelynek emlékezetét ma ünnepeljük.

Jézus mennybeszállása a miénk is. Mert Isten Jézust „az egész egyház fejévé tette: ez az ő teste.” Mi a kegyelemben egyek vagyunk Krisztussal. Valamiképpen már mi is ott vagyunk a mennyben. Mint az első holdutasok személyében tulajdonképpen az ember, minden ember lépett a holdra.

A holdra elvben és talán gyakorlatban is eljuthat minden ember, mert ember. A mennybe is eljuthat minden ember, de nem azért mert ember. Hanem mert a kegyelem által összenőttünk Krisztussal, és így az emberit meghaladó szinten vagyunk, isteniek vagyunk. A keresztelésünk óta Jézus bennünk van és mi őbenne. Ezért vagyunk titokzatos módon mi is ott, ahol ő van, a mennyben. És ha elérkezik életünk végkifejlete, és még mindig Jézusban vagyunk, és ő mibennünk, akkor egészen valóságosan és végérvényesen is elfoglaljuk az Isten világában nekünk készített helyet. „Milyen mérhetetlenül nagy a hatalma Istennek rajtunk hívőkön!” Fel tud támasztani, hogy egész emberként vihesen a mennybe.

„Urunk Jézus Krisztusnak Istene gyűjtsen lelketekben világosságot, hogy megértsétek, milyen reményre hívott meg benneteket, milyen gazdag az az örökség, amelyet ő a szenteknek szánt.” Bár megértenénk, és eszerint rendeznénk gondolatainkat és életünket! Szentekké válnánk. Azzá kell válnunk.

3. Égrenézők

Az angyalnak tőlünk nem azt kellene kérdeznie, mit nézünk az égbe, inkább azt, miért nézünk állandóan a földre.

A földrenézők prototípusa Angliai Erzsébet. Azt mondta: Ha 40 évig uralkodhatnék, odaadnám érte a mennyországot. Tovább uralkodott 40 esztendőnél. Haldokolva: Mindenemet még egy percnyi időért! A következő pillanatban halott volt.

Az égrenézők prototípusa egy másik angol, Morus Tamás. Halálra ítélték meggyőződéséért. Felesége, lánya kérlelték, engedjen. Megkérdezte: Mit gondolsz, meddig élhetnék még? — Akár harminc évig is. — És én ezért a bizonytalan harminc évért adjam el örökkévalóságot?

Az égrenező élet már ebben az életben nagyon sokat ad. Az életét szegénységben, kemény önmegtagadásban töltő Szent Klára

mondta haldokolva: Istenem, köszönöm, hogy teremtetél. — El tudja ezt mondani, mindennek végén, az, aki dúskált a bűnös örökökben?

Victor Hugo: Légy, mint a madár, mely törékeny ágon
Dalolgat vidoran,
S mikor az ág reccsen, akkor is dalol, mert
Tudja, hogy szárnya van.

4. Szüntelenül gondolj rá!

A mennybement Krisztus azt mondta, azt akarja, hogy mi is ott legyünk, ahol ő van. Valóságosan csak az remélheti, hogy „ott” lesz, aki gondolatban, vágyban sokat van Jézusnál a mennyben már földi életében.

A tét nagysága felmérhetetlen: Végnélküli boldogság vagy vég nélküli kín, megmásíthatatlanul. Ébren kell magamban tartanom a tudatot: Minden napom, sőt minden tettem újra és újra döntés erről a végső térről.

Lehet félni a pokoltól, de még jobb sokat gondolni a mennyre. Minden, ami rossz, fájdalmas, tragikus, nehéz vagy kellemetlen, rá emlékeztethet: Odaát nem lesz. Minden, ami szép, jó, kellemes, örömet hozó, csak halvány árnyéka a mennyei boldogságnak. Az elvégzett munka öröme, a saját művemben való gyönyörködés, a családi élet szépségei, a jótett nyomán fakadó jóérzés, a lelkiismeret nyugodt békéje, mind apró előíze az Istennel való egyesülés boldogságának.

5. A halál beérés legyen!

Jézus a mai napon búcsúzott a földtől. Egyszer nekem is búcsúznom kell. Beszélnek szép halálról, és rendszerint a váratlan elalvást értik rajta. Mert a legfőbb szempontjuk, hogy ne legyen szenvedés. A szép halált azonban csak az képzelheti így, aki a földi élet végét végleges, teljes pusztulásnak tartja.

A halál akkor szép, ha beérés. A szentek halála ilyen. Ezért tartjuk örömnappalnak földről való távozásuk napját, és mennyei születésnapnak mondjuk. (A pokol elvetélés, a tisztító tűz koraszülés: nem érett még egészen a mennyre, de azért „életképes”.) Nekünk is szentekké kell válnunk. Ezt kívánja tőlünk Isten, és ezt kívánják az emberek is. A nem hívők és nem vallásosak is. Mert amit elvárnak tőlünk, az tulajdonképpen életszentség. De végered-

ményben nem is az a helyes kifejezés, hogy szentekké kell válnunk. Mert a keresztségben mind szentek lettünk, a belénk ojtott isteni élet által. Feladatunk tehát az, hogy az életünk őrizze, és egyre méltóbbá legyen ehhez a szent mivolthoz.

Most merre megy az életem? A mennyei születés felé, vagy a végső elvetéltség felé? Nehéz erre válaszolni, mert az önelégültek könnyen becsapják magukat, az alázatosak pedig nem merik hinni, hogy alapjában véve haladnak Isten felé. De nem is a tény-megállapítás fontos, hanem az akarat. Élni akarok a menny számára, és ennek érdekében mindent meg is teszek.

A halál az élet mélypontjának látszik, végleges mélypontjának. A hit szemével mégis az élet csúcspontja. Legalábbis akkor, ha beérés az Isten országa számára.

6. *A földön kell kezdeni*

Mit néztek az égbe? A mennyre nem nézni kell, a mennynek a légkörét le kell hozni a földre.

A menny nem független és idegen a földi élettől. Nem is úgy kell gondolni rá, mint amiért a földön kell tenni valamit, hogy mint jutalmat elnyerjük. A mennyet tulajdonképpen el kell kezdeni a földön. Csak abból a magból lesz növény, amelyik magban csírájában már megvan a növény. Csak az jut mennybe, akinek a lelkében, életvezetésében ott van a menny légköre. Vagyis akinek a belső világa és külső tevékenysége a mennyei értékek megvalósítása.

A menny önfeledt belemerülés Isten végtelen szépségébe, jóságába, tökéletességébe, békéjébe, örömébe. Az erre való vágyat és fogékonyságot kell bizonyítani életemnek. Hogy én akarom a tisztát, a jót, a szeretetet, a békét, a benső örömet. A menny örömeit kell keresnem a földön is. Ilyenek: A tiszta lelkiismeret, az irgalmas szív, a becsületes munka, a jóindulatú és készséges emberszeretet, az önzetlenség, a hősiesség, a szép családi és közösségi élet. Ez mind egy-egy darab az elveszett paradicsomból, előző a mennynek.

Mindenki, amit megkezdett földi életében, azt folytatja az örökkévalóságban. Aki pokollá tette mások életét, aki a bűnben égett, az folytatja a teljessé vált poklot. Aki Istent kereste, az őt kapja, szemtől szemben, a maga boldogító valóságában.

HÚSVÉT 7. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 1,12—14): *„Miután Jézus felment a mennybe, az Olajfákról elnevezett hegyről, amely Jeruzsálemtől egy szombatnapi járásra van, visszatértek az apostolok Jeruzsálembe. Amint megérkeztek, fölmentek az emeleti terembe, ahol együtt szoktak lenni: Péter és János, Jakab és András, Fülöp és Tamás, Bertalan és Máté, Alfeus fia, Jakab, a buzgó Simon és Jakab testvére, Júdás. Mindannyian egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak az asszonyokkal, Máriával, Jézus anyjával és testvéreivel együtt.”*

Vö. Áld. csüt. I. Olv.

II. OLVASMÁNY (1 Pét 4,13—16): *„Szeretteim, örüljetek, hogy részetek lehet Krisztus szenvedésében, hogy kinyilvánulása napján majd ujjongva örülhessetek dicsőségének. Boldogok vagytok, ha Krisztus nevéért szidnak benneteket, mert a dicsőség Lelke vagyis az Isten Lelke lebeg fölöttetek. Senki közületek ne szenvedjen azért, hogy gyilkos vagy tolvaj, gonosztevő vagy bűjtogató. Ha pedig mint kereszténynek kell szenvednie, ne szégyellje, hanem dicsóitse meg az Istent ezzel a névvel.”*

Vö. Húsv. 6. vas. A).

Abból is dicsőség háramlik Jézus nevére, ha semmi vétket nem találhatnak bennünk, ami miatt a világi bíróság joggal elítélhetne, meg az is, ha Krisztus miatt ártatlanul üldöznek bennünket. Mindkettőt csak Isten erejében tudjuk megtenni, tehát Ő dicsóul meg általuk.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 17,1—11a): „Az időben Jézus fölemelte szemét az égre és így imádkozott. »Atyám, eljött az óra: dicsőítsd meg Fiadat, hogy Fiad is megdicsőítsen téged. Hiszen te hatalmat adtál neki minden ember fölött, hogy örök életet adjon mindazoknak, akiket neki adtál. Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, egyedül igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust. Én megdicsőítettelek téged a földön, befejeztem a munkát, melynek elvégzését rámbíztad. Most tehát, Atyám, dicsőíts meg engem magadnál azzal a dicsőséggel, mely enyém volt tenálad, mielőtt a világ lett. Én a te nevedet kinyilatkoztattam az embereknek, akiket a világból nekem adtál. Tied voltak, de nekem adtad őket s ők a te tanításodat megtartották. Most megismerték, hogy mindaz, amit nekem adtál, tőled van, mert azt a tanítást, melyet nekem adtál, én közöltem velük. Ők pedig befogadták s ezzel valóban elismerték, hogy tőled jöttem és elhitték, hogy te küldöttél engem. Én őértük könyörgök! Nem a világért könyörgök, hanem azokért, akiket nekem adtál, mert a tied. Mindaz, ami az enyém, az a tied is, s ami tiéd, az enyém és én megdicsőültem bennük. Én már nem vagyok többé a világban, de ők a világban maradnak, én pedig hozzád megyek.«”

Jézus életével megdicsőítette az Atyát. Az volt az eledele, hogy Atyja akaratát tegye. Halálát is belefoglalja, hiszen életének feláldozásával mintegy összefoglalja egész életének minden szolgálatát, áldozatát. A szenvedés az Atya akaratá folytán Jézus megdicsőülésének órája is lesz.

Azután Jézus azokért imádkozik, akiket az Atya neki adott. Szükséges, hogy imádkozzék értük, hiszen áldozatos tanúskodó életre kell, hogy vállalkozzanak, hogy Jézus megdicsőüljön bennük. Pusztán az a tény, hogy a „világ”-ban maradnak, indokolja, hogy Jézus imádkozzék értük, hiszen istenellenes erő a világ és mindenkit megpróbál eltántorítani Istentől.

Jézus értem is imádkozott, hogy legyen erőm részt venni szenvedésében és tanúskodni kegyelme erejéről. Imájához a magamét is csatolnom kell. Állhatatosnak kell lenni az imában: magamért is, családomért is, szeretteimért is. Amint az apostolok is állhatatos imával készültek a Vigasztalónak fogadására, úgy kell nekem is kitárnom szívemet az állhatatos imában, hogy minél bővebben töltsön el Isten ereje.

B)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 1,15—17+20a+20c—26): „Azokban a napokban a testvérek körében — mintegy százhuszan lehettek együtt — Péter szólásra emelkedett. »Férfiak, testvérek! Be kellett teljesednie az Írásnak, amelyet a Szentlélek Dávid szájával Judásról, azok vezetőjéről jövendölt, akik elfogták Jézust. Közénk tartozott, a mi szolgálatunk jutott neki is részül. Benne van ugyanis a zsoltárok könyvében: »Tiszttségét kapja meg más.« Kell tehát, hogy azok közül, akik mindig velünk tartottak, amikor Urunk Jézus közöttünk járt-kelt, kezdve János keresztségétől egészen a mennybemenetele napjáig, valaki velünk együtt tanúskodjék feltámadásáról. Kijelöltek hát kettőt, Józsefet, akit Barszababásnak vagy más néven Jusztusznak is hívtak és Mátyást. Majd így imádkoztak: »Uram, te belelátsz mindenkinek a szívébe, mutasd meg, e kettő közül kire esik választásod, hogy átvegye az apostoli szolgálatban azt a helyet, amelyet Júdás hűtlenül elhagyott, hogy az őt megillető helyre jusson.« Ezután sorsot vetettek. A sors Mátyásra esett, így a tizenegy apostolhoz sorolták.»

Lényeges szempont volt az apostolságra való jelölésnél, hogy olyan személy legyen, aki Jézus közvetlen közelében volt földi élete során, saját szemével látta a feltámadt Krisztust, tehát saját tapasztalatairól tud tanúskodni. Tanúskodásuk hitelesítésére készek voltak vérüket is ontani. — Mátyás nevének jelentése: Isten ajándéka.

II. OLVASMÁNY (1 Jn 4,11—16): „Szeretteim, ha az Isten így szeretett minket, nekünk is szeretnünk kell egymást. Istent soha senki nem látta. Ha szeretjük egymást, Isten bennünk marad és szeretete tökéletes lesz bennünk. Abból ismerjük fel, hogy benne maradunk, ő pedig mibennünk, hogy Lelkéből adott nekünk. Mi láttuk és tanúságot teszünk, hogy az Atya elküldte a Fiút a világ Üdvözítőjéül. Aki vallja, hogy Jézus az Isten Fia, abban benne marad az Isten, és ő is az Istenben. Megismertük a szeretetet, amelyet Isten oltott belénk és hittünk benne. Az Isten szeretet és aki kitart a szeretetben, az az Istenben él, az Isten pedig benne.»

Vö. Húsv. 6. vas. B).

AZ EVANGÉLIUM (Jn 17,11b—19): „Az időben Jézus az égre tekintve így imádkozott: *Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, melyet nekem adtál, hogy egy legyenek, mint mi. Amíg velük voltam, én őriztem meg őket a te nevedben, melyet nekem adtál. Megőriztem őket, más nem is vezett el közülük, csak a romlás fia, hogy beteljesedjék az Írás. Én most hozzád megyek, ezeket pedig elmondom a világban, hogy az én örömöm teljesen az övék legyen. Én átadtam nekik a te tanításodat, a világ azonban gyűlölte őket, mert nem a világból valók, mint ahogy én sem vagyok ebből a világból. Nem azt kérem, hogy vedd el őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól, hiszen nem a világból valók, mint ahogy én sem ebből a világból vagyok. Szenteld meg őket az igazságban, mert a te tanításod igazság. Amint te küldöttél engem a világba, úgy küldöm én őket a világba. Én értük szentelem magamat, hogy ők is megszentelődjenek az igazságban.*”

Vö. A) év.

Jézus azt is kéri az Atyától, hogy szentelje meg apostolait az igazságban, azaz adjon nekik erőt a mindvégig való hűséghez, az akár életük árán történő tanúskodáshoz is. Legyenek eggyek, amint az Atya és a Fiú is egy. Éppen ez lesz egyik fontos feltétele a tanúskodásnak. Kapcsolódjunk Jézus imájához és kérjük Istent, segítse megvalósítani minél hamarabb a keresztények egységét, szüntesse meg a szakadás botrányát. Úgy veszek részt a szentmisén, hogy óhajtom tiszta szívből az elszakadt testvérekkel is az egységet.

C)

I. OLVASMÁNY (ApCsel 7,55—60): L. Szt István első vért. ünn.

II. OLVASMÁNY (Jel 22,12—14+16—17+20): „Én János hallottam, amikor egy hang azt mondta nekem: *Hamarosan eljövök, s velem lesz a jutalom, hogy mindenkinek megfizessenek tettei szerint. Én vagyok az alfa és ómega, az első és utolsó, a kezdet és a vég. Boldog, aki megmossa ruháját (a Bárány vérében). Joga lesz az élet fájához és a kapukon át bemegy a városba.*

»*En Jézus, elküldtem angyalomat, hogy az egyházakban tanúsítsák ezeket. En vagyok Dávid gyökere és sarja, a fényes hajnalcsillag.*«

A lélek és a menyasszony hív: »Jöjj el!« Aki hallja, hívjon: »Jöjj el!« Aki szomjazik, jöjjön. Aki kívánja az élet vizét, ingyen igyék.

Aki mindezt tanúsítja, kijelenti: »Igen, hamarosan eljövök. Amen.« Jöjj el, Uram Jézus!»

Vö. Húsv. 4. vas. C); 5. vas. C).

Jézus kijelenti, hogy az angyal mindezeket az ő megbízásából mondta el. Amikor tehát az egyházakban felolvassák a könyvet, a hívek Jézus üzenetét hallgatják. Önmagát Dávid gyökerének és sarjának nevezi: benne valósult meg a Dávidnak ígért örök királyság. Hajnalcsillagnak is nevezi magát, hiszen feltűnése jelzi az üdvösség napjának, korszakának kezdetét.

Az egyház hívja Jézust szorongattatásaiban, hogy kegyelmével legyen segítségére, és bizakodva tekint második eljövedele felé is.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 17,20—26): „Az időben Jézus az égre tekintve így imádkozott: »Szent Atyám, nemcsak értük, apostolaimért könyörgök, hanem azokért is, akik szavukra hinni fognak bennem. Legyenek ők mindnyájan egy, mint te Atyám, bennem és én tebenned, úgy ők is egy legyenek bennünk s így elhiggye a világ, hogy te küldöttél engem. En átadtam nekik a dicsőséget, melyet nekem adtál, hogy egy legyenek, amint mi egy vagyunk: én öbennük és te én bennem — hogy így tökéletesen egy legyenek. Így ismeri meg a világ, hogy te küldtél engem s hogy szeretted őket, amint szeretted engem. Atyám, azt akarom, hogy akiket nekem adtál, ott legyenek velem, ahol én is vagyok; hogy lássák az én dicsőségemet, melyet nekem adtál, mert szeretted engem a világ teremtése előtt. Igazságos Atyám! A világ nem ismert meg téged, én azonban ismerlek téged, ők pedig megismerték, hogy te küldöttél engem. En megismertettem velük a te nevedet s ezután is megismertetem, hogy a szeretet, amellyel engem szeretted, bennük legyen és én öbennük.«”

Vö. B) év.

Az Atya és Fiú közötti egységnek kell megnyilvánulnia a hívek életében is. Ehhez az is szükséges, hogy a szeretet, melyet a Fiú az Atyától kapott, és amelyet tovább adott egyházának, mindvégig megmaradjon és erősödjön az egyházban.

Ha megmaradunk az egyház kegyelmi közösségében, akkor bennünk is élő, ható valóság lesz Krisztus szeretete, mellyel egyházát szereti. Ez a szeretet képes igazán életet fakasztani, az örök életet gazdagítani. Ez a szeretet éri el végső kiteljesedését Krisztus második eljövetelekor, amikor örökre egymásé lesz Krisztus és szeplőtelen jegyese. Erre vonatkozólag is mondjuk: Jöjj el, Uram Jézus!

II. TEOLÓGIA

Közismert az Egyház fogalmának megváltozása, helyesebben: gazdagodása a II. Vatikáni Zsinat következtében. Ennek a teljesebb látásmódnak más hitigazságokra is kisugárzik a fénye, így érdemes ilyen vonatkozásban is figyelembe venni a megújult Egyház-fogalmat.

Az új Jeruzsálem előképe

A mennyországról vajmi keveset tudunk. Az emberi képzelet ugyan kiszínezte a kinyilatkoztatás gyér adatait, és a legendák, népmesék, vagy imádságok a szerzők gondolatvilágának megfelelően ruházták fel gyönyörűségekkel a mennyek országát. Mindezek azonban üres hasonlatok. Az elmélyült teológiai gondolkodás inkább a lélek vágyainak beteljesülésében kereste a mennyország lényegének megragadását. Ez ugyan reálisabb alapon mozgott, mint a fantázia terméke, de nem tudott mit kezdeni azzal a kérdéssel, hogy mit is fog az ember egy örökkévalóságon át csinálni?

A mennyország titkából valamit elárul az Egyház titka, ha azt nem jogi szabályokban, intézményekben tekintjük, hanem a zsinati tanítás fényében. „Magasságbeli Jeruzsálemnek és anyáknak is hívják az Egyházat (Gal 4,26, vö. Jel 12,17), leírják a szepőlötelen Bárány szeplőtelen jegyesének (Jel 19,7; 21,2 és 9; 22,17), akit Krisztus szeretett és föláldozta magát érte, hogy megszentelje (Ef 5,26); fölbonthatatlan szövetséggel vette magához és szüntelenül táplálja és gondozza (Ef 5,29), azt akarja, hogy tisztára mosva tartozzék Őhozzá, és szeretetben meg hűségben legyen alárendelve (vö. Ef 5,24). Végül örökre elhalmozva mennyei javakkal, hogy fölfoghassuk az Isten és Krisztus irántunk való szeretetét, amely minden ismeretet fölülmúl (vö. Ef 3,19). Amíg pedig

e földön — az Úrtól távol — vándorként él és az odafentvalókat keresi és ezekre figyel; oda, ahol Krisztus az Isten jobbán ül; és ahol az Egyház élete el van rejtve Krisztussal Istenben, amíg Völegényével együtt meg nem jelenik dicsőségben (vö. Kol 3,1—4)” (Hittani rendelkezés az Egyházzól. 6. pont.)

A mennyország előképe az Egyház, az Egyház pedig nem a kiváltságosok gyülekezete, akiket Isten elszórakoztat. A visio beatifica kihangsúlyozásával sokszor olyanféle értelmet adtunk a mennynek, mintha valamiféle moziterem lenne, ahol boldogan nézegetjük Istent. A mennyország a boldogság hona, de ezt a boldogságot földi módra inkább jutalomosztásnak képzeltük. Az Egyház titka mást árul el nekünk a mennyről. Az Egyház az a „hely”, ahol Krisztus kegyelmi hatását kifejti, ahol a Szentlélek működik. És tudjuk, hogy nemcsak a pápában, a püspökökben vagy a papokban működik a Szentlélek, hanem az egész Isten népében. Most persze ez a működés korlátozott, tökéletlen. A mennyország az a „hely”, ahol a Szentlélek működése tökéletessé lesz. A mennyország nem csendes nézelődés, hanem Krisztus kegyelmének és aktivitásának kiteljesedése bennünk. Ezért nem válik unalmassá a mennyország, mert nem egy szűk emberi szellem programját és szórakozását kell egy örökkévalóságon át ismételni, hanem a végtelen Isten gondolatai zúgnak bennünk, és ragadják tevékenységünket magukkal.

Az egység törvénye

A mennyországnak pusztá szemlélődésként való felfogása azért sem helyes, mert ebben az elképzelésben az üdvösség Isten és minden egyes lélek magánügye. Ebből a szempontból is hasonlít az így tekintett menny a moziteremhez, mert ott a nézők ugyan mindnyájan szórakoznak, de egymással nincs különösebb kapcsolatuk. Isten a mennyországot családi háznak gondolta el, s ennek megfelelően az egység, a közösség lényeges elem.

Az Egyházban az egység nem okosság, hasznosság kérdése. Nem arról van szó, hogy egységben szebben megférünk egymással, mintha széthúzás lenne. Az egység az Egyháznak léttörvénye, olyannyira, hogy nemcsak a gyakorlatban, hanem az Egyház szemléletében sem szabad megfélekednünk erről. Amint az emberi testet sem értjük meg, ha csak egy részletét vizsgáljuk, sőt még arról a részletről sem kapunk teljes képet, ha az egésztől elkülönítve tekintjük, ugyanúgy az Egyházzól is csak teljessége szerint alkothatunk reális ítéletet. „Ísmét szükség van az Egész-

nek egészséges felértékelésére. A liturgia összessége az Egyház ünnepe, melyben Krisztus a mi üdvösségünket műveli. A keresztyének erkölcsi életének és gondolkodásának egészét táplálja az Egyház igazságával. Mindenütt az egész Egyház van munkában, és pedig teljes életével. El kell ismernünk a tevékenységeknek ezt a szocializálását, melyek által az üdvösség a miénk lesz. A lelkipásztorkodásban az egyes meghatározott aktusokon és különleges mozzanatokon túlmenően az egész egyházi élet az az eszköz és miliő, amelyben Krisztus hatását kifejti. Vissza kell nyernünk érzékünket az egyház közvetítő szerepének teljessége iránt, ami elvezet oda, hogy magát az Egyházat igazi dimenzióiban megláthassuk.

Ez különben megmenthet minket egy bizonyos elcsüggedéstől, ha mi egyik-másik egyedi aktusnak: egy prédikációnak, gyónásnak vagy akár áldozásnak csekély eredményét állapítjuk meg. Az egész, a teljes Egyház hatékony.” (Yves Congar: Kirche heute. 33—34. o.)

Anyaszentegyház

Az is a zsinati teológia vívmánya volt, hogy az Egyház feladta a „paternalizmust”, vagyis a gyámkodást a világi intézmények és áramlatok felett, valamint a klérus gyámkodását a hívek felett. Éppen ezért felvethető a kérdés: nem idejétmúlt dolog-e az Egyházat valamiképpen Anyának nevezni?

Kétségtelen, hogy az Anyaszentegyház kifejezés ezt az értelmet is hordozta. Éppen ezért minden további nélkül nem ajánlatos használni ezt a szót, de annál inkább ajánlatos ennek a szónak másik értelmét a híveknek megmagyarázni. Az anya ugyanis nem azonos az óvónővel. Amikor a szentatyák az Egyházat anyának nevezték, akkor az életadással hozták kapcsolatba ezt a fogalmat. Az anya az új élet fakasztója, ő hordozza magában az új élet csíráját. Az anyának képessége van új élet fakasztására, és éppen ezért hivatása is van erre. Amikor az Egyházat anyának nevezük, és hivatásának tekintjük az élet továbbadását, akkor nem arról van szó, hogy az új tagokat, az új keresztyéneket az Egyház gyermekeivé tegye. A missziók munkájában sokszor kísértett ez a gondolat (de máshol is érezhető volt). A hitetlenségből, pogányságból vagy bűnből megtérteket úgy tekintették, mint gyermekeket, akik megtérésük fejében életük végéig hálás szeretettel övezik anyjukat.

A valóságban másképp kell tekintenünk az anyaságot. A ter-

mészetes vonalon sem az az életadás célja, hogy gyermekek, hanem hogy emberek szülessenek. Igaz, hogy az újszülött emberek először gyermekek, de nem maradhatnak meg örökké gyermeknek, hanem emberekké kell lenniük, hogy ők is továbbadhassák az életet utódaiknak.

Ugyanez a helyzet az Egyház anyaságánál is. Az Egyháznak nem a gyermekség, hanem az anyaság kegyelmében kell részesítenie a kívülállókat. Az Egyháznak önmagát kell reprodukálnia, nem pedig a kiskorúakat, torzszülötteket.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Imádságos Lélek-várás*

Az apostolok Jézus mennybemenetele után egyedül maradtak, maroknyi Jézus-hívő a nem hívő tengerben. Egy kicsit mi is hasonló helyzetben vagyunk.

Kétféle embertípus élt az apostolok korában. Voltak kimondott ellenségei Jézusnak, és voltak olyanok, akik egyáltalán nem törődtek az egész ügygel. Az előbbiekkal kapcsolatban még érezhették az apostolok, hogy nekik van igazuk. Ők ismerték Jézust, és tudták, hogy ő nem csaló, nem háborodott, és nem az ördöggel cimborál. Inkább jelentett kísértést a nagyobb tömeg, a nem-törődömök. Az apostolok legnagyobb kísértése ez lehetett: Mit törjük magunkat, menjünk haza a háléhoz, a pénzváltó asztalhoz, a családhoz. Mások sem törődnek Jézussal, mi miért csinálunk problémát belőle?

Ugyanígy van ma is. A legnagyobb kísértést a közömbös tömegek jelentenek számunkra. A megkeresztelt ember sok, de az igazán keresztény életet élő nagyon kevés. És bennünket is állandóan húz valami a „címzetes” keresztények táborába. Meg kell mondanunk, ezzel a kárhozat felé.

A veszély nagy és nekünk sem lehet más reményünk, csak ami az apostoloké volt, a Szentlélek. Csak Isten adhatja meg nekünk azt a hitet, amely eléggé biztos, eléggé élő ahhoz, hogy rátegyük az életünket. És csak Isten adhatja azt a bátor erőt, amely szembe mer és tud szállni emberi gyengeségeink bűnös vágyaival, a közhangulattal, a nemtörődöm langyosság sodró árával.

Az apostolok kitárták a szívük ajtaját a Szentlélek kegyelmi fuvallata számára. Ez a kitárás az ima. Imádkozva várták és esdették Jézus Lelkét. Nekünk is ezt kell tennünk. Aki imádkozik, és jól imádkozik, vagyis mindenk felett a Lelket kéri, az megmenekült. Sok minden fontos van az életben, de a legfontosabb az ima. A sok és jó ima vitorlakifeszítés, hogy a Szentlélek fuvalma Atyánk felé repíthessen, vagy legalább sodorhasson bennün-

ket. Aki esdve kinyitja szívét, azt más, új emberré teszi a Szentlélek.

Ha nem imádkozunk, akkor a nagycsütörtöki apostolokhoz fogunk hasonlítani, akik aludtak ima helyett, de a döntő pillanatban el is hagyták Jézust. Ha imádkozunk, az áldozócsütörtök utáni apostolok lelkületével, bennünket is megment a Lélek.

2. Péter írta ezt?

„Szeretteim, ne lepődjete meg, ehelyett inkább örüljete, hogy részetek lehet Krisztus szenvedéseiben.” (1 Pét 4,12—13) Az a Péter írta ezt, aki Jézust mindenképpen vissza akarta tartani a szenvedéstől, és ezzel az Úr számára „Sátán” lett, és aki maga még Jézus megtagadása árán is menekült a szenvedéstől. Sokszor előfordul, hogy valaki vizet prédikál és bort iszik. Péter apostolnál nem így volt. Ő, mire ezt a levelet írta, ezekkel a szavakkal már átalakult. A pünkösdi Lélek csinált belőle új, bátor, minden szenvedést örömmel vállaló embert. Örvezedett, mikor Jézusért megvesszőzték, és hálás örömmel fogadta a vértanúhalált, miután nagyon sokat szenvedett testileg és lelkileg Jézusért.

Szenvedés nélkül nincs keresztény élet. Vállalnunk kell Jézus keresztjének ránkeső részét. Tehát vállalnunk kell minden szenvedést, amit feladataink, betegségeink, a sors testi és lelki csapásai és emberi bántások mérnek ránk. És Krisztussal együtt keresztre kell feszítenünk magunkban a bűnt. A szenvedés a szeretet legnagyobb, és talán egyetlen egészen hiteles bizonyítója. Mert a jótékonyság, a gyengédség, a segítőkészség mélyén mindig ott lehet a „nekem jó”, az ösztönök kielégülése, a pillanatnyi felbuzdulás. Az elvállalt, önként magunkra vett szenvedés szintizta bizonyítéka az istenszeretnek is, a felebaráti szeretetnek is. Csak az lehet biztos abban, hogy szereti Istenét és csak az lehet biztos benne, hogy szeretete őszinte, önzetlen az emberek iránt, aki hajlandó megszenvedni azért a szeretetért. Márpedig nekünk a szeretetben biztosra kell mennünk, mert ez az egyedül érvényes belépőjegy a mennybe, a hitből fakadó szeretet.

Szeretet nincs bátorság nélkül, mert nincs szenvedés nélkül. A házastársaknak szenvedniök kell egymásért és sokszor egymástól, a szülőknek szenvedniök kell gyermekeikért és gyermekeiktől, sokszor kell szenvednünk Istenért, vagy elfogadni a szenvedést Istenünk kezéből. Pecsét nélkül nem jó az írás. A szeretet bizonyító pecsétje a szeretet.

Valamennyien félünk a szenvedéstől, valamennyien gyengék

vagyunk, akárcsak Péter. De valamennyien lehetünk a szeretet hősei, a Lélek erejében. A Lélek kegyelmi szele vihet csak a Végtelen Szeretet keblére. De a szélhez vitorla is kell. Feszítsük ki hát az ima és a jóakaratu készség vitorláit!

3. „Az pedig az örök élet . . .” (1 Jn. 17,3)

Barátságok, házasságok felbomlásának oka legtöbbször nagyon röviden megfogalmazható: Kiismerték egymást. Boldog házasság titka: Minél jobban megismertem, annál jobban megszerettem. A legnagyobb és örökre szóló boldogság ember számára: Megismerni Jézust, megismerni Istent. A menny boldogsága is ez lesz, Istent színről színre megismerni.

Jézust és Atyját megismerni nem egyszerű és nem könnyű dolog. Csupán hallomás vagy olvasás révén nem lehet. Mint embert sem lehet megismerni úgy, hogy csak „mesélnek róla”. Megismerni csak „lakva” lehet. Jézussal is így van, csak az ismerheti meg, aki együtt él vele.

Mit kell tennem? A Szentlelket állandóan kérve igyekeznem kell megérteni és magamévá tenni Jézus gondolatait. A világot és benne mindent Jézus szemével kell néznom. Vágyaimat, érzelmeimet, akaratomat, megint csak Jézus Lelkét állandóan kérve, igyekeznem kell hozzáigazítani Jézuséihoz. Élnem kell az ő életét, újra és újra fel kell keltenem magamban azt a tudatot, hogy ő akar általam és bennem cselekedni, beszélni, érezni. Mit akar most tenni általam, bennem, erre kell gondolnom. Keresem az együttlétet vele az imában, a szentségek vételében, a szentmiséáldozatban, a hívek közösségében.

A menny boldogsága az lesz, hogy közvetlenül ismerem meg Istenemet. És annál boldogabb lesz a menny, minél többet tudok majd felfogni a magát színről-színre mutató Istenből. Ez pedig attól függ, mennyire „tágult” a lelkem a földi istenismerés által, melynek egyetlen módja van, a szeretet.

B)

1. Az egyház folytatja

Mátyás apostol választása mindennél világosabban mutatja, hogy az egyház teljesíteni akarta Jézus parancsát, hogy folytassa az ő művét. A Mennybement életét az egyház folytatja a világ végezetéig. Imádkozik és imádkozni tanít. Vigasztal, bűnöket bo-

csát, kibékít Istennel. Szereti a szegényeket, elesetteket, bűnösöket, gyermekeket. Hirdeti a szeretetet, a békét, a megbocsátást, a jóságot. Aki rábízta magát, nem jár sötétségben.

Közben járja Jézus keresztútját. Nem értik, félreismerik, vitatkoznak vele, meg akarják fogni beszédében, saját hívei megtagadják, elárulják, elhagyják, leköpdösik. Kiegészíti Jézus szenvedéseit.

De Krisztussal diadalmaskodik. Nem teheti tönkre ezernyi ellensége, de hitvány pápái, papjai és hívei sem.

Aki az egyházra hallgat, Jézusra hallgat. Aki együtt él az egyházzal, az Jézus életét éli, és Jézus Lelke lakik benne. Aki vállalja az egyház keresztútját, az Jézussal diadalmaskodik.

2. „Ha az Isten így szeretett minket . . .” (Jn. 4,11)

Isten szeretetének sok bizonyága van. A két legnagyobbat említi Szent János apostol: Az Atya elküldte a Fiút a világ üdvözítőjéül”, és „Lelkéből adott nekünk”.

A szeretetre válaszolni kell, Isten szeretetére elsősorban. Buzdít is bennünket erre János apostol. De buzdításának logikája meglepő. Nem azt mondja, hogy szeressük viszont Istent. Hanem: „Szeretteim, ha az Isten így szeretett minket, nekünk is szeretnünk kell egymást.” Első pillanatban talán nem látjuk itt a logikát. Pedig megvan, méghozzá több értelemben is.

Ha ennyire szeret bennünket Isten, akkor van bennünk szeretnivaló. Isten ugyanis nem szerethet mást, csak jót és szeretetreméltót. Ha nem látjuk meg egymásban, minden emberben a szeretetreméltót, akkor nincs bennünk igazság, nincs bennünk Isten Szentlelke. Teljesen hamis vágányra állt, aki nagy vallásosságában meggyűlöli a „bűnös emberiséget”, a „bűnösöket”, és magába zárkózik. Ugyanígy rossz úton jár, aki az erkölcs nevében lenéz, megvet, gyűlöl bárkit. Isten szereti a „bűnösöket” is, nem „mégis” és „ennek ellenére”, hanem mert van bennük mit szeretni.

De más szempontból is logikus az Apostol gondolatmenete. Ha Isten szeret, viszont kell szeretnem. A kölcsönös szeretet azonban feltétlenül magával hozza, meg is kívánja az összehangolódást. Ha Istennel kerülök szeretetviszonyba, természetesen nekem kell öhozzá hangolódnom. Csak az ostoba kívánja, hogy Isten vegye át egyesekkel szemben az ő gyűlölködő, bosszúálló érzelmeit. Isten iránti szeretetem megköveteli, hogy átvegyem, magamévá tegyem Isten gondolatait, érzelmeit, akarátát. Az embereket szeretve Isten lelkiületét veszem át, így bizonyítva istenszeretetemet.

Úgy is meg lehet közelíteni a dolgot, hogy az embereket szeretve végeredményben Istent szeretem. Mert mindaz, ami az emberben szeretetreméltó, nemcsak Istentől van (a teremtés, megváltás és megszentelés révén), hanem minden szeretetreméltóság Isten tökéletességének visszfénye is. „Istent soha senki nem látta.” De ha szeretem az embereket, Isten tökéletességének felcsilámló visszfényeit szeretem. Ha észreveszem mindazt, ami szeretetreméltó az emberekben, akkor ez megtanít arra, hogy legalább megsejtssem, milyen végtelenül szeretetreméltó Isten.

„Az Isten szeretet, és aki kitart a szeretetben, az az Istenben él, az Isten pedig benne.”

3. „Hogy az én örömöm teljesen az övék legyen” (Jn 17,13)

Jézus azt ígérte, hogy ha a fáradtak, az élet terheit cipelők hozzá mennek, felüdíti őket, és nála nyugalmat talál lelkünk. Egész megváltói élete arra irányult, most is ez az akarata, hogy örömünk teljes legyen. Ennek igazságát tapasztalták a szentek.

Pál apostolnak bőséges volt az öröme minden szorongattatása ellenére. Ha szomorú is volt, akkor is örvendezett. Semmije sem volt, mégis úgy érezte, hogy mindene megvan.

Szent Ágoston: „Megízleltelek, Uram, és most éhezve és szomjazva kívánlak. Kezed megérintett engem, és most égek a vágytól a te békességed után. Istent csak egy kicsit megérinteni szívünkkel, nagy boldogság.”

Nagy Szent Teréz: „Az, amit Isten a lélekben végbevisz, felülmúlja a föld minden örömét, minden gyönyörét, minden boldogságát. A földi örömök bizonyos értelemben csak a test felszínét érintik, Isten örömei egészen a velőig hatolnak. Ez az öröm valóban úgy elfeledtet minden mást, hogy semmi másról nem akar tudni, és semmi másról nem akar beszélni, mint egyedül a benne lakozó örömről.”

Ha jó úton járok Isten országában, éreznem kell legalább valami parányit abból, amit Jézus ígért, amit Pál, Ágoston, Teréz és sokan mások tapasztaltak. Ha semmit nem éreztem még ebből, valami komoly hiba lehet vallásosságommal. Túl sok még bennem, ami lehetetlenné teszi élveznem Jézust. Vagyis túl sok még bennem az önzés, az érzékiség, a kevélység, a kapzsiság és igazán kevés bennem az isten- és emberszeretet.

Aki nem ízlelte meg a földön a Szentlélek örömét, nem ízlelheti meg a mennyben a Szentháromság boldogságát.

C)

1. A Vigasztaló

Szent István vértanúhalálából megsejtjük, hogy a Szentlélek valóban Vigasztaló. Vigasztalásra mindenkinek szüksége van, és mindenki megkaphatja a Szentlélektől.

Testi szenvedésben megadja a Lélek, hogy tudjak a szenvedés okozójának megbocsátani, a megbántáson felülemelkedni, a kiengeisztelődés útját áldozatok árán is keresni, indulataimon uralkodni. Ez nyújt vigaszt, nem a bosszú, a panasz és az átok.

A rossz lelkiismeret okozta szorongásból is kiutat találok, ha a Szentlélekre bízom magam. Nem lenne vigasztalás a kimagyarázó önigazolás, a hamis önmegnyugtató, az elfásulás, a „majd”-ra hagyatkozás. Vigaszt csak ebben találhatok: A Szentlélek kegyelmével felállok, és Atyámhoz megyek.

A sikertelenségekben is vigasztal a Lélek. Megérteti, hogy a jószándék a lényeges, nem az eredmény. Így megóv a csüggedéstől, és igazi távlatot ad, vele új lendületet.

Hiba lenne, ha betegségemben és akarnám előírni az orvosnak, hogyan és mivel kezeljen. Végzetes hiba, ha a Vigasztalónak akarnám előírni, hogyan és mivel vigasztaljon. Nem az az igaz vigasztalás, amely pillanatnyilag jólesne, hanem amely közelebb visz Istenhez. Erről pedig a Lélek mégis többet tud. Hívom, kérem, és átadom magam a Szentléleknek.

2. Mindenkinek kívánsága szerint

„Aki kívánja az élet vizét, ingyen igyék.” (Jel 22,7) Mindenki azt kapja Istentől, amit kíván. Aki az élet vizét kívánja, megkapja. Aki a pocsolyák vizére áhítozik, azt kapja. Aki a mennyet kívánja, övé lesz. Aki a poklot, az oda kerül.

Kívánja valaki a poklot? Kifejezetten nem. De olyasmiket sokan kívánnak, amikben már benne van a pokol. Amiben nincs Isten, az a pokol. Csak sokan túl későn jönnek rá erre.

A halál pillanatában mindenki megkapja, amit élete végeredményeképpen kívánt. Természetesen mindenki azt kívánja, ami jó, ami kellemes, ami örömet és boldogságot hozó. Csakhogy van, aki ezt „jó helyen” keresi, és van, akit félrevezet a Gonosz káprázata. A boldogságot csak az hozza, amiben benne van az isteni. Amiben nincs, annak öröme csak káprázat, és mihelyt ez elmúlt, előtűnik a pokol. Egy és ugyanaz a dolog is tartalmazhatja az is-

tenit is, az ördögöt is, attól függ, mit keresek benne. A borra gondoljak, vagy a szerelemre. De gondolhatok bármire. Aki a világból a tisztát, becsületet kívánja, az az istenit kívánja, és az Istent kapja. Aki a világból az öncélú gyönyört akarja, nem baj, ha az tisztátalan, önző, bectelen, az a sátánit kívánja, és meg is kapja, csak álarc nélkül.

Végeredményben azon dől el boldogságom vagy boldogtalanságom, örök sorsom, hogy Istent kerestem-e, vagy önmagamat. Az Istent keresőknek minden javára szolgál, még a kín is. Aki önmagát keresi, az elzárja magát Istentől, bezúkul, és csak önmagát találja, kapja. De önmaga senkinek sem elég a boldogsághoz. Önző önmagammal maradni egy örökkévalóságra, ez a kárhozat, a végső magányosság, a végső reménytelenség, a végső céltalanság.

A Szentlélek tanítson meg arra, mi az isteni a földi dolgokban, a Szentlélek adja meg, hogy csak azt óhajtsam, akarjam.

3. *„Hamarosan eljövök, hogy mindenkinek megfizessek tettei szerint.”* (Jel 22,12)

Az ember valódi értéke nem függ a születésétől, külső megjelenésétől, vagyonától, testi és szellemi képességeitől, adottságaitól, pozíciójától, még az emberek nagyrabecsülésétől sem. Az ember értéke tetteitől függ. Nem tetteinek világraszóló jelentőségétől, hanem hogy tetteit Istenben művelte-e.

Nemcsak valódi értékünk függ tetteinktől, hanem végső boldogságunk is. Ezért sohasem az a lényeg, hogy mit kapok az életből, hogyan alakul sorsom, milyen a szerencsém. Mindenki tettei által lesz boldog vagy boldogtalan, kicsit boldog, vagy nagyon boldog.

Tehát nem állásom, munkám elsősége vagy jövedelmezősége a főkérdés, hanem hogy becsületes, lelkes, lelkiismeretes-e a munkám. Nem az a döntő, jó szüleim, házastársam, gyermekeim vannak-e, hanem az, hogy én jó gyermek, házastárs, szülő vagyok-e. Nem érdekes, megbecsülnek és szeretnek-e az emberek, nekem kell megadnom mindenkinek a köteles tiszteletet, nekem kell szeretnem mindenkit.

Tetteim örök értékéhez szükséges, hogy „élve” tegyem azokat. Vagyis hogy meglegyen bennem a kegyelem élete, az isteni élet. És hogy az istenszeretet ihlesse tetteimet. A világraszóló tettek sorozata is csak egy sorozat nulla. Az a számjegy, amely eléjeírva értéket ad ennek a sornak, az a kegyelemből ihletett szeretet.

PÜNKÖSD

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (ApCsel 2,1—11): „Amikor eljött a pünkösöd napja, ugyanazon a helyen mindnyájan együtt voltak. Egyszerre olyan zúgás támadt az égből, mintha csak heves szélvész közeledett volna és egészen betöltötte a házat, ahol egybegyültek. Majd lángnyelvek lobbantak és szétoszolva leereszkedtek mindegyikükre. Mindannyian elteltek Szentlélekkel és különböző nyelveken beszélni kezdtek úgy, ahogy a Lélek szólásra indította őket.

Ez idő tájt vallásos férfiak voltak Jeruzsálemben az ég alatt minden nemzetből. Mikor ez a zúgás támadt, nagy tömeg verődött össze. Nagy volt a megdöbbenés, mert mindenki a saját nyelvén hallotta beszélni őket. Nagy meglepetésükben csodálkozva kérdezték: »Hát nem mind galileaiak-e ezek, akik itt beszélnek? Hogyan hallja akkor mindegyikünk a saját anyanyelvét? Mi pártusok, médek, elamiták és Mezopotámiának, Judeának, Kappadóciának, Pontusnak, Ázsiának, Frígiának, Pamfiliának, Egyiptomnak és Líbia Cirene körüli részének lakói, Rómából való zárándokok, zsidók s prozeliták, krétaiak és arabok: halljuk, hogy a mi nyelvünkön hirdetik Isten nagy tetteit.«”

A pünkösöd a zsidóknál eredetileg aratási hálaadási ünnep volt, később ilyenkor ünnepelték meg a Sinai hegyen kapott törvényt is. A szélvész zúgása jelezte a kívülállók számára a Szentlélek eljövetelét. Jézus is hasonlította szélhez a Lelket a Nikodémussal folytatott beszélgetésben. A tüzes nyelvek összetett szimbólumnak tekinthető: a tűz Isten hatalmát jelképezi, jelenlétét jelzi (pl. az égő csipkebokor), a nyelv forma viszont a később megvalósult nyelvcsodára utal. Ekszztatikus beszédre kell gondolnunk, melynél azonban nem volt szükség magyarázóra: ugyanaz a Lélek, aki őket erre a beszédre készítette, a hallgatósággal meg is értette szavaikat.

II. OLVASMÁNY (1 Kor 12,3b—7+12—13): „Testvérek, senki sem mondhatja: »Jézus az Úr«, csak a Szentlélek által. A lelki adományok ugyan különfélék, a Lélek azonban ugyanaz. A szolgálatok is különfélék, de az Úr ugyanaz. Sokféle a jelek is, de Isten, aki mindenben mindent véghezvisz, ugyanaz. A Lélek ajándékait mindenki azért kapja, hogy használjon vele.

A test ugyan egy, de sok tagja van, a testnek ez a sok tagja azonban mégis egy test. Így Krisztus is. Mi ugyanis mindnyájan egy Lélekben egy testté lettünk a keresetséggel: akár zsidók, akár pogányok, akár rabszolgák, akár szabadok. Mindannyiunkat egy Lélek itatott át.

(V.ö.: Évk. 2. v. C.)

Jézust megvallani csak a Szentlélek erejében képes az ember. Nem elég az emberi meggyőzés és készség.

A lelki adományokat a (Szent)Lélekkel, a szolgálatokat az Úrral (Jézussal), a jeleket (természetfeletti erők hatásait) az Atyával (Istennel) hozza kapcsolatba. Ez arra utal, hogy a Szentháromság hittétele ismert és köztudott dolog volt az apostol idejében.

AZ EVANGÉLIUM 1. Húsv. 2. vas. A)

Az egyházhoz tartozom, Krisztus testének vagyok tagja, tehát — vagy mivel — a Szentlélek éltet. Számbaveszem azokat az ajándékokat, melyeket nekem ad a lélek, ha nem is csodálatos, feltűnő karizmák és azon leszek, hogy ezután jobban használjam fel azokat testvéreim javára. Pünkösöd ünnepe erősíti az egyházhoz való tartozásom tudatát.

II. TEOLÓGIA

Pünkösöd befejezés is, kezdet is. A Szentlélek, a személyes szeretet beteljesedés is, és új élet kezdés is. A Szentlélek titkát igazában az ismerheti meg valamennyire, aki szeret.

Emitte Spiritum tuum et creabuntur

A teremtés kinyilatkoztatásakor használja a Szentírás a jól ismert szavakat: a Föld üres és pusztá volt, de Isten Lelke lebegett a vizek fölött. Mindnyájan tudjuk, hogy a Szentírásban nem szabad természettudományos igazságokat keresni. Azt is tudjuk, hogy az exegézis nem találja kifejezett nyomát a Szentháromság tanának az Ószövetségben. Viszont kétségtelen, hogy ha nem is szerepel a kinyilatkoztatásban, a Szentháromság örök, „megvolt már az Ószövetségben is”. És kétségtelen az is, hogy a természettudomány tárgyát, a természetet a Szentháromság alkotta meg.

Nem természettudományos megállapítás, inkább Isten művészetére jellemző az, amit a Genézis első 2 verse mond: a nyersanyagból kihozott formagazdagság. A természettudósok hosszú kutatómunkával megállapították, hogy 92 természetes elem van, s ezekből épül fel az általunk ismert világegyetem. Később kiderült, hogy a természetes elemek atomjai is felbonthatók és kevés-számú részből állanak: proton, neutron, elektron, mezonok stb. A stabil alkatrészek száma megdöbbentően kevés. A legújabb fizikai kutatások a kvarkok felé irányulnak, ezek száma mindössze három, és belőlük épül fel a világmindenség minden létező változata.

Ez az, ami Isten művészetére jellemző: parányi, kicsi, jelentéktelen dolgokból csodákat alkotni. Az Isten játékosan teremt.

A Pünkösöd is ezt a játékos, művész Istent mutatja be. Az apostolokat a Szentlélek nem úgy küldi a világba, mint valami kemény

uralkodó, aki már nem túri a habozást, hanem fuvallatával meglegyinti őket, és az emberkéek hőssökké változnak.

A 103. zsoltár alcímként idézett verse, melyet a liturgia a Szentlélekkel kapcsolatban használ, kifejezésre juttatja, hogy a teremtés folytatódik. „A zsoltáros kihangsúlyozza, hogy a Teremtő nem ismer megszakítást. Alighogy a teremtmények utolsót lélegzenek, és visszatérnek a porba, ő már is életet lehel az új létezőkbe és így megújítja a Föld színét.” (G. Chevrot: La victoire de Paque)

Azt jól tudjuk, hogy Isten könnyedén, erőfeszítés nélkül teremtett. Arra kevésbé gondolunk, hogy mai működése hasonló. Nagyszabású erőfeszítéseket várunk tőle, pedig ez idegen Isten stílusától.

Karácsony és Pünkösöd párhuzama

Ezt a párhuzamot kevésbé szoktuk megvonni; inkább Húsvétet és Pünkösödöt kapcsoljuk össze. A liturgiában térdet hajt a pap a megtestesülés titkánál és Pünkösödkor. A megtestesülés valóban csodálatos valami, nem-vallásos ember számára teljesen elképzelhetetlen. Az Isten, a világmindenség Ura pont erre a törpe bolygóra akart volna eljönni? Mi, hívők térdet hajtunk, mikor erre gondolunk. Számunkra sem fogható fel ésszel, csak a szeretet ad rá magyarázatot.

Pünkösöd titka nem kevésbé csodálatos. A második isteni Személy eljött közénk, és mi, emberek megöltük Őt. Ennek ellenére Pünkösödkor eljön a Szentlélek is. Milyen sorsa lesz köztünk? Az Ő tüzet nem igyekszünk majd eloltani? Az Ő sugallatát nem fogjuk majd meggyalázni? Valóban térdre kell borulnunk a pünkösdi Lélekáradás láttán.

Persze a Szentlélek eljövetele nemcsak megismétlése Karácsony misztériumának. „A betlehemi istállóban Isten Fia lett az emberi nem tagjává. Isten és ember egyesültek Jézus személyében... Jeruzsálemben a felső teremben még ennél is nagyobb csoda történt Pünkösöd vasárnap. A megtestesülés örök holnapot kapott, amely az Egyházban folytatódik. Ez már az ember joga, hogy belépjen az isteni »Családba«”. (G. Chevrot: La victoire de Paque)

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *A személyes Szeretet*

Pál apostol kérdésére az effezusi hívek, azt mondták, azt sem tudják, ki az a Szentlélek. Mi már hallottunk róla, minden kereszttételkor kimondjuk a nevét, emlékezünk a pünkösdi tüzes nyelvekre, és a megkeresztelkedett Jézusra leszálló galambra. Ma egy kicsit alaposabban próbáljunk megismerni Isten Szentlelkével.

Isten maga mondta, hogy nem jó az embernek egyedül lennie. Isten a teremtés előtt egyedül volt. De nem azért teremtett, hogy ne legyen egyedül. Mert Isten akkor sem volt magányos, mikor rajta kívül semmi sem létezett. Isten ugyanis nem egyetlen személy. Isten három személy.

Isten Atya és Fiú. Ugyanaz az egy Isten az Atya és az ő Fia. Külön valakik, de egy és ugyanaz az Isten mind a kettő. Ezt hisszük, mert Isten mondta el magáról, de nem értjük. Ezen nincs mit csodálkozni. Sokkal egyszerűbb dolgokat sem ért az ember. A villamosságot sem értjük, csak tudjuk, hogy van.

Ahol Atya és Fiú van, ott nincs egyedüllét. Az Atya és Fiú együttléte boldog, mert szeretik egymást, kimondhatatlan, végtelen szeretettel. Az Atya és Fiú egymás iránti szeretete olyan nagy, mint maga Isten. Egész lényét beleadja az Atya és Fiú ebbe a szeretetbe. Úgyhogy ez a szeretet már nem is valami, hanem valaki. Az Isten harmadik személye, a Szentlélek. Ugyanúgy és ugyanolyan Isten, mint az Atya és mint a Fiú. Az Atya és a Fiú egész istenségüket belelehelik abba a szeretetbe, amellyel egymást szeretik, így származik a Szentlélek. Ezért a Szentlélek a Személyes Szeretet.

Szeretet nélkül kibírhatatlan az élet. Akit szeretnek, és aki szeret, az nem lesz öngyilkos. Ha valami hiányzik a világnak, az a szeretet. Ezért van olyan nagy szükségünk a Szentlélekre. Mikor kereszttételkor Isten belénk adta Szentlelkét, a szeretet képességét adta belénk. Nem az emberi szeretet képességét, hanem hogy úgy

tudjunk szeretni, mint az Isten, mint az Atya és Fiú szereti egymást. Tőlem függ, hogy átadom-e magam a Szentléleknek, hogy ébren tartsa bennem ezt a szeretetet. Ettől függ életem boldogsága, örökkévalóságom boldogsága.

2. „Csak a Szentlélek által” (1 Kor 12,3)

Senki sem mondhatja, Jézus az Úr, csak a Szentlélek által. Vagyis senki nem lehet hívő keresztény, csak a Szentlélek kegyelméből.

Jézus az isteni Magvető. A kinyilatkoztatás ígéit veti az ember-lekbe, hogy ott termést hozzanak. Ha Jézus ígéje a mag, és lelkünk a szántófield, akkor a Szentlélek a harmat, az eső, a nap-sugár. Termést csak akkor hoz bennünk az ige, ha van meleg és van nedvesség, vagyis ha van kegyelem. Ezért beszélünk a kegyelem sugaráról, melegéről, fényéről, harmatáról. A kegyelem a Szentlélek ajándéka. Ezért nincs a Lélek nélkül hit, nincs természetfeletti élet, nincs számunkra Isten országa.

Más hasonlat: Az evangélium tanítása a kovász, mely Isten kenyérévé változtat bennünket, életünket. De hogy a kovász át tudja járni a tésztát, ahhoz meleg kell. Ez a Szentlélek kegyelme.

Csak azért van ma egyház, azért vannak hívők és szentek, mert a Szentlélek kiáradása nem egyszeri aktus volt pünkösdkor, hanem állandósult. Mikor Jézus azt ígérte, hogy velünk marad, egyházával a világ végezetéig, nem az Oltáriszentségre gondolt, hanem a Szentlélekre, mert az az ő Lelke. Szentáldozáskor Jézus csak percekig van jelen szentségileg bennünk, de minden szentáldozáskor bőségesebben áraszt el bennünket Lelkével. Lelkének jelenléte nem szűnik meg soha, hacsak mi magunk ki nem oltjuk a Lelket.

Karácsony titkára minden esztendőben egyszer emlékezünk. A húsvét titka megújul minden szentmisében. Pünkösöd titka állandó az egyházban és bennünk.

3. A Szeretet Lelke

A Szentlélek Vigasztaló, mert az emberiség legnagyobb bajára hoz orvosságot. Nagy baj a szegénység, még nagyobb a betegség, de a legnagyobb a szeretet hiánya. Ha kihűl a környezet és kihűl a szív. Ez a végső tragédia. Dante Poklának legnagyobb büntetése a jégbefagyottság.

A Szentlélektől azt szoktuk kérni, hogy szeretetének tüzeit gyullassza fel bennünk. Mert, amint imádkozzuk, akkor megújul a föld színe. Hála minden politikusnak, aki küzd a szegénység és nyomor ellen. Minden orvosnak és tudósnak, aki küzd a betegségek ellen. De a legnagyobb jót a Lélek teszi velünk, ha szeretetet csíhol ki szívünkéből.

Mi persze azt szeretnénk, ha a Szentlélek a környezetünk szívében gyullasztaná fel a szeretetet, irántunk. Ez mindenesetre jó lenne. De számomra a legfontosabb, ami nélkül nem lehetek boldog, még ha mindenki szeret is, hogy az én szívemben áradjon el a szeretet. Leghőbb imám mindenesetre ez legyen. Hogy szeressem az embereket, mindenkit, akármilyenek is, önzetlenül, igazán jól akarva mindenkinek. Ez szívem egyetlen orvossága.

Jól szeretni csak a Szentlélek kegyelmével lehet. Enélkül a legforróbb szeretet is lehet önzés, cimboraság, érzékiség, majomszeretet, érdek. De ha tudnánk egészen tisztán, önzetlenül szeretni, a szívnek a pusztán emberi szeretet nem elég. Nem lehet addig béke a szívben, míg ki nem csírázik benne az istenszeretet, amelyben átélem, hogy szeret engem az Isten, és én szeretem őt, és csak őt szeretem, mert az emberekben is őt szeretem. Ez az egyedül boldogító szeretet, és ezt csak a Szeretet Lelke adhatja meg. Kérnem kell tőle.

Ha akarom, megtapasztalhatom, hogy ha a Lélek felgyullasztja bennem szeretetének tüzeit, megújul életem, és megújul körülöttem minden.

4. *A legnagyobb Művész*

A művész nemcsak megcsinál valamit, de szépre, a belső értéket kifejezőre csinálja. Van művésze képeknek, szobroknak, zenének, de az épületeknek, cipőnek, ruhának, a szakácmesterségnek is. A Szentlélek a legnagyobb művész, mert a lehető legnemesebb földi anyaggal dolgozik, az emberrel. Az embert formálja, alakítja ki olyaná, amilyennek maga Isten álmotta meg. Ha olyan ritka a tökéletes ember, az azért van, mert vagy nem engedjük, hogy a Szentlélek alakítson bennünket, vagy lépten-nyomon „belebeszélünk”, és akadályozzuk munkáját. A legtöbb embert vágyai, lehetőségei, sorsa, benyomásai alakítják. Értékes embert csak a Szentlélek tud alkotni belőlünk.

Magamat kell alakítanom, mert életem végén Isten vizsgál meg, és ő selejtet nem vesz át. Aki üdvözülni akar, annak nemcsak néhány fontosabb bűntől kell tartózkodnia, hanem értékes

emberré kell alakulnia. Ez csak a Szentlélek által lehetséges. Ő ad hitet, ő ad sugallatokat, hogy tudjam, milyenné és hogyan kell alakulnom. Ő ad szent ihletet. És ő ad erőt, kitartást, hogy boldoguljak ezzel az igazán nehéz anyaggal, önmagammal. Világosságot és erőt kell kérnem állandóan, ha azt akarom, hogy legyen belőlem valami.

Akinek másokat kell alakítania, pl. gyermekeit, annak nem szabad elfelejteni, hogy az ember nem tud embert alakítani, sem önmagát, sem más. Csak a Szentlélek csinálhat igazi értéket mindenből. Ezért a nevelés, mások alakításának fő eszköze az ima. Főleg azért, hogy akit alakítani akarok, engedje át magát Isten Lelkének.

Milyen mások lennénk mi magunk, és milyen más lenne az emberi világ, ha engednénk a Szentlelket „dolgozni”, sőt együttműködnénk vele!

5. *A Lélek ma is él*

A Pünkösdi Lélek jelképe a szél. Nem a pusztító vihar. Nem is az andalító szellő, vagy a mindent kiégető forró szél, nem is jeges fuvallat. Hanem tavaszi déli szél. Amely felolvasztja a fagyot, a dermedtséget, a halotti hőszenvedőt. Új életet, új virágzást hoz, amely aztán gyümölcsöt érlel. A Lélek elfújja az ész fagyát, az értetlenséget, mellyel Isten gondolatait fogadjuk. Elolvasztja az akarat dermedtségét, a félelmet, a kishitűséget, a gyengeséget. Ezt tette a Lélek az apostolokkal, és ezt teszi ma is övéivel. Ma is virágzásba tudja borítani a lelkeket, az egyházat. Olyan életet indít el a lelkekben, amelyről fogalmuk sincs azoknak, akik elreteszelik szívüket a kegyelem szele előtt.

Másik jelképe a tűz. A Lélek Isten szívének Lehelete, a Szeretet Tüze. Elhamvaszt mindent, ami régi, dohos, ócska. A lusta kényelemszeretet, a bezárkózó önzést, az irigykedő versengést, az értelmetlen kapzsiságot. Kiégeti lelkünkben a bűnt, a tisztátalanságot, a gyűlöletet, a gyávaságot.

Harmadik jelképe a nyelv. A nyelv adja tovább, ami bennem van. A Lélek is azt akarja, hogy akire kiárad, az adja tovább a szent tüzet, a hitet, a szeretetet. Akinek szívében lángol a szeretet, az másokat is lángra tud lobbantani.

A Szentlélek csodát tett az apostolokkal. Ma is csodákat tesz a lelkek mélyén. Velem is csodát tudna tenni, ha nem üres szólam, hanem igazi vágyból fakadó imádság lesz: Jöjj el, Szentlélek, Uristen!

6. A szentségek Lelke

A mai evangéliumban Jézus a bűnbánat szentsége kiszolgáltatására így hatalmazza fel apostolait: „Vegyétek a Szentlelket!” Ez azt jelenti, hogy ha egy pap kimondja a feloldozás szavait, akkor a Szentlélek működik általa, a Szentlélek törli el a bűnöket.

De így van ez mind a hét szentségben. Kereszteléskor a Szentlélek veszi birtokába a lelket, ő teszi tisztává és árasztja el isteni étellel, kegyelemmel. A Szentlélek adja a hit, remény, szeretet és a természetfeletti erények csíráját. A Lélek jelöli meg örök pecsétjével a lelket.

A bérmálás kifejezetten a Szentlélek szentsége. De az Oltáriszentség is a Léleké. Az átváltoztató pap szavaiban a Szentlélek működik, ezért is kéri, hogy az Atya árássza el a kenyeret és bort Szentlelke harmatával, hogy így legyen belőle Jézus teste és vére.

A szentáldozás fő értelme is az, hogy velünk egyesülő Jézus Szívéből az ő Lelke árásszon el bennünket egyre teljesebben.

A szentkenetben a Szentlélek készít fel a nagy útra. A bűnbánat szentségében is a Szentlélek adja nekünk, hogy felismerjük bűneinket, vágyjunk a tisztulás után, és igazi legyen a bánatunk. A Lélek működik a feloldozó pap szavaiban. A Szentlélek árad el újra a bűnös lélekben.

Az egyházi rend szentségében a Szentlélek adja a papi karaktert. A házasság szentségében pedig isteni régiókba emeli a házasságot, a kegyelem forrásává teszi, az üdvösség eszközévé. A Szentlélek kegyelmére kapnak jogot a házastársak egész házasságukra.

Nincs szentség a Szentlélek nélkül, sőt kifejezetten ő a szentség Lelke. De vajon egyszer is gondoltunk-e már Isten Lelkére, ha szentáldozáshoz járultunk, gyóntunk, vagy mikor házasságot kötöttünk? Egész hitünk, vallásosságunk a Szentlélek ajándéka. Meg kell tehát próbálnunk a valóság szerint viselkedni, és a Szentlelket úgy tisztelni, mint életünk központját.

7. A bérmálás

Az ember rendszerint mást vár Istentől, mint amit ő adni akar. Így voltak az apostolok is. Felszabadító Messiáskirályt vártak, de a Szentlelket kapták. Jézus a királyság elől elrejtőzött a kenyér-szaporítás után, de a Lélek eljöveteleért életét adta.

Kortársai közül sokan csalódottan elhagyták Jézust és Jézus

ügyét, mikor látták, hogy itt „csak” a Szentlelket kaphatják. Az apostolok és sokan mások rájöttek, hogy ez sokkal jobb, és az egyedül jó.

Sokan várják már évekkel előre türelmetlenül a bérmlást. De mit is várnak tulajdonképpen? A parádét, az ajándékot, a családi ünnepet. Van, aki nem bérmlakozik, mert nem talál „mél-tó” bérmaszülőt. Hányan vannak, akik akár a szülők, akár a gyermekek közül a Szentlelket várják és óhajtják?

Pedig Isten a legtöbbet adja, mikor saját Lelkét árasztja ránk. Ő számunkra az igazság Lelke. Hogy értőn tudjunk élni a világban. Hogy értelmét lássuk még a legértelmetlenebbnek, a szenvedésnek is. Hogy lássuk a jövőt: Jézus eljövételét. Van-e nagyobb ajándék, mint hogy értelmét lássam életemnek, mert a Szentlélek kegyelméből Isten szemével nézek mindent?

A Szentlélek a bátorság Lelke. Megadja az erőt és bátorságot, hogy kiharcolhassam boldogságomat.

És a szeretet Lelke, hogy szeretni tudjak. Ez az egyetlen érzés, amely felemel, önmagam fölé, Isten Szívéig.

A szülőknek addig kell imádkozniok, míg rádöbbennek, hogy gyermekeik a legtöbbet kapják, ha Isten Lelke árad ki rájuk. És aztán így is kell felkészíteniök gyermekeiket.

8. „Egy Lélekben egy testté lettünk” (1 Kor 12,13)

Sok támadás éri az egyházat, sokszor igazuk is van a támadásoknak. Mégis, nincs felségesebb a földön Jézus egyházánál. Megértjük ezt, ha ma, az egyház születésnapján, összehasonlítjuk megszületését az első ember teremtetésével.

Az ember magasan kiemelkedik a földi teremtmények közül. Mert van ugyan nagyobb, erősebb, gyorsabb, ügyesebb teremtmény, mégis az ember a legnagyobb. Mert Isten képére teremtetett, vagyis értelme és akarata révén hivatott a világ feletti uralomra. Ezt a kiváltságát Isten lehelete adta meg neki, ez tette alkotóvá, úrrá.

Az egyháznál is vannak tudósabb, hatalmasabb, erősebb, összetartóbb közösségek: állam, egyesületek stb. Mégis felségesebb ezeknél. Mert Isten a maga képére és hasonlatosságára alkotta, akár az embert. Arra szánta, hogy folytassa Jézus munkáját, legyen a továbbélő Krisztus. Ezt az Isten lehelete, a Szentlélek adta meg, aki az első pünkösöd óta élte a egyházat.

Sok rosszat el lehet mondani az emberről. A kutya hűségesebb, az elefánt erősebb, a szarvas gyorsabb. De mégis az ember a leg-

nagyobb, mert benne él az isteni szikra. Ugyanígy van az egyházzal is. Akármennyi rosszat mondanak róla, jogosan vagy jogtalanul, mégis a legnagyobb, mert Isten Lelke él és működik benne.

9. *„Az élő Isten egyháza, az igazság oszlopa és biztos alapja”*

Nagy kaland az emberi élet. Hajózás ismeretlen földrészek felé. Valamit ismerünk és sejtünk abból, ami előttünk áll az életben, de megismerni csak akkor szoktuk, mikor már elérkeztünk az élet egy-egy pontjára. A végső part pedig teljesen láthatatlan.

Ha hajóskaland az élet, akkor iránytűnk, térképünk, sarkcsillagunk, révkalauzunk az egyház. Tőle tudjuk, hogy honnét jön és hová visz az életünk. Ő mutatja a célt és az utat is a cél felé. Azt is megmondja, hogyan kell hajóznunk. Neki köszönjük, hogy nemcsak úgy bizonytalanra próbálkozzgatunk, hogy biztos cél felé megyünk, hogy meglehet bennünk a boldog partot érés reménye.

Hogy az egyház „az igazság oszlopa és biztos alapja”, az nem emberi bölcsesség, nem is kétezer év tapasztalatainak eredménye. A cél, az út, az eszközök, a veszélyek ismeretét az egyház készen kapta az élő Istentől. Isten Szentlelke szolt pünkösdkor az apostolokból. Ő szól ma is az apostolok utódaiból, a pápával egyesült püspökökből. A Lélek adta érteni az első háromezer kereszténynek a Lélek szavát. Nekünk is ő adja, hogy hittel fogadjuk az egyházban tanító Lélek szavát.

Tehát: Hallgatni az egyházra, ez az élet kalandjának nagy törvénye. Vagy inkább így mondjuk: Benne kell élnünk az egyházban, együtt kell élnünk vele. Mert hajó az egyház, és biztosan halad a boldog öböl, a Szentháromság keble felé. Ha vele utazom végig az életet, elérem a menny kikötőjét.

10. *Nyelvecsoda*

Sokféle ajkú népsokaság hallgatta az apostolokat az első pünkösden, de valamennyien megértették őket. Ez a Szentlélek csodája volt. Köztünk egy másik „csoda”, a Sátán, a Bűn csodája nyilvánul meg számtalanszor: Az egy nyelven beszélők sem értik meg egymást. Az egy családban élők igazán ismerhetik már egymást, mégis hány családban nem értik meg egymást! Mindegyik családtag mondja a magáét, de „ki figyel oda”? Pedig valamikor náluk sem volt így. Egyszer az ifjú jegyesek itták egymás hang-

ját, és értették a másíknak még a gondolatát, szemvillanását is. Csak később felejtették el egymás nyelvét. És kezdetben milyen jól megértette egymást anya és gyermeke! Aztán ők is elfelejtették egymás nyelvét. A nagymama nem érti felnőtt gyerekeit, az anya nem érti nagylányát és legényfiát, és viszont. Hány családban értik meg egymást, vagy figyelnek oda egymásra egyáltalán azok, akik pedig igazán összetartoznak? És ha így van a családban, mit lehet várni a munkahelyen, szomszédok között, idegenek között, vagy a tágabb családban? Még magában az egyházban, egyes egyházközségekben is?

Miért nem értik egymást az emberek? A bűn „csodája” ez, elsősorban a csak önmagával törődő önzése. Aki túlságosan szereti önmagát, annak csak befelé van füle, csupán saját gondolatai és vágyai érdeklik. Nem megérteni, de odafigyelni sem próbál másokra. Hogy „fáj”, hogy „lehangolt vagyok, rosszul érzem magam”, hogy „bajban vagyok”, ezt csak addig értik, míg saját maguk mondják. Az „igazam van” is csak addig érthető, míg a magam igazáról van szó. Az önző embert nem érdekli más. A „többiek” baja, fájdalma, problémája legfeljebb idegesíti. Éppen ilyen süketté és értetlenné tesz a kéjvágy, a kapzsiság, az önteltség, és a többi.

Tragédia ez, a családban is, máshol is, mindenki számára. De elsősorban annak tragédia, aki így megsüketült lelkileg, és értetlenné vált. Az ilyen ember ugyanis végleg magára marad, nem kell az embereknek, mit is csinálnának vele? És magányosan marad az örökkévalóságban, mert nem fogadja el Isten. Mit is kezdene vele? Hogyan értheti meg Isten nyelvét, aki nem értett saját anyanyelvén sem? Bizony, hiába nagyon vallásos valaki, ha nem érti embertársait, nem értheti Istent sem. Még ha úgy gondolja is, hogy érti.

Az értetlenséget, a bűn okozta lelki süketséget egy valaki gyógyíthatja meg, a nyelvcsoda Istene, a Szentlélek. Az egymást értés csodáját csak a Szeretet Lelke adhatja meg. Ő olvasztja fel a lelkek fagyát, amellyel önmagukba fagytak.

Jézus Lelke, add, hogy értsem testvéreimet, és értsem Isteneimet!

11. Az ismeretlen Személy

Imádkozunk az Atyához, vallásos életünk központja Jézus, de valahogyan nem akarunk tudomást venni a Szentlélekről. Ő az ismeretlen Isten.

Érthető: Jézus hús-vér ember volt, könnyű elképzelni. A Szentlélek „csupán” lélek. Testi bajaink, földi problémáink orvoslását jobban reméljük attól, aki egy volt közülünk, hasonló lett hozzánk mindenben, a gyermekkortól a kínhalálig. Jézust „lelki szemünk elé tudjuk állítani”, sokféleképpen is (Gyermek, Keresztenfüggő, Bíró, Tanító stb.). A Lélek „megfoghatatlan”. Jézusról hallani lelki gyönyörűség, ezen meg lehet hatódni, érzelmek szárnyán felemelkedni. A Szentlelken nem lehet meghatódni. Ő tetteket akar. Vele kapcsolatban megsejti az ember, hogy nem érzéseket vár, hanem át akar alakítani. (Persze Jézus is ezt akarja, csak vele kapcsolatban ezt könnyebben elfelejtjük.) Mindez nem „rokonszenves” számunkra.

Nem jól van ez így, bármennyire is érthető. Jézus azért jött, és azért halt meg, azért támadt fel és ment a mennybe, hogy elküldje a Szentlelket, aki az ő Lelke. Jézusé csak az lehet, aki átadja magát a Léleknek. Jézussá csak az alakul, akiben Jézus Lelke él és működik. A mennyre alkalmassá a Szentlélek alakít. Átala vagyunk Isten gyermekei. Ő tesz szentté, ő erősít, irányít, ad hitet, belső világosságot. Ő irányítja Jézus egyházát.

A Szentlélek mindenünk. Valahogyan tennünk kell hát róla, hogy valóban, tudatosan, életünk középpontja legyen. Talán úgy gondolhatnánk Jézusra, mint akiből sugárzik a Lélek, a mi lelkünkbe sugárzik. És sugárzik az egyházba. Ez ugyanis a valóság.

GYÜMÖLCSOLTÓ BOLDOGASSZONY

(márc. 25.)

I. SZENTÍRÁS

I. Olvasmány: Iz 7,10—14: azonos Ádv. 4. vas. A) I. Olv.

II. Olvasmány: Zsid 10,4—10: egy vers különbséggel azonos
Adv. 4. v. C) II. O.

Evangélium: Lk 1,26—38: Ádv. 4. vas. B)

II. TEOLÓGIA

„Istent sohasem látta senki. Az egyszülött Fiú, aki az Atya keblén nyugszik, ő nyilatkoztatta ki.” (Jn 1,18) A János-prológus befejező szavai a mai ünnep jelentőségére mutatnak rá. Az emberek milliói imádkoztak Istenhez, hittek benne, beszéltek róla, vagy tagadták őt anélkül, hogy látták volna. De egyszer elérkezett a nagy lehetőség Isten megpillantására. Ez döntő pillanat az emberiség számára, sokkal inkább, mint eddig gondoltuk.

Az „Isten meghalt” teológia

A hirtelenül divatossá lett radikális teológia Isten haláláról beszél. Thomas J. J. Altizer szerint „Isten meghalt: a mi világegyetemünkben, a mi történelmünkben, a mi egzisztenciánkban . . . A megtestesülés okozta a keresztény Isten halálát, amennyiben változást, mozgást jelentett Istenben. Ezért a hit helyes megfogalmazása nem az, hogy Jézus Isten, hanem fordítva: az Isten Jézus. Isten a megtestesült Igévé vált. Örökre az embernek adta magát, és ezáltal megszűnt létezni, mint önmagába zárt autonóm lény. A keresztfeszítés a megtestesülés csúcspontja: Isten ott vált egészen testté, azaz a transzcendens Isten meghalt. A történelmi Krisztus halála azonban csak kezdeti pontja egy dinamikus folyamatnak, amelyben az Ige fokozatosan emberré válik, s amellyel párhuzamosan halad Isten halálának fokozatos aktualizálódása. Az eszkatológikus végpont az egészen megtestesült Ige, az Isten és ember teljes összetalálkozása, az egyetemes isteni emberiség.” (Mérleg. 1966. 4. 293—294. o.) — W. Hamilton számára Isten az emberek tudatában halt meg, míg Paul M. van Buren teológiájában maga az Isten szó halott, tartalmatlan.

Könnyű volna a radikális teológiát szenzáció-hajhászással, becstelenséggel megvádolni, de ez inkább csak egyes lelkiismeret-

len publicistákat illethetne jogosan. A radikális teológia művelői sokkal inkább „sokk-hatás” alatt állnak. Érzik, hogy a mai világban Isten befolyása, ténykedése visszaszorult, s szinte képtelenségnek tűnik a mai emberek számára bizonyítani Isten létét és hatékonyságát. Így a radikális teológia vezéralakjai a közfelfogást elemezve magyarázatot keresnek Isten visszavonulására. Magyarázataik szándéka becsületes, de módszerük nem kifogástalan, mivel — bár kereszténynek nevezik magukat — erre a kínzó kérdésre nem annyira a kinyilatkoztatásból keresnek magyarázatot, mint egyéb szellemi áramlatokból.

A régiek hite

A mai ember nem tud hinni: ez tény. De a régi emberek hittek, és — ez is tény. Vajon egyszerűen a tudatlanság volt ennek az oka? Mi volt az a valóság, melyet ők Istennek neveztek?

Az egyszerűség és a pontosabb válasz kedvéért az üdvtörténet szereplőinél tegyük fel ezt a kérdést. Kétségtelen, hogy a zsidó nép összességében és egyedeiben is úgy érezte, hogy „Isten” állandóan beleszól az életébe. A vallásos meggyőződés, a hit valóság volt bennük. Mi volt az, amitől ők irányítva, találva érezték magukat?

A racionalista gondolkodás szerint ez a meggyőződés tulajdonképpen az ember önkivetítése volt. Az emberek önmagukat kettősnek találták, ezt a kettős képet nem tudták egybeolvasztani, s így szétválasztották. A nyomorúságos, az esendő vonás az emberben megmaradt az emberé, míg a magasztos, a felfelé törő vonása az embernek még jobban felmagasztosult, és isteniként jelentkezett.

A racionalista elmélet teljesen ellenkezett a hagyományos keresztény tanítással, de érdekes módon nem is volt olyan összeegyeztethetetlen a kinyilatkoztatással, mint első pillanatra látszott. Hiszen a Szentírás sohasem magáról Istenről beszélt, hanem Isten és ember kapcsolatáról. Istenről, aki az ember definíciójához hozzátartozik. Az Isten képére alkotott emberről beszél, és arról, hogy az ember akkor talál önmagára, ha Istenre talál. Maga Isten titokzatosan a háttérben maradt, s ha egy-egy eseményben meg is mutatta közbelépését, az eseményből levont következtetést Isten lényére vonatkozóan mindig korrigálni kellett újabb események fényében. Isten nem mint ismerettárgy, hanem mint üdvösséget nyújtó Valaki jelentkezett a kinyilatkoztatásban. És ez az üdvösség nem más, mint az ember legmélyebb vágyainak betel-

jesedése. Az ember nem kész lény, de saját lényének törvényei és kibontakozásának útja homályban marad előtte. Isten az, aki a kinyilatkoztatásban az ember titkát megoldja. Isten nem akkor hatékony a számomra, amikor róla gondolkozom, vagy elhiszem, hogy létezik, hanem akkor, amikor saját emberségemről döntök az Ő igényei szerint.

„Ott (az üdvtörténetben) életben és gyakorlatban lesz bemutatva az, hogy mit jelent hinni. A bibliai ember nagyon lassan és fáradtságosan, kerülőkön át tanulja meg az érintkezést azzal, ami őt végső soron meghatározza. Úgy tanulja meg, mit jelent hinni. A bibliai hitfogalom gyökerében semmit sem tartalmaz a valószínűségszámításból, a valamit „igaznak-tartásból”, vagy a fanatikus meggyőződésből, hanem azt az utat jelenti, amelyen az ember saját életének igazságához elérkezik . . . A kinyilatkoztatás azt jelenti, hogy valami kinyilvánul. Mi nyilvánul ki? Nem Isten. Hanem az ember igazsága . . . (titka). A Szentírás az életnek ezt az igazságát Istennek nevezi. De ez csak félig helytálló. Az Újszövetségben, a bibliai kinyilatkoztatás csúcsán kiderül, hogy ez az igazság egy *ember*, a názáreti Jézus. Helyesebben mondvá, őbenne, abban a módban, ahogyan ő élt, az ő egzisztenciájának kibontakozásában jut napfényre (az embernek ez a létigazsága). (Max Seckler: *Kommt der christliche Glaube ohne Gott aus?* 189. o.)

A mai világ egy új humanizmus jegyében áll. Elfordul Istentől, hogy önmagát megkeresse. De éppen ez az út kell, hogy elvezessen Istenhez. A mai ember úgy hiszi, hogy Isten mögötte áll, Istent maga mögött hagyta. Az üdvtörténet tanúsítja, hogy Isten mindig előtte áll az embernek.

Az Úr szolgálóleánya

A mai ünnepen nem mehetünk el szóltanul Mária mellett. A megelőző teológiai fejtegetésnek, a mai ember mázsás és vergődő gondolatainak egyszerre életet és bájt kölcsönöz az ő személye. Isten szolgálóleányának nevezte magát, és mi csodálkozva kérdezhetjük őt: hogyan érezheted meg ilyen csodálatosan életed titkát? Mert a mindenható és rejtett Isten Máriát öröktől fogva szolgálóleányának gondolta, ez volt Mária életének nagy igazsága. És íme, ez a tiszta lélek, ez a kedves fiatalasszony habozás nélkül kimondja a nagy titkot. Míg mi tépelődünk és megkeresítjük életünket a gondolatainkkal, addig Mária a legnagyobb egyszerűséggel oldja meg a legfogósabb kérdést.

Megszoktuk, hogy tiszteljük Máriát, mert Jézus anyja. Tisztel-

jük, mert a mi anyánk, mert jó hozzánk. Nem tisztelhetnénk őt egyszerűen azért, mert ő olyan szép? Muszáj megindokolnunk, külső okkal alátámasztanunk rajongásunkat iránta? Nem elég-e belepillantani az ő lelkébe, hogy vonzódás támadjon bennünk?

Ha azt mondanánk, példaképünkül választjuk, követjük őt, akkor nagyképűek lennénk. Elég, ha a mai ünnepen reá tekintünk, és éppen az ő szépségére, jóságára hivatkozva kérjük, ne feledkezék meg rólunk, akik kínlódva bogozgatjuk éltünk titkát, és oly kevés érzékkel rendelkezünk ahhoz, hogy rásejtsünk — miként ő — Istennek rólunk alkotott gondolatára.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. „Jövök, Istenem, hogy teljesítsem akaratomat” (Zsid 10,7)

A mai napon Mária igenje jut eszünkbe. De ennek a napnak első igenjét nem a Szűzanya mondta ki, hanem az, aki ma testet öltött az ő méhében, az Isten Fia.

Mire mondott igent az Isten Egyszülöttje? Arra, hogy elveszi a világ bűneit, mégpedig olyan módon, ahogyan Atyja akarja. Mert nincs rettenetesebb és tragikusabb valami a világon, mint a bűn. Kimondhatatlan megsértése Istennek, a végtelen Jóságnak és a Szeretetnek. A bűn kigúnyolása ráncpazarolt szeretetének . . . De tragédia a bűn az emberiségnek. Mert elzárja előlünk Istent, és vele a boldogság egyetlen lehetőségét. Ezért jött közénk Isten Fia, hogy megsemmisítse a bűnt, amely lakást vett a földön. És ezzel visszaállítsa Isten dicsőségét, az emberek boldogságának lehetőségét.

Próbálták az emberek Jézus születése előtt is megsemmisíteni a bűnt. Főleg engesztelő áldozatokkal. De „lehetetlen, hogy bikák és bakok vére bűnöket töröljön el”. Az Isten adott aztán megoldást: Elküldte Fiát, hogy ember legyen, itt éljen köztünk, a mi földünkön, a bűn tanyáján, és megsemmisítse a bűnt. Isten Fia ezzel szállt le a Szűzanya méhébe: Atyám, „áldozatot és ajándékot nem kívántál, de embertestet alkottál nekem. Nem kedves előttem az engesztelő és égő áldozat, ezért így szóltam: Nézd, jövök, Istenem, hogy teljesítsem akaratomat.” Isten akarata pedig az volt, hogy Fia úgy semmisítse meg a bűnt, hogy embertestében, melyet a Szentlélek alkotott neki, vigye a bűnt a keresztfájára, áldozza fel magát véres kínhalállal.

Erre mondott igent Isten Fia, és erre mondott igent a Szűzanya is. Jézus vállalta, hogy Isten dicsóségeért, a mi üdvünkért lesz a Fájdalmak Embere. A Szűzanya vállalta, Isten dicsóségeért és a mi üdvünkért, hogy lesz Fájdalmas Anya.

Gyönyörű ünnep a mai. A tavasz nyitánya, nemcsak a természetben, de az emberiség életében is. Jézusban az emberiség Feje

mondott igent, és ezzel helyrehozta Ádám nemjét, és Éva nemje helyett is Mária igenjét hallja már a mennyei Atya. Jézus és Mária igenjéhez kell csatlakoznia az én igenemnek is: Tied vagyok, Uram, a te szolgád, teljesíteni akarom akaratodat.

2. Isten a történelemben

Isten az emberek történetének elindítója és irányítója is. Mindkettő természetes, ő az egyedüli Teremtő, Fenntartó, Kormányzó, Gondviselő. Gyümölcsozó óta azonban Isten résztvevője is lett az emberek történetének. Ez már nem természetes, hanem csoda, Isten szeretetének csodája.

Isten emberré lett, és ezzel mintegy érdekeltté vált az emberek ügyében. Nagy öröm ez nekünk, mert ebből már biztos az emberiség diadala. Ha Isten ennyire azonosította magát velünk, akkor már csak győzhetünk. Jézus, és benne az egész emberiség, győzött is. Győzelem az Isten országának megalapítása, és ez a győzelem lesz teljes Krisztus második eljövetelekor. Az emberiség Isten régióiba emelkedett.

Mint egyénnek szabad akaratom van, szabadon kell döntenem ebben a dologban: Elfogadom-e a győzelmet, amelyet Jézus hozott, elfogadom-e, hogy Isten a maga világába emeljen fel, vagy visszautasítom. Ahogyan Mária igenjét várta az Úr a megtestesülés hírüladáskor, az én igenemre is vár. Nemcsak szóval kell kimondanom, hanem életemmel. Minden tettemmel azt mutatom, Isten országát akarom-e, vagy magamnak építgetek egy szűk kis világot.

3. Csodák napja

A legkisebb csoda volt az, hogy angyal jelent meg emberi alakban. Gábor főangyal egy már meglévő csodát nyilatkoztatott ki az Úr megbízásából: Mária kegyelemmel teljes. Az ember neve: Bűnös Ádám-ivadék. Mária neve: Kegyelemmel teljes. Ebben bennefoglaltatik a Szeplőtelen Fogantatás.

És jön a harmadik csoda: Anya leszel, bár férfit nem ismersz. A Szentlélek csodája lesz ez, a Magasságbeli ereje árnyékoz be téged.

A legnagyobb csoda: Ez a gyermek, aki most fogantatik, Isten, a Szentháromság Második Személye. Isten és ember egy személyben.

Nem a legnagyobb csoda, de talán a leginkább elgondolkoztató: Értünk, emberekért történt ez a csodasorozat. Értünk, akik bűnben fogatattunk, és tetőtől talpig tele vagyunk a bűn nyomorúságával.

Válaszunk? Hála, szeretet, a legteljesebb ragaszkodás.

4. *Ajándékok napja*

Ma kaptuk egyik legjobban szívünkhöz nőtt imánkat, az Üdvözleget. Angyal tanított rá, az angyalnak maga Isten adta a szájába. Ma kaptuk ezt a szót és valóságot: Szűzanya. Egyesül Máriában a szűz tiszta érintetlensége az anya termékenységevel és tapasztalt szeretetével.

Ma kaptuk édesanyánkul a Szűzanyát. Mert azzal, hogy anyja lett Jézusnak, anyánk lett nekünk is, akik tagjai vagyunk Krisztusnak. Titokzatos módon valamennyiünket méhében hordozott.

Ma kaptuk Jézust, és vele a megváltást, a feltámadást, a menyjet.

Ugye, nekem is kell adnom valamit!? Uram, fogadj el!

5. *Igen*

Ma az Ige testté lett, de kellett hozzá Mária igenje. A Szentlélek bennem és belőlem is Jézust akarja formálni az egyházban, a kegyelem, a szentségek által. De ehhez is kell az én igenem. Az életem, amely Krisztus követése.

Mária Szűzanya nemcsak méhében hordozta Szent Fiát, hanem maga is Jézus életét élte, Jézus Lelke lakozott benne, és működött benne és általa. Ez tette véglegesen Boldogasszonnyá. Engem is ez tehet boldoggá.

Az ítéleten minden attól fog függni, engedtem-e a Léleknek, hogy Jézus életét alakítsa bennem, vagy ellenálltam bűneimmel. Akiben nem ismeri fel az Atya Fia vonásait, annak azt fogja mondani: Távozz, nem ismerlek!

6. *A Kiválasztott*

Máriát kiválasztotta az Úr. Mindenki választott, aki a mennybe jut, mert az anya-fiú viszonymnál közelebbi kapcsolatba jut Istenel.

En választott vagyok-e? Biztosan nem tudhatja ezt senki önmagáról, de jelei vannak. Olvassunk ki néhányat a Szűzanya életéből:

Mária nem kapni akart Istentől, hanem adni neki. Azért kérdezte, hogy „Miképpen lesz ez?”. Szüzességét odaadta Istennek, ezt nem akarta visszavenni, még azért sem, hogy ilyen ajándékot kapjon, hogy Istenanya lehet. Akkor érezhetem magam kiválasztottnak, ha bennem is ez a lelkiület él: Nem kapni akarok Istentől, hanem azt szeretném, ha engem elfogadna.

Mária igent mondott. Tulajdonképpen nem biztos, hogy mire mondott tudatosan igent, mennyit fogott fel abból a hivatásból, amit neki szánt az Úr. De az ő lelki alapállása mindenképpen, minden körülmények között az igen volt Isten akaratára. Nálam is ez lenne a választottság jele.

Mária sokat szenvedett. Aki sokat szenved, jele annak, hogy terve van vele Istennek, hogy erősnek tartja, alkalmasnak, hogy Jézussal legyen a keresztyén, mely e mennybe vezet.

7. Isten csendben működik

„József, az ács, eljegyezte Máriát.” Erről is beszéltek az emberek Názáretben. Nem tudjuk, mi volt rá a megjegyzésük. Egy biztos, senki nem is sejtette, hogy ők lesznek Gyermekükkel a Szentcsalád, amelyet tisztelni és szeretni fognak mindenütt a világon a világ végezetéig. Senki nem sejtette, hogy Mária a világ egyetlen menyasszonya, akinek soha a legkisebb bűne sem volt. Nem tudták, hogy Máriánál angyal járt, hogy üzenetet kapott a Felségtől. Nem tudták, hogy Mária értékesebb büszkeségüknél, a jeruzsálemi templomnál, mert benne lakik az Isten, méhében hordozza a legnagyobb csodát, az Istenembert.

Nincs a világtörténelemnek fontosabb, nagyobb horderejű eseménye, nem is lesz soha, mint az a pillanat, melyben Isten emberként lépett a földre. De nincs a világtörténelemnek eseménye, amely nagyobb csendben folyt volna le, mint ez.

Isten csendben működik. Ezt jó nekünk is tudnunk. Életünk legfontosabb eseményei itt belül, a szívünkben játszódnak le, nem is tud róluk senki, csak ha el akarjuk mondani. Sok minden történik az emberrel születésétől haláláig, némelykor igazán jeles esemény is, örömet vagy fájdalmat hozók. De a valóban fontos dolgok a szív csendjében játszódnak le. Mert ott mond az ember igent vagy nemet Istenének. És ez mindig világtörténelmi esemény. Fontosabb, mint a holdralépés.

TARTALOM

[illegible]

